

Die bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van grondslagfase-onderwysers rakende kindermishandeling

deur

Yvette Punt

UNIVERSITEIT
iYUNIVESITHI
STELLENBOSCH
UNIVERSITY

*Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes
vir die graad van
1918-2018
Magister in Opvoedkunde (Opvoedkundige Sielkunde)
aan die
Universiteit van Stellenbosch*

Studieleier: Mev. Karlien Conradie

Desember 2018

VERKLARING

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Universiteit van Stellenbosch nie derdepartyregte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Datum: Desember 2018

Kopiereg © 2018 Universiteit van Stellenbosch

Alle regte voorbehou

Opgedra aan onderwysers wat oor die potensiaal beskik om 'n verskil te maak.

THE STARFISH POEM

*Once upon a time, there was a wise man who used to go to the ocean
to do his writing.*

He had a habit of walking on the beach before he began his work.

One day, he was walking along the shore.

*As he looked down the beach, he saw a human figure
moving like a dancer.*

*He smiled to himself to think of someone who would
dance to the day.*

So, he began to walk faster to catch up.

*As he got closer, he saw that it was a young man,
and the young man wasn't dancing.*

*Instead, he was reaching down to the shore,
picking up something and very gently throwing it into the ocean.*

As he got closer, he called out, "Good morning! What are you doing?"

*The young man paused, looked up and replied,
"Throwing starfish in the ocean."*

"I guess I should have asked, why are you throwing starfish in the ocean?"

*"The sun is up and the tide is going out,
and if I don't throw them in, they'll die."*

*"But, young man, don't you realize that
there are miles and miles of beach and starfish all along it?*

You can't possibly make a difference!"

*The young man listened politely, then bent down, picked up another starfish, and threw
it into the sea, past the waves, and said...*

"It made a difference to that one."

(Onbekend)

OPSOMMING

Kindermishandeling is 'n ernstige, wydverspreide sosio-maatskaplike probleem in Suid-Afrika met een uit drie kinders wat voor die ouderdom van 18 reeds aan seksuele- en fisiese mishandeling blootgestel is (USB Optimus Stigting, 2016). Nie net het dit 'n onmiddellike effek op die oortreder, slagoffer, families asook die gemeenskap nie, maar die langdurige effek van emosionele en sielkundige verwonding kan die mishandelde kind sy of haar hele lewe bybly. Grondslagfase-onderwysers bevind hulself in 'n ideale posisie om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer weens die groot hoeveelheid tyd wat hulle saam met kinders deurbring. Vanweë hierdie realiteit speel onderwysers 'n onontbeerlike rol in die identifisering en rapportering van kindermishandeling om kinders te beskerm en te ondersteun. Verder is daar ook 'n wetlike verpligting op onderwysers om kindermishandeling te rapporteer indien hulle dit vermoed. Gevolglik was die doel van hierdie studie om grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding asook rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling te bepaal. Die studie is ingebed in die sosiale konteks-perspektief wat beide die bio-ekosistemiese model en sosiaal-konstruksionisme in ag neem. Die benaderings het insig gebied oor die onderwysers se verskillende ervarings, veelvuldige realiteite en verskillende sosiale kontekste waarin hulle beweeg. Die bio-ekosistemiese benadering het ook insig gebied ten opsigte van die verskeie faktore wat 'n invloed op 'n onderwyser se identifiserings- en rapporteringspraktyke het.

Ten einde die doelstellings van die studie te bereik, is 'n interpretatiewe-konstruktivistiese kwalitatiewe navorsingsbenadering gevolg. 'n Veelvuldige gevallestudie wat twee verskillende skole betrek het, is vervolgens gebruik om die navorsingsvrae te benader. Drie onderwysers per skool is deur middel van doelgerigte steekproefneming geïdentifiseer en genader om vrywillig aan die studie deel te neem. Data is gegenereer deur diepgaande, semi-gestruktureerde individuele- en fokusgroeponderhoude wat ryk geskakeerde en in-diepte kwalitatiewe beskrywings gebied het. Daarbenewens is tematiese analise gebruik om deelnemers se response deur middel van kodering in temas te groepeer.

Die navorsingsbevindinge dui aan dat onderwysers hul professionele verantwoordelikheid om kinders te beskerm en sodoende kindermishandeling te identifiseer en rapporteer, hoog op prys stel. Hierdie studie het bevind dat verskeie faktore onderwysers egter verhoed om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Alhoewel onderwysers positiewe ervarings jeens hul ondersteuningstrukture het, blyk dit dat onderwysers 'n gebrek aan kennis

en opleiding het, tesame met ander moontlike uitdagings wat hul houding beïnvloed. Hierdie uitdagings weerhou hulle daarvan om hul rol ten opsigte van mishandeling effektief te vervul en sluit onder andere kontekstuele en kulturele oortuigings, tydsbeperkings en administratiewe aspekte, hul vrees vir die gevolge van identifisering en rapportering, asook wantroue in die nasionale beskerming- en regstelsel in.

Die studie se resultate dui ook daarop dat onderwysers verskeie behoeftes het met betrekking tot die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Gevolglik is betekenisvolle aanbevelings op grond van die bevindinge van die studie gemaak. Aanbevelings is veral gemaak ten opsigte van opleiding, hulpbronne en voorkomingstrategieë.

Sleutelwoorde: kindermishandeling, kind, grondslagfase-onderwysers, bewustheid, houding, rapporteringspraktyke, voorkomingstrategieë

ABSTRACT

Child abuse is a serious, widespread social problem in South Africa, with one in every three children exposed to sexual and physical abuse before the age of 18 (USB Optimus Stigting, 2016). It not only has an immediate effect on the perpetrator, victim, families, and the community, but the prolonged impact of emotional and psychological scars can also influence the abused child during his or her whole life. Foundation-phase teachers find themselves in an ideal position to identify and report child abuse because of the large amount of time spent with children. Because of this reality, teachers play a vital role in identifying and reporting child abuse to protect and support children. Furthermore, a legal obligation rests on teachers to report child abuse if they suspect it. Therefore, the purpose of this study was to determine foundation-phase teachers' awareness, attitudes, and reporting practices regarding child abuse. The study is embedded in the social context perspective that considers both the bio-ecological model and social-constructionism. The approaches provided insight into the teachers' different experiences, multiple realities, and different social contexts in which they move around. The bio-ecological approach also provided insight into the various factors that affect an educator's identification and reporting practices.

To achieve the objectives of the study, an interpretivist-constructivist qualitative research approach was followed. A multiple case study involving two different schools was used to approach the research questions. Three teachers per school were identified by means of purposive sampling and approached to participate voluntarily in the study. Data were generated by means of in-depth, semi-structured individual and focus group interviews that provided colourful qualitative descriptions. In addition, thematic analysis was used to group the participants' responses in different themes by means of coding.

The research findings indicate that the teachers have the highest regard for their professional responsibility to protect children and thus identify and report child abuse. However, this study found that several factors prevent teachers from identifying and reporting child abuse. Although teachers have positive experiences with regard to their support structures, they seem to lack knowledge and training, together with potential challenges that could affect their attitude. These challenges prevent them from effectively fulfilling their role in dealing with abuse and include contextual and cultural beliefs, time limits and administrative aspects, their fear of the consequences of identification and reporting, as well as mistrust in the national protection and justice system.

The results of the study also indicate that teachers have different needs with regard to identifying and reporting child abuse. Consequently, meaningful recommendations were made based on the findings from the study. Recommendations have been made especially regarding training, resources, and prevention strategies.

Keywords: child abuse, child, foundation phase teachers, awareness, attitudes, reporting practices, prevention strategies

DANKBETUIGINGS

Ek wil graag die volgende persone hartlik bedank vir hul ondersteuning en bystand gedurende die studie:

- My Skepper en Hemelse Vader: "*Ek is tot alles in staat deur Hom wat my krag gee*" (Fil. 4:13).
- My familie vir hul liefde, raad, hulp, ondersteuning en volgehoue aanmoediging oor die jare.
- My skoonouers vir hul liefde, belangstelling en ondersteuning.
- Mevrou Karlien Conradie, my studieleier, vir haar waardevolle insette en leiding gedurende die studie.
- Gerda Grobler, my medestudent, vir al haar motivering, hulp en tyd wat sy vir my opgeoffer het.
- Danie Steyl vir die taal- en tegniese versorging van hierdie studie.
- Die ses vrywillige onderwysers, vir hul bereidwilligheid om hul ervarings met my te deel, ten spyte van hulle eie besige programme.
- Die skoolhoofde van die onderskeie skole, vir hul bereidwilligheid om by die studie betrokke te raak.
- Laastens 'n baie spesiale dank aan my man, Gilbert, my steunpilaar, vir al jou ondersteuning, hulp, geduld, opofferings, begrip en liefde. Jou ondersteuning en vertroue in my is bewonderenswaardig. Sonder jou aan my sou dit nie moontlik wees om hierdie studie aan te pak en te voltooi nie.

INHOUDSOPGAWE

VERKLARING	i
OPSOMMING	iii
ABSTRACT	v
DANKBETUIGINGS	vii
LYS VAN TABELLE	xiii
LYS VAN FIGURE	xiii
HOOFSTUK 1:	1
INLEIDING, MOTIVERING EN METODE VAN ONDERSOEK	1
1.1 INLEIDING	1
1.2 MOTIVERING VIR DIE STUDIE	3
1.3 PROBLEEMSTELLING	5
1.4 NAVORSINGSVRAE	6
1.5 NAVORSINGSPARADIGMA EN TEORETIESE RAAMWERK	7
1.5.1 Bio-ekosistemiese model en Sosiaal-konstruksionisme	8
1.6 NAVORSINGSONTWERP: VEELVULDIGE GEVALLESTUDIE	9
1.7 METODOLOGIESE KEUSES	9
1.8 GEHALTEVERSEKERING	12
1.9 ETIESE OORWEGINGS	12
1.9.1 Ingeligte toestemming	13
1.9.2 Privaatheid, vertroulikheid en anonimiteit	13
1.9.3 Beskerming teen benadeling	14
1.10 BEGRIPSBEPALING	14
1.10.1 Kindermishandeling	14
1.10.2 Kind	15
1.10.3 Grondslagfase-onderwysers	15
1.10.4 Bewustheid en Houding	15
1.10.5 Rapporteringspraktyke en Voorkomingstrategieë	15
1.11 STRUKTUUR VAN DIE TESIS	16
1.12 OPSOMMING	17
HOOFSTUK 2	19
TEORETIESE RAAMWERK EN LITERATUURSTUDIE	19
2.1 INLEIDING	19
2.2 TEORETIESE RAAMWERK	19
2.2.1 Bio-ekosistemiese model	20
2.2.2 Sosiaal-konstruksionisme	24
2.3 DEFINISIE VAN KINDERMISHANDELING	25
2.3.1 Fisiese mishandeling	26
2.3.2 Seksuele mishandeling	27

2.3.3	Emosionele mishandeling	29
2.3.4	Verwaarloosing.....	30
2.4	DIE OMVANG VAN KINDERMISHANDELING	31
2.5	BESKERMINGSTELSEL VAN SUID-AFRIKA	32
2.5.1	Wetgewende raamwerk.....	33
2.5.2	Kinderbeskermingstelsel van Suid-Afrika.....	35
2.5.3	Huidige toedrag van die kinderbeskermingstelsel	36
2.6	KINDERMISHANDELING VANUIT 'n OPVOEDKUNDIGE SIELKUNDE-PERSPEKTIEF	37
2.6.1	Invloed van mishandeling op ontwikkeling.....	37
2.6.2	Die rol van opvoedkundige sielkundiges	41
2.7	RISIKOFAKTORE VIR KINDERMISHANDELING	43
2.7.1	Individuele faktore.....	43
2.7.2	Gesinsfaktore	44
2.7.3	Gemeenskapsfaktore	45
2.7.4	Samelewingsfaktore.....	45
2.7.4.1	Kultuur van geweld	46
2.7.4.2	Patriargale stelsel.....	46
2.7.4.3	Kulturele diskoerse.....	47
2.8	DIE ROL VAN DIE GRONDSLAGFASE-ONDERWYSER IN DIE HANTERING VAN KINDERMISHANDELING	49
2.9	DIE IDENTIFISERING EN RAPPORTERING VAN KINDERMISHANDELING	50
2.10	ONDERWYSERS SE OPTREDE TEN OPSIGTE VAN KINDERMISHANDELING	52
2.10.1	Houding van onderwysers	52
2.10.2	Kennis en bewustheid van kindermishandelingskwessies	53
2.10.3	Skooleienskappe	54
2.10.4	Kulturele en sosiale waardes.....	55
2.11	VOORKOMING VAN KINDERMISHANDELING	55
2.12	OPSOMMING.....	58
	HOOFSTUK 3.....	59
	NAVORSINGSONTWERP EN -METODOLOGIE	60
3.1	INLEIDING.....	60
3.2	NAVORSINGSVRAE	60
3.3	NAVORSINGSPARADIGMA	61
3.3.1	Filosofiese paradigma: Interpretivisties-Konstruktivisties	61
3.3.2	Metodologiese paradigma: Kwalitatiewe navorsing.....	62
3.4	NAVORSINGSONTWERP	65
3.5	DIE KONTEKS VAN HIERDIE STUDIE	66
3.5.1	Skool 1	66
3.5.2	Skool 2	67

3.6	NAVORSINGSMETODES	68
3.6.1	Selektering van deelnemers	68
3.6.2	Data-insameling, -dokumentering en -ontleding	71
3.6.2.1	Navorsingsprosedures	71
3.6.2.2	Data-insamelingsmetodes	72
3.6.2.3	Dokumentering	74
3.6.2.4	Data-ontleding	75
3.7	GEHALTEVERSEKERING	77
3.7.1	Geloofwaardigheid	77
3.7.1.1	Triangulasie	77
3.7.1.2	Bevestiging van data deur deelnemers	78
3.7.1.3	Portuurevaluering	78
3.7.2	Bekragtiging	79
3.7.2.1	Ouditspoor ("Audit trail")	79
3.7.3	Oordraagbaarheid	79
3.7.4	Bevestigbaarheid	80
3.7.4.1	Refleksiwiteit	80
3.8	ETIESE OORWEGINGS	81
3.9	OPSOMMING	83
	HOOFSTUK 4	85
	NAVORSINGSBEVINDINGE	85
4.1	INLEIDING	85
4.2	BESKRYWING VAN ELKE GEVAL	86
4.2.1	Skool 1	86
4.2.2	Skool 2	87
4.3	BINNEGEVALONTLEDING	88
4.3.1	Navorsingsbevindinge: Skool 1	89
4.3.1.1	Bewustheid van kindermishandeling	90
4.3.1.1.1	Kennis	90
4.3.1.1.2	Opleiding	96
4.3.1.2	Houding oor kindermishandeling	97
4.3.1.2.1	Persepsies rakende professionele verantwoordelikhede	97
4.3.1.2.2	Uitdagings om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer	98
4.3.1.2.3	Persepsies oor ondersteuningstrukture	102
4.3.1.3	Behoeftes van onderwysers	103
4.3.1.3.1	Voorkomingstrategieë	103
4.3.1.3.2	Opleiding	104
4.3.1.3.3	Hulpbronne	104
4.3.2	Navorsingsbevindinge: Skool 2	106

4.3.2.1	Bewustheid van kindermishandeling.....	107
4.3.2.1.1	Kennis.....	107
4.3.2.1.2	Opleiding.....	112
4.3.2.2	Houding oor kindermishandeling.....	113
4.3.2.2.1	Persepsies oor professionele verantwoordelikheid.....	113
4.3.2.2.2	Uitdagings om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer.....	114
4.3.2.2.3	Persepsies oor ondersteuningstrukture.....	117
4.3.2.3	Behoeftes van onderwysers.....	119
4.3.2.3.1	Voorkomingstrategieë.....	119
4.3.2.3.2	Opleiding.....	120
4.3.2.3.2	Hulpbronne.....	121
4.4	KRUISGEVALONTLEDING: SKOOL 1 EN SKOOL 2.....	122
4.5	OPSOMMING.....	122
	HOOFSTUK 5.....	125
	BEVINDINGE, AANBEVELINGS, BEPERKINGS EN STERKPUNTE.....	125
5.1	INLEIDING.....	125
5.2	BESPREKING VAN BEVINDINGE.....	126
5.2.1	Grondslagfase-onderwysers se kennis en bewustheid van kindermishandeling.....	126
5.2.1.1	Kennis.....	126
5.2.1.2	Opleiding.....	130
5.2.2	Grondslagfase-onderwysers se houding ten opsigte van kindermishandeling.....	131
5.2.2.1	Persepsies rakende professionele verantwoordelikheid.....	131
5.2.2.2	Uitdagings ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling.....	131
5.2.2.3	Persepsies van ondersteuningstrukture.....	135
5.3	BEHOEFTE EN AANBEVELINGS.....	136
5.3.1	Voorkomingstrategieë.....	138
5.3.2	Opleiding.....	140
5.3.3	Hulpbronne.....	142
5.4	BEPERKINGS VAN DIE STUDIE.....	144
5.5	STERKPUNTE VAN DIE STUDIE.....	145
5.6	AANBEVELINGS VIR TOEKOMSTIGE STUDIES.....	146
5.7	SAMEVATTING.....	147
5.8	REFLEKSIE.....	147
	BRONNELYS.....	149
	BYLAAG A: Toestemmingsbrief van WKOD om navorsingstudie uit te voer.....	167
	BYLAAG B: Voorbeeld van die korrespondensie tussen die navorser en 'n skoolhoof.....	168
	BYLAAG C: Toestemmingsbrief van die navorsingsetiekkomitee van die Universiteit van Stellenbosch om die navorsingstudie uit te voer.....	169

BYLAAG D: Ingeligte toestemmingsbrief en instemmingsbrief vir die deelnemers om aan die navorsingstudie deel te neem	171
BYLAAG E: Onderhoudskedule vir individuele onderhoude	174
BYLAAG F: Onderhoudskedule vir fokusgroeponderhoude.....	176
BYLAAG G: Gedeelte van 'n getranskribeerde en gekodeerde onderhoud.....	177
BYLAAG H: Datatabel met temas, kategorieë, sub-kategorieë en deelnemerresponse	182
BYLAAG I: Lys van moontlike tekens en simptome van kindermishandeling	186
BYLAAG J: Vorm 22 (soos verkry van die WKOD se <i>Stop Misbruik</i> Protokol).....	189
BYLAAG K: Lys van hulpbronne wat van verskeie organisasies se webtuistes verkry kan word.....	194

LYS VAN TABELLE

Tabel 1	<i>Data-insamelings- en dokumenteringstegnieke</i>	10
Tabel 2	<i>Die rol van die opvoedkundige sielkundige met betrekking tot kindermishandeling in die verskillende sisteme</i>	42
Tabel 3	<i>Vergelyking van die twee skole</i>	68
Tabel 4	<i>Biografiese inligting van die navorsingsdeelnemers</i>	70
Tabel 5	<i>Skool 1 se temas en kategorieë</i>	89
Tabel 6	<i>Skool 2 se temas en kategorieë</i>	106

LYS VAN FIGURE

<i>Figuur 1</i>	Diagrammatiese voorstelling van die navorsingsvrae.	7
<i>Figuur 2</i>	'n Bio-ekosistemiese model van die wisselwerking tussen verskillende sisteme.	24
<i>Figuur 3</i>	'n Illustrasie van die veelvuldige gevallestudie (twee skole) wat elkeen uit een eenheid van ontleding bestaan (geselekteerde grondslagfase-onderwysers van die spesifieke skool).	66
<i>Figuur 4</i>	Bewustheid van kindermishandeling (Skool 1).	90
<i>Figuur 5</i>	Houding oor kindermishandeling (Skool 1).	97
<i>Figuur 6</i>	Behoeftes van onderwysers (Skool 1).....	103
<i>Figuur 7</i>	Bewustheid van kindermishandeling (Skool 2).	107
<i>Figuur 8</i>	Houding oor kindermishandeling (Skool 2).	113
<i>Figuur 9</i>	Behoeftes van onderwysers (Skool 2).....	119
<i>Figuur 10</i>	'n Bio-ekosistemiese model van die wisselwerking tussen verskillende sisteme met betrekking tot die behoeftes en aanbevelings van die studie.	138

HOOFSTUK 1:

INLEIDING, MOTIVERING EN METODE VAN ONDERSOEK

"[A better society] will and must be measured by the happiness and welfare of the children, at once the most vulnerable citizens in any society and the greatest of our treasures" (Nelson Mandela)

1.1 INLEIDING

Suid-Afrika word beskou as die land in die wêreld met die hoogste syfers vir geweldsmisdaad (Departement van Maatskaplike Ontwikkeling – DSD, Departement van Vroue, Kinders en Mense met Gestremdhede – DWCPD, & Verenigde Nasies se Kinderfonds – UNICEF, 2012). Kindermishandeling is een van 'n verskeidenheid gewelds- en mensonterende praktyke wat kinders in die gesig staar en is 'n internasionale, openbare gesondheidsprobleem (Wêreldgesondheidsorganisasie – WGO, 2006). Geweld teen kinders is 'n algemene verskynsel en kom by alle ras- en kultuurgroepe voor (WGO, 2002). Kinders is veral teikens van mishandeling, aangesien hulle baie kwesbaar is weens hulle ontwikkelingsvlak en fisiese statuur (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012). Daarbenewens is kinders geneig om volwassenes spontaan te vertrou, en hulle reken op volwassenes se sorgsaamheid en beskerming. Dit is juis waarom kinders hulself nie kan beskerm nie en hulle dikwels deur die magsgposisie wat tussen die kind en die volwassene ontstaan, uitgebuit word (Bhana, 2015, WGO, 2006).

Polisie-statistieke vir 2016/2017 toon dat van die sowat 49 660 gevalle van seksuele misdade wat gerapporteer is, 80% verkragting was (Suid-Afrikaanse Polisie, 2017). Dié skokkende statistiek impliseer dat omtrent 140 gevalle van seksuele mishandeling daaglik gerapporteer word. Wêreldwyd is daar jaarliks ongeveer 41 000 kindersterftes onder die ouderdom van 15 jaar (WGO, 2016). 'n Suid-Afrikaanse studie wat in 2009 oor kindermoorde gedoen is, toon dat 1 018 kinders vermoor is, waarvan byna die helfte (45%) van hierdie kindersterftes die gevolg van kindermishandeling was (Mathews, Abrahams, Jewkes, Martin, & Lombard, 2013). Alhoewel moord die uiterste vorm van geweld teen kinders is, het gemeenskapsgebaseerde studies getoon dat 55% van kinders fisies, deur hul versorgers of familieleden mishandel word (Meinck, Cluver, Boyes, & Loenig-Voysey, 2016). Verder het studies getoon dat 35% tot 40% van kinders al geweld aanskou het (Nagia-Luddy & Mathews, 2011). Lyfstraf is egter steeds 'n populêre metode om kinders te tucht, met 58%

van ouers wat hul kinders fisies straf en 33% wat 'n belt of 'n stok gebruik (Dawes, Kropiwnicki, Kafaar, & Richter, 2005).

Die jaarverslag van *Childline* (2016) toon dat van die 20 232 oproepe wat in dié verslagjaar ontvang is, die meeste oproepe met mishandeling verband gehou het. Verder toon die verslag dat 20% van die oproepe wat deur die krisislyn ontvang is, belanghebbendes van die kinders, of kinders self tussen 1 en 6 jaar oud was: 14% van kinders tussen 7 en 9 jaar oud; 22% van kinders tussen 10 en 12 jaar oud; en 22% van kinders tussen 13 en 15 jaar oud (Childline, 2016). *Childline* is 'n nie-winsgewende organisasie wat 'n 24-uur tolvrye hulplyn asook ondersteunende- en terapeutiese- dienste aan kinders en families wat slagoffers van geweld is, verskaf.

Dit is baie ingewikkeld om presies te bepaal wat die omvang van kindermishandeling in Suid-Afrika is, omdat families en gemeenskappe hierdie verskynsel óf ontken óf daaroor stilbly (Richter & Dawes, 2008). Ander redes wat aangevoer word sluit in die wydverspreide verskille rakende wat as kindermishandeling beskou en gedefinieer word, die kwaliteit van die statistiek, die onsekerhede oor en verskillende nasionale rapporteringsvereistes, en onsekerheid of die steekproefpopulasie uit potensiële misdadigers of slagoffers van mishandeling bestaan (Olamide, 2012). Swart en Pettipher (2011) voer aan dat daar geen akkurate statistiek oor die omvang van kindermishandeling is nie en dit wat gerapporteer word, slegs die "boonste punt van die ysberg" (p. 37) is. Fouché, Tlale, en Mavuso (2018) bevestig hierdie siening en verduidelik dat die meeste gevalle nie gerapporteer word nie; derhalwe is polisiestatistiek nie 'n ware weerspieëling van die voorkoms van kindermishandeling nie. Verder meen dié skrywers dat polisiestatistiek slegs gevalle wat statutêr van aard is, in ag neem, en nie gevalle in ag neem wat by maatskaplike werkers aangemeld is nie. 'n Huishoudelike opname in Suid-Afrika wat in 1998 uitgevoer is, het getoon dat 50% tot 80% van die slagoffers wat as gevolg van geweld mediese aandag geniet, dit nie by die polisie aangemeld het nie (Verenigde Nasies se Kinderfonds – UNICEF, 2014).

Volgens Walsh en Farrell (2008) het kindermishandeling 'n traumatiese uitwerking op 'n kind se fisiese, sosiale, emosionele en sielkundige ontwikkeling. Gevolge van kindermishandeling sluit swak selfbeeld, angs, aggressie, antisosiale gedrag, belemmerende portuurverhoudinge, asook kognitiewe, spraak-, taal-, speel- en leerprobleme in. Kinders wat mishandel word, is minder geneig om op skool te presteer en meer geneig om skool te verlaat. Gevolglik lei dit

tot 'n gebrek aan vaardighede, kennis en kwalifikasies wat vir effektiewe deelname in die samelewing benodig word (Walsh & Farrell, 2008).

Dit is dus noodsaaklik om kindermishandeling vroegtydig te identifiseer en op 'n doelmatige wyse in te gryp om in die basiese psigiese behoeftes, byvoorbeeld welwees van kinders, te voorsien. Volgens Van Lingen (in Magano, 2015) word welwees beskryf as 'n voortdurende, lewenslange proses om na 'n persoon se volle potensiaal te streef en om sy of haar lewenskwaliteit te bevorder. Welwees is 'n ekologiese konsep wat beteken dat alle sisteme (individu, familie, skoolkonteks, gemeenskap, en samelewingsstrukture) in ag geneem moet word en 'n rol speel om welwees te bevorder (Prilleltensky, Nelson, & Peirson, 2001). Hierdie studie sal veral klem plaas op die skoolkonteks en wat onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling is.

Kinders spandeer 'n derde van hul tyd in skole (Mckee & Dillenburg, 2009), dus speel onderwysers 'n deurslaggewende rol in die identifisering, rapportering en voorkoming van kindermishandeling. Kinders kan daagliks geobserveer word vir tekens van mishandeling asook verandering in gedrag. In sommige gevalle is skoolpersoneel die enigste professionele persoon wat by families betrokke is en in 'n posisie is om mishandeling te identifiseer (Kenny, 2004). Verder meen Swart en Pettipher (2011) dat in die ontwirte samelewing, gekenmerk deur disfunksionele en onstabiele omstandighede wat misdaad en geweld insluit, die skool die enigste standvastigheid kan bied om kinders teen kindermishandeling te beskerm. Gevolglik is dit noodsaaklik dat onderwysers die verskillende tipes mishandeling en sekere stappe wat geneem moet word om kinders teen kindermishandeling te beskerm, ken (Swart & Pettipher, 2011). Onderwysers moet enige vermoedens ten opsigte van kindermishandeling rapporteer ten einde ernstige beserings en psigiese skade te voorkom.

1.2 MOTIVERING VIR DIE STUDIE

In die media is dikwels stories van kindermishandeling en geweldsmisdaad. Verskeie dagblaaie en nuuswebtuistes het in die nabye verlede berig oor die sestienjarige Franziska Blöchliger, 'n weerlose meisie, wat in die Tokai-woud verkrag en vermoor is; Inganathi Mnyani, 'n sewe maande oue dogtertjie wat geslaan en rondgeswaai is teen die huis se dak en mure in Phillipi; die driejarige dogtertjie, Poppie van der Merwe, wat deur haar stiefpa doodgeslaan is naby Brits; om net 'n paar gevalle van geweldsmisdade teen kinders te noem. Hierdie konstante bewusmaking en beriggewing deur die media, tesame met persoonlike

betrokkenheid by 'n geval van mishandeling van 'n minderjarige tydens my honneursjaar, het my belangstelling jeens onderwysers se narratiewe ten opsigte van hul bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling geprikkel.

Kindermishandeling word onder andere gesien as 'n misdaad sowel as 'n sosio-maatskaplike verskynsel. Gevolglik is dit nuttig om die ingewikkelde sistemiese faktore te begryp wat tot hierdie verskynsel bydra. Op so 'n manier kan mense (onderwysers en ander versorgers) voorkomend optree wat hul opvoeding en onderrig betref. Kinders is veral weerloos ten opsigte van kindermishandeling. Risikofaktore wat kinders meer kwesbaar vir kindermishandeling maak, sluit individuele faktore (bv. geslagsgeweld teenoor meisies, ouderdom, en temperament), gesinsfaktore (bv. eienskappe van familieledede, alkohol- en dwelmmisbruik, lae inkomste, en stresverwante druk wat ouers ervaar), gemeenskapsfaktore (bv. armoede en werkloosheid, isolasie van 'n gemeenskap, en onveilige woonomgewings) asook samelewingsfaktore (bv. patriargale sisteme, ongelykheid en 'n kultuur van geweld) in (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012).

Tesame met 'n kultuur van geweld wat in Suid-Afrika gedy, kan geslagsgeweld uitgesonder word as 'n faktor wat bydra tot die skending van menseregte, veral van vroue en meisies (Bhana, 2015). Geslagsgeweld kom in verskeie vorms voor wat huishoudelike geweld, mensehandel, seksuele mishandeling van meisies en verkragting insluit (Bhana, 2015). Bhana (2015) meen verder dat die ontwikkelingsvlak, armoede, fisiese en intellektuele hindernisse, asook 'n disfunksionele familie 'n meisie meer kwesbaar vir geweld maak. Mathews en Benvenuti (2014) voeg by dat Suid-Afrika 'n diepgewortelde geskiedenis van rassisme en sekssisme het wat tot die geslagsgeweld bydra. Patriargie is steeds die dominante denkraamwerk vir 'n groot deel van die bevolking van Suid-Afrika (Dahlberg & Krug, 2002). Mans wat vroue mishandel, glo dat die vrou aan hulle behoort en dat hulle mag en beheer oor haar het (Meier, 2002). Alhoewel mishandeling nie aanvaarbaar is nie, het 'n peiling deur Statistiek Suid-Afrika (2018) skokbevindinge uitgereik. Dit het bevind dat 3,3% van mans en 2,3% van vroue steeds dink dat geweld teen vroue geregverdig kan word indien sy nie die man behaag nie. Bhana (2015) voer aan dat familiegeweld toegeskryf kan word aan die oortreder se soeke na mag en beheer.

Hoewel verskeie kwantitatiewe, internasionale studies oor die kennis en houding van onderwysers ten opsigte van kindermishandeling gedoen is, is beperkte kwalitatiewe studies wat spesifiek op die Suid-Afrikaanse konteks van toepassing is, beskikbaar. Kwantitatiewe

studies verskaf die persentasie kennis waaroor die deelnemers beskik rakende kindermishandeling en fokus nie op die sosiale konteks waarin elke deelnemer hom- of haarself bevind, of die moontlike betekenisstelsels onderliggend aan deelnemers se response nie. Aangesien 'n persoon se kennis en houding ten opsigte van kindersmishandeling waarskynlik sal bepaal hoe hy of sy kindermishandelingsituasies hanteer, is hierdie veld 'n belangrike gebied van navorsing. Die beperkte literatuur oor die onderwerp het my gelei om grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke rondom kindermishandeling te verken en te beskryf.

1.3 PROBLEEMSTELLING

Suid-Afrika het 'n omvattende wetgewende raamwerk vir die beskerming van kinders. Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (RSA, 1996a) (hierna verwys as "die Grondwet") en die Kinderwet van Suid-Afrika (RSA, 2005) (hierna verwys as "die Kinderwet") is veral belangrik om te verseker dat kinders se regte beskerm word en dat vir die beste belange van die kind voorsiening gemaak word (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012).

Die Kinderwet (RSA, 2005), tesame met die Kinderwysigingswet van Suid-Afrika (2007b) (hierna verwys as "die Kinderwysigingswet"), fokus op die voorkoming van en vroeë ingryping teen geweld teen kinders. Een van die hoofdoelwitte van beide wette is om kinders te versorg en te beskerm. Dié wette plaas 'n regsverpligting op 'n wye verskeidenheid rolspelers om enige mishandeling en verwaarloosende van kinders te rapporteer.

Artikel 110 (1) en (2) uit die Kinderwet (RSA, 2005, p. 160) meld die volgende:

(1) Any correctional official, dentist, homeopath, immigration official, labour inspector, legal practitioner, medical practitioner, midwife, minister of religion, nurse, occupational therapist, physiotherapist, psychologist, religious leader, social service professional, social worker, speech therapist, teacher, traditional health practitioner, traditional leader or member of staff or volunteer worker at a partial care facility, drop-in centre or child youth and care centre who on reasonable grounds concludes that a child has been abused in a manner causing physical injury, sexually abused or deliberately neglected, must report that conclusion in the prescribed form (Form 22) to a designated child protection organisation, the provincial department of social development or a police official and (2) any person who on reasonable grounds believes that a child is in need of care and protection may report that belief to the provincial

department of social development, a designated child protection organisation or a police official.

Hieruit is dit begryplik dat onderwysers 'n wetlike verpligting het om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Daarby het die Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD) ook in 2014 die *Stop Misbruik*-protokol, wat die identifisering asook die rapportering van kindermishandeling, op 'n omvattende wyse uiteensit, vrygestel (WKOD, 2014).

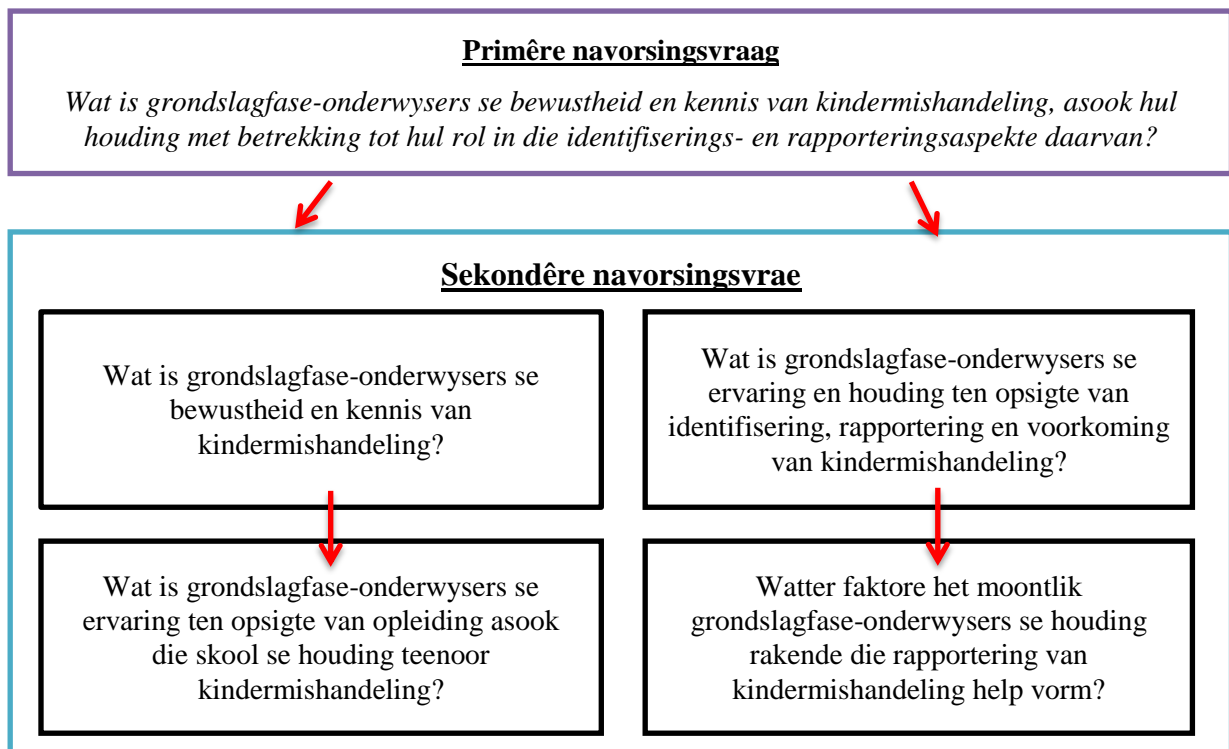
In Suid-Afrika is kindermishandeling steeds 'n omvangryke probleem en tragedie, ten spyte van die beskerming wat deur wetgewing gebied word (Richter & Dawes, 2008). Ongeag die bogenoemde wetgewing en protokol word die meeste mishandelingsgevalle nie deur onderwysers gerapporteer nie (Olamide, 2012). 'n Studie bestaande uit 237 laerskoolonderwysers in Pietermaritzburg het getoon dat alhoewel 95,8% van die deelnemers geweet het van 'n wet oor kindermishandeling in Suid-Afrika, het slegs 62,6% van die onderwysers aangetoon dat hulle verplig was om al die tipes mishandeling te rapporteer (Olamide, 2012).

Verskeie internasionale studies toon aan dat onderwysers versuim om mishandeling te rapporteer as gevolg van die gebrek aan kennis oor die verskynsel, die tekens en simptome, asook bekommernisse oor die negatiewe gevolge waartoe die rapportering van mishandeling kan lei. Bykomend tot die bogenoemde is die onsekerhede ten opsigte van die regulasies en korrekte prosedures om kindermishandeling te rapporteer ook 'n rede vir die versuim om te rapporteer (Alvarez, Kenny, Donohue, & Carpin, 2004; Hinson & Fossey, 2000; Tite, 1994; Walsh & Farrell, 2008). Alhoewel daar nie onlangse statistiek is nie, het Tite (1994) aan die hand gedoen dat daar toenemende bekommernis was oor die lae aantal verwysings wat skoolpersoneel maak om kindermishandeling te rapporteer. Die skrywer voeg by dat slegs 10% tot 15% van gevalle van kindermishandeling deur skoolpersoneel gerapporteer word (Tite, 1994). Hinson en Fossey (2000) bevestig hierdie bekommernis deur aan te dui dat slegs 10% van rapportering van alle gevalle van kindermishandeling vanuit die skool spruit. Hierdie lae syfers is kommerwekkend as die hoeveelheid tyd wat onderwysers saam met kinders deurbring, en die statistiek rondom kindermishandeling in Suid-Afrika, in ag geneem word.

1.4 NAVORSINGSVRAE

Die doel van die studie was om grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke rakende kindersmishandeling te verken. Uit die voorafgaande

probleemstelling en doel het verskeie navorsingsvrae wat die studie gerig het, soos in Figuur 1 uiteengesit, na vore gekom.

Figuur 1. Diagrammatiese voorstelling van die navorsingsvrae

1.5 NAVORSINGSPARADIGMA EN TEORETIESE RAAMWERK

Volgens Babbie (2011) dui die paradigma van 'n studie op die verwysingsraamwerk of mens- en wêreldbeskouing, bestaande uit sekere persepsies, oortuigings en denkwyses, van die navorser. Tesame met die interpretatiewe-konstruktivistiese benadering waarin hierdie studie gegrond is, is 'n kwalitatiewe navorsingsmetodologie gevolg. Die doel van dié kwalitatiewe navorsing was om die deelnemers se menslike ervaring ten opsigte van 'n verskynsel te ondersoek en te verstaan (Hartell & Bosman, 2015). Die fokus van hierdie benadering was om 'n diepgaande studie rakende grondslagfase-onderwysers se bewustheid en houding ten opsigte van kindermishandeling te doen, en my as navorser te help om onderwysers se narratiewe vanuit hul eie perspektief te verken. Die teoretiese onderbou van my navorsing sluit ook die volgende belangrike onderafdelings van epistemologiese aard in:

1.5.1 Bio-ekosistemiese model en Sosiaal-konstruksionisme

Die teoretiese raamwerk is die onderliggende struktuur wat die navorsing, wat kennisomlyning betref, in 'n sekere rigting lei (Hartell & Bosman, 2015). Dit beteken dat teorie as 'n grondslag gebruik word om die studie vanuit 'n sekere kennishoek aan te pak. Die sosiale konteks-perspektief vorm die teoretiese raamwerk waarop hierdie studie gebaseer is. Hierdie perspektief neem beide die bio-ekosistemiese benadering en sosiaal-konstruksionisme in ag (Kruger, 2011). Hierdie benaderings skep die epistemologiese agtergrond, dus spesifieke kennisraamwerk, waarteen my navorsing geaats kan word.

Bronfenbrenner se **bio-ekosistemiese model** is multidimensioneel van aard en word gebruik om die ingewikkeldheid van invloede, interaksies, en interafhanklikheid te verstaan (Swart & Pettipher, 2011). Deur middel van die bio-ekosistemiese model is gepoog om onderwysers se interaksie in spesifieke sosiale omgewings wat hul bewustheid, houding en praktyke rakende kindermishandeling beïnvloed, te verstaan. Hierdie model help ook om die sosiale, kulturele en kontekstuele invloede wat ons oortuigings, kennis en optrede bepaal, te begryp.

Volgens Du Plessis en Ferreira (2000) hou konstruktivisme verband met die proses waarin die individu sy ¹ eie realiteit skep en betekenis gee aan wat hy waarneem en ervaar (Du Plessis & Ferreira, 2000). Gevolglik is daar nie net een realiteit en waarheid nie, maar veelvuldige werklikhede en realiteite wat voortdurend gekonstrueer en herkonstrueer word (Donald, Lazarus, & Lolwana, 2006). In hierdie studie is elke deelnemer (in die geval onderwysers) besig om hul eie realiteit en kennis jeens hul bewustheid, houding en praktyke rakende kindermishandeling te konstrueer en te herkonstrueer. Terwyl konstruktivisme verwys na kennis gebaseer op eie en spesifieke kontekstuele ervarings (Du Plessis & Ferreira, 2000), verwys sosiaal-konstruksionisme ('n uitbreiding van konstruktivisme) na die kennis en oortuigings wat dikwels op 'n kollektiewe wyse (met ander woorde binne verhoudings en sosiale sisteme) geskep en in stand gehou word (Kham, 2013).

Sosiaal-konstruksionisme beklemtoon dat individue hulle realiteit dikwels op 'n sosiale wyse konstrueer (Kham, 2013). Taal, wat tot sekere denke, oortuigings, gevoelens en optrede aanleiding gee, is 'n belangrike medium in hierdie verband (Du Plessis & Ferreira, 2000). Volgens Kham (2013) is taal afhanklik van 'n interpretatiewe raamwerk, aangesien

---

¹ Ter wille van bondigheid word "hy" en "sy" afgewissel, eerder as om telkens "hy of sy" en "hom of haar" te gebruik.

narratiewe, realiteite en waarhede deur middel van interaksie met die wêreld geskep en gevorm word. Die sosiaal-konstruksionistiese perspektief is dus belangrik vir die studie, aangesien elke deelnemer kindermishandeling binne sy eie sosiale bestaans- en begripsraamwerk konstrueer. Elke situasie en omgewing het verskillende deelnemers, wat verskillende perspektiewe tot gevolg het. Dit impliseer veelvuldige deelnemerwerklikhede, wat individue help om hul wêreld te begryp. Elke deelnemer het dus haar eie betekenisraamwerk gebaseer op eie ervarings, persepsies en oortuigings wat uiteindelik aanleiding gee tot haar bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling. Volgens Corey (2009) is verskillende maniere van verstaan dus onvermydelik. Ek sou "dikwels verkieslik" wou byvoeg, indien ons wil poog om die volle en ingewikkelde omvang van 'n verskynsel soos kindermishandeling te peil en te verreken..

1.6 NAVORSINGSONTWERP: VEELVULDIGE GEVALLESTUDIE

Durrheim (2006) beskryf 'n navorsingsontwerp as 'n ontwerp of strategie wat die struktuur en beginsels van die navorsingsmetode en -metodologie weergee, asook hoe hierdie metode en metodologie met die navorsingsvraag verband hou. Hierdie studie het 'n gevallestudie as navorsingsontwerp gebruik. Die gevallestudie poog om diepgaande insig te bekom oor die ingewikkelde ervarings wat die deelnemers op sosiale gebied asook op 'n persoonlike vlak ervaar (Joubert, 2015). Hierdie navorsing het verder gebruik gemaak van 'n veelvuldige gevallestudie, aangesien data verkry is van ses grondslagfase-onderwysers van twee verskillende tipes sosiale onderrigkontekste, nl. 'n staatskool binne 'n hoë-inkomstegebied sowel as 'n staatskool binne 'n lae-inkomstegebied. Die gevallestudie navorsingsontwerp is gekies om kennis en insig te verkry rondom die spesifieke onderwerp in hierdie studie, naamlik grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en praktyke ten opsigte van kindermishandeling. Gevolglik het hierdie studie gefokus op die kennis en houding van die onderwysers vanuit hul eie sienings, dikwels gebaseer op of beïnvloed deur ervarings en oortuigings in 'n sosiale konteks, en hoe dit in die klasomgewing en skool vergestalt word.

1.7 METODOLOGIESE KEUSES

Deelnemers: Om die bogenoemde navorsingsvraag en doelwit te bereik, is doelgerigte nie-waarskynlikheid steekproefneming aangewend om potensieel die mees inligtingryke deelnemers te betrek (Lombard, 2015). Grondslagfase-onderwysers is vir die studie gekies, aangesien ervarings wat kinders op 'n vroeë ouderdom ervaar, hul ontwikkeling kan beïnvloed

en dus hul hele lewe kan affekteer (Allen, 2011). Daarbenewens is dit belangrik om negatiewe ervarings in hierdie tydperk, soos kindermishandeling, spoedig te identifiseer en aan te spreek. Grondslagfase-onderwysers is dikwels die eerste bron van aanmelding vir jong kinders. Vir hierdie studie moes die onderwysers ten minste drie jaar ondervinding by die betrokke skool gehad het, aangesien die meer ervare onderwyser meer bewus van die skool se beskouing en hantering van kindermishandeling behoort te wees.

Data-insameling: Creswell (in Hartell & Bosman, 2015) noem dat 'n verskeidenheid metodes gebruik kan word om data in die konteks van kwalitatiewe navorsing in te samel. 'n Literatuurstudie, semi-gestruktureerde individuele onderhoude en fokusgroeponderhoude is gebruik om die studie te ondersteun. Tabel 1 toon die data-insamelingstegnieke asook die dokumentering daarvan aan.

Tabel 1

Data-insamelings- en dokumenteringstegnieke

DATA-INSAMELINGSTEGNIEKE	DOKUMENTERINGSTEGNIEKE
Literatuurstudie	Sifting van relevante en gefokusde sleutelkonsepte en temas, asook onlangse statistiek en gepaardgaande interpretasies
Semi-gestruktureerde individuele onderhoude	Getranskribeerde bandopnames Refleksiewe notas
Semi-gestruktureerde fokusgroeponderhoude	Getranskribeerde bandopnames Refleksiewe notas

'n **Literatuurstudie** vorm die grondslag van 'n navorsingsprojek omdat dit die navorser ondersteun om die tema van die onderwerp, kindermishandeling, beter te verstaan (Hart, 1998). 'n Volledige literatuurstudie is uitgevoer om die navorsing in terme van die breër akademiese gemeenskap in konteks te plaas (Hart, 1998). Gevolglik is inligting uit relevante en betroubare bronne gebruik om die literatuurstudie te rig. Hierdie bronne sluit onder andere akademiese joernale en handboeke, dokumente van die biblioteek van die Universiteit van Stellenbosch se databasis, betroubare statistiek, amptelike verslae en kritiese gesprekvoering met my studieleier in.

Die studie het verder ook van **semi-gestruktureerde individuele onderhoude** gebruik gemaak. Semi-gestruktureerde onderhoude bring 'n dieper begrip van 'n sosiale verskynsel na vore en bied insig ten opsigte van die deelnemers se wêreld en gepaardgaande sienings (Patton, 2002). Hierdie onderhoude het verseker dat ek, as navorser, ryk geskakeerde beskrywings en diepgaande data kon verkry ten einde begrip van die deelnemers se sienings rakende kindermishandeling asook die identifisering en rapportering daarvan, te toon.

Fokusgroeponderhoude is gebruik om verskillende perspektiewe rondom kindermishandeling, voorkomingstrategieë asook die skool en gemeenskap se houding ten opsigte van kindermishandeling, te verken. Volgens Guest, Namey, en Mitchell (2013) word fokusgroeponderhoude gebruik om 'n groep se dinamika in die konteks van die spesifieke onderwerp waar te neem en te beskryf. Fokusgroeponderhoude bied 'n ruimte waarbinne groepslede hul persepsies, gedagtes, gevoelens en ervarings in hul eie woorde kan beskryf (Guest et al., 2013). Dié manier van onderhoudsvoering bied aan die deelnemers die geleentheid om die onderwerp te bespreek, en interaksie tussen die deelnemers word aangemoedig (Hartell & Bosman, 2015). Die studie het gebruik gemaak van twee fokusgroeponderhoude wat bestaan het uit die drie onderwysers van elke skool.

Beide die individuele en fokusgroeponderhoude is op 'n band opgeneem. Die bandopnames is getranskribeer om die onderhoude te dokumenteer. Weldeurdagte refleksiewe notas is ook gemaak om die waarnemings en interaksie tussen groepslede betekenisvol te verwoord (Kawulich, 2005).

Data-ontleding en -vertolking: Data-ontleding is die proses waardeur rou data opgesom word sodat dit 'n bruikbare vorm aanneem (Hartell & Bosman, 2015). Die doel van data-ontleding is om patrone en temas te identifiseer wat aanduidend is van die sosiale leefwêreld van die deelnemers (Babbie, 2011). Die inligting uit die onderhoude is ontleed deur van tematiese ontleding gebruik te maak. Volgens Niewenhuis (in Hartell & Bosman, 2015) is hierdie metode veral vir data-insamelingsmetodes soos onderhoude geskik.

Tematiese ontleding word beskou as 'n instrument om eenhede volgens betekenis te definieer (Engelbrecht, 2015). Hierdie betekenseenhede word dan afgebreek om patrone, temas, tendense en verhoudings te identifiseer om verbande tussen die teorie en die data te lê (Engelbrecht, 2015). Induktiewe ontleding is spesifiek gebruik, aangesien deelnemers se response ontleed en kodeer sou word (Braun & Clarke, 2006). Hierdie proses is siklies van

aard, deurdat dit heen en weer tussen data, die ontleding en die literatuurstudie beweeg (Engelbrecht, 2015). Braun en Clarke (2006) noem ses stappe as riglyn om tematiese ontleding te gebruik om data te ontleed. Hierdie stappe sluit die volgende in: transkribering van opgeneemde onderhoude, generering van aanvanklike kodes, identifisering van temas, vasstelling van hooftemas en sub-temas, hersiening van temas, definiëring en benoeming van die temas, en uiteindelik spesifieke navorsingsbevindinge en -aanbevelings. Die narratief wat op hierdie wyse gegenereer is, het daartoe bygedra dat bevindinge oor die bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van grondslagfase-onderwysers gemaak kon word.

1.8 GEHALTEVERSEKERING

Dit is belangrik om die data en data-ontleding te verifieer om betroubaarheid te verseker. Betroubaarheid kan deur middel van **geloofwaardigheid, bekragtiging, oordraagbaarheid en bevestigbaarheid** van die navorsing en navorsingsmetodes verseker word (Shenton, 2004). Om betroubaarheid te verhoog, het die studie verskeie metodes, bronne en perspektiewe benut om data in te samel (**triangulasie**). Op hierdie manier kon die verskillende metodes en bronne mekaar komplementeer en aanvul (Mouton, 1996). Daar is ook gebruik gemaak van deurlopende **portuurevaluering** in die vorm van gesprekke met my studieleier en ander navorsers. Volgens Shenton (2004) bied portuurevaluering verskeie perspektiewe en nuwe idees wat 'n waardevolle bydrae kan lewer tot die navorsingsprojek. Die deelnemers aan die studie het die data deur middel van opsommings en **voortdurende bevestiging** van vertolkings geverifieer ten einde response te kontroleer (Shenton, 2004). 'n **Ouditspoor** is aangewend om betroubaarheid te verseker. Merriam (2009) verduidelik die ouditspoor as 'n omvattende beskrywing van die prosedures en metodes wat gevolg is om hierdie studie te kon uitvoer. Laastens was dit belangrik om gedurig oor die navorsingsproses **te peins** ten einde kritiese nadenke oor die navorser se eie rol in die navorsingsproses te bevorder (Merriam, 2009).

1.9 ETIESE OORWEGINGS

Dit is van fundamentele belang om deelnemers se regte en waardes altyd in gedagte te hou wanneer navorsing gedoen word. Du Plessis (2015) beskryf etiek as die "studie van morele waardes en gebruike" (p. 73), asook hoe navorsers hulself behoort te gedra en op te tree. Dit was daarom belangrik om die volgende etiese norms en standaarde gedurende die studie te

handhaaf, sodat die regte en waardes van die deelnemers nie bedreig of benadeel sou word nie (Hartell & Bosman, 2015):

1.9.1 Ingeligte toestemming

Volgens Diener en Crandell (in Hartell & Bosman, 2015) kan ingeligte toestemming beskryf word as die keuse wat die deelnemer het, nadat hy oor die studie en feite ingelig is, om aan die studie deel te neem of nie. Hierdie studie het toestemming verkry van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement, die Universiteit van Stellenbosch se etiese komitee, die skoolhoofde van die verskeie skole, asook die onderwysers wat as deelnemers aan die studie deelgeneem het. Inligting oor die navorsing, spesifiek die doel en rasionaal is met al die betrokke partye bespreek en uitgeklaar. Die deelnemers is ook kortliks ingelig oor die navorsingsproses, asook dat alle identifiseerbare inligting op 'n anonieme wyse hanteer sal word om vertroulikheid en privaatheid te verseker. Daarbenewens is beklemtoon dat deelname aan die navorsing vrywillig is en dat die deelnemers enige tyd, vir die duur van die studie, daarvan kon onttrek. Reeds gedeelde response sou ook nie sonder hul toestemming in die data-ontledingsproses gebruik word nie.

1.9.2 Privaatheid, vertroulikheid en anonimiteit

Alle deelnemers aan die studie se privaatheid moes gerespekteer word, en vertroulikheid moes ten alle tye verseker word. Cohen (in Hartell & Bosman, 2015) beklemtoon dat alle inligting wat van die deelnemers verkry word, op so 'n manier hanteer moet word dat dit nie hul identiteit bekend maak nie. In hierdie studie is die deelnemers se name asook die skole se name privaat gehou, en inligting is deur middel van kodes deurgegee. Die skole staan bekend as Skool 1 en Skool 2, terwyl die deelnemers as D1 tot D6 bekend staan. Die fokusgroeponderhoude is gekodeer as F1 vir Skool 1 en F2 vir Skool 2.

Om die deelnemers se inligting vertroulik te hou, is bandopnames en getranskribeerde dokumentasie wat verkry is, veilig in 'n geslote kabinet bewaar. Slegs ek en my studieleier het toegang tot die kabinet. Digitale media en -dokumentasie is met 'n wagwoord op 'n skootrekenaar bewaar, en ek is die enigste een wat toegang tot die rekenaar het. Die inligting wat gedurende die studie verkry is, is slegs vir die doeleindes van die studie gebruik. Alle media en relevante proses-dokumentasie sal ná ses jaar vernietig word, soos voorgeskryf deur die Raad vir Gesondheidsberoepe van Suid-Afrika (RGBSA/HPCSA) (2008).

1.9.3 Beskerming teen benadeling

Hierdie beginsel vereis dat geen deelnemer direk of indirek benadeel mag word deur aan die studie deel te neem nie (Allan, 2016). Ek was deurentyd bewus van enige emosionele ongemak wat moontlik deur die loop van die studie kon opduik. Ek het veral opgelet na sigbare gedragsimptome soos oormatige angstigheid en onsekerheid. Indien die onderwysers tydens die onderhoud gevoelens van betekenisvolle ongemak sou ervaar, sou hulle na 'n kliniese sielkundige, Alicia Zeeman, PS 0134341, vir die nodige ondersteuning en hulpverlening verwys word. Die onderwysers het ook die opsie gehad om die sielkundige self te kontak. Dié sielkundige is gebaseer in 'n area wat naby beide die twee skole geleë is.

1.10 BEGRIPSBEPALING

In hierdie studie is sekere begrippe herhaaldelik gebruik. Gevolglik is dit van belang om die begrippe, soos wat dit in hierdie studie gebruik word, te verduidelik.

1.10.1 Kindermishandeling

Childline (2017) beskryf kindermishandeling as “enige interaksie (of die gebrek daaraan) deur 'n ouer of versorger wat tot fisiese of ontwikkelingsleed lei” (p. 1). Hierdie leed wat aan 'n kind gedoen word, word doelbewus berokken. Daar kan onderskei word tussen fisiese, seksuele en emosionele mishandeling of verwaarlosing (*Childline*, 2017). Daarby beskryf die Kinderwet (RSA, 2005) kindermishandeling as enige vorm van leed of gemene behandeling wat wetend aan 'n kind toegedien word. Voorbeelde van kindermishandeling in die Kinderwet (RSA, 2005) sluit die volgende in: 1) aanranding of doelbewuste besering aan 'n kind; 2) seksuele misbruik van 'n kind of toelating dat 'n kind seksueel mishandel word; 3) arbeidspraktyke wat 'n kind uitbuit; 4) boelie-gedrag deur 'n ander leerder; en 5) enige gedrag of handeling wat 'n kind sielkundig en/of emosioneel leed aanrig (RSA, 2005, p.16).

Vir die doeleindes van hierdie studie word kindermishandeling beskryf as enige leed, fisies, sielkundig of emosioneel, wat 'n ouer of volwassene aan 'n kind aanrig. Die hooftipes mishandeling wat in die studie ter sprake is, sluit fisiese, seksuele en emosionele mishandeling asook verwaarlosing in.

1.10.2 Kind

Volgens die Grondwet (RSA, 1996a) word 'n kind beskryf as enige persoon onder die ouderdom van 18 jaar.

1.10.3 Grondslagfase-onderwysers

Grondslagfase-onderwysers is onderwysers wat op die intreevlak van die formele skoolstelsel onderrig (Departement van Onderwys, 2001). Hierdie onderwysers onderrig leerders van graad R (ses jaar oud) tot graad 3 (nege jaar oud) (Departement van Onderwys, 2001). 'n Prominente aspek van die grondslagfase-onderwyser se werk is om die leerder se sosiale, emosionele, intellektuele en fisiese vaardighede te ontwikkel (Career Planet, 2017). Volgens Witskrif 6 is dit belangrik om in hierdie fase uitdagings tot leer te identifiseer ten einde ondersteuning vir die leerders te verseker (Departement van Onderwys, 2001).

1.10.4 Bewustheid en Houding

Bewustheid kan beskryf word as die wyse waarop 'n persoon op sekere omstandighede, gebeure, of verskynsels let. Dit sluit ons persepsies van die eksterne wêreld, liggaamlike sensasies asook ons gedagtes, denke, emosies en herinnering in (Jarett, 2011). Volgens Chalmers (1996) kan bewustheid beskryf word as die toestand waarin 'n persoon toegang tot inligting het, wat gevolglik ons gedrag bepaal. Vir hierdie studie word bewustheid gedefinieer as om kennis te hê en vertrouwd te wees met sekere aspekte van kindermishandeling bv. die aard van kindermishandeling en die identifisering en rapportering daarvan.

Houding, soos beskryf deur Baron en Byrne (in Jain, 2014), kan gedefinieer word as gevoelens, oortuigings en gedrag wat jeens 'n spesifieke persoon, idee of voorwerp saamgroepeer word. Jain (2014) meen dat houding uit drie komponente bestaan, wat ons gevoelens, aksies, asook denke teenoor 'n persoon, idee of voorwerp insluit.

1.10.5 Rapporteringspraktyke en Voorkomingstrategieë

Die Verklarende Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal (HAT) (Odendal & Gouws, 2005) beskryf rapporteer as "aanmeld" of "aankla" (p. 914), terwyl praktyke gesien word as "toepassing" en "uitoefening van voorskrifte en teoretiese reëls" (p. 886). In hierdie studie verwys rapporteringspraktyke dus na enige metode wat onderwysers volg om

kindermishandeling aan te meld. Verder verwys rapporteringspraktyke ook na die verskeie wette en protokolle wat met die aanmelding van kindermishandeling verband hou.

Voorkomingstrategieë verwys na die maatreëls wat in plek gestel word om die voorkoms van kindermishandeling te verminder en dit te verhoed (WGO, 2016). Hierdie studie het veral gefokus op voorkomingstrategieë waarvan onderwysers bewus is en wat hulle moontlik in die skoolkonteks kan benut.

1.11 STRUKTUUR VAN DIE TESIS

Hierdie navorsing is in die volgende hoofstukke verdeel:

Hoofstuk 1: Inleiding, motivering en metode van ondersoek

Hierdie hoofstuk gee 'n breedvoerige beeld van wat in die studie en die hoofstukke wat volg, verwag kan word. In hierdie hoofstuk is die konteks, motivering asook die probleemstelling bespreek. Dit is gevolg deur 'n oorsig van die navorsingsproses.

Hoofstuk 2: Teoretiese raamwerk en literatuurstudie

'n Literatuurstudie kontekstualiseer die studie, en die fokus van hierdie hoofstuk is om 'n diepgaande oorsig te gee van bestaande literatuur rakende kindermishandeling. Alhoewel verskeie kwantitatiewe internasionale studies oor kindermishandeling gedoen is, is kwalitatiewe studies wat spesifiek die Suid-Afrikaanse konteks behandel, beperk. Die teoretiese raamwerk waarbinne die studie gefundeer is, word ook in Hoofstuk 2 bespreek.

Hoofstuk 3: Navorsingsontwerp en -metodologie

Hierdie hoofstuk bied 'n omvattende beskrywing van die navorsingsbenadering, wat die navorsingsparadigmas, navorsingsmetodologie, metodes van data-insameling, data-ontleding, kwaliteitsbestuur, en etiese oorwegings insluit.

Hoofstuk 4: Navorsingsbevindinge

Hierdie hoofstuk fokus op die bevindinge van die navorsing in die vorm van temas en kategorieë wat gedurende die data-ontleding na vore gekom het.

Hoofstuk 5: Bevindinge, aanbevelings, beperkings, en sterkpunte

'n Samevatting van die navorsingsbevindinge en die aanbevelings word in hierdie hoofstuk bespreek. Die bevindinge word aan die hand van die literatuur bespreek. Die beperkings en sterktes van die studie asook aanbevelings vir verdere studie in die veld van onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling, word in die hoofstuk bespreek.

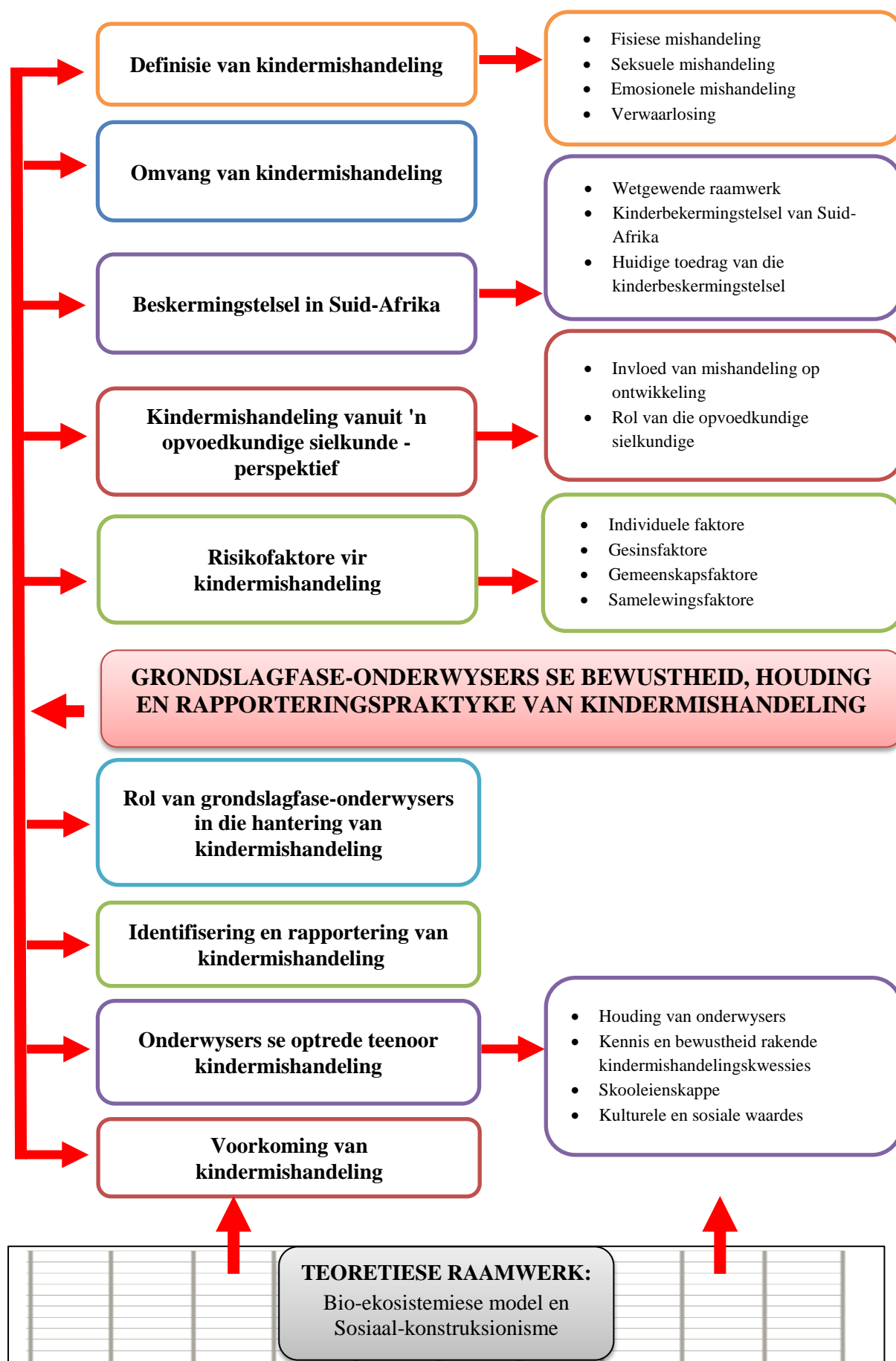
1.12 OPSOMMING

Die doel van hierdie hoofstuk was om die studie aan die leser bekend te stel as gefokusde, en dus afgebakende navorsing, gerig deur sekere teoretiese, metodologiese en etiese grondbeginsels. Hierdie hoofstuk het die konteks, motivering vir die studie, asook die beskrywing van die probleem beklemtoon. Verder is die navorsingsvrae asook die teoretiese raamwerk wat die studie aanneem, bespreek. 'n Kort beskrywing van die navorsingsproses soos wat dit in die studie geïmplementeer is, is daarna beskryf. Die hoofstuk het afgesluit met definisies van konsepte wat deurlopend in die studie gebruik sal word.

Hoofstuk 2 volg met 'n diepgaande oorsig van relevante literatuur oor kindermishandeling en onderwysers se kennis en houding ten opsigte van kindermishandeling. Die teoretiese raamwerk word ook in Hoofstuk 2 bespreek.

Konseptualisering van Hoofstuk 2

HOOFSTUK 2

TEORETIESE RAAMWERK EN LITERATUURSTUDIE

If it takes a village to raise a child, it only takes one person to change or end a life.

(Robyn Wolfson Vorster & Talia-Jade Magnes)

2.1 INLEIDING

Die oogmerk van die literatuurstudie is om die leser aan bestaande literatuur oor die verskynsel wat bestudeer word, bekend te stel. Die literatuurstudie verdiep en verbreed die navorsing en bied die konteks waarbinne die studie geleë is (Hartell & Bosman, 2015). Volgens Barron (2006) kan 'n literatuurstudie beskryf word as 'n kritiese opsomming en assessering van bestaande bronne wat inligting aan die leser verskaf om die gegewe veld te verstaan. Op hierdie manier word sekere betekenis asook navorsingskwessies geïdentifiseer.

Hierdie hoofstuk bied 'n omvattende blik op kindermishandeling asook vorige navorsing wat gehandel het oor onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling. Hiervoor is dit eerstens noodsaaklik om 'n gepaste teoretiese raamwerk te identifiseer wat die omvattende ingewikkeldheid van die verskynsel weerspieël. Die teoretiese raamwerk wat hierdie studie gerig het, is Bronfenbrenner se bio-ekosistemiese model en die teorie van sosiaal-konstruksionisme. Die hoofstuk fokus op *kindermishandeling* as begrip en verskynsel, wat die definisie, omvang, gevolge en die risikofaktore van kindermishandeling insluit. Kindermishandeling vanuit 'n opvoedkundige sielkunde-perspektief word ook in die hoofstuk bespreek. Die hoofstuk sluit af met die rol wat onderwysers in die voorkoming en hantering van kindermishandeling speel. Die hoofstuk bied die geleentheid om kennis te genereer om die navorsingsvraag oor grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling te beantwoord.

2.2 TEORETIESE RAAMWERK

Die sosiale konteks-perspektief is die teoretiese raamwerk waarbinne hierdie studie verstaan word. Hierdie perspektief neem sowel die bio-ekosistemiese model as die sosiaal-konstruksionisme in ag (Kruger, 2011). Die bio-ekosistemiese model en sosiaal-konstruksionisme word gebruik om die verhouding tussen die omgewing en die individu te begryp (Donald et al., 2006). Gevolglik is dit betekenisvol om te verstaan dat individue deur

hul sosiale konteks gevorm word, maar ook deur middel van sosiale interaksie aktief betrokke is om hul sosiale konteks te vorm. Hierdie perspektief help die navorser om onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke in alle aspekte van hul bestaanswêreld (hulself, verhoudings, skool, gemeenskap en samelewing) te verstaan. In hierdie studie word gepoog om insig oor kindermishandeling te verdiep. Die studie wil ook lig werp op die interaksie en invloed van die sosiale konteks op onderwysers se bewustheid, houding en praktyke rakende kindermishandeling.

2.2.1 Bio-ekosistemiese model

Bronfenbrenner se bio-ekosistemiese model is baie nuttig om die invloede en verbande tussen individue en hul sosiale konteks te verstaan (Swart & Pettipher, 2011). Hierdie model is multidimensioneel en sluit die sosiale konteks asook die biologiese elemente van menslike ontwikkeling in (Tudge, Mokrova, Hatfield, & Karnic, 2009). Daarbenewens fokus die model op die interaksie en interafhanklikheid van verskillende sisteme wat verandering, groei en ontwikkeling teweegbring (Swart & Pettipher, 2011). Swart en Pettipher (2011) onderskei tussen vyf interafhanklike en interaktiewe sisteme wat 'n individu se ontwikkeling direk of indirek beïnvloed, naamlik die mikrosisteem, mesosisteem, eksosisteem, makrosisteem, en die chronosisteem. Dit beteken dat die ontwikkelende individu deur die wisselwerking tussen die verskillende sisteme beïnvloed word, terwyl die individu ook 'n invloed op die sisteme kan hê. Sien Figuur 2 (op bladsy 24) wat die wisselwerking tussen die verskillende sisteme uitlig.

Onderwysers vorm deel van gesinne, gemeenskappe, skole en sekere sosiale en ekonomiese kontekste. Hierdie sosiale kontekste skep bewustheid, houding en praktyke wat uiteindelik die onderwyser beïnvloed jeens wat hulle weet, hoe hulle voel en hoe hulle sal optree wanneer hulle in aanraking met kindermishandeling kom. Met ander woorde, die onderwyser se bewustheid, houding en praktyke van kindermishandeling kan nie afsonderlik van die onderwyser se omgewing beskou word nie. Verder is die onderwyser een van die sleutelrolspelers in 'n kind se lewe. Die onderwyser is deel van die skoolstelsel en kan 'n betekenisvolle rol speel in die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Die bio-ekosistemiese model bied 'n waardevolle raamwerk om grondslagfase-onderwysers se rol met betrekking tot 'n kind se welstand te verduidelik. Verder is hierdie model geskik vir die studie, aangesien 'n onderwyser met verloop van tyd in verskillende kontekste, insluitend die skoolstelsel, kan verander, groei en ontwikkel.

Bronfenbrenner se bio-ekosistemiese model gebruik vier dinamiese dimensies om ontwikkeling en verandering in die sosiale konteks te verstaan naamlik kontekstuele, proses-, persoon- en tydsfaktore (Swart & Pettipher, 2011). Bogenoemde impliseer dat verskeie aspekte 'n rol sal speel in onderwysers se ervaring van kindermishandeling. Dit sluit die skool en omgewing waarin onderwysers leef, hul persoonseienskappe en biologiese aspekte, die effek van tyd, die onderwysers se ontwikkeling en hul verhoudings in. Met ander woorde, al die sisteme waarbinne die onderwysers hulself bevind/leef, sal hul bewustheid van, houding teenoor en rapporteringspraktyke van kindermishandeling vorm.

Die **mikrosisteem** is die onmiddellike omgewing van die individu, byvoorbeeld die gesin en familie, direkte vriendekring en die skool, waarin interpersoonlike verhoudings en aktiwiteite van proksimale aard voorkom (Donald et al., 2006). Volgens Tudge et al. (2009) spandeer individue die meeste van hul tyd in hierdie sisteem. Proksimale prosesse, wat verwys na deurlopende, gereelde interaksie met ander individue asook die omgewing, vind in hierdie sisteem plaas (Swart & Pettipher, 2011). Hierdie proksimale prosesse is belangrik vir die studie, aangesien dit impliseer dat onderwysers in gedurige en waarskynlik intensiewe interaksie met ander sisteme met verloop van tyd, nuwe idees en kennis kan ontwikkel. Dit word versterk deur Donald et al. (2006) wat meen dat die proksimale prosesse in die mikrosisteem 'n effek op 'n individu se kognitiewe, sosiale, emosionele, morele en geestelike ontwikkeling het. Voorbeelde van proksimale prosesse sluit die interaksies tussen die onderwyser en die leerder, ander personeellede en die skoolhoof in (Swart & Pettipher, 2011).

Proksimale prosesse kan nie in isolasie beskou word nie, en daarom word die eienskappe van die persoon én die konteks oorweeg (Swart & Pettipher, 2011). Bronfenbrenner het veral klem geplaas op die persoonseienskappe wat tydens proksimale prosesse na vore kom (Tudge et al., 2009). Hierdie persoonseienskappe en proksimale prosesse vind in die konteks van verskillende sisteme plaas, en dra met verloop van die tyd tot die ontwikkeling van 'n persoon by (Swart & Pettipher, 2011). Volgens Swart en Pettipher (2011) word drie tipes persoonseienskappe in proksimale prosesse gebruik om ontwikkeling te bevorder, wat bepaal hoe onderwysers gaan voel, wat hulle gaan weet asook hoe hulle sal optree wanneer kindermishandeling teëgekom word.

- *Disposisie* (geaardheid) is die inherente persoonlikheidseienskappe wat aan 'n individu behoort. Met ander woorde, dit is die verskillende eienskappe en kenmerke wat 'n persoon het en kan beskou word as die persoon se temperament, neiging en

ingesteldheid (Odendal & Gouws, 2005). Hierdie kenmerke word deur 'n persoon se unieke biologiese en genetiese samestelling beïnvloed. Dié eienskappe kan proksimale prosesse óf aanmoedig óf belemmer (Swart & Pettipher, 2011). 'n Onderwyser se intrinsieke impulsiwiteit (om te vinnig te reageer) of skugterheid (te bang om met mense te praat) is voorbeelde waar disposisies in die rapportering van kindermishandeling 'n rol kan speel.

- *Ekologiese hulpbronne* bestaan uit die bio-psigologiese elemente wat dit vir die individue moontlik maak om aan proksimale prosesse deel te neem (Swart & Pettipher, 2011). Met betrekking tot hierdie studie is die kennis, ingesteldheid en blootstelling aan kennis en vaardighede 'n potensiële bate vir onderwysers en skole om kindermishandeling te identifiseer, te rapporteer en te hanteer.
- *Vereiste ("demand")* eienskappe kan verduidelik word as die vermoë om reaksie uit die sosiale konteks te ontlok of te ontmoedig, wat potensiële groei tot gevolg kan hê (Swart & Pettipher, 2011). Deur dié eienskappe te gebruik, kan onderwysers aktief teen kindermishandeling optree en reaksie van die sosiale omgewing, ander individue en instansies ontlok om kinders te beskerm.

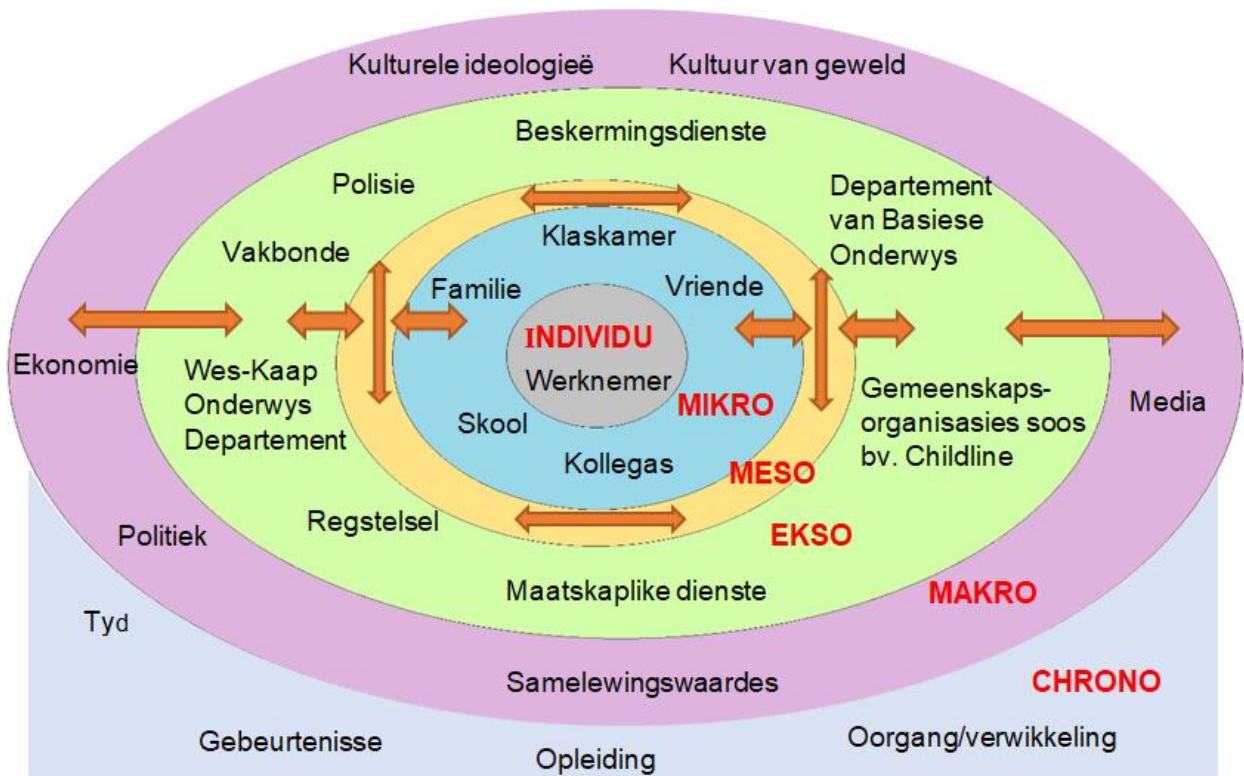
Die **mesosisteem** is 'n stel mikrosisteme wat mekaar beïnvloed en voortdurend in interaksie met mekaar is (Donald et al., 2006). Hierdie mikrosisteme sluit onder andere die leerders in die onderwyser se klas, die leerders se ouers asook kollegas by die skool in. Hierdie sisteem verbind die verskillende mikrosisteme wat deel van 'n individu se wêreld vorm. Ter illustrasie van voorafgenoemde word 'n onderwyser beïnvloed deur 'n leerder wat by die huis mishandel word. Dit beteken dat die 1) klaskameromgewing (ingesluit die onderwyser as individu) en die 2) ouerhuis/huishouding (van die leerder wat mishandel word) 'n invloed op mekaar sal hê.

Die volgende sisteem, die **eksosisteem**, verwys na die konteks waar die onderwyser nie direk gemoeid is nie, maar waar die verhoudings en interaksies in hierdie sisteem wel die onderwyser beïnvloed (Swart & Pettipher, 2011). 'n Voorbeeld van hierdie stelsel is om toegang tot beskermingsdienste te hê. Indien 'n onderwyser hulp wil verleen, maar nie toegang tot of kontak met beskermingsdienste het nie, sal dit waarskynlik tot geen verandering en verbetering in die kind se lewe lei nie. Gevolglik kan dit tot negatiewe ervarings en houdings by die onderwyser oor rapportering en ondersteuning bydra.

Die **makrosisteem** bestaan uit die sosiale, politieke en ekonomiese strukture, wat die geloofsoortuigings, gebruike en waardes van die ander sisteme en gevolglik die individue in die sisteem beïnvloed (Swart & Pettipher, 2011). Hierdie sosiale stelsel bied die konteks vir ontwikkeling, aangesien die individu en al die sisteme deur die makrosisteem beïnvloed word. Dikwels bevind onderwysers en individue hulself in 'n patriargale samelewing waar eienskappe soos mag, hoofskap en dominansie tot nadeel van weerlose persone en situasies strek, en gevolglik tot uitbuiting en ontmagtiging aanleiding gee (Bhana, 2015; Sigsworth, 2009). Terselfdertyd dra 'n kultuur van geweld en misdaad by tot onderwysers se houding jeens die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Pandey (2012) bevestig dat gewelddadigheid in Suid-Afrika genormaliseer word en tot 'n kultuur van minagting en dus geweld bydra. Geweld in Suid-Afrika word dikwels as 'n gepaste oplossing vir politieke, sosiale en huishoudelike konflik gesien. Suid-Afrika het talle wette wat daarop gerig is om kinders te beskerm. Hierdie wette kom in die makrosisteem voor en speel 'n kardinale rol in onderwysers se rol in die identifisering en rapportering van kindermishandeling.

Tyd (**chronosisteem**) is 'n betekenisvolle aspek in die bio-ekosistemiese model, aangesien dit verandering in persoonseenskappe, proksimale prosesse en die konteks teweegbring (Swart & Pettipher, 2011). Hierdie konstante verandering dra tot die ontwikkeling en verandering op individuele en kollektiewe vlak by. Die persoon, die proses en die konteks verander met verloop van tyd as gevolg van die individu se ryping en die veranderende sosiale konteks (Donald et al., 2006). Met ander woorde, die onderwyser se ontwikkeling en vlak van volwassenheid, met betrekking tot kennis en bewustheid, speel 'n noodsaaklike rol in hoe kindermishandeling deur die onderwyser beskou en hanteer sal word.

Bronfenbrenner (2005) poog om menslike ontwikkeling in verskillende sosiale kontekste te verstaan asook hoe die kontekste menslike ontwikkeling op wederkerige wyses vorm en beïnvloed (Swart & Pettipher, 2011). Donald et al. (2006) meen dat 'n individu aktief by haar eie ontwikkeling deur ingewikkelde en dinamiese menslike interaksie betrokke is. Laasgenoemde hou verband met sosiaal-konstruksionisme wat verklaar dat individue deur middel van sosiale interaksie hul eie realiteite asook betekenisse konstrueer (Donald et al., 2006). Nuwe betekenis, houdings en kennis word dus deur middel van sosiale interaksie met individue in die verskillende sisteme gevorm.

Figuur 2. 'n Bio-ekosistemiese model van die wisselwerking tussen verskillende sisteme (Gebaseer op Bone, 2015).

2.2.2 Sosiaal-konstruksionisme

Konstruktivisme verwys na die proses waarin die individu sy eie realiteit skep en betekenis gee aan wat hy waarneem en ervaar (Du Plessis & Ferreira, 2000). Dit beteken dat realiteit geskep en gekonstrueer word deur 'n individu se ervaring daarvan. Die konstruktivistiese teorie stel voor dat veelvuldige werklikhede en realiteite bestaan, aangesien elke individu sy eie realiteit onderhandel en op 'n kognitiewe vlak daarvan probeer sin maak (Du Plessis & Ferreira, 2000). Elke individu en onderwyser is aktief besig om sy eie realiteit en kennis in terme van sy bewustheid, houding en praktyke ten opsigte van kindermishandeling te konstrueer.

Sosiaal-konstruksionisme, 'n uitbreiding van konstruktivisme, is 'n benadering wat aandui dat alle kennis en realiteite relasioneel gekonstrueer word (Kham, 2013). Die klem van hierdie benadering is op die wisselwerking tussen individue en groepe om betekenis te konstrueer, te verander, en te internaliseer om 'n gegewe realiteit te vorm (Du Plessis & Ferreira, 2000). Kham (2013) beklemtoon dat nuwe idees en realiteite deur taal, kultuur en sosiale prosesse gekonstrueer word. Van gelykstaande belang word 'n individu se houding teenoor 'n verskynsel deur verskeie ervarings of deur waarnemings in die sosiale konteks bepaal (Kham,

2013). Vervolgens word houding deur ons interaksie met ander mense asook deur waarneming van ander se gedrag gevorm. Ons interaksie met ander mense, hetsy waarnemings of gesprekke, bepaal gevolglik ons houding, oordele en bewustheid. Houdings help ons om van ons sosiale konteks sin te maak en om op sekere maniere op te tree. Dit beteken dat houdings lig kan werp op hoe onderwysers optree wanneer hulle kindermishandeling identifiseer en rapporteer.

Teen die agtergrond van bogenoemde is dit belangrik om te begryp dat elke onderwyser se eie realiteit haar help om die wêreld te verstaan. Hierdie bewustheid, houding en rapporteringspraktyke word beïnvloed deur die sosiale konteks en interaksies wat dan sekere optredes tot gevolg het. Met ander woorde, onderwysers verstaan kindermishandeling verskillend en sal gevolglik verskillend reageer. Dit kan toegeskryf word aan verskillende ervarings, veelvuldige realiteite en verskillende sosiale kontekste en sisteme waarin die onderwysers hulself bevind. Die kultuur en sosiale interaksies van onderwysers is dus belangrik om te bepaal wat onderwysers weet, hoe hulle voel en hoe hulle teen kindermishandeling gaan optree.

Ten slotte is dit duidelik dat die bio-ekosistemiese model en sosiaal-konstruksionisme gepaste teoretiese lense vir die navorsing is, aangesien onderwysers se bewustheid, houding en praktyke in 'n sosiale konteks ontwikkel word. Leer vind dus plaas in sosiale kontekste/sisteme, wat die klaskamer, onderwysers, kultuur van die skool, en die wyer gemeenskap en samelewing insluit. Dit word bevestig deur Gallagher (in Kugelmass, 2006) wat meen dat kennis onlosmaaklik van 'n onderwyser se kultuur, taal, oortuigings en ervarings is. Die verskeie sosiale sisteme (mikro-, meso-, ekso-, makro- en die chronosisteam) speel trouens 'n merkbare rol in 'n individu se bewustheid, houding en gedrag. In die lig van bogenoemde bespreking oor onderwysers se bewustheid, houding en praktyke in Bronfenbrenner (2005) se bio-ekosistemiese model en sosiaal-konstruksionisme, is dit ook van groot belang om kennis te dra en bewus te wees van die verskillende aspekte van kindermishandeling ten einde konteks vir die studie te skep.

2.3 DEFINISIE VAN KINDERMISHANDELING

'n Definisie van kindermishandeling is belangrik, aangesien dit tot die bewusmaking van kindermishandeling bydra, wat gevolglik kan lei tot die identifisering en rapportering daarvan. In hierdie studie word kindermishandeling verstaan as enige opsetlike handeling of nie-

handeling (nalating) wat deur 'n ouer of versorger aan 'n kind gedoen word met die doel om seer te maak en/of leed aan te doen. Hierdie handeling of nie-handeling (nalaat om te beveilig en/of te versorg) gee aanleiding tot fisiese of emosionele skade. Die Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO, 2006, p. 9) beskryf kindermishandeling soos volg:

... all types of physical and/or emotional ill-treatment, sexual abuse, neglect, negligence and commercial or other exploitation, which results in actual or potential harm to the child's health, survival, development, or dignity in the context of a relationship of responsibility, trust, or power.

Oor die afgelope paar jaar is die definisie van kindermishandeling uitgebrei om veral voorsiening te maak vir die verskillende soorte mishandeling waaraan 'n kind blootgestel kan word (WGO, 2006). Die vier basiese kategorieë van kindermishandeling sluit fisiese mishandeling, seksuele mishandeling, emosionele mishandeling en verwaarloosing in.

2.3.1 Fisiese mishandeling

Fisiese mishandeling vind plaas wanneer gereelde, opsetlike beserings en skade aan 'n kind se liggaam toegedien word, wat strek van geringe kneusplekke tot ernstige beenbreuke of selfs die dood (Khoo, 2010). Hierdie beserings word gewoonlik toegedien in die vorm van 'n fisiese handeling wat onder andere skop, slaan, stoot, byt of brand insluit. Verdere voorbeelde behels skud, aggressiewe rondgooiery en -swaaiery, verwurging, haartrekkery, slanery met voorwerpe (soos bv. stokke, gordels, en/of ander toerusting) asook intimidasie met 'n mes of 'n geweer (Dahlberg & Krug, 2002; UNICEF, 2014). Dade of omstandighede wat die kind fisiek bedreig of 'n wesenlike risiko vir die kind se fisiese gesondheid en veiligheid inhou, word ook as fisiese mishandeling gedefinieer (Khoo, 2010).

Daar moet egter onderskei word tussen fisiese mishandeling en lyfstraf. Lyfstraf is 'n strafmetode wat volgens Strauss en Donnelly (soos aangehaal in Fréchette, Zoratti, & Romano, 2015) beskryf word as "the use of physical force with the intention of causing a child to experience pain, but not injury, for the purposes of correction or control of the child's behaviour" (p. 4). Dit beteken dat ouers of versorgers lyfstraf gebruik om kinders te dissiplineer ten einde onaanvaarbare gedrag stop te sit. Larzelere (2000) stel die volgende praktiese riglyne, wat gepaste en doeltreffende lyfstraf beskryf, voor:

- 1) Dit moet nie te hewig wees nie.

- 2) Dit moet nie toegepas word wanneer die ouer/versorger se emosies buite beheer is nie.
- 3) Dit moet slegs toegepas word vir kinders tussen die ouderdomme van 2 tot 6 jaar, waarna dit uitgefaseer moet word.
- 4) Ouers moet seker maak dat die kind die rede vir die straf verstaan.
- 5) Dit moet in 'n privaat opset gebruik word.
- 6) Dit moet gemotiveer word deur die ouer en versorger se besorgdheid oor die kind en nie vir eie ongesonde magsbelange nie.
- 7) Dit moet gebruik word nadat die kind gewaarsku is.
- 8) Die ouer of versorger moet buigsaam wees om ander opsies te oorweeg.

Afgesien van die riglyne is dit veral belangrik om melding te maak van lyfstraf, aangesien die handeling daarvan met fisiese mishandeling geassosieer kan word. Hierdie handeling sluit onder andere 'n pakslae, piets, klap en stamp in, asook die gebruik van sekere voorwerpe (bv. 'n haarborsel of 'n belt) om 'n kind mee te slaan (Fréchette et al., 2015). Lyfstraf kan buite beheer raak en tot fisiese mishandeling lei (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012). In Suid-Afrika is lyfstraf alreeds vanaf 1997 in skole verbied, maar ouers kon steeds lyfstraf toedien onder die gemene regsuitspraak om redelike en matige straf op 'n kind toe te pas (Rex v Janke en Janke, 1913). In weerwil hiervan het 'n onlangse hooggeregshofuitspraak (YG v. Staat, 2017) bevind dat hierdie strafmetode ongrondwetlik is en nie die kind se menseregte in ag neem nie. Dit wil sê, lyfstraf mag nie meer deur ouers of volwassenes toegepas word nie weens die vooruitspruitende vernedering en aantasting van die kind se menswaardigheid. Ondanks die uitspraak asook die negatiewe gevolge soos bv. anti-sosiale gedrag, angstigheid, depressie en aggressie, is lyfstraf steeds die norm in baie huishoudings in Suid-Afrika (Mathews & Benvenuti, 2014). Aangesien fisiese mishandeling 'n kriminele daad is, kan 'n persoon aangekla word van "algemene aanranding" of "ernstige liggaamlike skade" ("grievously bodily harm") onder die gemene reg van Suid-Afrika (Fouché et al., 2018).

2.3.2 Seksuele mishandeling

Die Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO) (2006) beskryf seksuele mishandeling as die gemoeidheid van 'n kind by seksuele aktiwiteite, 1) waar die kind nie die aktiwiteit begryp of

verstaan nie; 2) die kind nie die vermoë het om toestemming te gee nie; 3) en waarvoor die kind nie emosioneel gereed is nie. Die seksuele oortreder gebruik sy magposisie, ten spyte van die kind se onskuld, ouderdom en ontwikkeling, om seksueel bevredig te word (Bhana, 2015). Seksuele mishandeling geskied dus wanneer 'n kind, met of sonder toestemming, seksueel betrokke is by 'n volwassene of 'n ander kind. Bogenoemde definisies is egter breedvoerig en sluit verskeie handeling in, wat deel van seksuele mishandeling vorm. Thirion (2010) beskryf drie groepe waarin seksuele mishandeling verdeel kan word, naamlik 1) oortredings met fisiese aanraking; 2) oortredings sonder fisiese aanraking; en 3) seksuele uitbuiting. Alhoewel die drie groepe in isolasie beskryf word, is dit nodig om in ag te neem dat dit nie afsonderlik van mekaar staan nie. Die handeling is verweef met mekaar en oortredings *sonder fisiese aanraking en uitbuiting* kan in werklikheid lei tot oortredings *met fisiese aanraking*.

Volgens Thirion (2010) behels **oortredings met fisiese aanraking** enige fisiese seksuele kontak wat gebruik word sodat die oortreder seksueel bevredig kan word. Hierdie handeling kom voor in die vorm van orale, genitale en anale penetrasie, aanraking of geslagsgemeenskap. Verkragting val ook onder hierdie oortredings. Die Wysigingswet op die Strafbereg (Seksuele Misdrywe en Verwante Aangeleenthede) (RSA, 2007b) (hierna verwys as die "Wet op Seksuele Misdrywe") verduidelik dat verkragting plaasvind wanneer 'n slagoffer gedwing word om met die oortreder in die vorm van genitale, anale of orale penetrasie deur 'n liggaamsdeel of voorwerp omgang te hê. Dit beteken dus dat verkragting plaasvind wanneer 'n persoon seksueel geopenetreer word sonder die toestemming van die persoon.

Ingevolge die Wet op Seksuele Misdrywe (RSA, 2007b) is 'n seksuele daad met 'n kind onder die ouderdom van 12 'n misdad en word dit as verkragting of seksuele aanranding gedefinieer. Dit beteken dat 'n kind onder 12 jaar nie toestemming kan gee vir enige seksuele daad nie. 'n Kind van 16 jaar of ouer kan egter toestemming verleen vir seksuele daad, terwyl kinders tussen die ouderdom van 12 en 16 wel toestemming aan mekaar kan verleen mits hulle twee jaar in ouderdom van mekaar verskil (RSA, 2007b). Gevolglik is enige seksuele daad sonder toestemming asook 'n seksuele daad deur 'n volwassene met 'n kind onder die ouderdom van 16 'n kriminele oortreding.

Oortredings sonder aanraking sluit handeling wat seksuele bevrediging ten doel het in, terwyl die kind as objek gebruik word (Thirion, 2010). Hieronder val ontbloting, afloerders, seksuele aanmerkings en teistering, seksuele aktiwiteite voor die kind, die bestudering van

kinderpornografie, asook blootstelling van kinders aan seksuele boodskappe of pornografie deur die media ("sexting") (Theron, 2013). Kinders word al hoe meer blootgestel aan aanlyn-viktimisering waar pornografiese foto's en video's asook seksuele boodskappe via sosiale media of digitale mediums, byvoorbeeld selfone en rekenaars, aangestuur en ontvang word (Harris & Steyn, 2018). Harris en Steyn (2018) verduidelik dit as die "sending, receiving and/or forwarding of nude or sexually suggestive or pornographic photographs/videos of oneself or someone known to the sender and/or sexually explicit messages across any social media platforms using any digital medium" (p. 5).

Seksuele uitbuiting sluit oortredings in waar die oortreder nie direk by die seksuele mishandeling betrokke is nie, maar persoonlik voordeel daaruit trek in die vorm van geld, geskenke en/of ander voordele (Thirion, 2010). Voorbeelde hiervan is onder andere wanneer kinders gebruik word om seksuele dienste te verskaf en om 'n kind te gebruik in die vervaardiging van pornografiese materiaal (RSA, 2007b). Nog 'n voorbeeld van seksuele uitbuiting is wanneer die oortreder kinders verlei en tempteer ten einde toestemming te verleen en deelneem aan 'n seksuele aktiwiteit (Theron, 2013). Hierdie proses vind plaas oor 'n tydperk en staan bekend as "sexual grooming". Tydens hierdie proses gebruik die oortreder geskenke, vergoedings, oormatige belangstelling en ander aktiwiteite om die kind se vertroue te wen ten einde seksuele voordeel daaruit te trek (Theron, 2013).

2.3.3 Emosionele mishandeling

Emosionele mishandeling, waarna ook verwys word as sielkundige mishandeling, geskied wanneer 'n ouer of versorger in gebreke bly om 'n geborge en ondersteunende omgewing vir hul kind te voorsien (WGO, 2006). Verder behels dit ook dade wat die emosionele gesondheid en ontwikkeling van 'n kind benadeel (WGO, 2006). Dit beteken dat emosionele mishandeling 'n afbrekende invloed op die kind se emosionele ontwikkeling en/of selfwaarde het. Hierdie dade sluit onder andere bespotting, verkleinerings, intimidasie, swartsmeerdery, dreigemente en diskriminasie in (Skaine, 2015; UNICEF, 2014). Emosionele mishandeling vind ook plaas wanneer ouers/versorgers kinders in 'n kas toesluit, hul kind weghou van direkte kontak met ander mense, en te hoë eise op akademiese en/of sportgebied aan 'n kind gestel word (Skaine, 2015).

Kinders wat emosioneel mishandel word, ervaar dikwels ook ander vorms van mishandeling (Dahlberg & Krug, 2002). Emosionele mishandeling geniet telkens minder aandag as fisiese

en/of seksuele mishandeling (Dahlberg & Krug, 2002). Dit gebeur omdat emosionele mishandeling minder sigbaar is en moeiliker is om te bewys, maar in werklikheid is dit net so skadelik en direk. Geestesgesondheidskwessies asook leer-, taal- en ontwikkelingsagterstande is slegs 'n paar van die gevolge wat emosionele mishandeling vir kinders inhou en wat duidelik waarneembaar is (Skaine, 2015).

2.3.4 Verwaarlosing

Verwaarlosing behels versuim om aan 'n kind se ontwikkelingsbehoefte te voldoen en om 'n kind emosioneel te versorg (Skaine, 2015). Ouers of versorgers wat ondanks hulpbronne wat beskikbaar is, nie in 'n kind se basiese behoeftes voorsien nie, maak hulself aan kindermishandeling skuldig (Parkinson, Bromfield, McDougall, & Salveron, 2017; UNICEF, 2014). Verwaarlosing kom in verskeie vorms voor en kan 'n effek op 'n kind se fisiese, intellektuele en emosionele ontwikkeling hê.

- 1) **Fisiese verwaarlosing** behels versuim om kinders teen gevaarlike toestande te beskerm, 'n tekort aan toesighouding en versuim om in 'n kind se basiese behoeftes soos voldoende voeding, behuising en klere te voorsien.
- 2) **Mediese verwaarlosing** is die versuim of weiering om toepaslike gesondheidsorg te gee.
- 3) **Emosionele verwaarlosing** vind plaas wanneer 'n ouer of versorger nie emosionele ondersteuning of vertroeteling aan 'n kind gee nie, en/of 'n kind aan dwelmmisbruik en/of huishoudelike geweld blootstel.
- 4) **Opvoedkundige verwaarlosing** vind plaas wanneer 'n kind van skoolastiese opvoeding ontnem word en moontlike spesiale onderwysbehoefte nie in ag geneem word nie.
- 5) **Verlating ("abandonment") van kinders** vind plaas wanneer ouers kinders verlaat en hulle op hul eie laat (Parkinson et al., 2017; UNICEF, 2014).

2.4 DIE OMVANG VAN KINDERMISHANDELING

Die huidige, weersinwekkende omvang van kindermishandeling in Suid-Afrika beklemtoon die dringendheid en noodsaaklikheid van die onverpoosde identifisering, rapportering en voorkoming daarvan.

Ondanks internasionale standaarde vir menseregte en die Konvensie oor die Regte van die Kind is kindermishandeling wêreldwyd 'n onrusbarende probleem met verwoestende gevolge (WGO, 2016). Alhoewel dit ingewikkeld is om die presiese omvang daarvan te bepaal, het 'n internasionale studie in 2015 geraam dat sowat een miljard kinders wêreldwyd tussen die ouderdom van 2 en 17 jaar, emosionele, fisiese en/of seksuele mishandeling beleef het (Hillis, Mercy, Amobi, & Kress, 2016). 'n Suid-Afrikaanse studie het getoon dat een uit elke drie kinders voor die ouderdom van 18 reeds aan seksuele en fisiese mishandeling blootgestel was (USB Optimus Stigting, 2016). Dié studie het verder getoon dat 12% van die kinders verwaarloos en 16% emosionele mishandeling ervaar het (USB Optimus Stigting, 2016). Volgens 'n verslag van die Mediese Navorsingsraad van 2009 word 15% van kinders deur hul ouers verwaarloos, en 35%-45% moet gereeld geweld, meestal deur mans, teen hul moeders aanskou (Seedat, Van Niekerk, Jewkes, Suffla, & Ratele, 2009). Na raming word sowat 12% van alle kinders in Suid-Afrika verwaarloos (Fang, Fry, Ganz, Casey, & Ward, 2016).

'n Nasionale kindersterftestudie het die noodlottige effek van kindermishandeling bevestig. Die studie het getoon dat 'n derde van die 707 kindersterfgevalle wat in 2015 ondersoek is, die gevolg van moord was en dat omtrent die helfte van dié moorde (44%) aan kindermishandeling toegeskryf kan word (Mathews, Martin, Coetzee, Scott, Naidoo, Brijmohun, & Quarrie, 2016). Die verslag van die DSD, DWCPD en UNICEF (2012) noem dat van die sowat 10 000 kinders wat jaarliks by die Rooikruis Kinderhospitaal toegelaat word, altesaam 5% weens opsetlike beserings opgeneem word. Hierdie beserings is meestal fisies of seksueel van aard. Meer as 62 000 seksuele misdade is in 2013/2014 gerapporteer, waarvan een uit elke drie slagoffers onder die ouderdom van 18 was (Suid-Afrikaanse Polisiediens, 2014). Verkragting was in 2009 die rede vir 102 kindermoorde en het meestal meisies ingesluit (Mathews & Benvenuti, 2014). Jong meisies in Suid-Afrika is ook die slagoffers van MIV/VIGS, wat dikwels 'n tragiese uitvloeisel van kinderverkragting asook seksuele mishandeling is (sien Paragraaf 2.7.4.3).

Verskeie studies het getoon dat die oortreder meestal aan die kind bekend is. 'n Nasionale Jeugviktimiseringsoopname het in 2005 getoon dat 88% van die slagoffers die oortreder geken het, 29% van die oortreders vriende of kennisse was, en 11% van die oortreders familieleden of gesinslede was (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012). Ter bevestiging hiervan het 'n ontleding van die polisiestatistieke vir 2015/2016 (Misdaad Registrateur, 2016) bepaal dat oortreders hoofsaaklik aan die slagoffer bekend was.

Afgesien van die ontstellende statistieke word kindermishandeling nasionaal asook internasionaal boonop beduidend onderrapporteer (Dawes, Long, Alexander, & Ward, 2006; Jamieson, Sambu, & Mathews, 2017). Die gevalle word om verskeie redes nie gerapporteer nie, maar onderrapportering kom veral voor wanneer die oortreder aan die kind bekend is (Dawes et al., 2006). Dawes et al. (2006) verduidelik dat die slagoffer moontlik die oortreder kan vrees, die oortreder wil beskerm, of stilbly as gevolg van manipulerings. Ongeag of die kind die oortreder ken of nie, swyg kinders omdat hulle tot geheimhouding gedwing, geïndoktrineer en dus uitgebuit word (Mathews & Benvenuti, 2014). Daar is dus besliste redes waarom kindermishandeling dikwels nie gerapporteer word nie. Dit sluit onder andere 1) wantroue in die strafregproses; 2) verbale mishandeling deur polisie; 3) onsensitiewe hantering van die rapporteringsproses; en 4) kinders wat weggewys word, in (Dawes et al., 2006).

Bogenoemde faktore verduidelik waarom die werklike omvang van kindermishandeling nog nie eens bekend is nie. By dié faktore is daar ook 'n gebrek aan 'n funksionerende gesentraliseerde register wat die voorkoms van kindermishandeling monitor (Dawes et al., 2006). Prof. Thuli Madonsela (Madonsela, 2016), oud-Openbare Beskermer, het by die opening van die *Child Witness Foundation* genoem dat 'n groot behoefte bestaan aan amptelike data wat op die voorkoms van kindermishandeling fokus. Sy het genoem dat hierdie data belangrik is om die omvang van kindermishandeling te bepaal. Hierdie inligting kan die regering en nie-regeringsorganisasies (NGO's) help om opvoedkundige programme te ontwikkel om kindermishandeling te voorkom en weerlose kinders te ondersteun en te beskerm (Madonsela, 2016).

2.5 BESKERMINGSTELSEL VAN SUID-AFRIKA

Die bogenoemde statistiek toon duidelik dat kindermishandeling in Suid-Afrika 'n wesenlike probleem is. Alhoewel kinderbeskerming een van die fundamentele regte van kinders is, soos

uiteengesit deur verskeie wetgewing en konvensies, bly geweld een van die praktyke wat kinders se welwees dramaties op die kort- en langtermyn blyk te beïnvloed (sien Afdeling 2.6). Vroegtydige identifisering, rapportering en ingryping het egter die potensiaal om die gevolge van kindermishandeling te verminder en die gewelddadige siklus te breek (Jamieson et al., 2017). Daarom is dit noodsaaklik vir Suid-Afrika om 'n effektiewe kinderbeskermingstelsel te hê. Hierdie afdeling fokus op die wetgewende raamwerk, die kinderbeskermingstelsel van Suid-Afrika, en die huidige toedrag rakende die beskerming van kinders in Suid-Afrika.

2.5.1 Wetgewende raamwerk

In Suid-Afrika word kinders deur omvangryke wetgewing beskerm. Hierdie wetgewing het ten doel om geweld teen kinders te voorkom asook om beskerming daar te stel en kinders wat slagoffers van kindermishandeling was, te ondersteun en te versorg (Jamieson et al., 2017). Aangesien onderwysers daaglik met kinders werk, is dit noodsaaklik dat hulle bewus moet wees van wetgewing ten opsigte van kinders en kindermishandeling.

Die fokus van die Grondwet (RSA, 1996a) is op menseregte vir almal, wat volwassenes en kinders insluit. Die Grondwet (RSA, 1996a) maak spesifiek melding van die weerloosheid, regte, en beskerming van kinders. Die fundamentele reg wat kinders teen mishandeling, verwaarloosing, misbruik en vernedering beskerm, word vervat in Artikel 28 (1) van die Grondwet (RSA, 1996a). Artikel 28 (2) meld dat die beste belang van 'n kind in elke situasie noodsaaklik is, wat beskerming teen mishandeling insluit. De Wet en Oosthuizen (2001) noem verder dat om te faal om 'n kind teen kindermishandeling te beskerm, geag kan word as 'n oortreding van 'n kind se fundamentele reg op veiligheid, sekuriteit en integriteit. Die Kinderwet (RSA, 2005), Kinderwysigingswet (RSA, 2007a), Wet op Seksuele Misdrywe (RSA, 2007b), Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld (RSA, 1993), Wet op Kindgeregtigheid (RSA, 2008) en die Skolewet van Suid-Afrika (RSA, 1996b) (hierna verwys as "die Skolewet") is belangrike voorbeelde van nasionale wetgewing wat in ooreenstemming met die Grondwet (RSA, 1996a) is en wat daarop gemik is om die welsyn van kinders te bevorder en kindermishandeling veroordeel. Internasionale konvensies wat Suid-Afrika onderteken en bekragtig het om die regte van kinders te beskerm, sluit die Konvensie oor die Regte van die Kind (Verenigde Nasies, 1999) en die Afrika Handves vir die Regte en Welsyn van die Kind in (Afrika-komitee van kundiges wat die regte en welsyn van die kind bevorder, 1990).

Spesifieke melding moet gemaak word van Artikel 110 (1) in die Kinderwet (RSA, 2005) wat 'n regsverpligting plaas op 'n groot verskeidenheid professionele persone, insluitend onderwysers, om kindermishandeling te rapporteer. Met ander woorde, ingevolge Artikel 110 (1) word onderwysers wetlik verplig en het hulle 'n verantwoordelikheid om kindermishandeling te rapporteer. Volgens die Kinderwet (RSA, 2005) kan kindermishandeling by enige van die volgende drie instansies gerapporteer word: 1) die Suid-Afrikaanse Polisiediens, 2) die Provinsiale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, of 3) enige geregistreerde kinderbeskermingsorganisasie soos *Childline*, Badisa Trio, NG Welsyn, die Christelike Maatskaplike Raad, Kindersorg, of die Suid-Afrikaanse Vroue Federasie. Indien so 'n aanmelding te goeder trou plaasvind, is onderwysers nie aanspreeklik vir enige siviele of strafregtelike klag wat teen hul gelê mag word nie (RSA, 2005). Daarenteen kan onderwysers wat versuim om kindermishandeling te rapporteer wel aanspreeklik gehou word, aangesien dit as 'n strafregtelike oortreding geag word. Artikel 110 (2) maak melding daarvan dat die persoon (soos onderwysers) redelike gronde moet hê voordat kindermishandeling gerapporteer word. Fouché et al. (2018) meen dat dit nie van onderwysers vereis word om 'n ondersoek in te stel om bewyse te kry voordat die geval gerapporteer word nie. Enige openbaring deur die kind asook tekens wat deur die onderwysers raakgesien word en 'n vermoede van kindermishandeling ontlok, kan as redelike gronde beskryf word (Fouché et al., 2018).

Van gelykstaande belang is dat onderwysers se rol en verpligting om te sorg vir kinders *in loco parentis* insluit (De Wet & Oosthuizen, 2001). *In loco parentis* beteken dat die opvoeder die plek van die ouer inneem. Dit beteken dat onderwysers op dieselfde wyse as wat 'n ouer hul kind sou beskerm, 'n kind teen kindermishandeling moet beskerm. Dit wil sê, van onderwysers word verwag om na 'n kind se fisiese en emosionele welstand om te sien en hulle teen kindermishandeling te beskerm (De Wet & Oosthuizen, 2001).

In vergelyking met die Kinderwet (2005) meld Afdeling 54 (1) in die Wet op Seksuele Misdrywe (RSA, 2007b) dat enige persoon wat seksuele misdrywe teen kinders vermoed, dit onmiddellik moet rapporteer. Daarbenewens meld die Kinderwet (2005) dat rapportering kan geskied na enige van die drie kategorieë van professionele instansies, naamlik die Suid-Afrikaanse Polisiediens, die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, of enige geregistreerde kinderbeskermingsorganisasie, terwyl die Wet op Seksuele Misdrywe (RSA, 2007b) spesifiek aandui dat die polisie eerste in kennis gestel moet word.

Wetgewing maak ook voorsiening vir twee registers wat rekord hou van oortreders teen kinders. Hierdie wetgewing word uiteengesit in Hoofstuk 6 van die Wet op Seksuele Misdrywe (RSA, 2007b), wat voorsiening maak vir die Nasionale Register vir Seksuele Oortreders asook Hoofstuk 7 van die Kinderwet (RSA, 2005), wat voorsiening maak vir die Nasionale Kinderbeskermingsregister. Hierdie registers verskaf inligting van persone wat as onbekwaam geag word om met kinders te werk ten einde kinders oor die algemeen te beskerm teen mishandeling deur die persoon. Die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling is hoofsaaklik verantwoordelik vir kinderbeskerming in Suid-Afrika, alhoewel nie-regeringsorganisasies wat as kinderbeskermingsorganisasies geregistreer is (bv. *Childline* en *Badisa Trio*) ook betrokke is (Jamieson et al., 2017).

2.5.2 Kinderbeskermingstelsel van Suid-Afrika

Wanneer kindermishandeling aan enige van die drie instansies gerapporteer word, soos uiteengesit in die Kinderwet (RSA, 2005), ken die hof ingevolge Afdeling 151 van die Kinderwet (RSA, 2005) 'n maatskaplike werker aan die geval toe om die saak te ondersoek. Volgens USB Optimus Stigting (2016) word daar op grond van die ondersoek deur die maatskaplike werker op een van twee uitkomstes, soos voorgeskryf, besluit. Die eerste opsie is dat kinders in hulle gesinseenheid bly, maar gepaste ondersteuning van die maatskaplike dienste verkry, terwyl die tweede opsie is om kinders uit hul gesinseenheid te verwyder en in 'n veilige omgewing te plaas (USB Optimus Stigting, 2016). Ingevolge Afdeling 152 van die Kinderwet (RSA, 2005) kan kinders egter sonder 'n hofbevel uit die gesinseenheid verwyder word, mits dit deur 'n aangewese maatskaplike werker of polisie-offisier uitgevoer word. In die geval waar kinders uit hul gesinseenheid verwyder word, word hulle by pleegsorgouers of 'n kinder- en jeugsorgsentrum of kindershuis geplaas (USB Optimus Stigting, 2016). Daar was in 2014 in Suid-Afrika 11 105 kinders wat in kinder- en jeugsorgsentrums geplaas was, 506 911 in pleegsorg, en 1 165 kinders is aangeneem (Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (DSD), 2017).

Volgens Afdeling 158 van die Kinderwet (RSA, 2015) is dit maatskaplike werkers se verantwoordelikheid om hierdie beskermingsdienste soos verwyderings, verkryging van hofbevele, uitvoering van ondersoeke, alternatiewe plasinge, en herenigingsdienste uit te voer. Bykomend verskaf maatskaplike werkers ook voorkomende en vroeë ingrypingsdienste soos voorkomingsprogramme, berading- en terapeutiese dienste om kinders wat mishandel en trauma ervaar, by te staan (Landman, 2005).

2.5.3 Huidige toedrag van die kinderbeskermingstelsel

Ten spyte van die verskeie omvattende wette en beleide wat in plek is, blyk dit dat die implementering daarvan nie altyd so rooskleurig is nie. Die USB Optimus Stigting (2016) meen dat die beskerming- en regstelsel besig is om te faal in hulle verpligtinge teenoor kinders; gevolglik kry kinders nie die ondersteuning wat hulle benodig nie.

Volgens Strydom (2010) lei die gebrek aan fondse daartoe dat verskeie voorkomings- en vroeë ingrypingsprogramme nie in gemeenskappe geïmplementeer of onderhou kan word nie. Derhalwe kan programme en dienste wat op die beskerming en die versorging van kinders fokus, nie voorsien word nie. Hierdie programme sluit hoofsaaklik opleiding in, wat daarop gefokus is om leiding aan gesinne te gee om hulle met vaardighede toe te rus.

Hierby meen September en Dinbabo (2008) dat beperkte fondse tot 'n tekort aan fisiese hulpbronne en menslike hulpbronne bydra. Fisiese hulpbronne en infrastruktuur soos kinderhuise, kantoorspasie, voertuie, telefone en rekenaars is nodig om die vereistes van die Kinderwet (RSA, 2005) suksesvol en effektief toe te pas (September & Dinbabo, 2008). Beperkte menslike hulpbronne, bv. 'n gebrek aan maatskaplike werkers, belemmer ook die lewering van kinderbeskermingsdienste. Verskeie studies het uitgelig dat daar in Suid-Afrika 'n drastiese tekort aan maatskaplike werkers is (USB Optimus Stigting, 2016; Schmid, 2012; Strydom, 2010). Verder ervaar maatskaplike werkers ook hoë werksladings, wat daartoe bydra dat hulle nie voldoende dienste aan hul kliënte kan lewer nie (USB Optimus Stigting, 2016). Schmid (2012) meen dat maatskaplike werkers tussen 150 en 300 gevalle elk het. As gevolg van die hoë werkslading kry maatskaplike werkers nie die nodige tyd en aandag om 'n kindermishandelingsondersoek af te handel en kinders ná die tyd te ondersteun nie (USB Optimus Stigting, 2016). Baie min oortreders word in werklikheid vervolg, aangesien maatskaplike werkers nie daarin slaag om voldoende assesserings uit te voer nie (Jamieson et al., 2017). 'n Suid-Afrikaanse studie (Jamieson et al., 2013) het verder bevind dat slegs 33% van die kinders wat mishandel is, 'n vorm van terapie, berading of ondersteuningsdienste ontvang het. Dit is skrikwekkend, aangesien kindermishandeling bydra tot langtermyn, negatiewe gevolge wat 'n verwoestende uitwerking op 'n kind se welwees kan hê.

Die resultate van 'n Suid-Afrikaanse studie (USB Optimus Stigting, 2016) het bevind dat slegs 19% van die gevalle wat aan maatskaplike dienste gerapporteer is, ook na die polisie verwys is. Alhoewel die polisie aangedui het dat 35% van die gevalle na maatskaplike dienste verwys

is, is slegs 8% van die gevalle deur hulle ontvang. Dit impliseer dat al die gevalle wat gerapporteer word nie doeltreffend opgevolg kan word nie. Die gebrek aan effektiewe koördinasie, kommunikasie en administrasie dra daartoe by dat kinders nie beskerm word nie en gesinne nie ondersteun word nie.

2.6 KINDERMISHANDELING VANUIT 'n OPVOEDKUNDIGE SIELKUNDE-PERSPEKTIEF

Aangesien hierdie navorsing in die Departement Opvoedkundige Sielkunde by die Universiteit Stellenbosch plaasvind en dit my studierigting is, was dit belangrik om hierdie navorsing ook vanuit hierdie lens te beskou. Hierdie perspektief bied 'n omvattende agtergrond waarteen die navorsing geposisioneer is.

2.6.1 Invloed van mishandeling op ontwikkeling

Kindermishandeling het 'n besliste invloed op die kind se ontwikkeling en beïnvloed al die domeine van ontwikkeling. Benewens die fisiese gevolge het kindermishandeling 'n effek op die kind se emosionele, kognitiewe, gedrags- en sosiale welstand en ontwikkeling (Goldman Salus, Wolcott, & Kennedy, 2003). Volgens Lewis (2009) is dit gebiedend om die holistiese aard van 'n kind in ag te neem om die korttermyn- en langtermyngevolge op die verskillende domeine te begryp. Dikwels word die invloed van kindermishandeling in die kind se gedrag en reaksies weerspieël. Lewis (2009) meen dat die implikasies van kindermishandeling belig word in die vorm van die kind se kognitiewe, gedrags-, emosionele en fisiese reaksies. Gevolglik moet onderwysers voortdurend op hierdie veranderinge bedag wees.

Die fisiese gevolge van mishandeling strek oor 'n wye spektrum van geringe fisiese beserings tot meer ernstige gevolge wat gestremdhede en die dood insluit. Kindermishandeling kan ook tot ernstige breinskade lei wat veroorsaak word deur traumatiese hoofbeserings (Child Welfare Information Gateway, 2013). Hierdie skade word veroorsaak deur gewelddade teen die kop of deur 'n baba te skud ("babaskudsindroom") (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012). Kopbeserings kan onder andere tot verlamming, blindheid, doofheid en spesifieke breinskade lei.

Kindermishandeling het verskeie ernstige gevolge op die ontwikkelende brein (Streeck-Fischer & Van der Kolk, 2000; Teicher & Samson, 2016). Volgens die Nasionale Wetenskaplike Raad gemoeid met die Ontwikkelende Kind (National Scientific Council on

the Developing Child – NSCDC, 2010) ontwikkel 'n kind se brein geleidelik deur middel van omgewingsinvloede, sosiale interaksie en die kind se genetiese samestelling. Hierdie invloede en interaksies is veral gedurende die vroeë ontwikkelingsperiode belangrik, aangesien die brein teen 'n versnelde pas, en met inbegrip van sensitiewe en kritieke ontwikkelingsveranderinge, gevorm en ontwikkel word (NSCDC, 2010). Teicher en Samson (2016) meen dat kindermishandeling tot fisiologiese veranderinge in die brein lei en gevolglik breinontwikkeling kan belemmer. Hierdie verandering het ongetwyfeld 'n effek op 'n kind se kognitiewe, spraak-, taal- en akademiese ontwikkeling en vermoëns. Afgesien hiervan het blootstelling aan kindermishandeling en verwaarloosing 'n effek op 'n kind se neurologiese ontwikkeling. Dit veroorsaak dat kinders veral vinnig sal reageer op relatief geringe stimuli (Child Welfare Information Gateway, 2013). Kinders wie se ontwikkeling só ingeperk word, sukkel om te ontspan en is geneig tot angstigheid en impulsiwiteit.

Die onmiddellike gevolge van kindermishandeling sluit vrees, isolasie en die onvermoë om te vertrou in, wat tot langtermyngevolge soos 'n lae selfbeeld, depressie, en verhoudingsprobleme kan lei (Child Welfare Information Gateway, 2013). Fouché et al. (2018) meen dat tekens van neerslagtigheid en eensaamheid dikwels by kinders wat mishandel word, voorkom. Gevolglik lei kindermishandeling tot 'n afname in selfvertroue en 'n negatiewe selfbeeld. Teicher en Samson (2016) voeg by dat kindermishandeling geestesgesondheidsprobleme kan veroorsaak, wat onder andere depressie, angsversteurings, slaapversteurings en posttraumatische stresversteurings insluit. Verskeie studies het getoon dat daar 'n betekenisvolle positiewe verband tussen kindermishandeling en 'n reeks geestesgesondheidsprobleme is (Kearney, Wechsler, Kaur, & Lemos-Miller, 2010; Streeck-Fischer & Van der Kolk, 2000; Teicher & Samson, 2016). Kearney et al. (2010) beklemtoon dat kinders wat aan posttraumatische stresversteurings lei, dikwels ook met ander geestesgesondheidskwessies soos aandagtekort-hiperaktiwiteitsversteuring, gedragsversteurings, eetversteurings, dwelmmisbruik, angsversteurings en gemoedsversteurings presenteer.

Die psigo-sosiale effek van kindermishandeling op kinders is omvangryk. Mishandelde kinders is meer geneig om verhoudings- en bindingsprobleme te hê (Fouché et al., 2018). Streeck-Fischer en Van der Kolk (2000) verduidelik dat kinders wat as babas aan mishandeling blootgestel was, geneig is tot onstabiele verhoudings, veral met betrekking tot die primêre versorger(s). Stabiele verhoudings met ander, asook die primêre versorger(s), is van groot belang vir gesonde emosionele en sosiale ontwikkeling. Kinders wat sonder die

emosionele sekuriteit, sielkundige geborgenheid en ondersteuning van 'n versorger leef, kan gedurig in gevaar voel en sukkel om ander te vertrou (Streeck-Fischer & Van der Kolk, 2000). Hierdie ervarings kan bydra tot angs en woede wat kinders na binne (hulself) en/of na buite (andere) rig.

Onsekere verhoudings en bande kan ook 'n uitwerking op 'n kind se normale sosiale ontwikkeling hê, insluitend hul vermoë om te kommunikeer en met ander mense om te gaan (Mathews & Benvenuti, 2014). Ontoereikende ouerskap en mishandeling het verder ook 'n negatiewe effek op kinders se vermoë om hul emosies te beheer en ander se emosies te verstaan (Mathews & Benvenuti, 2014). Hierdie gedrag kom voor in die vorm van onvanpaste optrede en reaksies, asook in die vermyding van sosiale interaksie. Trickett, Negriff, en Peckins (2011) het bevind dat kindermishandeling met problematiese portuurgroepverhoudings as kind en adolessent geassosieer kan word. Gevolglik kan dit 'n invloed op toekomstige romantiese en ander sosiale verhoudings hê (Trickett et al., 2011). Samevattend is dit duidelik dat kindermishandeling 'n onberekenbare uitwerking op 'n kind se psigo-sosiale welwees, intellektuele ontwikkeling, interpersoonlike verhoudings en algemene gesondheid het.

Verskeie studies het verder getoon dat daar 'n betekenisvol positiewe verband tussen kindermishandeling en leerhindernisse en/of swak akademiese prestasie is (Gilbert, Widom, Browne, Fergusson, Webb, & Janson, 2009). Hierdie studies het getoon dat kinders wat mishandel is, swakker op akademiese gebied gevaar het. Kindermishandeling raak 'n kind se kognitiewe, taal- en spraakontwikkeling, wat alles belangrike vaardighede vir skool is. Lewis (2009) noem verskeie kognitiewe gevolge wat uit kindermishandeling kan voortspruit, soos verpletterende aannames (dat die self en die wêreld stukkend en boos is), beperkte probleemoplossingsvaardighede, en konsentrasieprobleme. Volgens *Childline* (2017) het kinders wat mishandel word, 'n groter kans om met konsentrasie te sukkel, wat gevolglik tot swakker prestasie op skool lei. Negatiewe emosionele toestande soos vrees, neerslagtigheid en isolasie dra ook by tot 'n afname in konsentrasie in die klaskamer en oor die algemeen.

Kinders wat aan kindermishandeling blootgestel word, is meer geneig tot hoë-risiko seksuele gedrag asook alkohol- en dwelmmisbruik (Mathews & Benvenuti, 2014). Dit lei tot negatiewe gesondheidskwessies soos ongewenste swangerskappe, MIV/VIGS en seksueel oordraagbare siektes. Ongewenste swangerskappe lei in baie gevalle tot die onderbreking van jong kinders en veral meisies se opvoeding, wat verreikende gevolge het. Nie slegs is die kind ewe skielik

'n ouer nie, maar moet sy/haar gesin dikwels die pasgebore baba help versorg. Die onderbreking van opvoeding veroorsaak dikwels dat die betrokke meisie 'n agterstand ontwikkel in vergelyking met haar portuurgroep betreffende skolastiese vordering. Sodoende word geslagsongelykheid, in 'n dikwels reeds patriargale omgewing, verder bevorder.

Verdere gevolge sluit misdadige gedrag en selfmoord in (Mathews & Benvenuti, 2014). Fouché et al. (2018) dui aan dat 'n beduidende aantal aangehoudenenes in gevangnisse as kinders mishandel is. Bogenoemde word bevestig deur 'n nasionale Stres- en Gesondheidstudie (Slopen, Williams, Seedat, Moomal, Herman, & Stein, 2010) wat tussen Januarie 2002 en Junie 2005 uitgevoer is. Hierdie studie toon dat deelnemers wat voor 18-jarige ouderdom aan seksuele mishandeling blootgestel was, meer tot dwelmmisbruik en gedragsversteurings geneig is (Slopen et al., 2010). Verder is bevind dat daar 'n verband tussen seksuele mishandeling en selfmoordpogings bestaan (Slopen et al., 2010). Mills (in Fouché et al., 2018) meen dat een uit elke drie mishandelde kinders ook hul eie kinders sal mishandel. Sodoende word die gewelddadige patroon en siklus herhaal.

Donald et al. (2006) verduidelik dat aggressie, minagting van ander en vyandigheid verdere gevolge van kindermishandeling is. Hierdie gedrag spruit uit die emosionele warboel waarin die kind hom bevind, maar ook uit die voorbeeld van die oortreder. Volgens die DSD, DWCPD en UNICEF (2012) is kinders wat gereeld geweld aanskou meer geneig om dit as 'n aanvaarbare konflikthanteringsmeganisme te aanvaar. Die implikasie hiervan is dat die kinders geweld nie net in hul huisgesinne gebruik nie, maar ook in ander dele van die samelewing om probleme en konflik op te los.

Kindermishandeling het nie slegs 'n effek op die kind en sy/haar direkte omgewing nie, maar het ook 'n uitwerking op die breër samelewing. Die ekonomiese invloed van kindermishandeling is skrikwekkend. In 2015/2016 het Suid-Afrika R1.58 miljard aan kinderversorging en -beskerming bestee (Fang et al., 2016). Die geld is bestee aan gesondheidsorg, die strafregstelsel en instellings wat kindermishandeling ondersoek (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012). Weens die groot aantal gevalle, beperkte hulpbronne en die tekort aan maatskaplike dienste vir kinderbeskerming en -ondersteuning, dra dit by tot laer produktiwiteitsvlakke van personeel met betrekking tot suksesvolle ondersoeke en ondersteuning (USB Optimus Stigting, 2016). Dit beteken dat minder kinders bereik word en die samelewingstelsel in pogings om slagoffers van kindermishandeling by te staan, faal.

2.6.2 Die rol van opvoedkundige sielkundiges

Opvoedkundige sielkundiges speel 'n belangrike rol in die opvoedingstelsel om opvoedkundige ondersteuning te bied (Swart & Eloff, 2018). Volgens die Raad vir Gesondheidsberoepes van Suid-Afrika (RGBSA/HPCSA) (2017) fokus opvoedkundige sielkundiges veral op kinders en jongmense se emosionele, akademiese, intellektuele, sosiale, gedrags-, leer- en ontwikkelingshindernisse.

Opvoedkundige sielkundiges is geregistreer by die Raad vir Gesondheidsberoepes van Suid-Afrika, wat al die verskillende sielkunde-registrasiekategorieë reguleer. (RGBSA/HPCSA, 2017). Volgens die Wet op Gesondheidsberoepes van Suid-Afrika (RSA, 1974) is opvoedkundige sielkunde een van die vyf registrasiekategorieë van sielkunde. Vir hierdie studie is dit belangrik om die fokus van opvoedkundige sielkundiges se praktyk-omvang ("scope of practice"), wat veral op lewenslange ontwikkeling en leer gemik is, te beklemtoon (Swart & Eloff, 2018).

Weens die invloed van kindermishandeling op 'n kind se ontwikkeling en leer is dit noodsaaklik om die rol van opvoedkundige sielkundiges in Suid-Afrika te oorweeg. In die skoolomgewing is die rol van die opvoedkundige sielkundige om 'n bydra in kinders se lewens, by die skool, in gesinne en in die omgewing waarin hulle leef, te lewer. Binne die skoolkonteks stel opvoedkundige sielkundiges veral belang in kinders se opvoedkundige, emosionele en gedragsbehoefte (Little & Akin-Little, 2013).

Kindermishandeling het 'n beduidende invloed op 'n kind se ontwikkeling en uiteindelijke welstand. Soos voorheen bespreek, is kinders wat mishandel word meer geneig om sielkundige probleme (bv. geestesgesondheidsprobleme) te ontwikkel, en hul vermoë om te leer en akademies te presteer, word benadeel. Dit plaas opvoedkundige sielkundiges in die posisie om mishandelde kinders te ondersteun met betrekking tot persoonlike en skolastiese welstand. Swart en Eloff (2018) bied 'n oorsig van die rol en verantwoordelikhede van opvoedkundige sielkundiges. Dit sluit die volgende in:

- Assessering van kinders.
- Identifisering, diagnosering en behandeling van hindernisse.
- Ontwikkeling en implementering van voorkomings- en intervensieprogramme.

- Konsultasies met onderwysers, ouers en ander rolspelers.
- Beleidsontwikkeling en navorsing.

Die fokus van die opvoedkundige sielkundige is nie slegs op die kind as individu nie, maar op die sisteme waarin die kind funksioneer. Dié sisteme sluit onder andere onderwysers, ouers, die gemeenskap en skool in. Opvoedkundige sielkundiges behoort omvattende ondersteuning en sielkundige dienste te verskaf aan enige rolspeler, insluitend onderwysers, wat tot 'n kind se optimale funksionering kan bydra (GBSA/HPCSA, 2017). Tabel 2 bied 'n oorsig van die rolle wat opvoedkundige sielkundiges in die verskeie sisteme kan speel.

Tabel 2

Die rol van die opvoedkundige sielkundige met betrekking tot kindermishandeling in die verskillende sisteme

KINDERS	OPVOEDERS	OUERS	SKOLE
<ul style="list-style-type: none"> • Identifisering, assessering en rapportering van kindermishandeling • Onderrig van sosiale en emosionele vaardighede • Individuele voorkomings-programme wat kinders van kindermishandeling bewus maak • Terapeutiese intervensie vir leerders wat mishandel is • Verwysing na gepaste ondersteunings-netwerke 	<ul style="list-style-type: none"> • Opleidingsessies om onderwysers van kindermishandeling bewus te maak asook hoe om op te tree in gevalle waar mishandeling vermoed word • Konsultasies met onderwysers indien hulle onseker is of raad benodig oor kindermishandeling • Terapeutiese intervensie indien hulle sukkel om hul eie ervaring te reguleer wanneer hulle mishandeling rapporteer 	<ul style="list-style-type: none"> • Opleidingsessies om ouers van kindermishandeling bewus te maak asook hoe om op te tree indien hul bewus word van kindermishandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • Help skole om beleidsdokumente vir kindermishandeling op te stel • Voorkomings-programme wat kinders bewus maak van kindermishandeling, ingesluit: <ul style="list-style-type: none"> - Menswaardigheid en integriteit as basiese menseregte - Onaanvaarbare attenties van ander - Beskerming en beveiliging (wetgewing, polisiëring, en sosio-maatskaplike dienste) - Belangrike hulpinstansies en kontak-besonderhede

(Aangepas uit Moolla, 2011).

2.7 RISIKOFAKTORE VIR KINDERMISHANDELING

Eerstens is dit belangrik om te beklemtoon dat alhoewel daar redes en oorsake van kindermishandeling kan wees, mishandeling nooit aanvaarbaar is nie en steeds 'n kriminele oortreding bly. Kindermishandeling is dikwels die oortreder se ongesonde soeke na mag wat gevolglik weerlose kinders uitbuit, ontmagtig en uiteindelik onteer en verniel. Kindermishandeling het verreikende gevolge wat 'n negatiewe effek op die ontwikkeling van 'n kind het. Daarom is dit van groot belang om bewus te wees van die redes en oorsake van 'n verskynsel soos kindermishandeling en dit te begryp ten einde dit as sosio-maatskaplike fenomeen sowel as kriminele misdaad aan te spreek. Nietemin kan kindermishandeling nooit en onder geen omstandighede geregverdig word nie en is dit onaanvaarbaar in samelewings wat respek, deernis en selftrots nastreef.

Onderwysers moet bewus wees daarvan dat kindermishandeling nie in isolasie plaasvind nie, maar dat verskeie faktore daartoe aanleiding gee. Die Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO) (2006) beskryf die risikofaktore tot kindermishandeling vanuit 'n bio-ekosistemiese benadering. Dit bied 'n raamwerk om die risiko tot kindermishandeling in verskillende sisteme asook die interaksie tussen die sisteme te verstaan. Geen enkele faktor kan die oorsaak wees vir die hoë vlakke van kindermishandeling wêreldwyd nie. Kindermishandeling is die gevolg van verskeie ingewikkelde, interaktiewe faktore, wat persoonlike, kulturele en sosiale faktore insluit (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012). Dié model identifiseer risikofaktore op vier vlakke, naamlik individuele eienskappe en gedrag van die kind, die dinamika van nabye verhoudings en die gesin, die gemeenskap, en samelewing (Mathews & Benvenuti, 2014). Hierdie model omskryf die oorsake van kindermishandeling ten einde verskillende diskoerse op die samelewingsvlak te verstaan.

2.7.1 Individuele faktore

Die individuele vlak erken die invloed van sekere eienskappe en die geaardheid van die kind wat die kans op kindermishandeling verhoog (Mathews & Benvenuti, 2014; DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012). Alhoewel kinders nie vir kindermishandeling blameer kan word nie, is dit 'n ontwikkelingsfeit dat kinders se ouderdom hulle inherent meer weerloos maak (UNICEF, 2014). Dit beteken dat kinders se vlak van ouerafhanklikheid en hul steeds ontwikkelende kognitiewe vermoëns tot hul kwesbaarheid bydra. Kinders is afhanklik van hul ouers om in hul basiese behoeftes te voorsien en om hulle te beskerm. Kinders word as maklike slagoffers

gesien omdat hulle minder ervaring en kennis het, en nog nie ten volle ontwikkel is nie (Khoo, 2010). Met ander woorde, kinders is meer weerloos omdat hulle fisiek, emosioneel, sosiaal, intellektueel en ekonomies van ondersteuning en versorging afhanklik is (Dahlberg & Krug, 2002).

Kinders met kognitiewe, emosionele, gedrags- en fisiese probleme is meer geneig om mishandel te word, aangesien ouers nie die hindernisse wil aanvaar óf weet hoe om dit te hanteer nie (Goldman et al., 2003), veral wanneer die kind fisies afhanklik is, sukkel om te kommunikeer en mediese versorging benodig (Parkinson et al., 2017). Gedragsprobleme, insluitend impulsiwiteit en hiperaktiwiteit, lei tot kindermishandeling, omrede die ouers nie kennis daarvan dra of dikwels nie oor die nodige kapasiteit beskik, om in hul kinders se spesiale behoeftes te voorsien nie. Hierdie probleme kan ook erge spanning by ouers ontlok of verhoog (WGO, 2016).

2.7.2 Gesinsfaktore

Verskeie studies het aangedui dat 'n gesin se dinamika, wat onder andere 'n groot familie asook enkelouerskap insluit, tot kindermishandeling kan bydra (Sidebotham & Heron, 2006). Hierdie faktore kan moontlik bydra tot finansiële druk en beperkings in terme van tyd en aandag (Davis & Mantler, 2004). Terselfdertyd verhoog ontoereikende ouerskapstyle en verswakte verhoudings tussen ouer en kind die kanse vir kindermishandeling (Mathews & Benvenuti, 2014). Akehurst (2015) meen dat ouers wat ongevoelig vir hul kinders se fisiese en emosionele behoeftes is, in samehang met onrealistiese verwagtinge, aanleiding kan gee tot kindermishandeling. Algemene stressors soos ouerstres, werkloosheid en 'n gebrek aan sosiale ondersteuning kan 'n invloed op ouers se versorgingskapasiteit hê en tot mishandeling lei (Parkinson et al., 2017). Parkinson et al. (2017) meen dat sosiale isolasie en werkloosheid veroorsaak dat ouers nie toegang tot ondersteuning en bystand het wanneer hulle dit benodig nie. Werkloosheid dra by tot finansiële druk en die onvermoë om in die kind se basiese behoeftes te voorsien. Terselfdertyd is ouers meer kwesbaar om kinders te mishandel wanneer hulle depressief is, middels misbruik en tot woede-uitbarstings geneig is (Mathews & Benvenuti, 2014).

Bromfield, Lamont, Parker, en Horsfall (2010) meen dat gesinsgeweld 'n risikofaktor vir kindermishandeling kan wees. Hierdie skrywers dui daarop dat moeders wat self aan mishandeling deur 'n man blootgestel word, dikwels nie fisies en/of emosioneel op haar eie in

staat is om die mishandeling teen haar kinders te hanteer en te beveg nie (Bromfield et al., 2010). Moeders fokus in sulke gevalle meestal op hul eie situasie (oorlewing) en gevolglik word daar nie aandag aan die kind se behoeftes geskenk nie. Gesinsgeweld het 'n negatiewe effek op ouerskap en veroorsaak 'n risiko vir kindermishandeling (Akehurst, 2015).

2.7.3 Gemeenskapsfaktore

Kindermishandeling is nie net 'n simptome van die individu of die familie nie, maar kan ook die gevolg van gemeenskapsfaktore wees (Breyer & MacPhee, 2015; Dahlberg & Krug, 2002). Maguire-Jack (2014) voeg hierby dat "the context in which families live does seem to have an impact on their maltreatment behaviours, above and beyond the impact of these variables at the individual level" (p. 245). Sosiale verhoudings, wat in die omgewingskonteks ingebed is, sluit die skool, die ouers se werksplek en die gemeenskap waarin die families hulself bevind, in (Dahlberg & Krug, 2002). Volgens Prilleltensky et al. (2001) hou gemeenskappe wat deur geweld, bende-betrokkenheid, oorvol huise en dwelmbeskikbaarheid gekenmerk word, 'n hoër risiko vir kindermishandeling in. Faktore soos armoede en lae sosio-ekonomiese status word deurgaans met kindermishandeling geassosieer (Parkinson et al., 2017). Hoewel armoede 'n kragtige voorspeller van kindermishandeling is, beklemtoon Goldman et al. (2003) dat die "meeste arm mense nie hul kinders mishandel nie" (p. 33). Kindermishandeling kom voor, ongeag die gesin of omgewing se sosio-ekonomiese status. In werklikheid veroorsaak armoede dat kinders se beskermingsmeganismes (bv. ondersteuningsinstansies) en gesinne se veerkragtigheid en algemene kapasiteit om suksesvol te funksioneer, onder groot druk geplaas word wanneer hulle voor sosiale uitdagings te staan kom. Dit beteken dat armoede druk op versorgers se kapasiteit plaas om hul kinders met die nodige aandag en geduld te versorg. Soms word kinders ook betaal om oor die mishandeling stil te bly. Dus het ons hier te make met die moontlike gevolge van armoede, eerder as armoede op sigself.

2.7.4 Samelewingsfaktore

Faktore in die breër samelewing wat mense se oortuigings, persepsies, kennis en gedrag beïnvloed, dra ook tot kindermishandeling by (Parkinson et al., 2017). Patriargale houdings in groot dele van die land voer steeds die botoon en mans (soms ook vroue) oefen mag uit oor vroue en kinders (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012), soos weerspieël in die weerloosheid wat dikwels hul kontekste kenmerk. Gevolglik word kindermishandeling geregtig deur

sosiale en kulturele norme wat bewustelik of onbewustelik in die samelewing heers en ook versterk word. Daarom is dit belangrik om verskeie diskoerse wat moontlik bydra tot kindermishandeling in Suid-Afrika, in ag te neem. Dit sluit diskoerse in soos Suid-Afrika se kultuur van geweld, sosiale en kulturele waardes, verkragtingskultuur, en die ingewortelde patriargale ideologie wat ongelykheid bevorder. Dit alles speel 'n rol in die hoë vlakke van geweld teen, en die mishandeling, van kinders.

2.7.4.1   *Kultuur van geweld*

Richter en Dawes (2008) is van mening dat Suid-Afrika se gewelddadige geskiedenis, migrerende arbeidstelsel, en die apartheidsbeleid onder andere aanleiding gegee het tot 'n kultuur van geweld. 'n "Kultuur van geweld" is 'n begrip wat gebruik word om die hoë vlakke van geweld, insluitend kindermishandeling, te begryp. In werklikheid het geweld 'n aanvaarbare wyse geword om sosiale, politieke en selfs gesinsprobleme op te los (Pandey, 2012). Gevolglik is hierdie manier van konflikhantering deel van die Suid-Afrikaanse konteks. Amerika, Indië en Zimbabwe is slegs 'n paar van die lande waar hoë kindermishandelingsyfers ook voorkom én waar onderdrukking deel van hul geskiedenis was (UNICEF, 2014). Die vergelyking met dié lande kan juis getref word omdat Suid-Afrika sulke hoë misdaadsyfers het en sy geskiedenis deur onderdrukking, diskriminasie, en ongelyke mag en ekonomiese geleenthede gekenmerk word (Pandey, 2012). Geskiedenisgebeure kan egter nie as die enigste moontlike invloede beskou word nie. Hierdie lande word ook gekenmerk deur politieke onstabiliteit, korrupsie, magsmisbruik, despotiese leierskapstyle, ekonomiese ongelykheid en ekstremistiese waardes, wat ook 'n invloed op die voorkoms van kindermishandeling kan hê. Daarbenewens dra faktore soos armoede, die hoë vlakke van werkloosheid, onvoldoende wetstoepassing, 'n gebrek aan opvoeding en onvoldoende behuising op indirekte wyse by tot 'n kultuur van geweld (Mathews & Benvenuti, 2014).

2.7.4.2   *Patriargale stelsel*

Die patriargale ideologie verhef mans tot 'n posisie van mag oor vroue en kinders, wat dan ongelykhede tot gevolg het. Volgens die Wêreldgesondheidsorganisasie (2002) is gemeenskappe waar 'n man se eer en geregtigheid hoog op die prys gestel word, meer geneig tot mishandeling en verkragting. In hierdie gemeenskappe gaan geweld teen vroue ongesiens verby en mans word nie gestraf nie (Dahlberg & Krug, 2002). Hierdie magsposisie kom

dikwels in seksuele mishandeling en verkragting tot uiting (Bhana, 2015; Sigsworth, 2009). Sosiale en kulturele ideologieë dra daartoe by dat vroue en meisies se regte nie in ag geneem word nie en word hulle sodoende ontnem van eie bedingingsmag en outonomie wat betref besluitneming. Volgens Meier (2002) glo baie mans dat hul geregtig is op seksuele omgang en dat vroue en meisies daarvan hou om verkrag te word. Weens hierdie kultureel aanvaarde norm en die aanspraak op 'n meisie of vrou, dra hierdie eiegeregtigheid by sommige mans tot mishandeling en verkragting by. Volgens Mathews en Benvenuti (2014) maak kinders se hulpeloosheid vanweë hul ontwikkelingsvlak, tesame met bogenoemde gesagshiërargie, hulle meer kwesbaar vir kindermishandeling.

2.7.4.3   *Kulturele diskoerse*

Weens die diverse kultuurgroepe van Suid-Afrika speel kulturele waardes en oortuigings 'n onlosmaaklike rol in kindermishandeling. Kultuur bepaal die oortuigings, gedrag, waardes, houding, optrede en praktyke van 'n gemeenskap of samelewing (Dahlberg & Krug, 2002). Dit impliseer dat verskillende kulture verskillend op kindermishandeling sal reageer, aangesien veelvoudige realiteite 'n uitwerking op die individu se gedrag het. In 'n kultuur is daar ook verskillende definisies van kindermishandeling wat sal bepaal watter optrede of gebrek aan optrede as kindermishandeling beskou word (Dahlberg & Krug, 2002). Volgens Mathews en Benvenuti (2014) word geweld dikwels sosiaal gekonstrueer en aangeleer. Gevolglik beïnvloed kulturele en sosiale norme 'n persoon se gedrag, insluitend die gebruik van geweld (Mathews & Benvenuti, 2014).

- Handhawing van dissipline en ouerskap

Dahlberg en Krug (2002) meen dat kultuur ons help om 'n aanvaarbare stel reëls en beginsels vir die handhawing van dissipline daar te stel. Gevolglik het kultuurgroepe hul eie stel aanvaarbare reëls en beginsels (bv. strafmetodes) vir ouerskap en die handhawing van dissipline. Verskillende strafmetodes word dus deur verskillende persone en kulturele groepe toegepas. Ter illustrasie hiervan gebruik ouers lyfstraf, manipulasie, vernedering, skreeuery en skellery as straf (UNICEF, 2010). Berzenski en Yates (2013) waarsku dat gewelddadige en emosioneel afbrekende strafmetodes onaanvaarbaar is, tot kindermishandeling kan lei, en ernstige, negatiewe psigiese gevolge kan hê. Terselfdertyd verhoog sosiale en kulturele norme bv. ouers wat hul kinders as hul eiendom beskou, die moontlikheid van kindermishandeling (Mathews & Benvenuti, 2014). Die status van kinders en die oortuiging dat kinders nie moet

teëpraat nie ("kinders moet gesien en nie gehoor word nie") maak kinders kwesbaar vir mishandeling (Seedat et al., 2009).

- Kulturele en tradisionele praktyke

Dikwels hou geslagsongelykhede ook verband met tradisionele kulturele praktyke en norme wat geweld teen kinders en vroue bevorder. Terwyl sommige van hierdie praktyke voordelig kan wees ten opsigte van onafhanklikheidswording, ondermyn sekere praktyke die waardigheid van hoofsaaklik vroue en kinders (Mathews & Benvenuti, 2014). In Suid-Afrika sluit hierdie skadelike tradisionele praktyke die volgende in:

- ❖ Vroeë en gedwonge huwelike (*ukuthwala*).
- ❖ Maagdelikheidstoetsing, 'n praktyk wat die genitalieë van 'n meisie ondersoek om te bepaal of sy seksueel kuis is.
- ❖ Vroue inisiasie, 'n deurgangsritueel wat die meisie as (volwasse) vrou bevestig, sluit praktyke in wat die vroulike genitalieë vermink, bv. om die klitoris te verwyder.
- ❖ Manlike inisiasie, 'n deurgangsritueel wat die seun as (volwasse) man bevestig, sluit praktyke in waar seuns dikwels op onhigiëniese en skadelike wyses besny word, asook rituele wat geweld teen vroue insluit. Laasgenoemde behels die verkragting van 'n vrou of meisie om die man skoon te maak ná besnydenis (Mathews & Benvenuti, 2014).

Mathews en Benvenuti (2014) meen dat hoewel vroeë en gedwonge huwelike, vroulike inisiasie en maagdelikheidstoetse onder die ouderdom van 16 deur die Kinderwet (RSA, 2005) verbied word, hierdie praktyke steeds volop voorkom. Sulke praktyke dra by tot geslagsongelykhede en 'n lae koers van rapportering. Dit word ook dikwels deur die samelewing in 'n spesifieke tradisie en kultuur genormaliseer. Terselfdertyd kan manlike inisiasie, wat besnydenis insluit, tot negatiewe gevolge lei, aangesien die regering nie beheer oor die onveilige aard van hierdie praktyke het nie (Mathews & Benvenuti, 2014). 'n Verdere kulturele praktyk, *inhlawulo*, het ook 'n effek op die rol van die vader deurdat hierdie praktyk aandui dat daar eers onderhandel moet word oor die betrokkenheid by die kind se lewe alvorens vaderskap aanvaar word (Brits, 2018). Gevolglik kan laasgenoemde praktyk weer bydra tot afwesige pa's, wat 'n risikofaktor vir kindermishandeling en geweld is, aangesien

die toereikende versorging van die kind onder druk geplaas word deur afwesige ouer(s), beperkte finansiële inkomste en opvoedingstyd en –insette.

- Diskoers oor seksuele mishandeling en verkragting

Die geweld en verkragtingskultuur kan beskryf word as die persepsies, gedrag, praktyke en stereotipes wat geweld en verkragting normaliseer (Pandey, 2012). Slagoffers van seksuele mishandeling en/of verkragting word dikwels daarvan beskuldig dat hulle daarvoor gesoek het en self vir die viktimisering verantwoordelik is (Moor, 2010). Hierdie stereotipiese houding word dikwels as 'n mite beskou. So 'n mite is dat die meisies en vroue die seksuele mishandeling en verkragting uitgelok het deur onder andere die klere wat hulle dra (Moor, 2010). Mans glo dat vroue op hierdie manier vra om seksueel mishandel en/of verkrag te word (Meier, 2002). Gevolglik lei hierdie kulturele oortuiging en praktyke dat vroue as objekte gesien word (Sigsworth, 2009). Hierdie objektivering veroorsaak dat die meisie of vrou 'n teiken vir die seksuele begeertes en behoeftes van mans is.

Volgens Groce en Trasi (2004) asook Meier (2002) word babas en kinders onder andere verkrag weens die mite en oortuiging dat wanneer 'n persoon met MIV/VIGS omgang het met 'n maagd, hulle genees sal word. Weens hierdie mite kan afgelei word dat maagdelikheidstoetse gevolglik 'n risikofaktor vir seksuele mishandeling en verkragting is. Alhoewel daar nie amptelike statistieke oor hierdie mite is nie, meen Groce en Trasi (2004) dat daar in die 2000's wel seksuele mishandelingsgevalle gerapporteer is wat toegeskryf kon word aan die mite dat 'n maagd MIV/VIGS kan genees.

2.8 DIE ROL VAN DIE GRONDSLAGFASE-ONDERWYSER IN DIE HANTERING VAN KINDERMISHANDELING

In die skoolstelsel speel onderwysers 'n vernamese rol in die lewe van kinders, aangesien die meeste kinders formeel skoolgaan (Statistiek Suid-Afrika, 2016). Weens hul rol kan onderwysers dus 'n deurslaggewende bydrae tot 'n kind se fisiese, kognitiewe en sosiale welstand lewer (Uibu & Kikas, 2008). Terselfdertyd is onderwysers daaglik in kontak met kinders waar hulle en hul gedrag waargeneem kan word. Briggs en Hawkins (in Goldman & Grimbeek, 2008) brei hierop uit deur te noem dat "geen ander professionele persoon daaglik sulke noue en aaneenlopende kontak met kinders het nie" (p. 222). Dit plaas onderwysers in 'n unieke posisie om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Onderwysers wat

kindermishandeling identifiseer en rapporteer, kan dus 'n positiewe rol speel om kinders teen mishandeling te beskerm.

Kinders het 'n spesiale band met onderwysers, wat beteken dat onderwysers dikwels deur kinders vertrou word. Minnard (in Phasha, 2008) beklemtoon dat kinders, veral in die grondslagfase, meer geneig is om persoonlike ervarings en gebeure met onderwysers deur gesprekke, stories en kuns te deel. Dit beteken dat onderwysers deur middel van dié mediums toegelaat word om deel te wees van die kind se leefwêreld, wat ook tot die bekendmaking van mishandeling kan lei. Terselfdertyd is grondslagfase-onderwysers die meeste van die tyd saam met een groep kinders, waar hulle die kinders werklik leer ken en vreemde of buitengewone optrede en tekens kan waarneem.

Een van die basiese verpligtinge van Suid-Afrikaanse onderwysers is om na kinders se fisiese en emosionele welstand om te sien (De Wet & Oosthuizen, 2001). Soos in Afdeling 2.5.1 genoem, is onderwysers ook verplig om enige vermoede van kindermishandeling te rapporteer (Hendricks, 2014). Dit is die Suid-Afrikaanse onderwyser se plig om seker te maak dat 'n kind se veiligheid ten alle tye verseker word.

2.9 DIE IDENTIFISERING EN RAPPORTERING VAN KINDERMISHANDELING

Identifisering is die eerste stap in die proses om kindermishandeling te rapporteer. Walsh, Bridgstock, Farrell, Rassafiani, en Schweitzer (2008) beklemtoon die tweeledige aard van die proses, aangesien onderwysers kindermishandeling eers moet identifiseer en daarna moet rapporteer. Om kindermishandeling te kan identifiseer, moet die skrywers, moet onderwysers van verskeie aspekte van kindermishandeling bewus wees. Hierdie aspekte sluit onder andere 1) die tekens en simptome van kindermishandeling; 2) die bewustheid van wette en beleide; en 3) die skool se houding oor kindermishandeling in. Terselfdertyd kan 'n onderwyser se houding oor kindermishandeling die identifisering en rapportering daarvan beïnvloed. In die lig hiervan is dit noodsaaklik om kindermishandeling vroegtydig te identifiseer en te rapporteer om die kind te beskerm en gepaste ingryping te bekom. Boonop het die rapporteringsproses ten doel om oortreders aan te keer en te straf om sodoende mishandeling te beëindig (Mathews & Benvenuti 2014). Indien onderwysers nalaat om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer, het dit voortgesette mishandeling tot gevolg, wat vernietigende

fisiese, sielkundige en gedragsgevolge inhou (Mathews & Benvenuti, 2014). Die oortreder kan ook ongehinderd voortgaan om ander kinders te mishandel.

Volgens De Wet en Oosthuizen (2001) moet onderwysers hulself met die tekens en simptome van kindermishandeling vertrou maak, omdat kinders dit meestal nie as sodanig rapporteer en verbaliseer nie. Onderwysers moet van ouderdom-onvanpaste gedrag bewus wees om enige veranderinge en buitengewone tekens in die kind se gedrag op te merk (Khoo, 2010). Deur die kind se gedrag waar te neem en fisiese tekens te herken, kan onderwysers mishandeling identifiseer en rapporteer. Van die moontlike tekens is onverklaarbare wonde of merke, psigosomatiese klagtes van hoofpyn, maagpyn of naarheid, aggressiewe en depressiewe gedrag, asook afwesigheid (sien Bylaag I vir 'n lys van moontlike tekens en simptome). Onderwysers moet egter begryp dat 'n enkele simptome nie 'n teken van mishandeling is nie (WKOD, 2014). Wanneer 'n onderwyser dus vermoed dat mishandeling voorkom en dit wil rapporteer, is dit belangrik om alle aspekte van die kind se omstandighede (huis, skool, gemeenskap en samelewing) te assesser.

Daar is drie maniere waarop onderwysers van die mishandeling kan uitvind, naamlik 1) wanneer 'n leerder dit aan die onderwyser bekend maak; 2) wanneer 'n onderwyser weens 'n vermoede tekens en simptome identifiseer; of 3) iemand anders die onderwyser inlig. Die WKOD se *Stop Misbruik*-protokol (2014) is saamgestel om onderwysers met die rapporteringsproses by te staan. In die aanmeldingsproses moet die onderwyser spesifieke stappe volg wanneer mishandeling vermoed of deur 'n leerder bekend gemaak word. Hierdie stappe behels dat die kind se veiligheid ten alle tye verseker word, die relevante persone en instansies in kennis gestel word, en die tersaaklike inligting op Vorm 22 gedokumenteer word (sien Bylaag J) (WKOD, 2014). Hierdie protokol maak melding van mishandeling in die skoolopset, wat mishandeling deur 'n kind of onderwyser insluit, asook mishandeling deur iemand buite die skool, wat familieleden of gemeenskapslede insluit.

Indien 'n leerder deur familieleden of gemeenskapslede mishandel word, sal die stappe soos volg wees (WKOD, 2014):

- 1) Die onderwyser kan kindermishandeling vermoed, of die leerder kan dit onthul.
- 2) Die onderwyser moet die skoolhoof en die maatskaplike werker (indien daar een is) oor die mishandeling inlig.

- 3) Die skoolhoof ondersteun die onderwyser om die mishandeling aan te meld by een van die instansies soos uiteengesit deur die Kinderwet (2005) (naamlik die Suid-Afrikaanse Polisie, die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, of enige geregistreerde kinderbeskermingsorganisasie).
- 4) Die rol van die maatskaplike werker is om die slagoffer (die kind) en die ouers/voogde te ondersteun, riglyne aan ouers/voogde te gee, en hulle verder vir ondersteuning te verwys.

2.10 ONDERWYSERS SE OPTREDE TEN OPSIGTE VAN KINDERMISHANDELING

Verskeie studies, meestal internasionaal, is gedoen om onderwysers se identifiserings- en rapporteringspraktyke van kindermishandeling te begryp (Alvarez et al., 2004; Hinson & Fossey, 2000; Kenny, 2001; Kenny, 2004). Hierdie studies het verskeie faktore geïdentifiseer wat moontlik 'n invloed kan hê op die manier waarop onderwysers kindermishandeling identifiseer en rapporteer. Hierdie faktore sluit onderwysers se houding, kennis en bewustheid van kindermishandeling, opleiding, skoolfaktore en kulturele en sosiale waardes in.

2.10.1 Houding van onderwysers

Daar is bevind dat onderwysers meer geneig is om kindermishandeling te rapporteer as hulle dit as deel van hul professionele verantwoordelikheid beskou (Goebbels, Nicholson, Walsh, & De Vries, 2008; Schols, De Ruiter, & Öry, 2013). Baginsky (2003) het bevind dat pasafgestudeerde, gekwalifiseerde onderwysers in Brittanje glo dat hulle 'n rol in die beskerming van kinders speel as gevolg van hul daaglikse kontak met kinders. Daarenteen het verskeie studies getoon dat onderwysers die gevolge van rapportering vrees (Beck, Ogloff, & Corbishley, 1994; Bourke & Maunsell, 2016; Goebbels et al., 2008; Schols et al., 2013). Hierdie vrese hou verband met die skade wat verhoudings (bv. tussen onderwyser en kind, tussen ouer en kind, en tussen onderwyser en die gesin) berokken kan word (Bourke & Maunsell, 2016); die onsekerhede ten opsigte van identifisering en rapportering (Dinehart & Kenny, 2015; Goebbels et al., 2008; Kenny, 2004; Schols et al., 2013) asook vrese ten opsigte van persoonlike veiligheid (Bhana, 2015).

Volgens Alvarez et al. (2004) het onderwysers soms persoonlike oortuigings wat hulle daarvan weerhou om te rapporteer. Daar is vasgestel dat onderwysers onder andere 1) nie by

die rapporteringsproses betrokke wil raak nie (Choo, Walsh, Maret, Chinna, & Tey, 2013); 2) nie die tyd of moed het om die administratiewe aspek te voltooi nie (Alvarez et al., 2004; Webb & Vulliamy, 2001); en 3) dagvaarding vrees (Alvarez et al., 2004; Falkiner, Thomson, & Day, 2017; Goebbels et al., 2008; Kenny, 2004). Falkiner et al. (2017) maak melding van 'n Ierse studie van 20 jaar gelede wat toon dat 67% van die skoolonderwysers wat deelgeneem het, dagvaarding gevrees het. Gevolglik is dit moontlik dat onsekerhede, min ondersteuning, bekommernisse en vrese onderwysers kan ontmoedig om te rapporteer.

In 2013 het Rule (2014) 'n telefoniese ondersoek onder grondslagfase-onderwysers uitgevoer om hul houding oor die rapportering van kindermishandeling te bepaal. Rule (2014) het bevind dat 40.4% van die opgeleide onderwysers glo dat die rapportering van kindermishandeling tot meer skade lei; 42.9% glo dat dit negatiewe gevolge vir die kind inhou; en 51% glo dat verkeerdelike rapportering tot dagvaarding kan lei. Nietemin het 95.9% van die opgeleide onderwysers getoon dat hulle 'n belangrike rol in die rapportering van seksuele kindermishandeling speel en dat hulle seksuele mishandeling sal rapporteer, ongeag wat die skoolbestuur besluit (Rule, 2014).

Die wantroue van onderwysers in die doeltreffendheid van die rapporteringstelsel kan hulle daarvan weerhou om kindermishandeling te rapporteer (Bourke & Maunsell, 2016). Ter versterking hiervan meen Schols et al. (2013) dat die beperkte ondersteuning en die onvoldoende opvolging van beskermingsinstansies daartoe bydra dat onderwysers nie die stelsel vertrou nie en gevolglik nie kindermishandeling rapporteer nie.

2.10.2 Kennis en bewustheid van kindermishandelingskwessies

Daar is verskeie bewyse dat onderwysers nalaat om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer weens onvoldoende kennis van en bewustheid oor die onderwerp (Falkiner et al., 2017; Hinson & Fossey, 2000; Kenny, 2001). Onderwysers is soms onseker oor die 1) tekens en simptome van kindermishandeling; 2) prosedures en handeling wat in die rapporteringsproses gevolg moet word, asook 3) optredes en gedrag wat as kindermishandeling gedefinieer kan word. Die implikasie hiervan is dat onderwysers as gevolg van hul onkunde tekens van mishandeling kan misluk en nie rapporteer nie. In werklikheid is die bewustheid van kindermishandeling, asook kennis oor prosedures, beleide en wette, noodsaaklik om kinders teen mishandeling te beskerm.

Walsh et al. (2008) meen dat onderwysers langer sal neem om kindermishandeling te rapporteer, aangesien onderwysers eers wil seker wees of mishandeling wel plaasgevind het. Verskeie studies (Walsh, Farrell, Schweitzer, & Bridgstock, 2005, Walsh & Farrell, 2008) het bevind dat mishandeling waar fisiese en ooglopende tekens sigbaar is, tot meer spoedige rapportering aanleiding sal gee. Onderwysers voel dus meer seker om te rapporteer wanneer hulle fisiese bewyse het.

Navorsing het getoon dat opleiding oor die verskillende aspekte van kindermishandeling 'n rol in die identifisering en rapportering daarvan kan speel (Bourke & Maunsell, 2015; Dinehart & Kenny, 2015; Falkiner et al., 2017; Kenny, 2004). Verskeie studies het bevind dat onderwysers tydens hul studiejare en indiensopleiding beperkte opleiding oor kindermishandeling ontvang het (Walsh et al., 2008; Kenny, 2001; Kenny 2004). Daar is egter bevind dat opleiding 'n invloed kan hê op 'n persoon se houding teenoor rapportering (Bourke & Maunsell, 2015; Kenny, 2001; Kenny, 2004). Dus kan die aanname gemaak word dat onderwysers wat genoegsame kennis en bewustheid oor die tekens en rapportering van kindermishandeling het, gemakliker sal voel om dit te rapporteer, indien dit verlang word.

2.10.3 Skooleienskappe

Walsh, Farrell, Bridgstock, en Schweitzer (2006) het die uitwerking van die skool se eienskappe op die onderwyser se identifisering en rapporteringspraktyke van kindermishandeling ondersoek. Hulle het bevind dat die rol en houding van die skoolhoof onderwysers se rapporteringspraktyke kan beïnvloed (Walsh et al., 2006). Hierby meen Choo et al. (2013) dat personeellede se houding en ondersteuning aan kollegas ook kan bydra tot die identifisering en rapportering van kindermishandelingsgevalle. Vorige studies het getoon dat onderwysers wat nie deur hul kollegas ondersteun word nie, waarskynlik sal nalaat om kindermishandeling te rapporteer (Kenny, 2001; Kenny, 2004). In 'n studie in die VSA is bevind dat 40% van die onderwysers geglo het die skoolbestuur sou hulle nie ondersteun as hulle kindermishandeling rapporteer nie (Kenny, 2001). In teenstelling hiermee het Dinehart en Kenny (2015) in 'n studie van voorskoolse opvoeders in die VSA getoon dat omtrent al die deelnemers (94.9%) glo dat die skoolbestuur hulle sou ondersteun indien hulle kindermishandeling moes rapporteer. Daarby meen Greytak (2009) dat indien skole 'n duidelike rapporteringsbeleid het, onderwysers meer geneig sal wees om mishandeling te rapporteer.

2.10.4 Kulturele en sosiale waardes

Volgens Choo et al. (2013) speel kulturele en sosiale waardes van onderwysers 'n rol in die identifiserings- en rapporteringspraktyke van kindermishandeling. Onderwysers se begrip van wat aanvaarbare gedrag is, kan hul rapporteringspraktyke beïnvloed (Choo et al., 2013). Dit beteken dat 'n onderwyseres se ouerskapstyl asook haar konseptualisering van dissipline 'n moontlike invloed op haar rapporteringspraktyke sal hê. Uit bogenoemde kan afgelei word dat onderwysers sekere optredes van ouers nie sal rapporteer as hulle die optrede as normale opvoeding beskou nie (Ashton, 2001). Ashton (2001) het bevind dat die deelnemers wat lyfstraf goedgekeur het, minder geneig was om kindermishandeling te rapporteer. 'n Onderwyser se houding en opvattinge van lyfstraf dra dus by tot die persepsie wat hulle van kindermishandeling het. Dit is noodsaaklik om in ag te neem dat hierdie kulturele en sosiale waardes slegs een element is wat 'n persoon se persepsies oor kindermishandeling beïnvloed.

2.11 VOORKOMING VAN KINDERMISHANDELING

Kindermishandeling het verreikende gevolge, daarom is die voorkoming van hierdie sosio-maatskaplike verskynsel en misdaad noodsaaklik. Die voorkoming van kindermishandeling verwys na maatreëls wat ingestel word om kindermishandeling te voorkom voordat dit plaasvind (Makoe, Roberts, & Ward, 2012). Waldfogel (2009) meen dat hierdie maatreëls die risikofaktore van kindermishandeling in ag moet neem ten einde dit te voorkom voordat "they escalate into full-blown abuse or neglect, saving children needless suffering while also saving [child protection services] and other agencies the costs that would be entailed by a subsequent report, investigation, and on-going service delivery" (p. 206).

Die Amerikaanse Sentrum vir Siektebeheer en Voorkoming gebruik 'n bio-ekosistemiese model as raamwerk vir die voorkoming van kindermishandeling en beklemtoon die risikofaktore wat op veelvuldige vlakke aangeroei moet word (soos bespreek by 2.7) (Dahlberg & Krug, 2002). Om hierdie risikofaktore aan te pak, identifiseer Dahlberg en Krug (2002) drie voorkomingstrategieë, naamlik 1) primêre voorkoming (voorkoming van kindermishandeling voordat dit plaasvind); 2) sekondêre voorkoming (vroë en onmiddellike intervensie en beskerming); en 3) tersiêre voorkoming (kort- en langtermynbenaderings om die effek van die mishandeling aan te spreek, insluitend die rehabilitasie van die oortreder) (Dahlberg & Krug, 2002).

Onderwysers speel 'n noodsaaklike voorkomingsrol op grond van hul kennis oor kinderontwikkeling en hul posisie wat hulle in staat stel om kinders elke dag waar te neem. Onderwysers kan 'n bydrae lewer tot primêre voorkomingsprogramme wat kinders en gesinne van kindermishandeling bewus maak en met kennis en vaardighede toerus (Khoo, 2010). Voorbeelde van primêre voorkoming sluit onder andere programme in wat op konflikthantering, effektiewe kommunikasie, selfbeeldbevordering, boeliegedrag en sosiale en emosionele vaardighede fokus (Van Niekerk & Makoe, 2014; WGO, 2006). Volgens Van Niekerk en Makoe (2014) kan onderwysers ook tot primêre voorkoming bydra deur bewus te wees van die risikofaktore van kindermishandeling en vroegtydig daaraan aandag te skenk. Sekondêre voorkomingstrategieë verwys na die ondersteuning wat onderwysers aan die slagoffers en hul gesinne bied. Daarenteen kan skole ook tot die primêre voorkoming van kindermishandeling bydra deur veldtogte in die skole te loods om kinders daarvan bewus te maak asook hoe om mishandeling te hanteer en daarteen op te tree (Khoo, 2010). Sekondêre voorkomingsstrategieë fokus op hoë risiko-gesinne en -leerders asook bystandsverlening. Hierdie strategieë sluit bv. huisbesoeke en opleiding, wat op identifisering, rapportering en ondersteuning fokus, vir onderwysers in (Van Niekerk & Makoe, 2014). Volgens Khoo (2010) is die doel van onderwysers om gesinne te ondersteun en te help met inligting, verwysings en om met ander professionele mense saam te werk.

Hierdie studie het gefokus op sowel primêre as sekondêre voorkoming. Primêre voorkoming in hierdie studie verwys na die identifisering van risikofaktore van kindermishandeling (Schols et al., 2013). Dit beteken dat onderwysers bewus moet wees van die risikofaktore op al die verskillende vlakke, bv. gesingsgeweld, dwelmmisbruik, geestesgesondheidskwessies onder ouers, en ontoereikende ouerskapstyle en dissiplinerings. Op hierdie manier kan onderwysers ouers bystaan om by 'n voorkomingsprogram in te skakel en hulpverlening te verkry. Sekondêre voorkoming verwys na die kinders wat in gevaar is. Die fokus van hierdie navorsing was dus om te bepaal wat onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke is om gevolglik kwesbare kinders te kan ondersteun. Met ander woorde, op die vlak van voorkoming moet onderwysers opgelei word om kindermishandeling te identifiseer, te rapporteer, te verwys en die kind te beskerm (Van Niekerk en Makoe, 2014). Tans word onderwysers deur Hoër Onderwysinstellings ten opsigte van kindermishandeling opgelei, veral in die Lewensvaardighedemodule (Nel, 2018). Verder het verskeie organisasies hulpbronne vrygestel om onderwysers te ondersteun om kindermishandeling te identifiseer en sodoende te rapporteer (sien Bylaag K).

Alhoewel daar voorkomingstrategieë en -programme in Suid-Afrika is, is die huidige aantal programme baie min (Makoe et al., 2012). Suid-Afrika het 'n verskeidenheid wette en beleide (soos genoem in Afdeling 2.5) wat die voorkoming van geweld teen kinders bevorder. Hierdie wette sluit onder andere die Kinderwet (RSA, 2005), Kinderwysigingswet (RSA, 2007a), Wet op Seksuele Misdrywe (RSA, 2007b), Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld (RSA, 1993), Wet op Kindergeregtigheid (RSA, 2008), en die Skolewet (RSA, 1996b) in. Ten spyte van die verskeidenheid wette is Chames, Lomofsky, en Mangokwana (2010) van mening dat hierdie wette nog nie tot uiting kom in dienste wat op die plaaslike vlak gelewer word nie. Hierdie toedrag kan toegeskryf word aan onderbefondsing, 'n tekort aan maatskaplike werkers, en swak koördinasie in die regering en distrikte (Chames et al., 2010).

Volgens Van Niekerk en Makoe (2014) is die fokus van die Suid-Afrikaanse beskermingstelsel (bv. polisie, agentskappe, en dienste) meestal op die onmiddellike en vroeë ingryping eerder as primêre voorkoming. 'n Nasionale studie (Makoe et al., 2012) het bevind dat Suid-Afrika 'n beperkte aantal voorkomingsprogramme en -strategieë het om die omvang van kindermishandeling in Suid-Afrika te bekamp. As gevolg hiervan is voorgestel dat voorkomingstrategieë met bestaande intervensieprogramme asook gesondheidsdienste geïntegreer moet word (Makoe et al., 2012). Hierdie intervensieprogramme sluit onder andere oueropleidingsprogramme in, wat daarop gefokus is om kindermishandeling te voorkom en gesonde dissiplinering van kinders aan te moedig. Die *Thula Sana*-projek is 'n ingrypingsprogram wat die verhouding tussen 'n moeder en haar baba wil bevorder sodat hulle 'n hegte band met mekaar vorm (Van Niekerk & Makoe, 2014). Ander instellings wat ingryping aan slagoffers bied, bv. *Childline*, *Love Life*, *Thuthuzela Sorgsentrum*s en *Patch Somerset-Wes* kan gebruik word om voorkomingstrategieë te integreer. Verskeie nie-regeringsorganisasies soos *The Parent Centre* fokus op huisbesoeke, oueropleiding, berading en werksessies wat veral op adolessente asook ouers gemik is (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012).

Bewustheidsveldtogte is een van die algemeenste primêre voorkomingstrategieë wat gebruik word om geweld teen kinders te bekamp (Van Niekerk & Makoe, 2014). Internasionale veldtogte sluit byvoorbeeld die *16 dae van aktivisme vir geen geweld teen vroue en kinders* in. Vir die afgelope 20 jaar het Suid-Afrika 'n kinderbeskermingsweek-veldtog om die bewustheid van primêre voorkoming te verhoog ten einde kindermishandeling, verwaarlosing en uitbuiting te verminder (Van Niekerk & Makoe, 2014). Tydens hierdie veldtogte word klem veral geplaas op programme wat skoolgaande kinders oor onveilige situasies en

onaanvaarbare praktyke bewus maak en inlig. In die skoolvak Lewensvaardighede word leerders van kindermishandeling bewus gemaak. Kinders in die grondslagfase leer dat hul liggame hul eie is, mishandeling onaanvaarbaar is, en hoe om dit aan te meld (Departement van Basiese Onderwys, 2011). Gemeenskapsorganisasies, soos bv. *Patch* wat in Somerset-Wes (Wes-Kaap) geleë is, kan egter ook vir opleiding en bewusmaking genader word.

Ingrypings wat op verhoudings, konflikthantering, en kommunikasievaardighede fokus, toon belowende uitkomst ten opsigte van interpersoonlike verhoudings (Van Niekerk & Makoe, 2014). In Suid-Afrika is daar 'n paar skool- en gemeenskapsgebaseerde programme wat skole en die gemeenskap betrek om hul bewustheid van en houding oor kindermishandeling te verbeter. *Men as Partners* is 'n voorbeeld van 'n program wat ten doel het om geslagsgebaseerde misdaad te verminder en mans se bewustheid van hul rol in seksuele en voortplantingsgesondheid te bevorder (Peacock & Levack, 2004). Die WKOD se *Safe Schools*-programme fokus op kennis en vaardighede om kinders en die skool ten opsigte van veiligheid te bemagtig (DSD, DWCPD, & UNICEF, 2012).

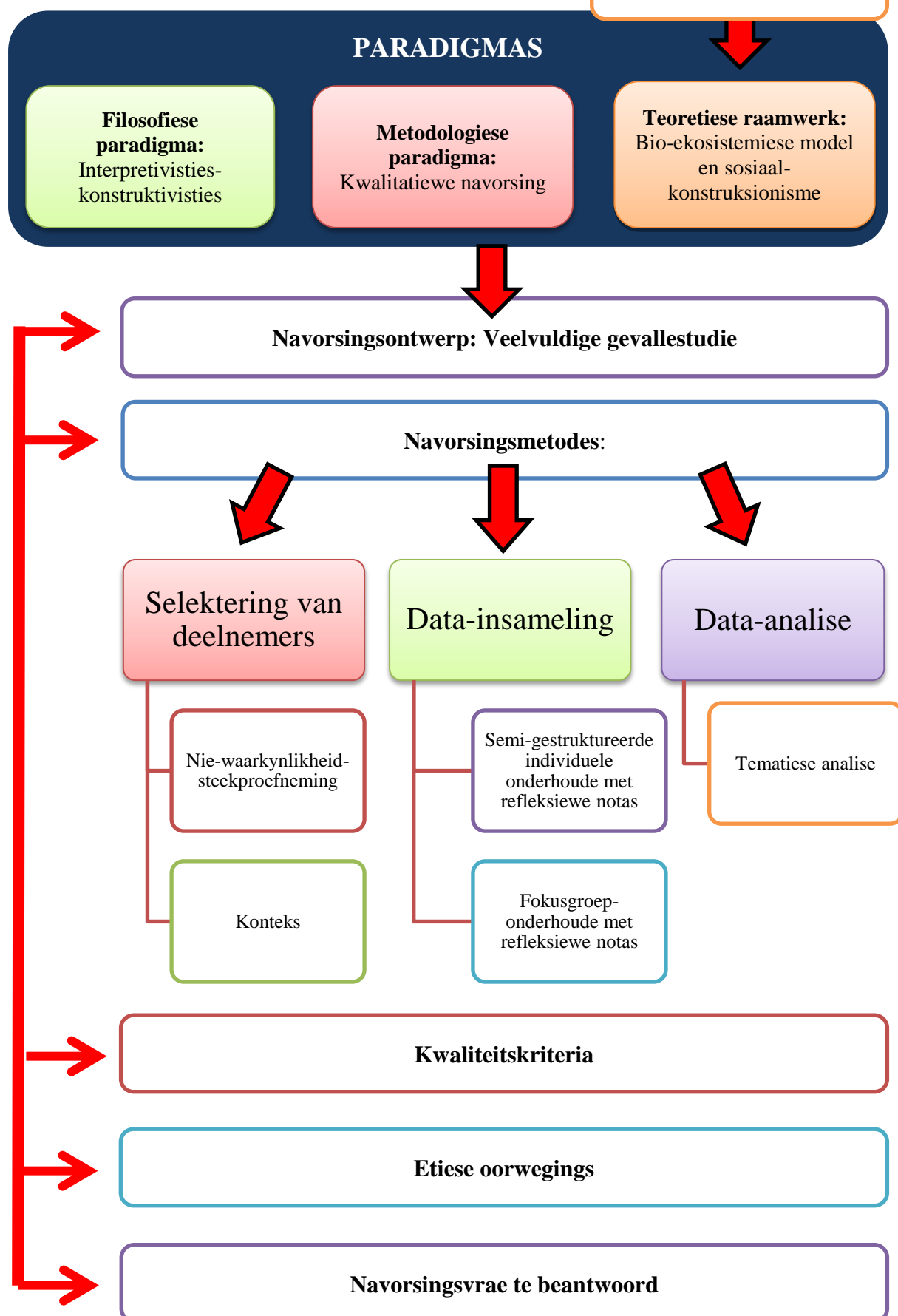
2.12 OPSOMMING

Kindermishandeling is 'n werklikheid wat meer gereeld en in alle gemeenskappe, ongeag etniese afkoms of sosio-ekonomiese status, voorkom. Onderwysers word wetlik verplig om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer indien hulle dit vermoed. Die voorafgaande literatuur het die implikasies vir die identifiserings van kindermishandeling en rapporteringspraktyke van onderwysers in die Suid-Afrikaanse konteks geskets, aangesien onderwysers tot die welstand en beskerming van kinders behoort by te dra. Die hoë kindermishandelingsyfers (USB Optimus Stigting, 2016) tesame met die beperkte kwalitatiewe literatuur oor die bewustheid, identifiserings- en rapporteringspraktyke van onderwysers in Suid-Afrika, onderstreep die belangrikheid van hierdie studie. Onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke, asook ondersteuning en intervensie wat betyds geskied, kan moontlik tot die beëindiging en voorkoming van kindermishandeling bydra.

Hoofstuk 3 fokus op die wyse waarop hierdie studie aangepak is. Dit fokus veral op die navorsingsmetodologie en -ontwerp van hierdie studie.

Konseptualisering van Hoofstuk 3

Bespreek in Hoofstuk 2

HOOFSTUK 3

NAVORSINGSONTWERP EN -METODOLOGIE

3.1 INLEIDING

Die doelwit van hierdie studie is om grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling te verken. Hierdie hoofstuk fokus op die navorsingsproses en die navorsingsontwerp, soos uiteengesit in Hoofstuk 1. Die navorsingsontwerp verskaf die raamwerk en riglyne om die navorsingsproses aan te pak (Hartell & Bosman, 2015). Tydens die navorsingsproses moes die navorsingsvrae gedurig in gedagte gehou word om die doelstellings van die studie te verwesenlik. Hierdie hoofstuk bied 'n uiteensetting van die "plan" asook "proses" wat gevolg is om die navorsingsvrae te beantwoord. Daarbenewens word die gehalteversekeringstegnieke en etiese oorwegings van hierdie studie bespreek.

Aangesien nasionaal en internasionaal weinig kwalitatiewe navorsing oor onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling gedoen is, is my belangstelling geprikkel om meer te wete te kom van onderwysers se begrip en insig rakende hierdie onderwerp. Die inligting wat moontlik uit só 'n studie bekom kon word, kan tot beter ondersteuningstrukture asook bewustheid onder onderwysers lei.

3.2 NAVORSINGSVRAE

In dié kwalitatiewe studie is gepoog om 'n diepgaande studie van grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling te doen. Die navorsingsvrae wat hierdie studie gelei het, sluit die volgende in:

Primêre vraag:

- Wat is grondslagfase-onderwysers se bewustheid en kennis van kindermishandeling, asook hul houding met betrekking tot hul rol in die identifiserings- en rapporteringsaspekte daarvan?

Sekondêre vrae:

- Wat is grondslagfase-onderwysers se bewustheid en kennis van kindermishandeling?

- Wat is grondslagfase-onderwysers se ervaring ten opsigte van opleiding asook die skool se houding jeens kindermishandeling?
- Wat is grondslagfase-onderwysers se ervaring en houding ten opsigte van die identifisering, rapportering en voorkoming van kindermishandeling?
- Watter faktore het moontlik grondslagfase-onderwysers se houding rakende die rapportering van kindermishandeling help vorm?

3.3 NAVORSINGSPARADIGMA

Volgens Babbie (2011) word die paradigma van 'n studie gesien as die verwysingsraamwerk of die wêreldbeskouing wat aangewend word om ons waarnemings en beredenering te verstaan. Guba (1990) verduidelik 'n paradigma as "die stel oortuigings wat aksies rig" (p. 17). Dus is die paradigma van 'n studie die lens wat ons gebruik om na die wêreld en mense te kyk, en wat gevolglik ook ons optrede bepaal. Die lens wat in hierdie studie toegepas is, verduidelik die manier waarop hierdie studie benader en onderneem is. Om die wêreld te begryp en die navorsingsproses en -vrae aan te pak, is van verskillende benaderings gebruik gemaak, naamlik 1) die teoretiese raamwerk (soos bespreek in Hoofstuk 2); 2) die filosofiese paradigma; en 3) die metodologiese paradigma.

3.3.1 Filosofiese paradigma: Interpretivisties-Konstruktivisties

Die filosofiese paradigma is die lens wat gebruik word om kennis te versamel en die wyse waarop kennis aan ander gekommunikeer gaan word (Hartell & Bosman, 2015). Aangesien hierdie studie in kwalitatiewe navorsing ingebed is en onderwysers se persepsies en ervaring bepaal wou word, is 'n interpretivistiese-konstruktivistiese paradigma gevolg. Om die interpretivistiese-konstruktivistiese benadering te verduidelik, word die ontologiese en epistemologiese uitgangspunte vervolgens bespreek. Hierdie uitgangspunte dien as die navorser se filosofie oor data-insameling, asook die ontleding en vertolking daarvan. Gevolglik bepaal die filosofie die metodes wat toegepas sal word om kennis te definieer en te beskryf wat uiteindelik as die waarheid of werklikheid beskou word (Hartell & Bosman, 2015).

Terre Blanche en Durrheim (2006) beskryf ontologie as die basiese aard van realiteit asook die kennis wat bestudeer gaan word. Ontologie beïnvloed sowel ons siening van die sosiale

wêreld as die benadering wat ons volg om dit te begryp (Barbour, 2008). Vanuit die interpretivistiese-konstruktivistiese paradigma bestaan die wêreld uit veelvuldige en subjektiewe realiteite (Terre Blanche & Durrheim, 2006). Dit beteken dat ons nie direkte toegang tot die sosiale wêreld het nie, maar wel deur elke deelnemer (in die geval onderwysers) se subjektiewe ervaring van die wêreld. Daar bestaan dus nie 'n enkele realiteit en lens waardeur mense na kindermishandeling kan kyk nie. Deur middel van elke deelnemer se interaksie met die sosiale wêreld en met ander mense, heg die deelnemers betekenis aan hul kennis, sienings, persepsies en ervarings (Barbour, 2008). Dit beteken dat elke deelnemer verskillende uitgangspunte sal hê wat veroorsaak is deur hul subjektiewe ervaring. Weens hierdie redes glo ek dat 'n objektiewe waarheid nie noodwendig deur hierdie studie oopgevelek is nie, maar dat die studie eerder lig probeer werp het op die deelnemers se betekenis wat uit hul ervarings spruit, asook hoe die betekenis moontlik met alternatiewe of ander insigte in die konteks van die spesifieke verskynsel verband kan hou.

Aan die ander kant verwys die epistemologiese uitgangspunt na die aard van kennis, met ander woorde, hoe kennis "gekonstrueer, bekom en gekommunikeer kan word" (Hartell & Bosman, 2015, p. 38). Merriam (2009) meen dat epistemologie verwys na die proses waartydens die navorser meer oor die deelnemers se realiteit en verstaanswyses leer. Aangesien die teoretiese raamwerk op sosiaal-konstruksionisme gebaseer is, kan taal gesien word as 'n medium waardeur kennis bekom kan word. King en Horrocks (2010) bevestig dat "taal die potensiaal het om bepaalde weergawes van die werklikheid te konstrueer" (p. 22). Dit beteken dat die verhouding tussen die navorser en die deelnemers tot die konstruksie van kennis kan lei en uiteindelik die studie se bevindinge kan beïnvloed. Die navorser is immers nie 'n buitestander in die navorsingsverhouding nie, maar eerder 'n medeskepper van kennis. Volgens Creswell (2007) speel konteks 'n betekenisvolle rol in die konstruksie van kennis/realiteit. Dit was daarom belangrik dat die onderwysers se konteks en omgewing verstaan word indien ek werklik wou begryp wat bedoel word met wat hulle sê (sien Paragraaf 3.5). Hierdie studie het dus ten doel gehad om deur middel van die deelnemers se unieke insigte waarde toe te voeg tot ons begrip van die maniere waarop werklikheid/realiteit gedefinieer kan word (Mertens, 2005).

3.3.2 Metodologiese paradigma: Kwalitatiewe navorsing

Die metodologiese paradigma bepaal die wyse waarop die ontwerp, uitvoering, ontleding en aanbieding van 'n navorsingsonderwerp aangepak word. Merriam (2009) verwys na

metodologie as die manier waarop die navorser kennis kan bekom en dit kan verstaan. Ten einde elke deelnemer se subjektiewe ervaring van hul bewustheid, houding en rapporteringspraktyke te begryp, het hierdie studie 'n kwalitatiewe benadering gevolg. Dit beteken dat hierdie studie gefokus het op die betekenis wat mense aan hul ervarings heg en sodoende hul eie werklikheid in 'n spesifieke konteks konstrueer. In kwalitatiewe navorsing word gepoog om 'n diepgaande begrip en kennis van 'n sekere sosiale verskynsel in sy natuurlike konteks te verkry en te verstaan (Klenke, 2016). In vergelyking met kwantitatiewe navorsing wat op 'n groot aantal deelnemers en numeriese data fokus, fokus kwalitatiewe navorsing op kleiner, diepgaande data wat sinryke, genuanseerde beskrywings teweegbring. Kwalitatiewe navorsing kan verstaan word aan die hand van verskeie eienskappe wat deur Merriam (2009) bevestig is en wat in hierdie studie voorkom. Die vier eienskappe wat in die studie geïdentifiseer kan word, word vervolgens bespreek.

Die kwalitatiewe navorser probeer om die wyse waarop mense van hul wêreld sin maak, te begryp (Merriam, 2009). Hulle stel veral belang in 1) die wyse waarop mense hul ervaring verduidelik; 2) hoe mense hul wêreld en realiteit sien; en 3) watter betekenis mense aan hul ervarings heg (Merriam, 2009). Eie aan die konstruksionistiese beskouing van betekenisgewing, word deelnemers se sienings sosiaal gekonstrueer in 'n spesifieke konteks wat gevolglik tot veelvuldige realiteite lei. Barbour (2007) voeg by dat kwalitatiewe navorsing vele sienings erken en daarom poog om veelvuldige realiteite te verken en te verstaan. Met ander woorde, kwalitatiewe navorsing probeer om 'n sosiale verskynsel asook die veelvuldige aard daarvan deur middel van die sienings van die deelnemers te verstaan, te beskryf en toe te lig. Mouton (2001) noem dit die "insider's perspective" (p. 194). Dit beteken dat elke persoon sy eie perspektief en sienings ten opsigte van kindermishandeling sal hê. Gedurende die navorsingsproses was die fokus van hierdie studie op die deelnemers se perspektiewe en nie op voorafbepaalde navorsingsidees en -uitkomstes nie.

Die tweede eienskap van kwalitatiewe navorsing hou verband met die sleutelrol wat navorsers speel om data in te samel en te ontleed. Merriam (2009) beklemtoon dat die navorser in kwalitatiewe navorsing as die primêre instrument van data-insameling en -ontleding beskou word. Gevolglik is die rol van die navorser om die interaksie met en tussen die deelnemers te fasiliteer. Hierby moet die navorser ook 'n omgewing skep waarin die deelnemers toegelaat word om ryk, insiggewende beskrywings oor hul lefwêreld te deel. Hierdie interaksie (verbaal en nie-verbaal) stel die navorser in staat om inligting (data) dadelik te prosesseer, uit te klaar, terugvoering te gee, op te som en om die akkuraatheid en/of vertolking daarvan te

kontroleer (Merriam, 2009). Hiermee saam dra die voortdurende interaksie met die deelnemers by tot die medekonstruksie van kennis. Die menslike subjektiwiteit, wat nou saamhang met kwalitatiewe navorsing, se invloed moet egter oorweeg word. Daarom word die navorser genoodsaak om sy of haar eie subjektiwiteit te identifiseer en te monitor. In teenstelling hiermee meen Ratner (2002) dat die navorser se subjektiwiteit as 'n geleentheid gebruik kan word om die wêreld akkuraat te begryp, asook om die navorsingsproses te verryk en te kontekstualiseer. Bowendien speel die navorser self 'n deurslaggewende rol bloot deur haar teenwoordigheid in die navorsingsproses. Dit sluit onder andere empatiese gedrag en die navorser se persoonlike eienskappe wat 'n rol tydens die navorsing speel, in. Om hierdie subjektiwiteit van die navorser werklik in ag te neem, was dit belangrik om 'n nadenkende ingesteldheid te hê (sien Paragraaf 3.7.4.1).

Induktiewe navorsing is die derde beginsel wat in hierdie studie gevolg is (Merriam, 2009). Terwyl deduktiewe navorsing daarop gerig is om hipoteses en teorieë te toets, fokus induktiewe navorsing daarop om nuwe teorieë uit data te genereer (Creswell, 2007). Die induktiewe navorser versamel data eers op 'n konkrete vlak (in die vorm van onderhoude), voordat abstrakte idees (soos patrone, temas en kategorieë) saamgestel word. In teenstelling met kwantitatiewe navorsing wat aanvanklik hipoteses formuleer om dit gevolglik te toets (deduktiewe navorsing), maak kwalitatiewe navorsing data bymekaar om patrone, kategorieë en temas te vorm (Creswell, 2007). Dit beteken dat data eers ingesamel word voordat patrone, temas en kategorieë herken en verfyn word. In hierdie studie is bevindinge vanuit die individuele onderhoude asook fokusgroeponderhoude gebruik om temas tydens die navorsingsproses te identifiseer.

Laastens is die navorsingsbevindinge in ryk, deurtastende beskrywings weergegee (Merriam, 2009). Taal is een van die mediums wat die deelnemers gebruik om gedetailleerde beskrywings te bied van die betekenis wat hulle aan ervarings heg. Dit gee aan die navorser diepgaande begrip van die deelnemers se ervarings en subjektiewe realiteite. In hierdie studie is ses deelnemers die geleentheid gebied om hul ervarings en sienings in die vorm van onderhoude te kommunikeer. Onderhoude word dus 'n manier waarop kennis ingewin kan word om insig oor die sosiale wêreld van die deelnemers te verkry.

'n Kwalitatiewe benadering het aan die navorser die geleentheid gebied om werklik te poog om die deelnemers se leefwêreld en hul persepsies oor die onderwerp te verstaan. Terselfdertyd is die navorsing induktief aangepak om grondslagfase-onderwysers se

bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling te beskryf en te verstaan. Die navorser het verskeie metodes gebruik om diepgaande data te versamel om gedurende die navorsingsproses temas te ontwikkel.

3.4 NAVORSINGSONTWERP

Die tipe navorsingsontwerp wat vir 'n studie gekies word, berus op die navorsingsprobleem en -vrae. Volgens Mouton (2001) is die navorsingsontwerp 'n "plan of bloudruk van hoe jy beoog om die navorsing te doen" (p. 55). Dit wil sê dat die navorsingsontwerp die skakel tussen die navorsingsvrae en die uitvoering van die navorsing is (Durrheim, 2006).

Hierdie studie is as 'n kwalitatiewe studie in 'n veelvuldige gevallestudie-navorsingsontwerp uitgevoer. Net soos ander kwalitatiewe navorsingsontwerpe fokus die kwalitatiewe gevallestudie op 1) deelnemers se betekenis en begrip; 2) die navorser as die primêre instrument om data in te samel en te ontleed; 3) 'n induktiewe strategie; en 4) ryk beskrywings as voortbrengsel. Nietemin het gevallestudies 'n kenmerkende aard en metodologie wat tog verskillend van ander navorsingsontwerpe is. Die kwalitatiewe gevallestudie behels 'n studie waarin 'n spesifieke kwessie in 'n begrensde stelsel deur een of meer gevalle verken word (bv. 'n omgewing of konteks) (Creswell, 2007). Die gevallestudie-metode help die navorser om 'n diepgaande ondersoek te doen ten einde 'n deeglike beskrywing van die geval in 'n spesifieke konteks te bied (Joubert, 2015). Hierdeur is dit moontlik om die ingewikkeldheid en uniekheid van die geval ten opsigte van die bepaalde konteks te bestudeer (Joubert, 2015).

Hierdie studie het gebruik gemaak van 'n veelvuldige gevallestudie waarin elke geval net een eenheid van ontleding het. Dit beteken dat in die studie gefokus is op twee skole, elkeen met een eenheid ("geval") wat grondslagfase-onderwysers insluit (sien Figuur 3.1 (op die volgende bladsy) ter illustrasie hiervan). Om die perspektiewe en realiteite van die onderwysers met betrekking tot die navorsingsverskynsel werklik te verstaan, was dit noodsaaklik om die deelnemers se konteks in ag te neem.

Figuur 3. 'n Illustrasie van die veelvuldige gevallestudie (twee skole) wat elkeen uit een eenheid van ontleding bestaan (geselekteerde grondslagfase-onderwysers van die spesifieke skool (Gebaseer op en aangepas uit Joubert, 2015).

3.5. DIE KONTEKS VAN HIERDIE STUDIE

Die konteks van 'n studie is van uiterste belang weens die feit dat dit 'n direkte invloed op die besluite oor die navorsingsontwerp (plan en proses) het. Die sosiale konteks waarin die onderwysers hulself bevind, dra by tot wat hulle weet van, hoe hulle voel oor, en hoe hulle ten opsigte van kindermishandeling sal optree.

Durrheim (2006) ondersteun die bogenoemde en beklemtoon dat die gekose konteks waarin die navorsing plaasvind, bydra tot die besluite wat oor die navorsingsontwerp geneem word. Hierdie besluite word ook beïnvloed deur die paradigma en die doel van die studie. Dit is egter betekenisvol om die konteks te oorweeg, aangesien die betekenis wat deelnemers aan 'n ervaring heg, uit sekere sosiale interaksies spruit (Durrheim, 2006).

Hierdie navorsing het in die vorm van individuele onderhoude asook fokusgroeponderhoude by twee staatslaerskole plaasgevind. Die laerskole is in verskillende sosiale kontekste geleë; gevolglik is dit belangrik om elke unieke omgewing en skool te beskryf om die betekenis en realiteite van die deelnemers te begryp. Hierdie inligting is verkry van Statistiek Suid-Afrika se webtuiste (2011) asook die Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD) se *Vind 'n Skool*-webtuiste (2017). Sien Tabel 3 (op bl. 68) vir 'n vergelyking en opsomming van die twee skole.

3.5.1 Skool 1

Hierdie spesifieke skool is in die Oostelike voorstede van Kaapstad geleë, wat onder die Metro-Oos Onderwysdistrik ressorteer. Dié stedelike gebied het in die onlangse sensusopname (Statistiek Suid-Afrika, 2011), 'n geraamde bevolking van 154 615 mense

gehad, waarvan 43,3% swart, 40,2% bruin, 14,4% wit en 0,4% Indiërs was. Die grootste persentasie van die huishoudings verdien geen inkomste nie (17,3%), terwyl 64,7% van die huishoudings onder R6 400 per maand verdien (Statistiek Suid-Afrika, 2011). As gevolg hiervan klassifiseer ek hierdie area as 'n lae-inkomstegebied. Hierdie area word ook deur hoë misdaadsyfers gekenmerk. Volgens die Suid-Afrikaanse Polisiediens (SAPD) se misdaadstatistiek (SAPD, 2017) was daar altesaam 21 364 misdaadgevalle in die area aangemeld. Daarvolgens het hierdie area in 2016/2017 die sesde hoogste misdaadsyfer in die land met 142 moordgevalle en 172 aanmeldings van seksuele misdade gehad (SAPD, 2017).

Dié skool het altesaam 768 leerders in die grondslagfase (WKOD, 2017). Volgens die WKOD (2017) beloop die skoolfonds vir hierdie skool gemiddeld R6 655 per jaar.

3.5.2 Skool 2

Hierdie skool is in die Noordelike voorstede van Kaapstad geleë, wat onder die Metro-Noord Onderwysdistrik ressorteer. In 2011 het die gebied 'n geraamde bevolking van altesaam 54 286 gehad, waarvan 5,5% swart, 10,1% bruin, 1% Indiërs, en 82,2% wit was (Statistiek Suid-Afrika, 2011). 25% van die huishoudings verdien tussen R25 634 en R51 200 per maand en 67% van die huishoudings verdien meer as R12 817 per maand (Statistiek Suid-Afrika, 2011). Op grond van bogenoemde is die omgewing geklassifiseer as 'n hoëinkomstegebied. Altesaam 7 608 misdaadgevalle vir die area is in die jaar 2016/2017 by die polisie aangemeld, waarvan die prominentste misdaad diefstal en dwelmverwante misdade insluit (SAPD, 2017). Twaalf moordgevalle en 44 seksuele misdade is in hierdie area aangemeld (SAPD, 2017).

Die skool het altesaam 1 024 grondslagfase-leerders (WKOD, 2017). Volgens die WKOD (2017) beloop die skoolfonds vir hierdie skool gemiddeld R13 750 per jaar.

Tabel 3

Vergelyking van die twee skole

OMGEWING		
	KONTEKS 1	KONTEKS 2
LIGGING	Oostelike voorstede van Kaapstad	Noordelike voorstede van Kaapstad
GERAAMDE BEVOLKING	154, 615	54, 286
INKOMSTE	64,7% onder R6 400 per maand	67% meer as R12 817 per maand
MISDAADGEVALLE	21 364 gevalle	7 608 gevalle
SKOOL		
ONDERWYSDISTRIK	Metro-Oos Onderwysdistrik	Metro-Noord Onderwysdistrik
GETAL GRONDSLAGFASE-LEERDERS	768 leerders	1024 leerders
LEERDERS PER KLAS	30-35 leerders	28-32 leerders
GEMIDDELDE SKOOLFONDS PER JAAR	R6 655	R13 750

3.6 NAVORSINGSMETODES

Kwalitatiewe metodes is gebruik om data wat die leefwêreld van die deelnemer beskryf, te versamel (Mertens, 2005). Die metodes wat in hierdie studie gebruik is, sluit doelgerigte nie-waarskynlikheidsteekproefneming, metodes van data-insameling, asook kwalitatiewe tematiese ontleding in.

3.6.1 Selektoring van deelnemers

'n Navorser gebruik steekproefneming om deelnemers uit die bevolking te kies om aan die studie deel te neem (Durrheim, 2006). Met ander woorde, die steekproefneming bepaal die groep deelnemers by wie inligting verkry gaan word. Die navorsingsontwerp tesame met die navorsingsvrae het die steekproef van hierdie studie bepaal (Klenke, 2016).

Nie-waarskynlikheidsteekproefneming is in hierdie studie aangewend. Hierdie tipe proefneming word dikwels vir 'n kwalitatiewe studie gebruik, aangesien dit op kleiner groepe

deelnemers fokus (Hartell & Bosman, 2015). Daar is verskeie tipes nie-waarskynlikheidsteekproefneming, naamlik gerieflikheids-; kwota-; sneeubal- en doelgerigte steekproefneming (Durrheim, 2006; Hartell & Bosman, 2015). In hierdie studie is van doelgerigte steekproefneming gebruik gemaak om die deelnemers vir die studie te kies. Met hierdie soort steekproefneming kon inligtingryke bronne geïdentifiseer word, wat insig om die navorsingsvrae te beantwoord, verdiep het. In werklikheid wou ek "verken, verstaan en insig verkry" (Merriam, 2009, p. 77) rakende grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling. Aangesien hierdie studie daarop gefokus het om deurtastende data van 'n klein groep deelnemers te verkry, was ses deelnemers van twee verskillende laerskole in die Wes-Kaap voldoende. Dit beteken dat hierdie studie inderdaad nie op kwantiteit nie, maar wel op kwaliteit gefokus het ten einde die deelnemers se belewenis op 'n genuanseerde en sinryke wyse te verstaan. Lombard (2015) noem dat hierdie tipe steekproefneming doelgerig is en dat die deelnemers aan sekere kriteria moet voldoen om ryk en omvattende beskrywings te bied. Dit beteken dat die eienskappe wat ondersoek was, eers geïdentifiseer moes word ten einde die gepaste deelnemers te kies. Tabel 4, wat volg op die volgende bladsy, bied 'n oorsig oor die biografiese besonderhede van die deelnemers.

Die volgende maatstawwe is toegepas om deelnemers vir die studie te kies:

- Die deelnemers van die studie moes grondslagfase-onderwysers wees. Dit beteken dat onderwysers wat graad R tot graad 3 onderrig het, vir hierdie studie gekies is. Soos genoem in Hoofstuk 1 en 2, speel grondslagfase-onderwysers 'n belangrike rol in kinders se lewe en is hulle dikwels die eerste bron van aanmelding.
- Vir hierdie studie moes die onderwysers ten minste drie jaar ondervinding by die betrokke skool gehad het. Die verwagting is dat die onderwysers bewus is van die skool se beskouing en hantering van kindermishandeling.
- Deelnemers moes uit twee verskillende staatslaerskole gekies word. Aangesien die konteks 'n belangrike rol in belewenisse speel, moes die een skool in 'n hoër sosio-ekonomiese omgewing geleë wees, en die ander een in 'n laer sosio-ekonomiese omgewing. Gevolglik is die aanname dat verskillende kontekste moontlik tot meervoudige response rakende onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke kan lei.

Tabel 4

Biografiese inligting van die navorsingsdeelnemers

Skool	Metropool Onderwysdistrik	Deelnemer	Kwalifikasie	Tersiêre onderrig- en opleidingsinstansie	Graad	Jare in onderwys	Jare by spesifieke skool
S-1	Oos	D-1	BEd (Algemene onderwys)	Universiteit van Stellenbosch	2	8	8
		D-2	BEd (Algemene Onderwys)	Universiteit van Stellenbosch	1	7	7
		D-3	BEd (Algemene Onderwys)	Universiteit van Suid-Afrika	3	7	6
S-2	Noord	D-4	BEd (Algemene onderwys) BEd (Hons Inklusiewe onderwys)	Kaapse Skiereiland Universiteit van Tegnologie (Wellington-kampus)	2	5	5
		D-5	BEd (Algemene onderwys)	Kaapse Skiereiland Universiteit van Tegnologie (Wellington-kampus)	3	8	5
		D-6	BEd (Algemene onderwys)	Destydse Boland Onderwyskollege (Wellington)	1	27	19

3.6.2 Data-insameling, -dokumentering en -ontleding

Aangesien hierdie studie in die interpretatiewe-konstruktivistiese paradigma ingebed is, is kwalitatiewe navorsingsmetodes gebruik om data in te samel en te ontleed. Hierdie gedeelte fokus eerstens op die navorsingsprosedures wat gevolg is om toegang tot die deelnemers te verkry, waarna die data-insamelingsmetodes en laastens die data-ontledingsmetodes bespreek word.

3.6.2.1 Navorsingsprosedures

Om die studie te kon begin, was dit eerstens belangrik om toestemming by die relevante liggame wat indirek of direk by die studie betrokke is, te verkry, naamlik die Universiteit van Stellenbosch (US) en die Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD).

Aangesien die skole wat by die studie betrek is, staatskole is, soos in Afdeling 3.5 genoem, is by die Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD) aansoek gedoen vir toestemming om die studie uit te voer. Toestemming is van dr. A.T. Wyngaard by die Direktoraat van Navorsingsdienste by die WKOD (sien Bylaag A) verkry om kwalitatiewe navorsing by twee verskillende skole in die Wes-Kaap te doen. Die skole is per e-pos gekontak om die studie aan die skoolhoofde bekend te stel asook om 'n afspraak met hulle te maak (sien Bylaag B as voorbeeld).

Nadat die skoolhoofde toestemming verleen het om aan die studie deel te neem, is die onderwerp en omvang van die studie aan die Universiteit van Stellenbosch se navorsingsetiekkomitee voorgelê, waarna toestemming vir die studie verleen is (sien Bylaag C). Die deelnemers van die twee verskillende skole is deur middel van 'n e-pos genader om sodoende 'n afspraak met hulle te maak. Die afsprake wat met elke deelnemer gemaak is, is gereël vir 'n tyd en plek wat vir hulle die gerieflikste was. Voordat ek met die onderhoude begin het, is die onderwysers bewus gemaak van die doel, prosedures, moontlike risiko's, voordele en etiese beginsels van die studie. Dit is gedoen sodat die deelnemers ingeligte toestemming kon verleen om aan die studie deel te neem (sien Bylaag D). Elke onderwyser het aan een individuele semi-gestruktureerde onderhoud en 'n fokusgroeponderhoud deelgeneem, wat die data-insamelingsmetodes van die studie was.

3.6.2.2 *Data-insamelingsmetodes*

Merriam (2009) verduidelik data as die inligting wat ons van die omgewing verkry, en dat die data-insamelingstegnieke met die teoretiese raamwerk, die navorsingsprobleem, en die steekproef van die studie moet saamhang.

In kwalitatiewe navorsing stel die navorser voortdurend belang in betekenis en begrip wat deelnemers aan sekere ervarings heg; derhalwe, soos reeds genoem, is die navorser die primêre instrument om data in te samel en te ontleed (Engelbrecht, 2015; Merriam, 2005). As gevolg hiervan bied die deelnemers ryk beskrywings in die vorm van gesproke taal, en kry die navorser toegang tot die deelnemers se werklikheid asook diepgaande kennis vanuit hul perspektief. Soos in Hoofstuk 1 uiteengesit, is die volgende metodes in die navorsingsproses gebruik: literatuurstudie (sien Hoofstuk 2), individuele semi-gestruktureerde onderhoude met ses deelnemers, en twee fokusgroeponderhoude (een fokusgroeponderhoud per skool).

- **Individuele semi-gestruktureerde onderhoude**

Onderhoude kan beskryf word as die proses waartydens die navorser en die deelnemer in 'n gesprek met mekaar tree (Merriam, 2009). Met ander woorde, onderhoude is 'n dinamiese proses waarby sowel die deelnemer as die navorser betrokke is. Daarby word 'n onderhoud gebruik om 'n aktiewe gesprek te fasiliteer ten einde meer oor mense se persepsies, bewustheid en hul konstruksie van die werklikheid te leer. King en Horrocks (2010) meen dat die navorser saam met die dinamiese proses seker moet maak dat die data wat verkry word, die studie se navorsingsvrae en -doelwitte in ag neem. DeMarrais (in Merriam, 2005) voer aan dat die fokus van 'n onderhoud op vrae gerig is ten einde die studie se doelstellings te bereik.

Onderhoude bied dieper begrip van 'n sosiale verskynsel en laat ons toe om insig te kry ten einde die deelnemers se wêreld en sienings te verstaan (Patton, 2002). Patton (2002) voer aan dat hierdie manier van data-insameling die navorser bewus maak van wat "in en op iemand anders se gedagtes" is (p. 341). Die deelnemers wat aan die onderhoud deelneem, kan gevoelens, ervarings, stories, opinies en/of feite deel. Op hierdie manier leer die navorser wat en hoe deelnemers dink en voel, wat op sy beurt 'n invloed op hul houding en praktyke mag hê.

Afhangende van die navorsingsvraag en -doelwitte, kan onderhoude gestruktureerd, semi-gestruktureerd of oop wees. Semi-gestruktureerde onderhoude is vir hierdie studie gebruik,

aangesien dit 'n mengsel van meer en minder gestruktureerde vrae bevat. 'n Onderhoudskedule is gebruik sodat al die deelnemers soortgelyke vrae gevra kon word en op dié manier 'n betekenisvolle gesprek verseker word (Merriam, 2009). Dit beteken dat, alhoewel die navorser 'n raamwerk met vrae gehad het, die deelnemers aangemoedig is om oor hul bewustheid, ervarings, houding, praktyke, opinies en perspektiewe ten opsigte van hul begrip van kindermishandeling te praat. Op hierdie wyse is die geleentheid geskep vir ryk, gedetailleerde beskrywings. Hierby voeg Engelbrecht (2015) dat die vrae aangepas en verander kon word indien meer duidelikheid en uitbreiding nodig was. In hierdie studie het die navorsingskedule nie die wyse waarop vrae gestel moet word, gespesifiseer nie, maar eerder op oop vrae gefokus ten einde omvattende deelnemer-response te bevorder. Deelnemers is dus aangemoedig om oor hul ervarings, persepsies en idees uit te brei.

In hierdie studie was die doel van die individuele onderhoude om ses grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en praktyke van kindermishandeling beter te begryp deur middel van 'n doelgerigte gesprek. Tydens hierdie studie is met drie onderwysers uit elke skool 'n onderhoud gevoer. Dit beteken dat ses onderwysers aan die studie deelgeneem het. Bylaag E is 'n kopie van die algemene onderhoudskedule wat gebruik is om die individuele onderhoude te fasiliteer.

- **Fokusgroeponderhoude**

'n Fokusgroeponderhoud kan as 'n onderhoud met 'n ingeligte groep mense oor 'n sekere onderwerp beskryf word (Merriam, 2009). Dit beteken dat die fokus van die fokusgroeponderhoud en -bespreking op 'n spesifieke tema of onderwerp gebaseer is. Vergeleke met individuele onderhoude, is die fokus van fokusgroeponderhoude om die interaksie tussen groepslede waar te neem en deelnemers die geleentheid te bied om op mekaar se antwoorde kommentaar te lewer (Patton, 2002). Op dié manier word sowel die deelnemers as die navorser bewus van die verskeidenheid idees, sienings en gevoelens wat individue oor 'n sekere onderwerp of tema het. Fokusgroeponderhoude gee aan deelnemers die geleentheid om hul gevoelens, gewaarwordinge en idees oor 'n kwessie wat hulle gemeen het, uit te druk (Guest et al., 2013).

Volgens Guest et al. (2013) is fokusgroeponderhoude veral 'n goeie data-insamelingsmetode vir diegene wat inherente ervarings deel of wat 'n sosiale aspek gesamentlik aanspreek. Hierdie manier van data-insameling is spesifiek relevant vir die fokus van dié studie,

aangesien onderwysers se bewustheid, houding en praktyke ten opsigte van kindermishandeling bepaal is. Ten spyte van die ontstellende aard en samelewingsbrandpunt, is onderwysers nie altyd bewus van die volle omvang van kindermishandeling nie; gevolglik is dit moontlik dat onderwysers nie met mekaar hieroor praat nie. Die fokusgroeponderhoud bied dus aan onderwysers die geleentheid om hul bekommernisse, ervarings asook persepsies van kindermishandeling in hul skool, gemeenskap en samelewing te bespreek. Merriam (2009) voeg by dat dit belangrik is om met behulp van sensitiewe vraagstelling 'n aanvaardende omgewing te skep, sodat die deelnemers gemaklik met mekaar in 'n gesprek kan tree en verskillende of soortgelyke sienings en opinies kan lug.

Tydens 'n fokusgroeponderhoud word data sosiaal gekonstrueer, aangesien die deelnemers in 'n gesprek met mekaar is (Merriam, 2009). Dit beteken dat die deelnemers mekaar kan beïnvloed en uiteindelik 'n invloed op die konstruksie van kennis en die werklikheid aangaande die navorsingsvraag kan hê. Volgens Patton (2002) is die doel van 'n fokusgroeponderhoud dat "mense hul eie sienings in die konteks van ander kan oorweeg" (p. 386). Diepgaande data word dus ingesamel vanuit die deelnemers se oogpunt in die sosiale konteks waar die onderwysers hulself bevind. Individuele onderhoude verskil van fokusgroeponderhoude in die sin dat individuele onderhoude fokus op persoonlike sienings, terwyl die fokusgroeponderhoud tot die ontwikkeling van insig in openbare sienings en diskoerse bydra (Barbour, 2007).

Hierdie studie het van een fokusgroeponderhoud per skool gebruik gemaak, wat beteken dat twee fokusgroeponderhoude plaasgevind het. Die fokusgroeponderhoude het bestaan uit drie onderwysers elk en het van 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule gebruik gemaak (sien Bylaag F).

3.6.2.3 Dokumentering

Al die individuele en fokusgroeponderhoude het op gepaste tye en plekke, soos aangedui deur die deelnemers, buite skoolure plaasgevind. Die onderhoude het ongeveer een uur geduur. Met toestemming van die onderwysers is die onderhoude op 'n band opgeneem en daaropvolgend getranskribeer. Refleksiewe notas is gebruik om oor die navorsing en dit wat gesê en bespreek is, krities na te dink en te bepeins.

3.6.2.4 *Data-ontleding*

Data-ontleding is die proses waardeur rou data in 'n bruikbare vorm opgesom word (Hartell & Bosman, 2015). Volgens Creswell (2007) beteken dit dat data eerstens voorberei en georganiseer moet word voordat dit ontleed kan word. Die proses van ontleding behels die sifting van data deur middel van 'n koderingsproses om temas en patrone na vore te bring. Die doel van data-ontleding is dus om patrone en temas tussen die ingesamelde data te ontdek wat op die sosiale leefwêreld van die deelnemers dui (Babbie, 2011). Die temas en patrone wat ontdek word, poog om tot die verstaan of kristalising van die "groter prentjie" by te dra (Engelbrecht, 2015, p. 117). Die kwalitatiewe gevallestudie se data-ontleding volg nie 'n liniêre proses nie, maar die data-insameling, -ontleding en vertolking is eerder met mekaar verweef (Hartell & Bosman, 2015).

Om die navorsingsdata te interpreteer, het hierdie studie van tematiese ontleding gebruik gemaak. Tematiese ontleding word beskou as die metode wat gebruik word om data te ontleed om uiteindelik temas te identifiseer (Engelbrecht, 2015). Dit beteken dat die deelnemers se ooreenstemmende idees in die vorm van woorde, sinne en stellings saamgevat kon word onder 'n bepaalde tema of kategorie. Niewenhuis (in Hartell en Bosman, 2015) meen dat tematiese ontleding gepas is vir 'n studie waar individuele asook fokusgroeponderhoude gebruik word om data te versamel.

Eerstens was dit egter belangrik om 'n enkele geval (bv. een skool se onderwysers) te ontleed voordat die volgende skool ontleed is (Merriam, 2009). Die rede hiervoor is dat deelnemers van een skool gemeenskaplike omstandighede en eienskappe deel. Op hierdie manier word konteksspesifieke data en kennis verkry. Daarna word 'n kruisgevalontleding oorweeg om gemeenskaplike en/of verskille in perspektiewe van die twee skole se onderwysers uit te lig.

Soos in Hoofstuk 1 bespreek, is die ses stappe van dataontleding, soos deur Braun en Clarke (2006) uiteengesit, gebruik om die data te ontleed. Die stappe is gevolg om ryk, gedetailleerde beskrywings en uiteindelik temas vanaf deelnemers te verkry. Hierdie temas is gebruik om bevindinge oor grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling te maak.

Die stappe is soos volg uitgevoer:

Data-ontleding begin reeds tydens die literatuurstudie en die onderhoude. Die individuele en fokusgroeponderhoude is woordeliks getranskribeer (sien Bylaag G vir 'n voorbeeld van 'n gedeelte van 'n getranskribeerde en gekodeerde onderhoud). Dit was eerstens belangrik om die data herhaaldelik deur te lees om 'n oorkoepelende indruk daarvan te verkry. Gevolglik was dit nodig om **met die data vertrouwd te raak** (Braun & Clarke, 2006). Om die akkuraatheid van die transkribering te verseker, was dit noodsaaklik om 'n paar keer na die bandopnames saam met die transkripsies te luister.

Nadat die getranskribeerde onderhoude herhaaldelik deurgelees en na geluister is, is data met **relevante kodes verbind**. Dit beteken dat herhalende patrone in die hele datastel uitgelig en georganiseer is. Op hierdie manier kon data gefilter word om wetenswaardige en opvallende response en betekenis wat op meer as een plek voorgekom het, uit te lig (Braun & Clarke, 2006).

In die derde stap is kodes saamgevoeg op grond van ooreenkomste ten einde **temas tot stand te bring** (Engelbrecht, 2015). Alle aanvanklike kodes is met 'n tema verbind. 'n Tematiese diagram is gebruik om die data in teksvorm op 'n diagrammatiese wyse voor te stel ten einde temas te genereer (sien Bylaag H) (Braun & Clarke, 2006). Op hierdie manier is temas en subtemas visueel voorgestel, en ooreenkomste tussen kodes en uiteindelijke temas is waargeneem. Nadat die temas gegenereer is, was dit belangrik om hierdie **temas te verfyn** en te verbeter. In hierdie fase is temas wat nie genoegsame ondersteuning in die datastel gehad het nie, verwerp. Terselfdertyd is temas wat met mekaar verband hou, saamgevoeg. Die verbetering van die temas het op twee vlakke plaasgevind, naamlik 1) om seker te maak die gekodeerde data 'n duidelike patroon vorm; en 2) nadat 'n duidelike patroon gevorm is om seker te maak dat die temas verteenwoordigend van die datastel as 'n geheel was (Braun & Clarke, 2006).

Die volgende stap het die **temas en subtemas van die studie uitgelig**. Hieruit moes bepaal word watter data in elke tema vasgevang word (Braun & Clarke, 2006). Braun en Clarke (2006) meen dat die name van die temas bondig en saaklik moet wees ten einde aan die leser 'n duidelike idee te gee waarom die tema handel. Om die temas te verstaan, was dit van belang om die temas te definieer en te benoem.

Die finale fase van dataontleding is om **verslag oor die bevindinge te lewer**. Volgens Engelbrecht (2015) moet die verslaglewering 'n verhaal of storie oor die data vertel en poog om die navorsingsvraag te beantwoord. In hierdie studie was die finale stap om voorbeelde van die transkripsies te gebruik om temas te illustreer. Gevolglik het die narratief wat op hierdie wyse geskep is, daartoe bygedra om bevindinge rakende die bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van grondslagfase-onderwysers te maak.

3.7 GEHALTEVERSEKERING

Dit is van kardinale belang om te verseker dat navorsingsbevindinge geloofwaardig sal wees. Merriam (2009) meen dat alle soorte navorsing daarna moet streef om op 'n etiese wyse geldige en betroubare resultate te bekom. In vergelyking met kwantitatiewe navorsing, wat klem op betroubaarheid en geldigheid lê, verwys kwalitatiewe navorsing eerder na geloofwaardigheid, bekragtiging, oordraagbaarheid en bevestigbaarheid as kriteria vir kwaliteitsversekering (Shenton, 2004). Verskeie strategieë kan gebruik word om hierdie kriteria in so 'n studie te verseker (Merriam, 2009). Die kriteria en strategieë word vervolgens bespreek.

3.7.1 Geloofwaardigheid

Geloofwaardigheid kan met die kwantitatiewe navorsingsterm *interne geldigheid* vergelyk word (Shenton, 2004). Geloofwaardigheid verseker dat sowel die bevindinge van die studie as die realiteit van die deelnemers en hul waarheid akkuraat voorgestel word. Joubert (2015) bevestig dat geloofwaardigheid verskeie waarhede in ag neem, aangesien navorsers verskillend na die wêreld, kennis en werklikheid kyk. Hierdie studie het gepoog om die deelnemers se perspektiewe te begryp en om hul eie waarhede en realiteite te erken. 'n Studie is dus geloofwaardig as die navorsingsbevindinge in ooreenstemming is met die inligting wat van die deelnemers verkry is en korrek deur die navorser geïnterpreteer word. Die strategieë wat aangewend is om die geloofwaardigheid van hierdie studie te bevorder, sluit triangulasie, kontrolering deur die deelnemers en portuurevaluering in.

3.7.1.1 Triangulasie

Triangulasie hou verband met die gebruik van verskillende bronne en metodes om inligting te versamel (Merriam, 2009). Studies wat slegs een enkele data-insamelingsbron of -metode gebruik, staan 'n groter kans om bevooroordeeld te wees en gevolglik die geloofwaardigheid

van die resultate op die spel te plaas. Triangulasie word dus gebruik om te verseker dat die navorsingsbevindinge werklik die bevindinge en deelnemers se persepsies reflekteer. In hierdie studie is twee vorms van triangulasie gebruik, naamlik metodologiese triangulasie en brontriangulasie. Verskillende metodes en bronne bied aan die navorser die geleentheid om data te kruiskontroleer en dus die bevindinge en gevolgtrekkings wat gemaak word, te verifieer.

Metodologiese triangulasie verwys na die aanwending van verskillende metodes om data te versamel. Drie verskillende metodes is gebruik, naamlik 'n literatuurstudie, gestruktureerde individuele onderhoude asook fokusgroeponderhoude. Alhoewel laasgenoemde metodes albei onderhoude is, meen Shenton (2004) dat hul individuele eienskappe bydra om geloofwaardigheid en betroubaarheid in navorsing te verseker. Brontriangulasie word verkry as 'n verskeidenheid deelnemers aan 'n studie deelneem (Shenton, 2004). Ses onderwysers uit twee verskillende skole het as deelnemers aan die studie deelgeneem. Gevolglik is veelvuldige persepsies ingewin ten einde temas te kontroleer en te bevestig.

3.7.1.2 Bevestiging van data deur deelnemers

Tweedens kan die geloofwaardigheid van 'n studie verseker word deur die data wat verkry word, deur die deelnemers te laat kontroleer. Hierdie kontrolering van data deur die deelnemers, bekend as deelnemerverifiëring, behels dat temas en vertolkings gekontroleer moet word om te verseker dat die bevindinge die deelnemers se waarhede reflekteer (Merriam, 2005). Gedurende die proses van data-insameling het die deelnemers voortdurend my vertolkings nagegaan om te verseker dat dit reg vertolk word. Op hierdie wyse is die bevindinge nie deur my eie sienings en vooroordele beïnvloed nie. By tye is gebruik gemaak van opsommings om te verseker dat die vertolkings wat ek gemaak het, korrek is. In Hoofstuk 4 van hierdie studie is van direkte aanhalings gebruik gemaak om gehoor te gee aan die stemme van die deelnemers ten einde geloofwaardigheid te verseker.

3.7.1.3 Portuurevaluering

Portuurevaluering behels die proses waardeur lede van die portuurgroep asook die studieleier oor die navorsingsproses, bevindinge en voorlopige temas kommentaar lewer (Merriam, 2009). Op hierdie wyse word nuwe perspektiewe en idees voorgelê om tot 'n gevolgtrekking te kom. Tydens die studie het ek voortdurend met medenavorsers in die spesifieke studierigting (opvoedkundige sielkunde) asook my studieleier in kontak getree om konsepte,

data, vertolkings en temas te bespreek. Die finale produk is ook deur twee eksterne eksaminator hersien ten einde die studie se geloofwaardigheid en betroubaarheid te verseker.

3.7.2 Bekragtiging

Bekragtiging verwys na die betroubaarheid en konsekwentheid van 'n studie (Shenton, 2004). Bitsch (2005) verduidelik bekragtiging as "die stabiliteit van bevindinge met verloop van tyd" (p. 86). Dit beteken dat 'n studie betroubaar is indien soortgelyke navorsingsresultate behaal word indien die studie weer gedoen sou word. Uit 'n ander oogpunt meen Merriam (2009) dat bekragtiging potensieel problematies kan wees, aangesien menslike gedrag, soos verwag, konstant verander. Sy brei verder hierop uit deur te sê dat die doel van bekragtiging in kwalitatiewe navorsing eerder toegespits moet wees op navorsingsresultate wat met ingesamelde data saamhang (Merriam, 2009). Bykomend tot laasgenoemde meen Shenton (2004) dat bekragtiging verkry kan word indien die studie se navorsingsontwerp en prosedures in ander studies herhaal kan word. Om betroubaarheid in hierdie studie te verseker, is van 'n ouditspoor ("audit trail"), triangulasie (sien Paragraaf 3.7.1.1) en portuurevaluering gebruik gemaak (sien Paragraaf 3.7.1.3).

3.7.2.1 Ouditspoor ("*Audit trail*")

Om die betroubaarheid van 'n studie te verseker, is 'n ouditspoor van uiterste belang. Merriam (2009) verduidelik die ouditspoor as 'n omvattende beskrywing van die prosedures en metodes wat gevolg is om hierdie studie te kon uitvoer. Met ander woorde, die navorser moes die leser help verstaan op watter wyse data ingesamel, ontleed en geïnterpreteer is ten einde bevindinge te maak. Die ouditspoor verskaf duidelikheid oor hoe die data gebruik en geïnterpreteer is, wat uiteindelik tot die daarstelling van die temas en navorsingsbevindinge bydra. Hoofstukke 3, 4 en 5 van hierdie studie kan gebruik word as 'n ouditspoor, aangesien dié hoofstukke op die navorsingsproses fokus, wat sowel die ontleding van data as die navorsingsbevindinge insluit. Bylaes is ook beskikbaar om die ontledingsprosedures ten toon te stel. 'n Voorbeeld van hoe die tematiese ontleding uitgevoer is en gevolglik temas en kategorieë kon genereer, kan in Bylaag H gesien word.

3.7.3 Oordraagbaarheid

In 'n kwantitatiewe studie is oordraagbaarheid gelykstaande aan *eksterne geldigheid*, wat fokus op die veralgemening van navorsingsresultate (Shenton, 2004). In teenstelling hiermee

meen Merriam (2009) dat die aard van kwalitatiewe navorsing, asook die aantal deelnemers in dié tipe navorsing, veralgemening bemoeilik. Die doel van hierdie studie was om diepgaande begrip en kennis rakende grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van kindermishandeling te bekom, eerder as om te veralgemeen. Oordraagbaarheid in 'n kwalitatiewe studie behels eerder die mate waartoe die navorsing op ander deelnemers en kontekste toegepas kan word. Die leser het egter 'n verpligting om self te bepaal of die studie op ander kontekste of ander gevalle toegepas kan word (Joubert, 2015). Die studie het probeer om ryk, omvattende beskrywings van die data te bied om aan die leser die geleentheid te bied om hierdie besluite te kan neem. Gedetailleerde, ryk beskrywings van die navorsingskonteks, metodes, data en temas is voorsien om oordraagbaarheid te verbeter.

3.7.4 Bevestigbaarheid

Bevestigbaarheid is die kwalitatiewe alternatief vir objektiwiteit, wat verseker dat die navorser stappe neem sodat die navorsingsresultate nie deur subjektiewe eienskappe beïnvloed word nie (Shenton, 2004). Die bevindinge en resultate van die studie moes dus die persepsies van die deelnemers, eerder as die voorkeure, eienskappe en bevooroordeeldheid van die navorser, weerspieël. Hierby bevestig Shenton (2004) dat die navorsingsbevindinge die betekenis wat deelnemers aan ervarings heg, moes weergee. As gevolg van die subjektiewe aard van kwalitatiewe navorsing was dit my verantwoordelikheid om te verseker dat die navorsingsresultate die persepsies en ervarings van die deelnemers verteenwoordig. Gedurende die navorsingsproses was dit verder belangrik om bewus te wees van my posisie in hierdie studie, asook my persoonlike bevooroordeeldheid en sienings wat moontlik die studie kon beïnvloed. Die strategie wat gebruik is om bevestigbaarheid in die studie te bevorder, sluit refleksiwiteit in.

3.7.4.1 Refleksiwiteit

Weens die subjektiewe aard van 'n kwalitatiewe studie, bevind navorsers hulself in 'n dinamiese navorsingsproses. Patnaik (2013) noem dat refleksiwiteit die rol van die navorser erken en dat kennis saam met die deelnemers gekonstrueer word. Die navorsingsproses word dus deur die navorser se persoonlike eienskappe (geskiedenis, geslag, ras, kultuur, opleiding en klas), asook die verhouding tussen die deelnemers en die navorser, beïnvloed. Refleksiwiteit kan beskryf word as die navorser se bewustheid, refleksie en evaluering van haar persoonlike bydrae, invloed en medekonstruksie van kennis jeens die navorsingsproses.

(Patnaik, 2013). Sodoende moet die navorser deurentyd krities wees oor die self as 'n menslike en primêre instrument in die navorsingsproses (Merriam, 2009). Mertens (2005) voer aan dat die navorser verkeie besluite gedurende die navorsingsproses moet neem. Tog bring elke navorser, bewustelik of onbewustelik, haar eie waardes, oortuigings, vooroordele en persepsies na die studie. Dit beteken dat die navorser die navorsingsproses en vertolking van die bevindinge moontlik kan beïnvloed. Gevolglik moet met oorleg oor die navorser se eie waardes, vooroordele, aannames, gesindhede en praktyke/handeling nagedink word.

Ten einde refleksiwiteit in hierdie studie te demonstreer, was dit van groot betekenis om te besef dat die navorser onlosmaaklik deel is van sowel die studie as die onderwerp wat bestudeer word. Aangesien ek myself in die interpretivistiese-konstruktivistiese paradigma geposisioneer het, was refleksiwiteit veral relevant, aangesien ek voortdurend my rol in die navorsingsverhouding moes oorweeg en heroorweeg. My agtergrond, gevoelens en persepsies kon die konstruksie van kennis in die verhoudings beïnvloed. Daarom was dit noodsaaklik om doelbewus oor my eie waardes, oortuigings, persepsies en veroordele tydens onderhoude, ontleding van data en rapportering van bevindinge te besin.

3.8 ETIESE OORWEGINGS

Etiese oorwegings is onontbeerlik in enige studie, maar veral wanneer 'n menslike komponent in die navorsingsproses betrek word. Hiervolgens meen die Beroepsraad vir Sielkunde, die Raad vir Gesondheidsberoep van Suid-Afrika (RGBSA/HPCSA) (2008) dat die nadelige effek van 'n studie altyd oorweeg moet word sodat die regte van die deelnemers beskerm kan word. Gevolglik was dit noodsaaklik om te verseker dat die persone wat aan hierdie studie deelneem, met die nodige menswaardigheid, geregtigheid en voldoende etiese standaarde behandel word. Die belangrikste etiese oorwegings wat in hierdie studie in aanmerking geneem is, sluit die toestemming van belanghebbende instansies, ingeligte toestemming van die deelnemers, privaatheid, vertroulikheid, anonimiteit, en beskerming teen benadeling in.

Voordat enige studie uitgevoer kan word, moet bepaal word hoe **regverdigbaar** die studie is. Allan (2016) voer aan dat 'n studie eties regverdigbaar is wanneer dit oor “wetenskaplike meriete beskik, die korrekte metodologie gebruik is, en die studie gemotiveer kan word” (p.293). Met ander woorde, die studie moet tot voordeel van die mensdom wees en gevolglik die welsyn van mense bevorder. Die doelwit van hierdie studie is grootliks om onderwysers meer bewus te maak van kindermishandeling en om sodoende skade teen kinders te voorkom.

Om te verseker dat die studie geregverdig kan word, weldadig is en geen skade berokken nie, was die eerste stap om by die Universiteit van Stellenbosch se navorsingsetiekkomitee goedkeuring en etiese klaring te verkry (sien Bylaag C). Etiese klaring is verkry en die studie is as lae risiko beskou.

Die tweede etiese kwessie wat oorweeg moes word, sluit **ingeligte toestemming** in (RGBSA/HPCSA, 2008). Hierdie etiese oorweging hou verband met die deelnemers se reg tot menswaardigheid en outonomie. Outonomie gee aan die deelnemers die geleentheid om self te besluit of hulle aan die studie wil deelneem. Die implikasie hiervan is dat die deelnemers 'n besluit oor deelname aan die studie kan neem op grond van die inligting wat hulle oor die navorsing ontvang het. Ek het die deelnemers genader in die taal waarin hulle gemaklik was, en gevolglik is sowel die onderhoude as die toestemmingsproses in hul voorkeurtaal afgelê. Die ingeligte toestemming is mondelings aan die deelnemers verduidelik en ook skriftelik van hulle ontvang. 'n Voorbeeld van so 'n ingeligte toestemmingsbrief word as Bylaag D aangeheg. Op 'n duidelike en verstaanbare wyse is verduidelik wat die studie behels en die redes vir die studie is. Dit was noodsaaklik om die deelnemers in te lig oor die potensiële risiko's en voordele van die studie en dat hulle enige tyd van die studie kon onttrek. Laastens moes die deelnemers verstaan dat alle inligting privaat en vertroulik hanteer sou word.

Privaatheid, vertroulikheid en anonimiteit is die volgende etiese kwessies wat in die studie bedink is en wat bespreek moet word (Allan, 2016). Dit beteken dat die navorser die identiteit van die deelnemers en instellings veilig moet bewaar deur dit privaat en vertroulik te hanteer. Kodes is gebruik om die privaatheid en vertroulikheid van die deelnemers en instansies te beskerm. Die deelnemers is gekodeer as D1, D2, D3, D4, D5 en D6, terwyl die fokusgroeponderhoude as F1 (vir Skool 1) en F2 (vir Skool 2) in die studie bekend staan. Getranskribeerde dokumente is op 'n veilige plek bewaar, waartoe slegs ek en my studieleier toegang het. Digitale media en dokumente is veilig op 'n skootrekenaar met 'n wagwoord gestoor. Alle media en dokumente in verband met die studie sal na ses jaar vernietig word.

Die laaste etiese oorweging wat in hierdie studie in gedagte gehou moes word, is die beginsel van **nie-kwaadwiligheid**. Dit beteken dat die deelnemers nie skade moet ly weens hulle deelname aan die studie nie (RGBSA/HPCSA, 2008). Allan (2016) waarsku egter dat skade bewustelik of onbewustelik gedurende die navorsingsproses berokken kan word. As gevolg hiervan moet navorsers ongunstige situasies en praktyke wat tydens die navorsing kan voorkom, met oorleg hanteer. Gevolglik moet navorsing nie nadelig vir die deelnemers of die

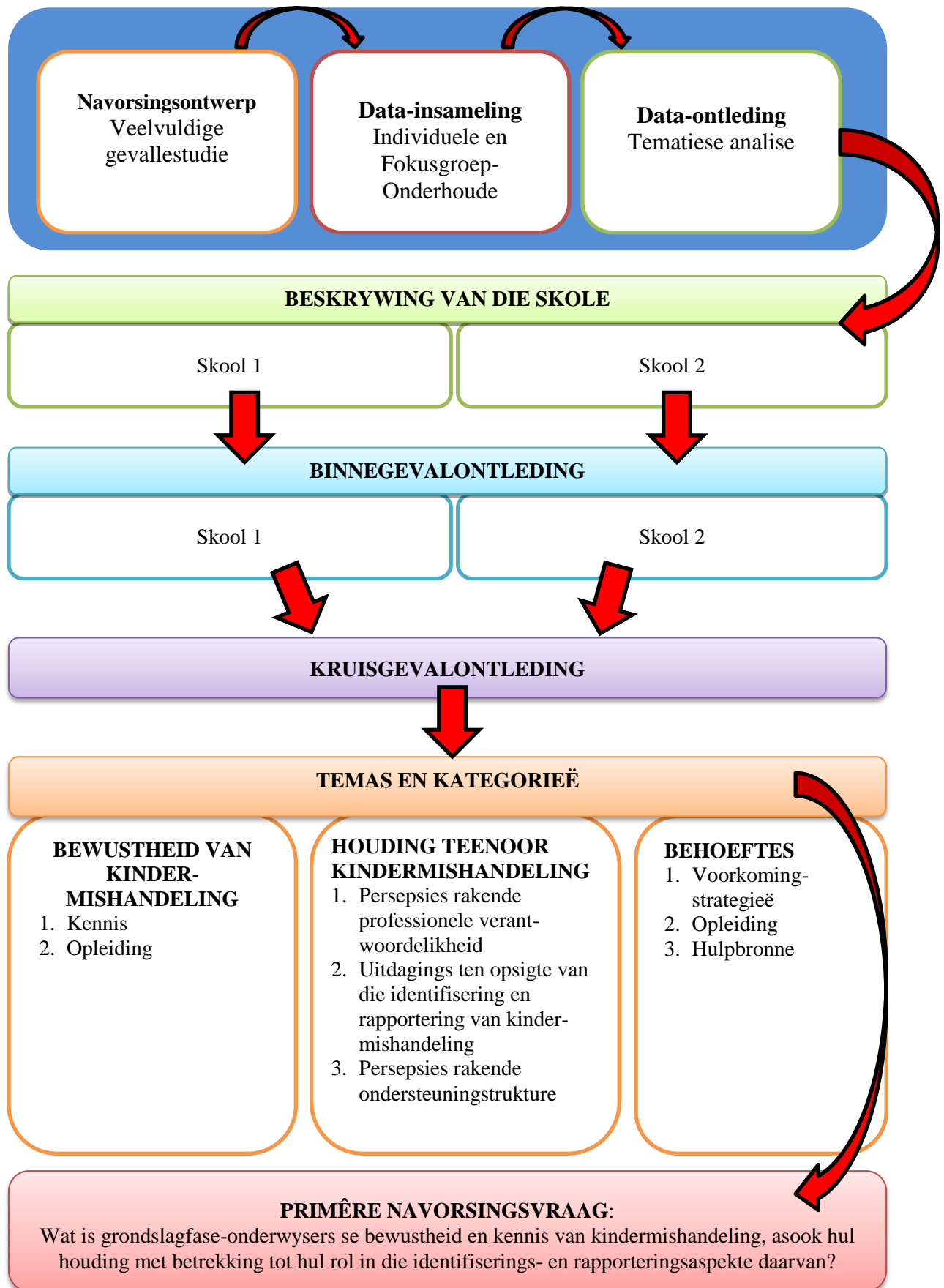
samelewing wees nie, en maatreëls moet ingestel word om enige benadeling te verminder. Alhoewel die navorsing deur die navorsingsetiekkomitee van Stellenbosch as *lae risiko* geklassifiseer is, was dit noodsaaklik om so vêr as moontlik negatiewe ervarings te probeer verhoed. Ek het gevolglik gepoog om 'n veilige omgewing daar te stel waarin die deelnemers onvoorwaardelik aanvaar is en daar empaties na hulle geluister is. Dit was deurentyd noodsaaklik om bewus te wees van enige ongemak wat tydens die studie kon opduik. Privaat sielkundige dienste is aan die deelnemers beskikbaar gestel indien betekenisvolle emosionele ongemak sou voorkom.

3.9 OPSOMMING

Met die aanvang van die hoofstuk is eerstens gekyk na die navorsingsparadigma en -metodologie wat in die kwalitatiewe navorsing se interpretatiewe-konstruktivistiese paradigma geleë is. Hierdie benaderings het as riglyn vir die navorser gedien in die wyse waarop hierdie studie aangepak en benader is. 'n Veelvuldige gevallestudie is toe ingespan om die navorsingsvrae te beantwoord. Onderhoude het bygedra tot die insameling van ryk, gedetailleerde beskrywings wat diepere insig aan die navorsingsvrae verleen het. Tematiese ontleding is gebruik om temas te skep wat gevolglik tot sekere bevindinge aanleiding gegee het.

In hierdie kwalitatiewe navorsing speel die navorsingsproses en die kwaliteit van die data-insameling en -ontleding 'n wesenlike rol in die resultate en bevindinge wat uit so 'n studie voortspruit. Dit is weens dié rede van uiterse belang dat die data wat ingesamel en ontleed word, deurentyd gemonitor moet word om die geloofwaardigheid, bekragtiging, oordraagbaarheid en bevestigbaarheid daarvan te verseker. Etiese beginsels is voortdurend in gedagte gehou om te verseker dat die navorsing op die beginsels van weldadigheid, geregtigheid, nie-kwaadwilligheid, respek en outonomie gebaseer is. Dit verseker dat die studie en die bevindinge op 'n sterk etiese hoeksteen rus. Teen die agtergrond van hierdie navorsingsontwerp en -metodologie, soos bespreek in die hoofstuk, word die navorsingsbevindinge vervolgens in Hoofstuk 4 aangebied en in besonderhede bespreek.

Konseptualisering van Hoofstuk 4

HOOFSTUK 4

NAVORSINGSBEVINDINGE

4.1 INLEIDING

Die doel van die kwalitatiewe navorsing was om onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling te verken. Hierdie hoofstuk sal die bevindinge wat tydens die ontleding van die data na vore gekom het, in die vorm van temas en kategorieë voorstel. Hierdie temas en kategorieë het na vore gekom deur die kwalitatiewe tematiese ontleding, wat behels het dat deelnemers se response deur middel van kodering in sekere temas gegroepeer kon word. Die navorser het van individuele onderhoude asook fokusgroeponderhoude gebruik gemaak om data in te samel. Weens die veelvuldige gevallestudie-navorsingsontwerp is die navorsingsbevindinge eerstens verkry van die ontleding van elke geval (per skool). Daarna is die bevindinge van die twee skole met mekaar vergelyk en gekombineer tydens kruisgevalontleding. Dit stel die navorser in staat om ooreenkomste en verskille tussen die twee skole waar te neem ten einde die navorsingsvrae te beantwoord.

Soos bespreek in die vorige hoofstukke, het die studie gepoog om die volgende primêre navorsingsvraag te beantwoord:

- Wat is grondslagfase-onderwysers se bewustheid en kennis van kindermishandeling, asook hul houding met betrekking tot hul rol in die identifiserings- en rapporteringsaspekte daarvan?

Tesame met die primêre navorsingsvraag het die studie ook gepoog om die volgende sekondêre navorsingsvrae te beantwoord:

- Wat is grondslagfase-onderwysers se bewustheid en kennis van kindermishandeling?
- Wat is grondslagfase-onderwysers se ervaring ten opsigte van opleiding asook die skool se houding jeens kindermishandeling?
- Wat is grondslagfase-onderwysers se ervaring en houding ten opsigte van die identifisering, rapportering en voorkoming van kindermishandeling?

- Watter faktore het moontlik grondslagfase-onderwysers se houding rakende die rapportering van kindermishandeling help vorm?

4.2 BESKRYWING VAN ELKE GEVAL

Volgens Joubert (2015) is dit belangrik om die konteks van elke geval in ag te neem om die kompleksiteit en uniekheid van elke skool te verstaan. 'n Volledige beskrywing van die konteks soos verkry vanaf Statistiek Suid-Afrika se webtuiste (2011) asook die Wes-Kaap Onderwys Departement (WKOD) se *Vind 'n Skool*-webtuiste (2017) kan gevind word in Afdeling 3.5. Om die konteks van elke skool te begryp, word die onderwysers se persepsies daarvan kortliks bespreek. Hierdie data is verkry van die onderwysers tydens die individuele en fokusgroeponderhoude.

4.2.1 Skool 1

Hierdie skool is geleë in die Oostelike voorstede van Kaapstad, wat onder die Metro-Oos onderwysdistrik ressorteer. Die onderwysers was dit eens dat die omgewing waarin die skool geleë is, 'n lae-inkomstegebied is. Hulle het dit as " *'n baie, baie lae ekonomiese omgewing*" (D1) beskryf en dat daar " *meestal armoede*" (D3) heers. Die onderwysers is van mening dat daar nie 'n " *groot sense of community*" (F1) in die gemeenskap is nie en dat " *almal maar hulle eie besigheid mind*" (F1). Alhoewel die kinders in die skool meestal in armoede leef, het die onderwysers gevoel dat die skool nie " *die armstes van armstes*" (D2) is nie. Die skool het twee maatskaplike werkers wat toegewys is vir onderskeidelik die grondslagfase en die intermediêre en senior fase. Die onderwysers woon nie self in die gemeenskap nie; gevolglik is die inligting gebaseer op die onmiddellike omgewing van die skool en die agtergrond (huislike en omgewingsagtergrond) van die kinders wat die skool bywoon.

Die onderwysers is van mening dat die ouers relatief min betrokke is by die buitemuurse aktiwiteite van die skool en by die kinders se opvoeding. Hulle is van mening dat die ouers baie lang ure werk of nie vervoer het om by die skool te kom vir bv. oueraande nie. Baie van die kinders bly by hul grootouers, wat daartoe lei dat die " *onmiddellike familie baie keer meer betrokke [is]*" (F1). Tydens die fokusgroeponderhoud was daar kontrasterende persepsies rakende die ouers. Die onderwysers het enersyds gevoel dat " *hulle plaas jou op 'n pedestal en is hulle nederig*" (D2), maar andersyds " *is hulle nie so betrokke soos wat jy graag sou wou hê nie*" (D3).

Die onderwysers het verskeie risikofaktore geïdentifiseer wat hierdie gemeenskap meer vatbaar vir kindermishandeling maak. 'n Onderwyser het aangedui dat die gemeenskap "*baie onveilig*" is (D2). Die omgewing word gekenmerk deur "*bendes*" (D3) en ook "*baie misdaad*" (D2). Die kinders word dikwels alleen gelos, terwyl die ouers moet gaan werk. Deelnemer 1 verduidelik dat "*driekwart van hulle (die kinders) sit tot 17:00/18:00 voor die hek en wag tot iemand hulle moet kom optel*". Dit impliseer dat die moontlikheid vir kindermishandeling groter is weens die afwesigheid van toesig. 'n Verdere risiko wat die kinders in die omgewing meer vatbaar vir kindermishandeling maak, is dat kinders sonder pa's grootword en dikwels by ander familieleden woon; gevolglik het ouers "*geen beheer wie kontak het met [hul] kind nie*" (D1). Soms bly meer as een gesin in 'n reeds knap ruimte en moet kinders en volwassenes kamers deel wat 'n verlies aan privaatheid tot gevolg het. Dit kan moontlik daartoe lei dat die kind se reg op liggaamlike outonomie onder druk geplaas word in die teenwoordigheid van ouer familieleden en vriende se onwelkome, soms onvanpaste en indringende attenties.

4.2.2 Skool 2

Hierdie skool is geleë in die Noordelike voorstede van Kaapstad, wat onder die Metro-Noord onderwysdistrik ressorteer. Die onderwysers van hierdie skool het die omgewing waarin die skool geleë is as 'n hoë-inkomstegebied beskryf. Hulle het dit beskryf as 'n "*meer goeie area*" (D5) en "*'n area waar mense redelik goed en welaf is*" (D5). Een van die onderwysers (D5) het genoem dat daar baie geskeide mense in die area is, maar dat mense saamstaan en mekaar ondersteun. Dié onderwyser het verder gevoel dat "*dit 'n goeie gemeenskap is om in te wees*" (D5). Een van die onderwysers (D6) het gevoel dat die area wel oor die afgelope paar jaar verander het en dat die skool se ondersteuningsisteme dalk nog nie so goed aangepas het vir die verandering in demografie nie. Die onderwysers was van mening dat die area nie meer net uit 'n hoë-inkomstegroep bestaan nie, maar dat mense van verskillende sosio-ekonomiese status, etniese oorsprong en kultuur in die area bly. Die skool het nie 'n maatskaplike werker in diens nie, maar "*behoort een te hê*" (D6). Dit illustreer dat daar moontlik wel 'n behoefte in die skool is aan meer menslike hulpbronne, bv. 'n maatskaplike werker, om kinders te ondersteun en te beskerm.

Die onderwysers het aangedui dat hulle dikwels kinders wat in die kindershuis is, in hulle klasse het. Al die onderwysers in die skool "*het al met die kindershuis te doen gehad*" (F2), en Deelnemer 4 het gevoel dat sy al "*baie kinders uit die kindershuis gehad [het]*". Dit blyk dat die onderwysers in die verlede menige negatiewe ervarings met die kinders in die kindershuis

asook die kinderhuis se personeel gehad het. Hierdie negatiewe ervarings kan toegeskryf word aan die beperkte menslike hulpbronne deurdat sommige maatskaplike werkers "*afgestomp*" (D5) voel en te veel kinders het om te bedien. Die onderwysers is van mening dat hulle menigmale nie tyd het vir die opvoeder nie en dan "*ignoreer hulle jou*" (D5). Daarbenewens verduidelik die onderwysers dat die kinders in die kinderhuis mekaar se "*goed vat*" (D6) en "*mekaar gebruik om goed te steel*" (D6). Gevolglik is daar baie "*gedragsprobleme onder die kinderhuiskinders*" (D4).

Die ouers is as redelik betrokke by hul kinders se opvoeding en die skool se buitemuurse aktiwiteite beskryf. Die onderwysers was egter van mening dat sommige ouers intens (selfs oorbetrokke) betrokke by die skool is, en dat ander heeltemal onbetrokke is. Een van die deelnemers noem dat "*daar nie 'n middelgroep is nie*" (D5). Die onderwysers voeg by dat "*die skool se ouers die uiterstes is – baie betrokke of glad nie betrokke nie*" (D5).

Die onderwysers het gemeld dat verskeie stressors vir hierdie gemeenskap 'n potensiële risiko kan wees. 'n Onderwyser (D6) het genoem dat finansiële druk veral voorkom, aangesien die mense hul rekeninge asook luukshede moet betaal. Die ander onderwyser het bygevoeg dat die ouers in kompetisie met mekaar is, wat weer tot die gespanne omgewing kan bydra. Die onderwyser het genoem dat "*jy moet beter wees as die volgende een*" (D5). Al drie onderwysers was van mening dat die meeste kinders se ouers deesdae beide lang ure werk. Dit veroorsaak dat die kinders óf by die nasorg moet bly óf dat 'n au pair aangestel word. Hierdie siening word opgesom deur die woorde van een van die onderwysers:

" 'n Groot groep ouers werk deesdae. As jy na die nasorggetalle kyk, dan besef jy daar is skielik kinders wat tot 18:00 elke middag bly. Mense werk lang ure [en kry dan] 'n au pair" (D6).

Uit die bogenoemde data is dit duidelik dat ouerbetrokkenheid onder druk geplaas word met die sosiale en ekonomiese uitdagings wat vereis dat beide ouers langer ure moet werk. Hierdie verskynsel veroorsaak dat kinders in die sorg van ander, dikwels 'n minder bekende persoon, geplaas moet word wat gevolglik die risiko vir kindermishandeling verhoog.

4.3 BINNEGEVALONTLEDING

Die eerste stap in die data-ontledingsproses was om binnegevalontleding van die twee skole te doen. Die data van elke skool is voorgestel met behulp van koderingstegnieke in temas en in

kategorieë om inligting te verskaf waarop navorsingsbevindings gebaseer kon word. Die twee gevalle word afsonderlik bespreek. Die navorsingsbevindings het gefokus op drie kerntemas, naamlik 1) grondslagfase-onderwysers se bewustheid van kindermishandeling; 2) grondslagfase-onderwysers se houding teenoor kindermishandeling; en die 3) behoeftes van onderwysers, waaruit kategorieë en sub-kategorieë ontwikkel is. 'n Opsomming van die hooftemas, kategorieë en sub-kategorieë van elke skool word weerspieël in Tabelle 5 en 6. Die data van elke geval is verkry uit individuele en fokusgroeponderhoude met drie onderwysers in elk van die twee skole.

4.3.1 Navorsingsbevindings: Skool 1

Skool 1 se data word voorgestel aan die hand van die temas, kategorieë en sub-kategorieë soos uiteengesit in Tabel 5.

Tabel 5

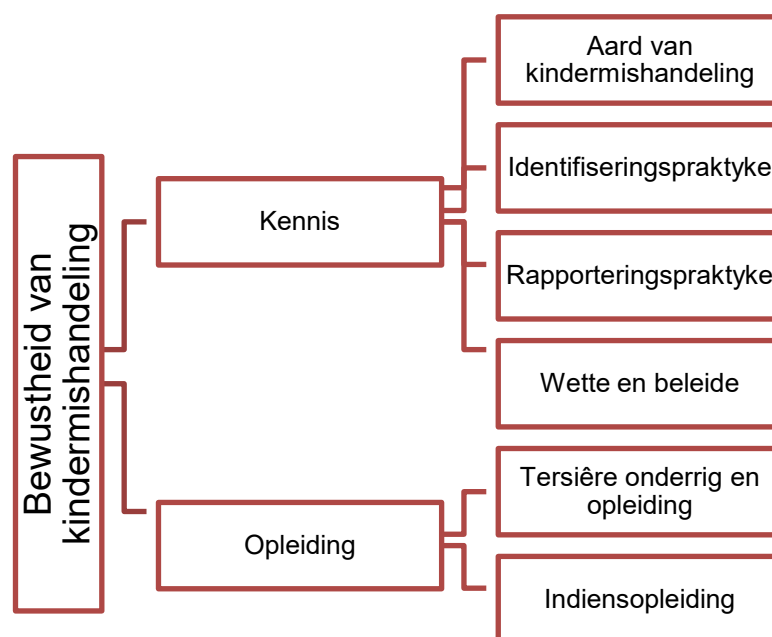
Skool 1 se temas en kategorieë

TEMA	KATEGORIEË	SUB-KATEGORIEË
BEWUSTHEID VAN KINDERMISHANDELING	1. Kennis	<ul style="list-style-type: none"> • Aard van kindermishandeling • Identifiseringspraktyke • Rapporteringspraktyke • Wette en beleide
	2. Opleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Tersiere onderrig en opleiding • Indiensopleiding
HOUDING TEENoor KINDERMISHANDELING	3. Persepsies rakende professionele verantwoordelikhede	
	4. Uitdagings ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling	<ul style="list-style-type: none"> • Kontekstuele en kulturele oortuigings • Wantroue in die stelsel • Vreesagtig betreffende die moontlike gevolge • Administratiewe aspek en tydsbeperkings
	5. Persepsies van ondersteuningstrukture	<ul style="list-style-type: none"> • Interne ondersteuning
BEHOEFTEs VAN ONDERWYSERS	6. Voorkomingstrategieë	
	7. Hulpbronne	<ul style="list-style-type: none"> • Menslike hulpbronne • Duideliker riglyne
	8. Opleiding	

4.3.1.1 *Bewustheid van kindermishandeling*

Onderwysers word bewus van kindermishandeling deur verskeie faktore. Die eerste faktor wat met bewustheid gepaard gaan, is die mate waartoe die onderwyser kennis dra van die aard van kindermishandeling, identifiseringspraktyke, rapporteringspraktyke asook die wette en beleide wat oor kindermishandeling handel. Afgesien hiervan is opleiding ook noodsaaklik om onderwysers van die aspekte van kindermishandeling bewus te maak. Die onderwysers het van tersiêre onderrig en opleiding asook indiensopleiding melding gemaak.

Figuur 4. Bewustheid van kindermishandeling (Skool 1)

4.3.1.1.1 *Kennis*

Onderwysers benodig kennis ten opsigte van die aard van kindermishandeling (definisie, tipes, gevolge, en risikofaktore), identifiseringspraktyke, rapporteringspraktyke asook die wette en beleide ten einde kindermishandeling effektief in die klaskamer te hanteer. Hierdie aspekte dra daartoe by dat onderwysers meer bewus is van en ingelig is oor kindermishandeling.

- **Aard van kindermishandeling**

Die meeste van die onderwysers het kindermishandeling verstaan as die benadeling van kinders en het dit kortom beskryf as *"enige iets wat die well-being van die kind in 'n*

negatiewe manier beïnvloed" (D1). Die laasgenoemde respons dui daarop dat die deelnemers die konstruk *kindermishandeling* op hul unieke wyse kon vertolk en verstaan. Die onderwysers het dit uitdagend ervaar om die tipes mishandeling op te noem maar kon die vier hoof tipes mishandeling deur middel van voorbeelde verduidelik, naamlik fisiese, emosionele en seksuele mishandeling, asook verwaarloosing.

Die deelnemers kon almal deur die opnoem van voorbeelde op die verskeie tipes kindermishandeling uitbrei. Alhoewel die voorbeelde van deelnemer tot deelnemer verskil het, was dit duidelik uit die ryke beskrywings dat die deelnemers 'n redelike begrip het van die verskeie tipes kindermishandeling. Deelnemer 3 het byvoorbeeld fisiese mishandeling verduidelik as wanneer " 'n kind se lyfie aangerand word", en alhoewel dit nie 'n allesomvattende, teoreties korrekte beskrywing is nie, is die konsep van fisiese mishandeling aan die onderwyser bekend. Die onderwysers het verwaarloosing beskryf as die weerhouding van basiese behoeftes wat 'n huis, klere en opvoeding kan insluit en ouers wat "*nie omgee nie*" (D1).

Al die deelnemers was bewus van die negatiewe gevolge wat kindermishandeling vir die kind inhou en dat dit 'n negatiewe effek op 'n kind se ontwikkeling het. Dit bevestig dat die onderwysers oor sekere kennis beskik ten opsigte van die konstruk *kindermishandeling*. Die deelnemers het verskeie gevolge geïdentifiseer wat onder andere emosionele, sosiale en akademiese gevolge insluit en het ook die negatiewe langtermyn effek van kindermishandeling aangeraak. Een deelnemer het genoem dat kindermishandeling "*kan uitspeel in die grootmenslewe*" (D2), terwyl 'n ander genoem het dat kindermishandeling tot selfmoord kan lei, aangesien die kind "*nie meer lus voel vir die lewe nie*" (D3). Dit is dus duidelik dat die deelnemers deeglik bewus is van die negatiewe effek van kindermishandeling oor beide die kort- en langtermyn en dat dit nie tot fisiese skade beperk is nie, maar ook diepgaande emosionele en sielkundige verwonding insluit. Deelnemer 1 se begrip van die gevolge van kindermishandeling is soos volg:

"Dit kan 'n kind se sosiale verhoudings skend vir die res van sy lewe. Dit kan 'n kind se akademie beïnvloed (dit kan eintlik veroorsaak dat die kind 'n graad druipe). Dit kan veroorsaak dat die kind eendag glad nie funksioneer tussen ander mense nie, soos bv. in 'n werksomgewing nie. Dit kan eintlik 'n persoon emosioneel afbreek. So, ja, dis baie erg."

Aangesien kindermishandeling wel voorkom, was dit belangrik om die risikofaktore wat volgens die onderwysers tot kindermishandeling bydra, te identifiseer. Die onderwysers het persoonlike en kontekstuele faktore geïdentifiseer wat volgens hulle tot kindermishandeling in Suid-Afrika bydra.

Die persoonlike faktore wat die onderwysers geïdentifiseer het, sluit onder andere kinders se weerloosheid in. Kinders word gesien as "*maklike teikens omdat hulle afhanklik is van hul versorger*" (D1). Die persepsie is dat kinders se onskuld en onkunde hulle weerloos maak, wat gevolglik 'n risiko vir kindermishandeling kan wees. Die kontekstuele faktore wat die onderwysers geïdentifiseer het, sluit onder andere gesinsfaktore asook gemeenskaps- en samelewingsfaktore in. Die onderwysers het aangedui dat wanfunksionele huishoudings, afwesige pa's, asook enkelouer-huisgesinne 'n risiko vir kindermishandeling kan wees. 'n Onderwyser is van mening dat "*daar geen toesig by die huis is nie*" (D1). 'n Ander onderwyser het bevestig en gevoel dat "*kinders bly nie [meer] by hulle ma's en pa's nie. Hulle gaan bly by hulle oom, tannie, niggie en/of nefie*" (D3). Al drie onderwysers het genoem dat verskeie frustrasies asook stressors tot kindermishandeling bydra. Die meeste van die onderwysers het finansiële druk as voorbeeld gebruik om hierdie stressors te beskryf. Die voortslepende armoede kan gevolglik tot gevoelens van hulpeloosheid, mislukking en mismoedige vooruitsigte bydra. Hierdie emosionele toestand maak ouers minder toeganklik vir hul kinders se behoeftes en meer geneig tot emosionele en woede-uitbarstings, wat moontlik tot kindermishandeling kan lei (Davis & Mantler, 2004).

• **Identifiseringspraktyke**

Alhoewel die onderwysers bewus is van die moontlike tekens van kindermishandeling, was hulle onseker hoe om dit in die klas te herken. Hulle het beklemtoon dat tekens en veranderinge nie altyd sigbaar is nie. Die onderwysers het aangedui dat hulle onseker is wanneer 'n teken of verandering in gedrag en persoonlikheid as kindermishandeling gedefinieer kan word. Hierdie resultate blyk daarop te dui dat onderwysers 'n gebrek aan selfvertroue ten opsigte van die identifisering van kindermishandeling openbaar.

Die onderwysers het verder aangevoer dat hulle dit uitdagend vind om die risiko te bepaal ten einde kindermishandeling te rapporteer. Deelnemer 3 verduidelik dat sy veral sukkel om "*mooi [te] onderskei tussen die waarheid en die leuen.*" Hulle het 'n behoefte aan sekerheid in hierdie verband beklemtoon:

"Ja, jy is nie altyd seker nie. Dis regtig moeilik, want party van hulle is net stout, party van hulle soek net aandag, is 'n bietjie manipulerend en party van hulle wil net gou-gou by juffrou kom klik. En omdat kinders emosionele human beings is, kan 'n klap van 'n maatjie vanoggend teen die rug die einde van die wêreld beteken, terwyl dit maar net 'n speletjie was." (D2)

In die konteks van sekerheid was die onderwysers dit eens dat hulle genoegsame bewyse benodig alvorens hulle die kindermishandeling sal rapporteer. Hierdie sekerheid blyk met fisiese tekens, waar die tekens meer ooglopend is, gepaard te gaan. Die onderwysers is bewus van die ernstigheid om kindermishandeling te rapporteer:

"Kyk, ek moet definitief seker wees van my feite. Ek kan nie net iets gaan aanmeld en ek het nie bewyse nie. Ek moet fisies eers daardie bewys hê voordat ek dit kan gaan aanmeld." (D3)

" 'n Mens moet versigtig wees, jy kan nie net rapporteer nie. 'n Mens moet sekerheid hê." (D1)

Die data het getoon dat onderwysers deur verskeie bronne van kindermishandeling bewus word. Al drie die onderwysers het genoem dat sigbare tekens asook gedrags- en persoonlikheidsverandering 'n belangrike rol speel om van kindermishandeling bewus te word. Die onderwysers het veral beklemtoon dat hulle agterdogtig sal raak en gevolglik verdere ondersoek sal instel wanneer kinders skielik buitengewoon optree. Dit blyk dat die onderwysers oor die algemeen kennis dra van moontlike tekens van kindermishandeling. 'n Onderwyser het die bogenoemde siening soos volg opgesom:

"Jy kan fisiese tekens sien, maar ook aan hul gedrag en persoonlikheid. Hy is huilerig of teruggetrokke; of die kind was sprankelend en ewe skielik is hy teruggetrokke. Dit is alles tekens dat daar dalk mishandeling aan die gang is. Selfs met kommunikasie, 'n kind wat maklik met maatjies gepraat het en ewe skielik is hy 'n boelie - slaan en vloek kinders." (D3)

Twee van die onderwysers het genoem dat dit belangrik is om "jou kinders te ken" (D2) ten einde "op die uitkyk te wees vir tekens en verandering" (D1).

Ander bronne kan ook gebruik word om van kindermishandeling bewus te word. 'n Onderwyser het genoem dat hul na die kind se prentjies en geskrewe werk sal kyk en indien

dit nie *"reg lyk nie dan sal dit verder ondersoek [word]"* (D3). Die onderwysers het ook verwys na ander rolspelers wat 'n mens van kindermishandeling bewus kan maak. Spesifieke melding is gemaak van ander rolspelers soos kollegas in die skool asook 'n vorige juffrou. Slegs een onderwyser het melding gemaak dat die kind self mishandeling aan die onderwyser kan openbaar. Die onderwysers was onder die indruk dat kinders te *"bang en skaam"* (D3) is om dit aan die onderwyser bekend te maak. Kinders sal gevolglik kindermishandeling wegsteek en *"'n absolute toe boek [wees]"* (D3), aangesien hulle bang is vir die oortreder en vir die gevolge van openbaarmaking. Die kind wat mishandel word, voel moontlik verneder om dit aan die onderwyser te openbaar en weet dalk nie hoe om vir hulp te vra nie. Deelnemer 3 het haar bekommernis soos volg uitgespreek:

Die kind kan hierdie sprankelende kind wees en dan word hul bv. by die huis verkrag. Jy sal dit nie weet nie, want daardie kind beeld dit nie uit nie."

- **Rapporteringspraktyke**

Die onderwysers se kennis rakende die rapporteringsproses is baie beperk. Al drie die onderwysers het aangedui dat hul nie kennis van die rapporteringspraktyke van kindermishandeling dra nie.

"Ek is nie seker nie. Ek is nie ingelig oor die proses nie." (D1)

"As die maatskaplike werker nie daar was nie, weet ek regtig nie hoe ek dit sou hanteer het nie, want ek is afhanklik van haar." (D2)

"Ek weet nie die stappe nie." (D3)

Met betrekking tot die vraag rakende hul rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling, het al die deelnemers aangedui dat die maatskaplike werker hul grootste bron van ondersteuning en hulp in die skool is. Die onderwysers meen dat alle vermoedens en rapportering van kindermishandeling by haar aangemeld word. Volgens die onderwysers is dit die maatskaplike werker se rol om die kinders uit die klasse te onttrek en te probeer uitvind wat die spesifieke situasie blyk te wees. Indien nodig, sal sy die stappe verder neem, aangesien *"sy die stappe ken"* (D3). Hulle was dit eens dat die maatskaplike werker die vorms moet voltooi en met die ouers praat indien nodig. Dit blyk dat die onderwysers op die maatskaplike werker staatmaak om die formele rapportering en aanmelding te doen.

Deelnemer 1 verduidelik dit soos volg:

"Ons is mos nou baie gelukkig dat ons 'n maatskaplike werker by die skool het, of twee van hulle het. Een vir elke fase. So in ons geval word dit onmiddellik verwys na haar (maatskaplike werker) en sy neem verder stappe ten opsigte van dit. Ons teken dit obviously aan en dan meld ons dit by haar aan. Sy volg die volgende stappe wat ook al nou dit sal wees. Die regstappe wat betrokke is daarby en so aan."

Die onderwysers reken dat dit hulle rol is om die mishandeling te identifiseer en dit te rapporteer by die skool se maatskaplike werker. Twee van die onderwysers het hul onsekerhede uitgespreek rakende hul rol om dit verder te hanteer soos om dit byvoorbeeld by die polisie of by 'n kinderbeskermingseenheid aan te meld. Deelnemer 3 verduidelik dit soos volg:

"Uhm, kyk ek dink nie hulle wil laat ons dit verder vat nie. Daar is sekere stappe wat ek weet wat ek moet vat soos byvoorbeeld om dit te rapporteer by die maatskaplike werker, maar ek is nie gekwalifiseer om hoër aan te meld nie. Dit is waar die maatskaplike werker, dan die stappe vat, hoër vat en die onderhoof en daardie inlig. Maar ons is nog steeds saam in die proses want ons moet die kind ondersteun in die klas, so ons word nog steeds in kennis gehou [word van] wat aan die gang is."

- **Wette en Beleide**

Die onderwysers se kennis rakende die wette en beleide ten opsigte van kindermishandeling is ook baie beperk. Hulle het nie kennis gedra van die wetlike verpligting wat op onderwysers geplaas word om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer nie. Die onderwysers was ook nie bewus van die skool se beleid ten opsigte van kindermishandeling nie.

"Ek ken nie die beleide nie ('Abuse no more' beleid en skoolbeleid)." (D1)

"Ek het geen idee nie (oor wette en beleide nie)." (D2)

"Ek is glad nie nou seker nie. Ek weet wat dit is, maar ek kan nie nou dink nie. Nee ek kan nie nou daaraan dink nie. Dis eintlik skandelik." (D3)

"Ek het al gehoor van die 'Abuse no more', maar het dit nog nie self gelees nie." (D3)

4.3.1.1.2 Opleiding

Om van mishandeling bewus te word, is opleiding van kardinale belang. Tersiêre onderrig en opleiding tesame met indiensopleiding word as sub-kategorieë onder opleiding bespreek.

- **Tersiêre onderrig en opleiding**

Uit die onderhoude het dit na vore gekom dat onderwysers van mening is dat hulle nie voldoende opgelei is om die taak van identifisering en rapportering van kindermishandeling te verrig nie. Daar was konsensus dat hul tersiêre onderrig en opleiding bloot oppervlakkig was. Twee onderwysers het gevoel dat hulle nie kan onthou wat hulle by hul tersiêre opleiding geleer het nie en het voorgestel dat indiensopleiding ten opsigte van kindermishandeling eintlik belangriker is. Dié onderwysers was van mening dat kindermishandeling as opleidingskwessie baie meer relevant is wanneer 'n onderwyser reeds onderrig. Deelnemer 2 verduidelik haar ervaring rakende hul tersiêre opleiding soos volg:

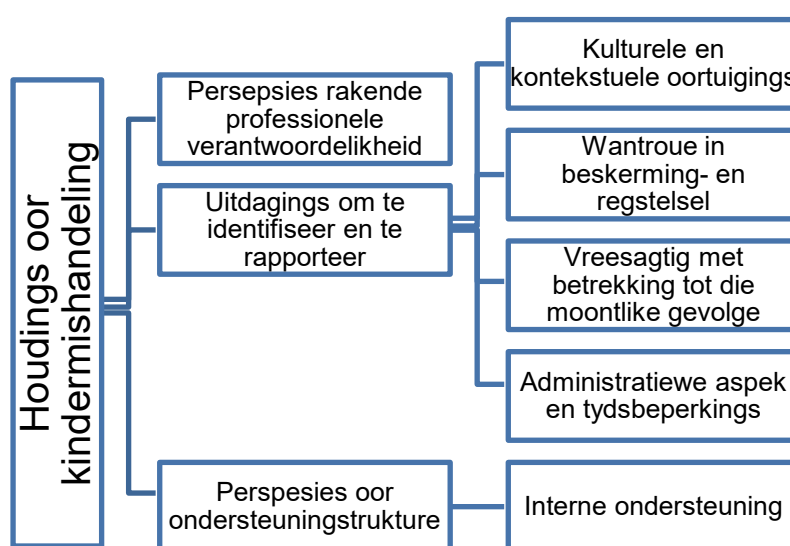
"Ja, maar dit was 'n bietjie lank terug so ek sal nie jok en sê ek kan dit onthou nie. Maar ek weet daar was kursusse en lesings daaroor gewees. Dalk oppervlakkig. Ek dink die universiteit het vir my iets daaroor geleer, maar dit is alles goed en wel tot mens in die praktyk kom en wanneer jy actually begin werk om al daardie goeters te onthou. Indiensopleiding, dink ek, sal nou 'n opsie wees."

- **Indiensopleiding**

Die onderwysers het aangedui dat hulle nog baie min (indien enige) indiensopleiding oor die onderwerp asook die gepaardgaande rapporteringspraktyke ontvang het. Alhoewel hulle noem dat die maatskaplike werker al 'n paar keer met hulle gepraat en opleidingssessies aangebied het, voel die onderwysers dat hulle nie voldoende opgelei word om hul verantwoordelikheid na te kom nie. Deelnemer 3 bevestig die siening deur die stelling: *"Ek dink nie ek is genoegsaam opgelei nie."* Die onderwyser het veral melding gemaak van die gebrek aan kennis ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Een van die deelnemers (D1) het byvoeg dat sy nog geen kursusse of opleiding by die skool of enige ander instansie ontvang het nie, en voorts genoem dat in die vorige jaar nie *"enige unie iets aangebied het [ten] opsigte van dit nie (kindermishandeling)."*

4.3.1.2 *Houding oor kindermishandeling*

Dit blyk dat die onderwysers se houding om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer deur 'n verskeidenheid faktore beïnvloed word. Die faktore wat aan die lig gekom het, is eerstens onderwysers se persepsies van hul verantwoordelikheid ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Dit was duidelik uit die onderhoude dat die onderwysers se rol van hulself direk kompeteer met die uitdagings wat met die identifisering en rapportering van kindermishandeling gepaard gaan. Dit is ook noodsaaklik om bewus te wees van die invloed van onderwysers se persepsie ten opsigte van beskikbare ondersteuningstrukture.

Figuur 5. Houding oor kindermishandeling (Skool 1)

4.3.1.2.1 *Persepsies rakende professionele verantwoordelikhede*

Die sub-temas wat bespreek gaan word, behels onderwysers se persepsies rakende hul verantwoordelikheid in terme van kindermishandeling en die identifisering en rapportering daarvan.

Al drie die deelnemers het erken dat hulle as onderwysers 'n verantwoordelikheid en verpligting het om kindermishandeling te identifiseer, te rapporteer en kinders te ondersteun. Hierdie verantwoordelikheid en verpligting spruit uit hul liefde vir kinders asook hul gevoel dat die beste belang van die kind noodsaaklik is. Die onderwysers besef dat kinders 'n groot deel van hul dag by die skool deurbring en daarom in 'n ideale posisie is om kinders te

ondersteun en kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Deelnemer 1 som dit soos volg op:

"Ek voel verantwoordelik om dit te doen omdat die kind meeste van sy tyd by my spandeer in die klas. Ek is tog die volwassene vir wie hy vertrou of sy vertrou. So ja ek voel verantwoordelik in die opsigte van so iets. Dit sal nogal erg wees, as ek dit mis sou kyk. Ek voel verantwoordelik en ek aanvaar dit as my plig as 'n juffrou en as 'n ma by die skool om so iets te moet rapporteer en te kan identifiseer."

4.3.1.2.2 Uitdagings om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer

Die onderwysers het verskeie uitdagings bekendgemaak wat hul verantwoordelikheid om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer, bemoeilik. Die uitdagings wat geïdentifiseer is sluit kontekstuele en kulturele oortuigings, wantroue in die beskermings- en regstelsel, onderwysers wat vreesagtig is met betrekking tot die moontlike gevolge, die administratiewe aspek en beperkte tyd in.

- **Kontekstuele en kulturele oortuigings**

Die konteks waarin die skool geleë is, tesame met die agtergrond van die kinders wat die skool bywoon, kompliseer die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Aangesien die onderwysers slegs in die gemeenskap werk en nie self daar woon nie, verskil die onderwysers en die kinders se taal, kultuur en sosio-ekonomiese omstandighede dikwels. Die implikasie is dat onderwysers nie altyd die kinders se taal, kultuur en praktyke begryp nie. Hierby is die persepsie dat dit gevolglik moeiliker is om 'n hegte verhouding met die leerders te vorm, wat daartoe kan lei dat vertroue langer neem om gevestig te word. Om dié rede verhoed kulturele en taalverskille dikwels die kinders om kindermishandeling aan onderwysers bekend te maak sodat hul ondersteun kan word. Die onderwysers is van mening dat hulle soms weens taalverskille nie die kinders kan verstaan nie. Onderwyser 2 verduidelik dit soos volg:

"Verstaan, taal is eintlik 'n groot uitdaging by ons. Drie-kwart kan nie eers ordentlik met jou kommunikeer nie. Hoe gaan jy hulle kan verstaan as jy dit nie fisies kan sien of agter kan kom nie én hulle kan dit nie vir jou sê nie." (D2)

Vervolgens ondervind die onderwysers die verskeie kulture wat by die skool gevind word as 'n uitdaging om kindermishandeling te identifiseer. Die onderwysers is van mening dat

sommige fisiese tekens en gedrags- en persoonlikheidsveranderinge aan sekere kulturele praktyke en tradisies toegeskryf kan word. Hierdie praktyke sluit onder andere manlike inisiasie (bv. besnydenis) asook vroulike inisiasie (bv. vroulike genitale verminking) in. Dit veroorsaak onsekerhede wanneer kindermishandeling gerapporteer moet word asook wat dan van onderwysers verwag word. Tydens die fokusgroeponderhoud het 'n onderwyser haar bekommernis teenoor 'n kulturele praktyk soos volg genoem:

"Ons het 'n baie diverse skool, met baie kulture – Zulu, Xhosa Sotho, ensovoorts. Die man wat by ons hek werk – sy dogter se vinger se eerste lid is afgekap. Dit is totally normaal vir hulle, maar eintlik is dit kindermishandeling" (D2).

Uit bogenoemde stelling is dit duidelik dat kultuur 'n onlosmaaklike rol in kindermishandeling speel. 'n Voorbeeld van 'n kulturele praktyk en tradisie (volgens die onderwyser se voorbeeld) is *ingqithi*. Dit verwys na 'n Xhosa tradisie waartydens 'n deel van 'n kind, meestal meisies, se vinger verwyder word (Bähre, 2002). Volgens Bähre (2002) word hierdie tradisie en/of praktyk uitgevoer ten einde die kind van siektes te genees en teen die voorvaders se gramskap te beveilig.

Laastens was daar 'n persepsie onder die onderwysers dat kindermishandeling veral in die konteks waar die skool geleë is en waar die kinders woon, voorkom. 'n Onderwyser (D2) het gemeld dat *"ons, as onderwysers by die skool, veral moet oplet na kindermishandeling aangesien dit so maklik hier kan gebeur"*. Die onderwyser was van mening dat die risikofaktore wat in die omgewing voorkom (soos genoem in Afdeling 4.2.1) die kinders meer weerloos en vatbaar vir kindermishandeling maak.

- **Wantroue in die beskerming- en regstelsel**

Twee van die onderwysers het gevoel dat hulle nie die beskerming- en regstelsel kan vertrou nie. Hulle is van mening dat die kinders nie voluit ondersteun word nadat die mishandeling aangemeld is nie, aangesien hulle soms by *"'n toe deur [staan waar] mense jou nie kan help nie"* (D3). Die rapporteringsproses is baie traumaties vir kinders, en die twee onderwysers was onseker of dit die moeite werd is. Ter illustrasie hiervan het die onderwysers verduidelik dat kinders moontlik van hul ouerhuis weggeneem kan word en gevolglik in alternatiewe sorg, bv. 'n kinderhuis, geplaas kan word. Hulle was egter onseker of hierdie praktyk asook die kinderhuis werklik in die beste belang van die kind is.

Deelnemer 2 som die bogenoemde soos volg op:

"So om die kind deur daardie trauma te sit [soos bv. om] in die hof [te] getuig en jy weet nie of die kind letterlik beter is by 'n kinderhuis [nie] is so 'n groot proses."

Tesame met die rapporteringsproses by Skool 1 het die onderwysers bekend gemaak dat die tekort aan menslike hulpbronne en kapasiteit hul soms frustreer. Hierdie gevoel word teweeggebring weens die feit dat die maatskaplike werker nie by almal uitkom nie. Die onderwysers meen dat sy met werk oorlaai is en te veel kinders het om te bedien. Gevolglik word die maatskaplike werker oorweldig met gevalle en kinders. Aangesien die maatskaplike werker nie by almal uitkom nie, blyk dit dat onderwysers minder geneig is om gevalle te gaan rapporteer. Die onderwysers wil graag help en voel jammer vir kinders as die maatskaplike werker nie by hulle uitkom nie. Deelnemer 3 verduidelik haar frustrasie soos volg:

"Dit frustreer ons baie, want ons sit met kinders in die klas wat ons voel moet by haar (maatskaplike werker) uitkom, maar kom nie by haar uit nie. Of, as sy by hulle uitkom, is dit een keer in twee of drie weke, wat baie min is. Ek sê nie dis haar fout nie, maar sy het te veel en die skool is te groot om te hanteer. Dit is baie hartseer want die kinders gaan verlore dan. Jy kan dan sien, in die kind, [dat] hy nie daardie ondersteuning kry wat hy moet kry nie."

- **Vreesagtig betreffende die moontlike gevolge**

Dit blyk dat die onderwysers die gevolge van rapportering vir hulself maar ook vir die kind vrees. Die onderwysers was van mening dat rapportering gevare vir die kind en vir die onderwyser kan inhou. In die konteks van die kind het hulle byvoorbeeld gevrees dat die rapportering daartoe kan lei dat die betrokke ouers hulle woede (oor potensiële vernedering a.g.v. die situasie) op die kind kan uithaal en sodoende die mishandeling vererger. Die deelnemers was ook afgeskrik om te rapporteer uit vrees vir hul eie asook hul gesinne se veiligheid. Die administratiewe proses en uiteindelijke vooruitsig om heel waarskynlik in die hof te gaan getuig is deur een van die onderwysers as 'n hindernis ten opsigte van rapportering beskou. Deelnemer 2 noem die volgende:

"...want ons (onderwysers) wil nie betrokke raak nie want dan is dit nou 'n bakleiery tussen die onderwyser en die ouer en mens moet so versigtig wees. Jy wil nie teen hulle (die kind) [se] ouers gaan nie want jy is bang [vir jou eie en familie se lewe]."

Deelnemer 2 verduidelik verder:

"...en veral as jy nou [moet gaan] getuig, mense wil net nie betrokke raak nie."

- **Beperkte tyd en administratiewe aspekte**

Volgens al drie onderwysers kan die tekens van kindermishandeling misgekyk word weens die feit dat die leerdergetalle in die klasse groot is (soms 35 leerders), wat dit gevolglik moeilik maak om individuele tekens (hetsy fisies of emosioneel) te identifiseer. Deelnemer 1 beskryf dit soos volg:

"Ja, die groot klasse is 'n uitdaging, ek meen, party dae gaan daar regtig 'n dag verby wat jy twintig minute individuele kontak tyd met 'n kind gehad het. Daar is assesserings wat gedoen moet word en jy het ook 'deadlines'. So partykeer is daar nie tyd vir gesels nie; dis bloot net werk wat gedoen moet word. Ons druk net vir die volgende dag, so dit is baie moontlik dat jy nie sal weet daarvan nie."

Tydens die fokusgroeponderhoud het die deelnemers soortgelyke gevoelens gedeel:

"Sien dis moeilik, want ons het groot klasse. En ons werk teen 'n baie vinnige pas. Dis so moeilik om aan hul sosiale omstandighede te dink." (D2)

"Ja party dae praat jy nie eers met party van hulle nie." (D1)

"Sien, jy gee klas en daar gaat jy weer. Hulle wil partykeer stories vertel. Dit gebeur baie met ons. Dan het jy net nie tyd nie. Jy is net te besig in daardie oomblik." (D2)

Die persepsie oor administratiewe formaliteite en 'n gebrek aan tyd is verder deur al drie die deelnemers bevestig as 'n rapporteringshindernis. In die lig hiervan is die onderwysers van mening dat hulle weens die vol akademiese kurrikulum en buitemuurse aktiwiteite nie bykomende tyd beskikbaar het om so 'n rapporteringsproses te behartig nie. Hulle is van mening dat die rapporteringsproses baie administrasie verg, maar dat hulle ook ander daaglikse administrasie het. Deelnemer 3 verduidelik dit soos volg:

"Ek moet skandelik sê dat, jy het nie tyd nie – dit klink nou baie lelik. Ongemerkt sit ons met groot klasse so jy moet jou tyd so in ag neem. Wanneer gaan jy dit doen? Hoe gaan jy dit doen? Want jy kan nie net 'n klas los, om te hardloop, om dit te doen nie so jy moet mooi dink. Jou tydsbeperkings is 'n probleem."

Deelnemer 1 het die bogenoemde stelling ondersteun en genoem: "*... dit [is] admin om so iets te doen want daar gaan ook baie papierwerk saam met dit.*"

4.3.1.2.3 Persepsies oor ondersteuningstrukture

Die onderwysers se persepsie oor hul ondersteuningstrukture dra tot 'n groot mate by tot hul houding en motivering om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Skool 1 se onderwysers maak slegs van interne ondersteuning gebruik.

- **Interne ondersteuning**

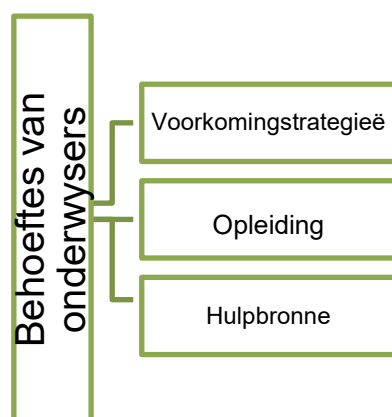
Die onderwysers het aangedui dat hul voldoende ondersteuning in die skool kry. Die onderwysers se kollegas, graadgroep, onderhoof en maatskaplike werker word beskou as die ondersteuningstrukture in die skool. Hierdie ondersteuning sluit emosionele ondersteuning asook ondersteuning en bystand ten opsigte van uitdagings wat kinders ervaar in. Deelnemer 2 som die siening van al drie onderwysers op:

"Die ondersteuning in die skool moet ek sê is fantasties, regtig, die ondersteunings-netwerke is wonderlik. Ek dink almal ondersteun mekaar baie mooi, dit is hoekom ek nou sewe jaar daar is want dit is regtig soos – almal help mekaar. Ons almal staan mooi saam veral ons graadgroep – ons ondersteun mekaar baie mooi. So as jy 'n probleem het, weet jy hoe om dit te hanteer, almal help, so ja dis baie goed by ons."

Dit blyk dat die onderwysers meer geneig is om kindermishandeling te rapporteer indien hul ondersteuningstrukture in plek is. Hierdie ondersteuningstruktuur verwys na die menslike hulpbronne wat tans in die skool beskikbaar is. Die onderwysers voel veilig om in hierdie strukture na die maatskaplike werker toe te gaan om kindermishandeling te rapporteer. Hulle is dit eens dat die skool se personeel (kollegas en graadgroep-personeel) en bestuursspan hulle ten alle tye sal ondersteun. Die skool het nie melding gemaak van die skoolgebaseerde-ondersteuningspan nie.

4.3.1.3 Behoeftes van onderwysers

Die onderwysers het verskeie behoeftes geïdentifiseer wat hulle sal help met hul rol om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Die behoeftes sluit voorkomingstrategieë, opleiding en hulpbronne in.

Figuur 6. Behoeftes van onderwysers (Skool 1)

4.3.1.3.1 Voorkomingstrategieë

Die onderwysers het aangedui dat die skool beperkte voorkomingsprogramme ten opsigte van kindermishandeling het. Die maatskaplike werker sal egter wel nou en dan 'n plakkaat oor kindermishandeling opsit. 'n Onderwyser (D1) het melding gemaak van ander sosiale kwessies wat die skool wel aanraak, bv. boeligedrag. Deelnemer 3 het melding gemaak van die waardes wat tydens die saalperiode aangespreek word. Die onderwyser meen "*dis klein goedjies, maar dit help*" (D1). Tydens die fokusgroeponderhoud het die onderwysers dit soos volg opgesom:

"Hier is 'n boelie campaign gewees. Daar is nie veel meer nie." (D1)

"Daar is plakkate op. Ons doen in die saal respek. En elke week [is] daar 'n reël wat ons vir die kinders probeer leer." (D3)

"So waardesistiem." (D2)

Die onderwysers was dit eens dat kinders bewus gemaak moet word van kindermishandeling, aangesien "*vroeë bewusmaking belangrik [is]*" (D1). Dit is ouers en onderwysers se verantwoordelik om met die kinders daaroor te praat. Hulle moet veral fokus op "*wie mag*

waar vat [en] wat mag nie gebeur nie" (D1). Alhoewel die vak Lewensvaardigheid kindermishandeling behandel, meen die onderwysers dat dit nie genoegsaam en voldoende is nie. 'n Gemeenskaplike gevoel is dat ouers en onderwysers herhaaldelik vir kinders moet vertel watter gedrag aanvaarbaar is en watter gedrag nie is nie, om hulle konstant bewus te maak van kindermishandeling. Deelnemer 3 het tydens die fokusgroeponderhoud klem geplaas op 'n poppekas wat gebruik kan word om kinders bewus te maak en gemeen dat "hulle meer daarop [kan] fokus".

4.3.1.3.2 Opleiding

Die onderwysers het 'n duidelike behoefte aan opleiding ten opsigte van kindermishandeling getoon. Hulle sal graag meer bewus gemaak wil word van die identifisering en hantering van kindermishandeling, aangesien die onderwysers voel dat *"dit so maklik gemis kan word"* (D2). Die onderwysers wil bemagtig word en benodig meer inligting om die kinders te kan help. Uit die onderhoude is dit duidelik dat die opleiding veral moet fokus op die identifisering en bewuswording van kindermishandeling asook die stappe wat geneem moet word om kindermishandeling te rapporteer. Die onderwysers meen dat hulle op hierdie manier meer voorbereid sal wees. Deelnemer 2 noem dat kindermishandeling by informele of formele vergaderingsbesprek moet word, sodat onderwysers gereeld van kindermishandeling bewus gemaak kan word. Deelnemer 1 som die sienings soos volg op:

"Ons benodig meer inligting oor dit [kindermishandeling]. Beter weet wat om voor te kyk en wat 'n mens mag, kan oorsien en wat is regtig belangrik om na op te let. So, meer bewusmaking ten opsigte om waarna om te kyk en wat om te doen sou so 'n geval gebeur. Ook om te weet wat is die stappe?"

Onderwysers se houding is dus een van ontvanklikheid vir opleiding en kan dus as positief vertolk word, aangesien hulle net die beste vir hul leerders wil hê.

4.3.1.3.3 Hulpbronne

- **Menslike hulpbronne**

Daar is bevind dat die onderwysers 'n behoefte aan menslike hulpbronne het. Die onderwysers voel dat daar nie genoeg mense by die skool betrokke is om bystand te verleen met die identifisering en rapportering van kindermishandeling nie. Dit blyk dat die onderwysers meer geneig sal wees om kindermishandeling te identifiseer en uiteindelik te rapporteer indien hulle

meer menslike hulpbronne by die skool en in die klas kan hê. Die onderwysers het 'n behoefte aan 'n bykomende maatskaplike werker by die skool getoon aangesien "*een persoon [vir die grondslagfase] in 'n groot skool te min is*" (D3). Deelnemer 2 het hierby gevoeg dat assistente veral in die groot klasse sal help.

"...wel net meer mense wat betrokke is, meer sosiale (maatskaplike) werkers, meer mense wat daar is om jou te help miskien 'n assistent. Dis nou miskien een ding wat ek kan noem, wat regtig baie sal help. Iemand wat net ook vir jou kan help, want dit is regtig, die dag gaan so vinnig."

- **Duidelike riglyne ten opsigte van die identifisering en hantering van kindermishandeling**

Die deelnemers het 'n behoefte aan duidelike riglyne oor die identifisering en hantering van kindermishandeling geïdentifiseer. Deelnemer 3 meen dat die "*huidige riglyne partykeer baie dubbelsinnig is. Hulle sê vir jou doen dit op die manier, maar 'n ander dag dan moet jy dit weer op 'n ander manier doen*". Die onderwysers het gemeen dat die riglyne hulle sal bystaan indien hulle mishandeling in die klas teëkom. Die behoefte onder die deelnemers is dat die identifiserings- en rapporteringsproses eenvoudig en stapsgewys uiteengesit moet word sodat onderwysers die nodige reëls en regulasies ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling byderhand het. Dit sal ook volgens hulle vir minder onduidelikheid hieroor sorg. Dit sal hulle meer gerusstelling bied betreffende die proses asook wat die verwagtinge van alle partye is. Deelnemer 2 het voorgestel dat elke onderwyser hierdie riglyne in 'n lêer in die klas moet hou om haar by te staan indien sy kindermishandeling identifiseer. Deelnemer 1 som die behoefte soos volg op:

"...so ek dink ons sal meer baat om presies te weet soos a, b, c, d, e gebeur is x aan die gang, of as a gebeur dan doen jy dit. Om dit te kan doen is beter riglyne, aksieplanne nodig. Ek dink nie dit is 'n maklike proses nie, maar dit gaan vir jou bietjie meer duidelikheid gee oor presies wat is jou rol en verantwoordelikheid en wat moet jy doen."

4.3.2 Navorsingsbevindinge: Skool 2

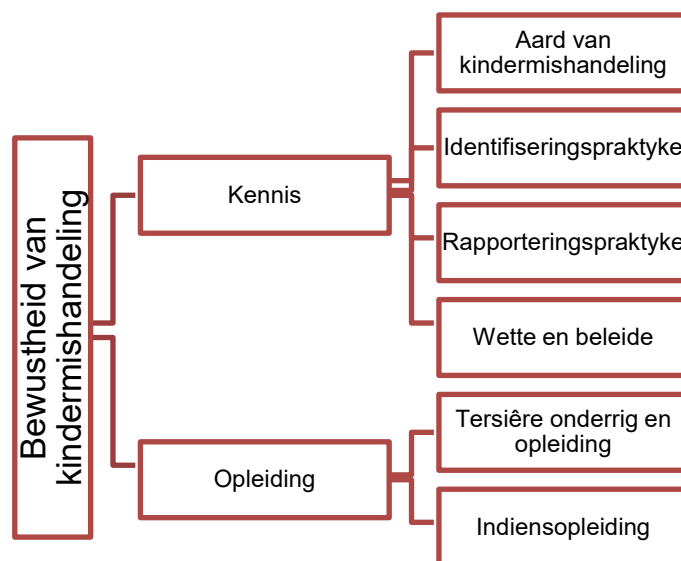
Skool 2 se data sal voorgestel word met inbegrip van die temas, kategorieë en sub-kategorieë soos in Tabel 6 uiteengesit.

Tabel 6

Skool 2 se temas en kategorieë

TEMA	KATEGORIEË	SUB-KATEGORIEË
BEWUSTHEID VAN KINDERMISHANDELING	1. Kennis	<ul style="list-style-type: none"> • Aard van kindermishandeling • Identifiseringspraktyke • Rapporteringspraktyke • Wette en beleide
	2. Opleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Tersiere onderrig en opleiding • Indiensopleiding
HOUDING OOR KINDERMISHANDELING	3. Persepsies rakende professionele verantwoordelikhede	
	4. Uitdagings ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling	<ul style="list-style-type: none"> • Kontekstuele en kulturele oortuigings • Wantroue in die stelsel • Vreesagtig betreffende die moontlike gevolge • Administratiewe aspek en tydsbeperkings
	5. Persepsies van ondersteuningstrukture	<ul style="list-style-type: none"> • Interne ondersteuning • Eksterne ondersteuning
BEHOEFTE VAN ONDERWYSERS	6. Voorkomingstrategieë	
	7. Hulpbronne	<ul style="list-style-type: none"> • Menslike hulpbronne
	8. Opleiding	

4.3.2.1 *Bewustheid van kindermishandeling*

Figuur 7. Bewustheid van kindermishandeling (Skool 2)

4.3.2.1.1 *Kennis*

- **Aard van kindermishandeling**

Die deelnemende onderwysers se begrip van die konsep kindersmishandeling het in 'n groot mate ooreengestem. Die algemene konsensus was dat kindermishandeling plaasvind "*wanneer 'n kind blootgestel word aan iets waarin hy nie behoort blootgestel te word nie*" (F2). Die onderwysers was bewus daarvan dat daar verskillende tipes kindermishandeling is en dat dit in "*baie vlakke*" (D5) en in "*baie vorms*" (D4) voorkom.

Die meeste van die onderwysers het mishandeling verduidelik aan die hand van die vier tipes kindermishandeling. Alhoewel hulle dit uitdagend gevind het om al die tipes op te noem, kon hulle dit verduidelik aan die hand van voorbeelde. Uit die deelnemers se response is dit duidelik dat hulle tot 'n groot mate begrip toon van die verskeie tipes kindermishandeling en hoe dit uitspeel. Fisiese mishandeling is beskryf as skade "*wat jy kan sien*" (D5) terwyl seksuele mishandeling verstaan word as "*seksuele goed wat met 'n kind gebeur wat nie op die ouderdom moet gebeur nie*" (D5). Hierby het die onderwysers ingesluit dat molestering, seksuele daade asook naakte foto's deel van seksuele mishandeling vorm. Die onderwysers het 'n goeie begrip vir verwaarlosing getoon en dit beskryf as die "*weerhouding van basiese behoeftes*" (F2) wat onder andere klere, behuising, versorging en mediese versorging insluit.

Alhoewel die onderwysers nie altyd die teoretiese besonderhede kon verduidelik het nie, blyk dit dat die hulle wel die beginsels van kindermishandeling begryp.

Die onderwysers was bewus van die negatiewe gevolge van kindermishandeling. Hulle het melding gemaak van die negatiewe effek wat dit op 'n akademiese vlak het. Hierdie kinders "*presteer swak*" (D4) en "*sukkel akademies*" (D5), wat gevolglik veroorsaak dat hulle nie meer wil skool toe gaan nie. Verder het kindermishandeling 'n effek op 'n kind se emosionele en sosiale welwees. Gevolglik veroorsaak dit dat kinders hulself van die gesin en vriende isoleer. Dit is duidelik dat die onderwysers die negatiewe effek van kindermishandeling begryp en het spesifiek melding gemaak van die korttermyngevolge. Deelnemer 4 verduidelik die effek van kindermishandeling op konsentrasie:

"Daardie onsekerheid, dan kan hulle eintlik op niks anders konsentreer nie, hulle kan nie dink nie. Mens kan sien daardie kinders sit in die klas en hulle is nie eintlik daar nie. So hulle kan nie fokus nie. Meeste van die tyd is dit die kinders [wat] ook akademies sukkel."

Die onderwysers meen dat verskeie risiko-, persoonlike en kontekstuele faktore tot kindermishandeling kan bydra. Die natuurlike ontwikkeling van die jong kind hou 'n risiko in, aangesien hulle "*behoefstig, en afhanklik*" is (D6). Hierdie persepsie dat kinders weerloos is, maak hul meer vatbaar vir kindermishandeling. Die kontekstuele faktore wat die onderwysers geïdentifiseer het, sluit onder andere gesinsfaktore asook gemeenskaps- en samelewingsfaktore in. Die onderwysers het die volgende voorbeelde aangedui wat 'n potensiële risiko vir kindermishandeling kan wees: gebroke huise, werkloosheid, armoede, swak toesig by die huis, alkohol- en dwelmmisbruik, en onopgevoedheid. Tydens die fokusgroeponderhoud het die onderwysers daarop klem geplaas dat daar "*geen toesig by die huis [is] nie*". 'n Onderwyser het ook aangedui dat "*daar is so baie dinge in vandag se tyd [is] wat mense gefrustreerd maak*" (D5). Dit sluit onder andere frustrasies by die werk, finansiële stressors, en oordrewe reaksies van ouers jeens hul kinders se gedrag in.

• **Identifiseringspraktyke**

Die onderwysers het aangedui dat dit vir hulle 'n uitdaging is om kindermishandeling te identifiseer, aangesien die tekens soms onduidelik is. Die onderwysers is onseker waarvoor om te kyk, wat moontlik aan 'n gebrek aan kennis toegeskryf kan word. Daarbenewens het

hulle aangedui dat die tekens nie altyd maklik is om raak te sien nie, omdat dit by tye slegs 'n klein, buitengewone verandering in 'n kind se gedrag of persoonlikheid is. Deelnemer 4 som dit soos volg op:

"Dit [sal] in klein snaakse gedragsverandering [uitkom], al sê hulle nie dit nie. Hulle verander so bietjie in iets wat hulle doen of in 'n manier wat hulle [iets] doen. Dit kan baie langer aangaan [voordat jy iets] agterkom, want dit is maar moeilik om te sien, dis nie altyd maklik nie."

Boonop het die onderwysers aangedui dat hulle onseker is of die verandering in gedrag en persoonlikheid aan kindermishandeling toegeskryf kan word al dan nie. Hulle was dit eens dat gedragsverandering soms ook op ander probleme kan dui en nie noodwendig kindermishandeling is nie. 'n Spesifieke onderwyser het genoem dat " 'n mens los dit, omdat dit nie altyd so duidelik is nie" (D4). Die onderwysers het 'n behoefte aan sekerheid en bewyse aangedui. Die onderwysers was van mening dat hulle bewyse kan kry by 'n vorige onderwyser asook om die kind se profiel te bestudeer. Hulle was dit eens dat hulle kindermishandeling sal rapporteer as dit "*regtig gesien*" (D4) word.

Al die deelnemers het aangedui dat gedrags- en/of persoonlikheidsverandering soos teruggetrokkenheid, aggressiwiteit, isolasie, verhoudingsprobleme, akademiese terugslae asook vreemde gedrag die algemeenste wyses is waarop hulle van kindermishandeling bewus word. 'n Gemeenskaplike gevoel wat in die meeste onderhoude na vore gekom het, was dat kindermishandeling deur 'n "*skielike*" verandering in gedrag en persoonlikheid geïdentifiseer word. Hierdie skielike verandering maak onderwysers agterdogtig en veroorsaak dat hulle dit dan gevolglik sal ondersoek. Tydens die fokusgroeponderhoud het Deelnemer 6 haar ervaring soos volg gedeel:

"Dit is baie keer jou kind wat baie swak doen en swaarkry, sonder rede en ewe skielik begin swaarkry. Dit het skielik gebeur. Dan vra jouself die vraag, wat gaan hier aan, hoekom het hierdie nou gebeur?"

Die onderwysers het ook melding gemaak van sigbare tekens wat hul agterdogtig maak ten opsigte van kindermishandeling. Hierdie tekens sluit onder andere merke op die lyf, psigosomatiese tekens soos maagseer, kinders wat hulself krap, en kinders wat heeltyd badkamer toe wil gaan, in. 'n Onderwyser het die voorbeeld gebruik dat 'n kind " 'n trui dra en dis baie warm, [*aangesien*] hul die tekens wil wegsteek" (D5).

Afgesien van die identifisering van die sigbare tekens of gedrags- en persoonlikheidsverandering het die onderwysers ook aangedui dat hul soms hul intuïsie gebruik. Die onderwysers is van mening dat hul soms 'n "gevoel kry" (D4) en "voel iets is verkeerd" (D6). Deelnemer 5 verduidelik dat "ons net ons oë en ons 'gut' moet gebruik. Dit is jou intuïsie. Baie keer praat iets met jou, binne-in jouself."

Onderwysers raak soms bewus van kindermishandeling deur 'n verskeidenheid ander bronne. Hier het die deelnemers spesifiek melding gemaak van onder andere familieleden wat die onderwysers inlig, ander onderwysers in die skool, en tekeninge van die kind. Slegs een onderwyser (D6) het melding gemaak dat 'n onderwyser ook bewus kan word van mishandeling deur middel van gesprekke met die kind self. Dit kan moontlik toegeskryf word daaraan dat kinders weens vrees die potensiële implikasies rondom die 'ontbloting van die waarheid' wil vermy. Deelnemer 6 som bogenoemde soos volg op:

"[Die kinders] het geleer hoe om dit weg te steek. Hulle het geleer dit is iets wat jy nie oor praat nie. [Wie ook al] die mishandeling doen vertel mos ook vir [die kind dat hy nie] mag praat nie anders gaan [hy] doodgemaak [word]. Jy mag nie praat nie, want dan gaan hulle jou wegvat. Hulle [die mishandelaar] dreig hulle (die kind) mos so."

- **Rapporteringspraktyke**

Die onderwysers se bewustheid en kennis van die rapporteringsprosedures ten opsigte van kindermishandeling is baie beperk. Die onderwysers was dit eens dat hulle nie kennis dra van die korrekte rapporteringsprosedures van kindermishandeling nie.

"Ek ken glad nie die prosedures en riglyne nie. Weet nie of ek dit mag hanteer nie." (D4)

"Ek sal dit definitief nie self hanteer nie." (D4)

"Ek ken nie self die prosedures nie. Weet nie wat is die regte ding om te doen nie." (D5)

"Ek ken nie self enige beleide en prosedures nie. Indien die skool nie 'n SBST gehad het nie, dan sou ons 10-0 'geball' gewees het, want ons weet nie wat om te doen nie." (D6)

Die onderwysers is van mening dat dit hulle rol in die rapporteringsproses is om die vorms in te vul, bewyse bymekaar te maak en waarnemings te maak wanneer kindermishandeling

vermoed word. Twee van die onderwysers het egter hul onsekerhede oor hul betrokkenheid uitgespreek en gemeen dat dit beter is as kenners die proses hanteer. Deelnemer 6 verduidelik laasgenoemde soos volg: *"Dit [sal] dalk makliker [wees] dat die mense met die kennis, wat weet wat regtig mag gebeur en wat nie, verder betrokke is daarby [rapportering van kindermishandeling]."*

Na aanleiding van die rapporteringspraktyke wat die onderwysers sal volg, het al die onderwysers aangedui dat die onderhoof van die skool die grootste rolspeler met betrekking tot ondersteuning in die identifisering en rapportering van kindermishandeling is. Die onderwysers maak staat op die onderhoof en op haar kennis van die praktyke. Die onderwysers was van mening dat die onderhoof kennis sal dra van die hanteringspraktyke, watter vorms om in te vul en wie om te kontak. Deelnemer 4 verduidelik 'n vorige ondervinding:

"By ons [is dit] die onderhoof na toe wie ek gegaan het. Sy het daarmee aangegaan. [Sy het gesê] ons gaan nou dit en dit doen. Van die skool se kant af doen hulle ook hulle deel om dit dan verder te vat, ja, om die regte mense te kry om jou te help."

Verder is die meeste van die onderwysers van mening dat die skoolgebaseerde-ondersteuningspan ook die onderwysers kan help met die identifiserings- en rapporteringsproses. Die skool se span bestaan uit 'n graadhoof, departementshoof, twee leerondersteuners, en 'n arbeidsterapeut. Deelnemer 6 verduidelik die span se rol soos volg:

"By ons skool gaan hulle in 'n span-gesprek betrokke wees waar jy nie alleen met hulle (die ouers) gaan sit nie, Dit sal 'n span-gesprek wees en nie 'n een-tot-een gesprek nie."

• Wette en Beleide

Die meeste van die onderwysers was nie bewus van enige wette of beleide ten opsigte van kindermishandeling nie. Een van die onderwysers het wel kennis van die gevolge van die gebrek aan rapportering gedra. Alhoewel die onderwysers nie bewus was van 'n skoolbeleid nie, was hulle van mening *"dat [hulle] definitief een sal hê"* (D6). Ander onderwysers het die volgende genoem:

"Ek het nie 'n idee van wette of beleide nie ... ken glad nie Vorm 22 of die 'Abuse no more' Protokol nie ... "Ek ken ook nie die skoolbeleid nie." (D4)

"Nee ek ken nie wette en beleide nie. Al wat ek weet is dat jy kan tronk toe gaan en 'n boete betaal ... Ek ken ook nie die beleide en Vorm 22 nie ... Ek is nie seker of die skool 'n beleid het nie, dink so." (D5)

"Nee, dit weet ek regtig nie. Ek het nie 'n id e wat sê die wet nie of enige beleide nie ... Ek is seker ons skool het, maar ek kan nou nie vir jou sê dat ek ooit dit gesien het nie." (D6)

4.3.2.1.2 Opleiding

- **Tersiêre onderrig en opleiding**

Uit die data blyk die onderwysers van mening te wees dat hul onvoldoende opleiding het om die taak van identifisering en rapportering van kindermishandeling aan te pak. Dit was 'n gemeenskaplike gevoel onder die onderwysers dat hul tersiêre onderrig en opleiding oppervlakkig was en die onderwerp net kortliks hanteer is. Al drie die onderwysers was van mening dat hulle nie kan onthou wat hulle op universiteit en kollege geleer het nie. Daar is voorgestel dat indiensopleiding geprioritiseer moet word om onderwysers voldoende vir hierdie belangrike taak op te lei. Die onderwysers het aangedui dat tersiêre onderrig en opleiding nie voldoende is om onderwysers vir hulle verantwoordelikheid gereed te maak nie. Die onderwysers het sterk gevoel oor die feit dat studente *"nog nie lank 'n klas gehad het nie, waar jy die tekens kon verstaan, of verstaan waarvan hul praat"* (F2) nie. Deelnemer 5 het haar ervaring van haar tersiêre opleiding soos volg verduidelik:

"Op Universiteit doen ons definitief, daar is daaroor gepraat maar dan is jy op Universiteit en jy sien nie regtig die implikasies van dit nie. Op Universiteit dink jy ag oor vier jaar, dit sal nooit met my gebeur nie en al daardie tipe goeters en ek dink dis belangriker om dit te doen wanneer jy wel in die skool kom en wanneer jy staan in jou beroep. Want ek kan nie meer alles onthou nie. Ons het daar die prosedures geleer maar dit is nie meer iets wat ek kan onthou nie."

- **Indiensopleiding**

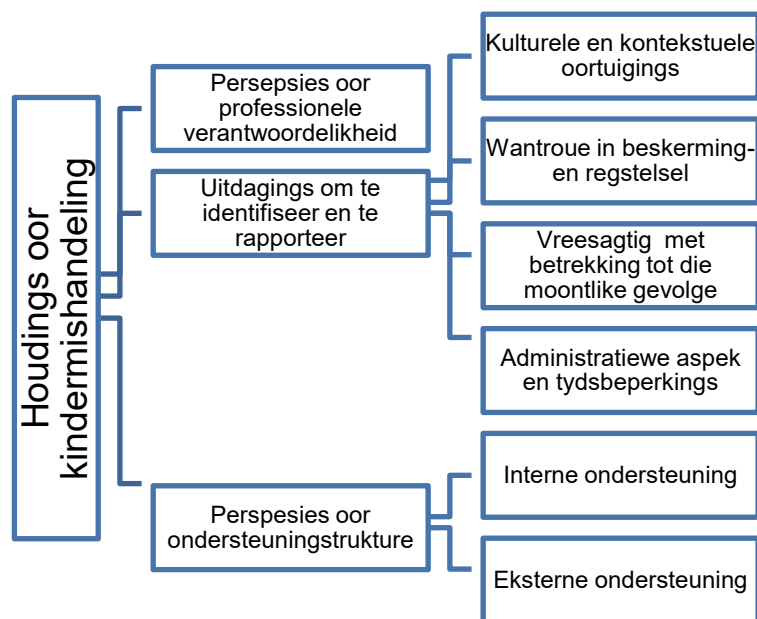
Die onderwysers het erken dat hulle nog baie min indiensopleiding oor kindermishandeling en die identifisering en rapportering daarvan ontvang het. Hulle is dit eens dat onderwysers nie genoegsame opleiding in hierdie verband ontvang nie. Deelnemer 5 bevestig die siening deur die stelling *"ons benodig nog opleidings om ons geheue te verfris en ek dink nie dit word*

genoeg gesê nie". Tydens die fokusgroeponderhoud het die onderwysers ook hulle bekommernis hieromtrent uitgespreek.

"Ons gaan nie weet hoe om te maak of wat kan ons maak nie. Eintlik behoort ons beter opgelei te word. Opleiding is maar die bepalende faktor." (F2)

Een van die onderwysers (D4) voel egter dat sy wel baat gevind het by 'n enkele opleidingsgeleentheid wat sy bygewoon het.

4.3.2.2 *Houding oor kindermishandeling*

Figuur 8. Houding oor kindermishandeling (Skool 2)

4.3.2.2.1 *Persepsies oor professionele verantwoordelikheid*

Al drie die onderwysers het gevoel dat hul 'n verantwoordelikheid en verpligting het om kindermishandeling te rapporteer. Hulle is dit eens dat kinders die meeste van die tyd by die skool spandeer en hulle dus 'n groot verantwoordelikheid het ten opsigte van die welstand van die kind. Die onderwysers meen dat hulle die kinders in hul klas eerste stel en 'n verskil in die kind se lewe wil maak. Hierdie stelling weerspieël weereens die positiewe houding van die onderwysers rakende die welstand van die kinders in hul klaskamers. Deelnemer 6 som dit soos volg op:

"Ja verseker sal ek rapporteer, want daar is kinders wat langer ure by 'n skool spandeer as wat hulle by hulle ouerhuis spandeer. As jy ses-uur in die aand by [die] huis kom en

agt-uur gaan slaap, dan spandeer jy twee ure by jou Mamma, en miskien 'n uur in die oggend. Die res van die dag is jy by my of by jou nasorgjuffrou. So, verseker moet ons die geleentheid hê om te kan sê en te kan help waar ons kan."

Alhoewel die onderwysers verantwoordelik en verplig voel om te rapporteer, meen 'n onderwyser (D5) dat sy oorweldig voel deur die groot verantwoordelikheid. Dié onderwyser is van mening dat dit onregverdig is om so 'n groot verantwoordelikheid vir onderwysers te gee, aangesien onderwysers verskeie ander uitdagings ervaar. Deelnemer 5 se siening is soos volg:

"Ek dink dis 'n henge groot verantwoordelikheid. Party ouers kan nie eers verantwoordelikheid vat vir drie, vier kinders nie. [Onderwysers is] een persoon wat verantwoordelikheid [moet] vat vir dertig. Dit is nie regverdig nie."

4.3.2.2.2 Uitdagings om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer

- **Kontekstuele en kulturele oortuigings**

Alhoewel kindermishandeling in alle sosio-ekonomiese kontekste plaasvind (Goldman et al., 2003), het van die onderwysers genoem dat hulle somtyds nie kindermishandeling identifiseer nie, weens hulle persepsie dat kindermishandeling nie in hul konteks voorkom nie. Hierdie oortuiging is onder andere ingebed in die stigma dat kindermishandeling nie in 'n hoër sosio-ekonomiese konteks sal plaasvind nie. Alhoewel daar kinderhuiskinders in die skool is, is die onderwysers van mening dat daar reeds op alle vlakke na die kinders in die kinderhuis omgesien word. Hulle voel dus dat daardie verantwoordelikhede nie so sterk op hulle rus nie. Deelnemer 5 som dit soos volg op:

"Maar ek dink ook ons milieu speel ook 'n groot rol. Ek dink partykeer ons is arrogant teenoor die feit dat ons dink dit gaan nie hier gebeur nie, totdat dit hier gebeur. So ek dink dit is meestal die onkunde maar dis ook half die arrogansie. Jy dink – dit gaan nie hier gebeur nie. En ek dink dis ook een van die redes hoekom mens dit dalk nie raaksien nie, want dit kan nie hier gebeur nie. Hoe kan dit hier gebeur? Jy dink hier is kinders van die kinderhuis wat hier deurkom – maar hulle is klaar uitgesorteer. Hulle is al deur daardie verhaal."

- **Wantroue in die beskerming- en regstelsel**

'n Verdere mening wat uit die studie na vore gekom het, is dat onderwysers nie die beskerming- en regstelsel vertrou nie. Hulle is van mening dat die stelsel nie die kinders ondersteun nie. Die onderwysers voel dus gefrustreerd dat hul deur al die stappe moet gaan om die mishandeling te rapporteer sonder dat daar 'n suksesvolle uitkoms is. Een van die onderwysers, wat alreeds deur die rapporteringsproses is, het dit soos volg opgesom:

"Ek het daardie tyd geleer dat 'n mens moet versigtig wees, want op die ou end draai dit alles teen jou en dan mag jy in elk geval dit nie gebruik nie. Ek sal betrokke raak deur dit aan te meld, maar ek sal swaar weer betrokke raak en sien hoe ek alles doen en daar word niks [aan die mishandeling] gedoen nie. Dis ongelukkig die probleem." (D6)

Aangesien die onderwysers van die skool met kinders wat in die kinderhuis is, te doen kry, was hulle nie seker of rapportering altyd in die beste belang van die kinders is nie. Hulle was dit eens dat rapportering 'n groot besluit is en dat *"as jy dit gesê het, het jy dit gesê en kan jy dit nie terugtrek nie"* (D5). Die onderwysers het genoem dat hulle die gevolge van rapportering in hulle skool sien. Gevolglik is hul onseker of dit die lewe is wat hulle vir die kinders toewens. Die onderwysers bevind hulself in 'n situasie waar die gevolge van rapportering nie baie rooskleurig lyk nie. Gevolglik veroorsaak dit verwarring, aangesien die onderwysers in die beste belang van die kind wil optree, maar nie seker is of rapportering tot die beste uitkoms vir die kind sal lei nie. Deelnemer 4 som dit soos volg op:

"...omdat ons eintlik kinderhuiskinders in ons skool het. Jy kan eintlik sien wat gebeur as jy dit rapporteer, omdat hulle daar beland het as gevolg van dit. Uhm, ek weet nie, dis sommer net nie altyd 'n lekker lewe dink ek nie, want jy weet. Hulle is op hulle eie en al is hulle by 'n klomp maatjies en so, is dit nie dieselfde as [wanneer jy] 'n familie om jou het nie. En hulle weet dit ook, al is hulle so klein. Hulle weet waar hulle is en dat hulle nie 'n familie het nie. Ja, so dit is maar net sleg."

- **Vreesagtig betreffende die moontlike gevolge**

Die onderwysers het aangedui dat hul die uitkomst van die rapporteringsproses vrees omdat hulle van mening is dat hulle hulself asook hul gesinne in gevaar kan stel. Hulle is ook verder van mening dat hulle weens hul optrede om te rapporteer moontlik deur ouers gedagvaar kan word. Dit kan daartoe lei dat onderwysers potensieel voor die hof sal moet verskyn. Weens

die potensiële negatiewe effek wat rapportering op onderwysers kan hê, gepaardgaande met 'n persepsie van 'n tekort aan beskerming, ontmoedig dit onderwysers om die stap te neem en kindermishandeling te rapporteer. Deelnemer 5 som dit soos volg op:

"Mens hoor van goeters waar iemand dit rapporteer het en hulle kry, jy weet, die mense kom na hulle huis toe en dit is moeilikheid. Ek bedoel daardie tipe ding. As jy eendag kinders het gaan jy jouself nie in 'n posisie van gevaar sit nie, waar iemand anders jou dreig of dinge vir jou moeilik maak nie. Dit sal my weerhou omdat ek voel ek word nie beskerm nie. En as ek moet hof toe gaan?"

- **Beperkte tyd en administratiewe aspek**

Die onderwysers het gemeen dat groot leerdergetalle in hul klasse dit vir hul uitdagend maak om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Indien 'n onderwyser groter klasse het, is dit vir haar moeiliker om die kinders beter te ken en dus gedragsveranderinge asook fisiese tekens te identifiseer. Hulle het veral klem geplaas op al die take wat gedurende die dag voltooi moet word, wat kurrikulumeise asook ander administratiewe take insluit. Twee onderwysers het dit soos volg opgesom:

"Die uitdaging is dat die dag is eintlik besig en jou dag gaan vinnig. Daar is klomp goed wat gebeur in jou dag, so dis nie eintlik iets waarvoor jy kyk nie. Mens is baie besig, ek dink dit is die grootste ding wat jou laat, nie, dit agterkom nie want jy het so baie om te doen, jy kom nie eintlik elke dag by elke kind uit nie." (D4)

"Ek dink jy kan dit baie maklik mis, want jy sit met dertig kinders, party mense met veertig kinders, in hulle klas en soms, sulke goeters gaan ongedeerd verby jou. Jy gaan dit nie oplet nie. Ek dink jy moet jouself permanent daaraan herinner dat, dit is iets wat in jou klas kan gebeur, jy moet gesteld wees daarop – wat ons nie altyd is nie." (D5)

Aangesien die leerdergetalle in die klas so groot is en die dag so besig is, is die onderwysers van mening dat dit vir hulle makliker is *"to pass the buck"* (F2). Die onderwysers meen dat dit vir hulle makliker is om die kinders eerder te verwys as om dit self te hanteer. Verder is die onderwysers van mening dat elke kind in die klas sy eie stel kwessies het. Die fokusgroeponderhoud het dit soos volg opgesom:

"Maar as jy by die skool kom, dan is daar ander goed waarop jy moet fokus." (D4)

"Dit (kindermishandeling) is heel laaste op die lysie." (D5)

"Dit is hoekom dit half maklik is om te 'pass the buck'. Daar is iemand vir wie ek dit kan gee. Daai ou moet dit verder sorteer. Behalwe vir daardie een kind is daar ander 30 in jou klas. Met 30 ander tipe van probleme wat jy moet uitsorteer. As iemand anders dan dit vir jou kan uitsorteer." (D6)

"Wonderlik!" (D4)

"Dan skuif jy dit eerder soontoe." (D6)

Die laaste uitdaging wat die meeste van die onderwysers genoem het, sluit die administratiewe aspek van rapportering in. Die onderwysers is van mening dat hul alreeds "verdrink in papierwerk" (D6) en dat die rapporteringsproses baie tyd en administrasie verg. Tydens die fokusgroeponderhoud het deelnemer 6 die volgende genoem:

"Dis hopeloos te veel papierwerk. Ek voel asof ek daar verdrink. Vir alles wat jy doen, behalwe vir dit is alles anders wat jy moet doen, is gekoppel aan 7-8 papiere. So dis by daardie punt, wat 'n mens voel, sjoe nou is dit nog 'n pakkie papiere, hierdie een moet 'n Connors lysie hê, daardie een moet jy dit voor invul en by hierdie een moet ek 'n inskrywing doen want dit het by sy huis gebeur, daai een dit en daai een dat. Dit is nou sonder jou voorbereiding en jou merkwark en jou sport en jou daai goed is dit so dit is amper asof 'n mens wil voel sjoe, uhm, hier is nog 'n stukkie admin en frustrasie".

Die bogenoemde skakel in by 'n breër tema van 'n tekort aan tyd, vol klasse en 'n kurrikulum wat volgestop is met werk en buitemuurse aktiwiteite. Die onderwysers sien dus die bykomende administrasie en die potensiële litigasie nie net as 'n enorme inbraak op hulle beperkte tyd nie, maar besef ook die emosionele uitputting wat met so iets gepaard gaan.

4.3.2.2.3 Persepsies oor ondersteuningstrukture

Die ondersteuningstrukture wat geïdentifiseer is, sluit onder andere interne en eksterne ondersteuning in.

- **Interne ondersteuning**

Die onderwysers het aangedui dat hul voldoende ondersteuning in die skool kry. Die onderwysers se ondersteuningstrukture bestaan uit die skoolgebaseerde ondersteuningspan

asook die bestuurspan. Hierdie ondersteuning sluit onder andere emosionele ondersteuning, ondersteuning met leerders, asook ondersteuning in verband met die identifisering en rapportering van kindermishandeling in. Die onderwysers voel oor die algemeen dat hulle sisteme in plek is om kinders te ondersteun. Deelnemer 5 meen die volgende:

"By die skool is ons half, ek dink ons is gelukkig want ons het al ons goeters in plek en ons kan sonder die Departement aangaan. Maar ek dink intern kry ons baie, ongelooflik baie ondersteuning."

- **Eksterne ondersteuning**

Die onderwysers het genoem dat die skool soms van eksterne menslike hulpbronne gebruik maak. 'n Onderwyser het aangedui dat hulle kinders na 'n spelterapeut sal verwys indien dit nodig is. Verskeie spelterapeute werk nou saam met die skool, en indien die ouers dit nie kan bekostig nie, sal alternatiewe planne beraam word. Sielkundiges word ook gekontak indien dit nodig is. Deelnemer 4 verduidelik bogenoemde soos volg:

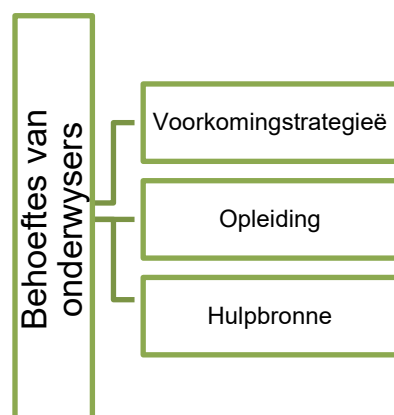
"Ons het 'n lys spelterapeute wat saam met die skool werk, al vir jare so hulle sal ons [sal hulle] bel en ja die skool ondersoek maar eers die mense [spelterapeute] voordat hulle sal sê: 'Oukei, julle kan nou hierdie nommer bel.' Ons het eintlik 'n lys nommers wat ons kan kontak. Die ouers moet dan betaal, maar omdat daar mense al so lank by die skool is, as dit nou 'n geval is wat regtig nie kan nie en dis 'n noodgeval of dit moet dadelik gebeur, ja, daar is van hulle wat dit vir sommige kinders verniet doen."

Een van die deelnemers het bygevoeg dat die skool in 'n gelukkige posisie is om eksterne ondersteuning op hul eie onkoste te verkry. Deelnemer 6 verduidelik dit soos volg:

"Kyk, ons skool het die geld want al hierdie ekstra poste van mense op die ondersteuningspan moet betaal raak, want dit word nie deur die onderwysdepartement betaal nie, so 'n skool wat nie geld het nie, het definitief dan ook nie die geld om al hierdie kundiges en ekstra mense op die ondersteuning span te hê nie; so, dan gaan daar net nie eenvoudig daar wees nie."

Dit blyk dat Skool 2 in 'n gunstige finansiële posisie is om van eksterne ondersteuning gebruik te maak. Dit is duidelik dat hierdie skool toegang het tot verskeie ekstra hulpbronne ten einde kinders optimaal te ondersteun.

4.3.2.3 *Behoeftes van onderwysers*

Figuur 9. Behoeftes van onderwysers (Skool 2)

4.3.2.3.1 *Voorkomingstrategieë*

Die onderwysers was nie bewus van enige voorkomingstrategie wat in die gemeenskap of by die skool geïmplementeer word nie. Dit is as problematies beskryf, aangesien kinders ook van kindermishandeling bewus gemaak moet word. Daar was konsensus oor die feit dat die kurrikulum, behalwe in graad 3, nie voorsiening maak om kinders op gepaste wyses van kindermishandeling bewus te maak of sensitiseer nie. Die graad 3 Lewensvaardigheid-kurrikulum raak kortliks aan aanvaarbare asook onaanvaarbare aanraking. Tydens die fokusgroeponderhoud is dit soos volg opgesom:

"Nee, maar ons doen nog die ja/nee gevoel in graad 3, maar ja, dit is vinnig. In Lewensvaardighede. (D5)

"Nee, ons doen dit glad nie in graad 2 nie." (D4)

"Ons doen dit ook glad nie in graad 1 nie." (D5)

Die onderwysers het voorgestel dat kindermishandeling deur middel van 'n poppekas aan die kinders bekendgestel word. Hulle is van mening dat tersiêre onderrig- en opleidingsinstansies betrokke kan raak om kinders veral van kindermishandeling te leer. Tydens klasgesprekke kan onderwysers ook kinders van kindermishandeling bewus maak.

Die onderwysers het tydens die fokusgroeponderhoud die volgende sienings gehuldig:

"Mense kan in die klasse die kinders blootstel aan kindermishandeling deur middel van gesprekke. Almal kan dit doen." (D6)

"Wat van 'n poppekas?" (D4)

"Dit kan by die skole gehou word." (D5)

"Ek weet Tygerberg se tandheelkundestudente kom verby en dan bied hulle vir ons graad 1's poppekas wat hulle basiese tandheelkunde goed doen, dit is deel van hulle opleiding [om] dit vir kinders [te] kom doen. En dit is heerlik. As jy daardie selfde poppekassituasie met of dit nou sielkunde studente wat dan 'n poppekas kom doen oor hierdie Ja/Nee gevoelens. Vir ons tipe kinders, die visuele kinders, reageer goed op dinge wat visueel gewys word." (D6)

4.3.2.3.2 Opleiding

Dit was duidelik dat die onderwysers 'n behoefte aan opleiding het, en dit ondersteun hul positiewe houding ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Uit die navorsing is dit duidelik dat onderwysers van mening is dat tekens misgekyk word omdat hulle nie voldoende toegerus is om die tekens te identifiseer nie. Die onderwysers meen ook dat daar meer gespreksforums met kindermishandeling as onderwerp in die skool moet plaasvind sodat onderwysers deurgaans daarvan bewus gemaak kan word. Deelnemer 4 som die bogenoemde soos volg op:

"Daar het nog net eenkeer vandat ek by die skool is, iemand [oor kindermishandeling] gepraat met ons. Dit het nogal baie gehelp, want jy het geweet wat om te doen as jy dit sien, wat gaan gebeur as jy dit sien en waarna moet jy kyk. So dalk in die personeel self moet 'n mens, ek weet nie, die hoofde of een van die bestuursspanlede moet daaroor praat, sodat ons net onthou daarvan of bietjie meer gereeld daaroor praat. Net iemand hê wat ons kan inlig daaroor, ja, net sodat almal weet wat om te doen en waarna jy moet kyk."

Deelnemer 6 verduidelik haar behoefte soos volg:

"Ons moet baie meer opgelei raak van hoe moet ons so 'n kind emosioneel toerus, wat kan ons vir hulle doen? Ek wil amper sê, hoe moet ons hulle anders benader as wat ons ander kinders benader, want ek bedoel hulle moet verseker ander benader."

Alhoewel die behoefte aan opleiding ten opsigte van kindermishandeling duidelik na vore gekom het, het deelnemer 5 gevoel dat opleiding soms 'n hindernis kan wees. Dié deelnemer het veral klem geplaas op die hoeveelheid tyd wat opleiding neem en die tyd van die dag wanneer opleiding plaasvind gekritiseer. Deelnemer 5 som dit soos volg op:

"Jy weet hoe besig is ons, dis die ander ding, daar is nie regtig tyd om nog 'n kursus in te prop nie. En ek dink, in die middag as 'n mens uit die skool uit kom, is jy vodde en dit help nie mens sit in 'n personeelkamer nie, want jy is regtig so ge-‘drain’ en so getap. So daardie halfuur waarin 'n persoon gaan praat weet ek regtig nie oor nie."

Oor die algemeen was die onderwysers positief om opleidingsgeleenthede en werkswinkels rakende kindermishandeling by te woon. Die onderwysers het dit beklemtoon dat hulle gedurig van die hantering van kindermishandeling bewus gemaak moet word. Ten spyte van die moontlike kritiek teenoor opleidingsgeleenthede is dit as 'n waardevolle bewusmakingsmedium beskou.

4.3.2.3.3 Hulpbronne

- **Menslike hulpbronne**

Die onderwysers het 'n behoefte aan menslike hulpbronne geïdentifiseer ten einde hulle van hulp te wees in die proses om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Hulle is dit eens dat die skool iemand benodig wat kindermishandelingsgevalle kan hanteer en wat geraadpleeg kan word, bv. 'n maatskaplike werker. Deelnemer 4 som dit soos volg op:

"Ek dink [ons kort] iemand by die skool soos 'n maatskaplike werker. As jy iets sien, [dan kan jy] sê: 'Kom kyk gou hier, sien jy dalk iets, of kyk die kind se boeke deur.' Ek dink [so 'n persoon] sal [die identifisering en rapportering van kindermishandeling] vir 'n mens maklik maak. Ek dink dit sal vir my veiliger laat voel, [want] dit is mense wat daarvan weet. Dis nie waarvoor ek geleer ek nie. Ek het gestudeer om 'n kind te leer,

nie gestudeer om 'n kind, miskien, uit hulle huis uit te verwyder nie omdat hulle ouers hulle seermaak nie."

Een van die onderwysers het gevoel dat onderwysers berading moet kry, aangesien onderwysers gedurig verskeie emosionele en potensieel traumatiese kwessies moet hanteer. Die betrokke onderwyser is van mening dat onderwysers iemand nodig waarmee hulle kan praat betreffende hulle eie psigiese welstand, bv. 'n sielkundige of terapeut. Deelnemer 6 meen soos volg:

"[Soms] hoor jy dat baie onderwysers vir jou sê: 'Ek is burnt out, ek kan nie meer nie', en dan verlaat hulle die beroep. Jy verloor regtig dan 'n goeie onderwyser. Daar word regtig [nie] baie gedoen vir die onderwysers se emosionele welstand nie. Gee, gee, gee, gee, maar die emmertjie word nie noodwendig weer volgemaak nie, so ja. Ons (onderwysers) kort eintlik iemand wat as 'n buitestaander 'n berader [kan wees]. [Onderwysers kan dan] met so iemand praat."

4.4 KRUISGEVALONTLEDING: SKOOL 1 EN SKOOL 2

Die tweede stap in die navorsingsproses was om 'n kruisgevalontleding te doen. Ten einde herhaling te vermy, word die bevindinge van die kruisgevalontleding saam met die bespreking van bevindinge in Hoofstuk 5 (sien Afdeling 5.2) ondersoek. Die kruisgevalontleding sal fokus op die kernbevindinge om ooreenkomste en verskille tussen die skole te identifiseer. Op hierdie manier is dit moontlik om 'n verskeidenheid sake en beginsels te beklemtoon ten einde ondersteunende aanbevelings te maak.

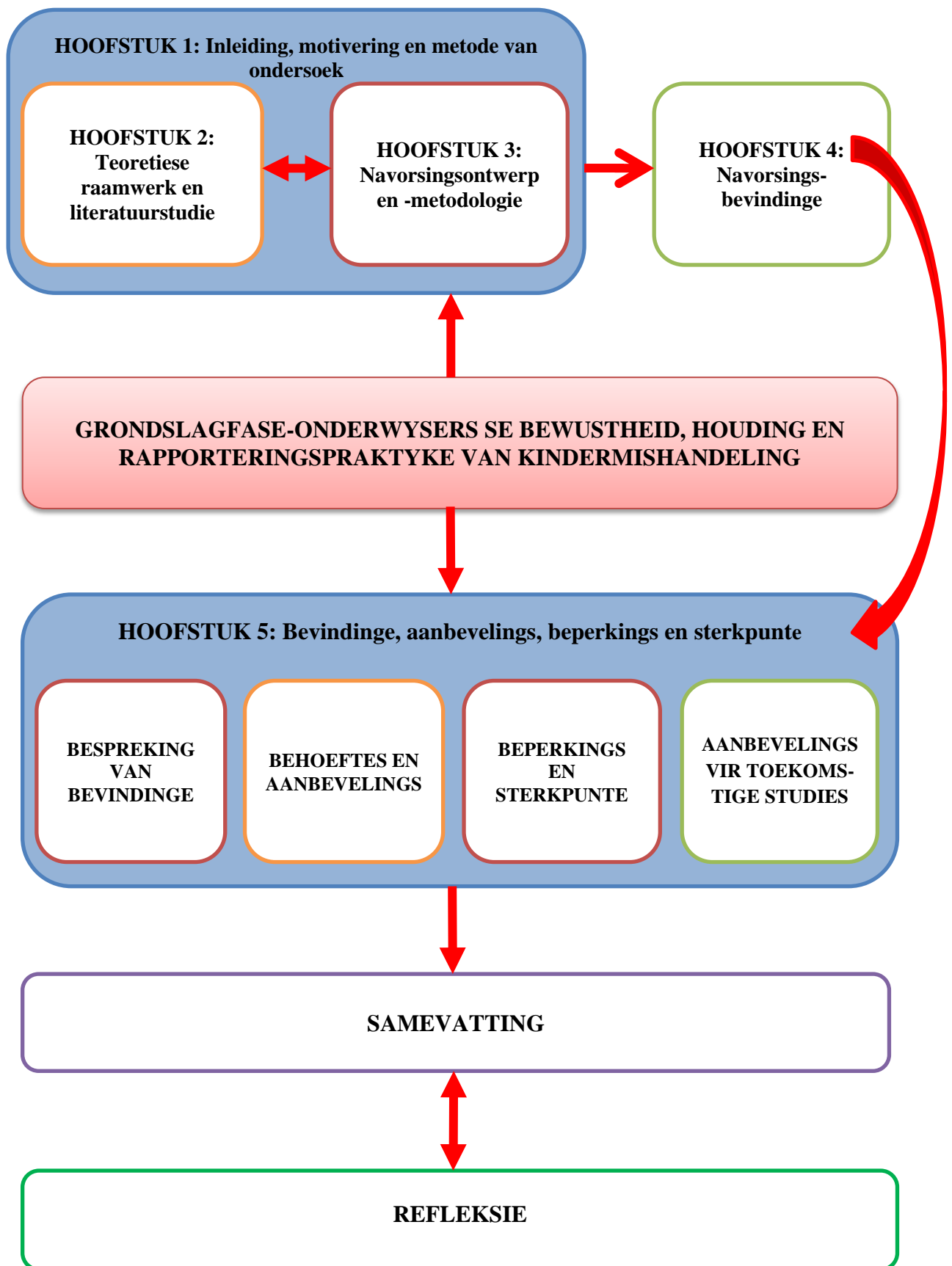
4.5 OPSOMMING

Hierdie hoofstuk het gefokus op data wat tydens die individuele onderhoude asook fokusgroeponderhoude na vore gekom het. Die ryk geskakeerde beskrywings wat van die deelnemers verkry is, is getranskribeer en deur middel van tematiese ontleding ontleed ten einde sekere temas, kategorieë asook sub-kategorieë uit te lig. Aangesien die navorsingsontwerp van hierdie studie 'n veelvuldige gevallestudie is, is binnegevalontleding eers vir elke skool (Skool 1 en Skool 2) toegepas, waarna kruisgevalontleding aangewend is. Die kruisgevalontleding is gebruik om die bevindinge te vergelyk ten einde ooreenkomste en verskille tussen die skole te identifiseer.

Die temas wat na vore gekom het, sluit grondslagfase-onderwysers se bewustheid van kindermishandeling, hul houding teenoor kindermishandeling, en behoeftes van die onderwysers in. Hierdie hoofstuk het elke tema tesame met die kategorieë en sub-kategorieë in meer besonderhede beskryf. Om die bevindinge weer te gee, is so vêr as moontlik van die deelnemers se verbatim-response gebruik gemaak.

In Hoofstuk 5 word die navorsingsbevindinge in samehang met gepaste literatuur bespreek. Die hoofstuk bied ook die studie se sterktes, beperkings, en aanbevelings vir toekomstige studie aan.

Konseptualisering van Hoofstuk 5:

HOOFSTUK 5

BEVINDINGE, AANBEVELINGS, BEPERKINGS EN STERKPUNTE

5.1 INLEIDING

Hierdie studie het gepoog om grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding, en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling te verken. 'n Kwalitatiewe veelvuldige gevallestudie is gebruik om die navorsingsvrae te benader. Die studie is ingebed in die sosiale konteks-perspektief, wat beide die bio-ekosistemiese model en sosiaal-konstruksionisme in ag neem. Terwyl konstruktivisme na kennis, gebaseer op eie en spesifieke kontekstuele ervarings verwys (Du Plessis & Ferreira, 2000), verwys sosiaal-konstruksionisme ('n uitbreiding van konstruktivisme) na die kennis en oortuigings wat dikwels op 'n kollektiewe wyse (met ander woorde in verhoudings en sosiale sisteme) geskep en in stand gehou word (Kham, 2013). Hierdie benaderings was 'n gepaste lens vir die studie, aangesien dit die onderwysers se verskeie realiteite in hul onderskeie kontekste erken, maar ook verdere verkenning toegelaat het. Die benaderings het aan my insig gegee ten opsigte van die onderwysers se verskillende ervarings, veelvuldige sosiale realiteite, verskillende skolasiese kontekste, en interafhanklike sistemiese faktore waaraan die onderwyser blootgestel is. Gevolglik is ryk gedetailleerde beskrywings en data ingesamel en ontleed om te bepaal wat grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding, en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling moontlik kan wees.

Die navorsingsbevindinge dui aan dat onderwysers werklik die kind se beste belange op die hart dra en 'n verskil in elke kind se lewe wil maak. Met hierdie studie is bevind dat verskeie faktore onderwysers egter verhoed om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Onderwysers ervaar 'n gebrek aan kennis tesame met moontlike uitdagings wat hul houding beïnvloed. Hierdie uitdagings weerhou hulle daarvan om hul rol ten opsigte van mishandeling effektief te vervul en sluit onder andere kontekstuele en kulturele oortuigings, beperkte tyd en administratiewe aspekte, hul vrees vir die gevolge van identifisering en rapportering, en wantroue in die beskerming- en regstelsel in. Onderwysers toon verskeie behoeftes ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Gevolglik is betekenisvolle aanbevelings gemaak op grond van die bevindinge van die studie. Aanbevelings is gemaak oor opleiding, menslike hulpbronne, en opleidingsverwante voorkomingstrategieë.

Hierdie hoofstuk poog om die navorsingsbevindinge teen die agtergrond van bestaande literatuur te konseptualiseer. Die hoofstuk sluit af met 'n bespreking van die beperkings en sterkpunte van die studie, asook aanbevelings vir toekomstige studies wat moontlik uit die studie kan voortvloei.

5.2 BESPREKING VAN BEVINDINGE

Gedurende die studie het dit duidelik na vore gekom dat die identifisering en rapportering van kindermishandeling nie 'n eenvoudige, objektiewe proses is nie. Bowendien behels dit ook die subjektiewe konteks wat gepaard gaan met verskeie interne en eksterne faktore wat in ag geneem moet word. Hierdie faktore, wat deurgaans 'n kerntema in hierdie studie vorm, het 'n invloed op onderwysers se identifiserings- en rapporteringspraktyke van kindermishandeling. Dit was noodsaaklik om hierdie faktore uit te lig ten einde hulpmiddels (hulpstrategieë en ondersteunende moontlikhede) te identifiseer. Die hooftemas wat 'n effek blyk te hê op onderwysers om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer, sluit hul kennis en bewustheid, asook houding ten opsigte van dié sosio-maatskaplike verskynsel in. Die onderwysers se behoeftes ten opsigte van bystand met hierdie taak, tesame met aanbevelings word ook in hierdie hoofstuk behandel (sien Paragraaf 5.3).

5.2.1 Grondslagfase-onderwysers se kennis en bewustheid van kindermishandeling

5.2.1.1 Kennis

- **Aard van kindermishandeling**

Die resultate van hierdie studie het bevind dat onderwysers tot 'n groot mate die konstruk en verskillende aspekte van kindermishandeling verstaan en kan verduidelik. Alhoewel die onderwysers nie teoreties korrekte beskrywings kon bied nie, was dit duidelik dat die konsep van kindermishandeling en die tipes mishandeling aan hulle bekend is. Die onderwysers was bewus van die negatiewe gevolge wat met kindermishandeling gepaard gaan, asook die risikofaktore wat kinders meer vatbaar vir kindermishandeling maak. Alhoewel daar beperkte navorsing oor hierdie bevinding is, het 'n studie deur Schols et al. (2013) hierdie bevinding bevestig, maar bygevoeg dat onderwysers beperkte kennis van die identifiserings- en rapporteringspraktyke van kindermishandeling het. Die voorafgenoemde is in hierdie navorsing bevestig, en redes hiervoor word vervolgens bespreek.

- **Identifiseringspraktyke**

Onvoldoende kennis van die tekens en simptome van kindermishandeling beperk onderwysers se vermoë om van kindermishandeling bewus te raak ten einde dit in die klaskamer te herken (King, 2011). Die navorsingsdata het bevind dat die onderwysers 'n gebrek aan selfvertroue het om kindermishandeling te identifiseer. Hierdie bevinding word bevestig deur verskeie studies wat bevind het dat onderwysers 'n behoefte aan selfvertroue ten opsigte van die identifisering van kindermishandeling het (Falkiner et al., 2017; King, 2011). Die onderwysers het aangedui dat hulle potensieel nie kindermishandeling suksesvol sal kan identifiseer nie weens hul onsekerheid oor die tekens en simptome. Dit is veral meer relevant in gevalle wanneer die tekens nie ooglopend is nie. Hierdie bevinding stem ooreen met verskeie vorige studies van Kesner en Robinson (2002) asook Walsh en Farrell (2008). Menige studies beskryf onsekerhede oor die tekens en simptome om kindermishandeling te identifiseer, as 'n hindernis, wat met 'n gebrek aan kennis en opleiding verband hou (Kenny, 2001; Kenny, 2004).

In hierdie studie was dit duidelik dat onderwysers eers genoegsame bewyse nodig voordat kindermishandeling gerapporteer sal word. Falkiner et al. (2017) voeg by dat onderwysers 'n behoefte aan sekerheid het. Hierdie behoefte gaan gepaard met 'n huiwerigheid om aksie te neem voordat hulle volkome sekerheid het of mishandeling wel plaasvind. Tesame hiermee vind die onderwysers dit uitdagend om die grootte van die risiko van die vermoedelike en moontlike mishandeling te bepaal, weens hul onsekerheid oor die definiëring van dit wat hul moontlik waarneem en/of ervaar (gewaarwordinge) in die klas. Onderwysers is onseker oor die ernstigheid van sekere situasies (Schols et al, 2013).

Verskeie bronne kan kindermishandeling aan onderwysers openbaar. Die onderwysers het aangedui dat hulle meestal bewus sou word van kindermishandeling deur sigbare tekens, asook wanneer 'n kind se persoonlikheid en gedrag verander (King, 2011; Schols et al., 2013). Verdere bronne wat geïdentifiseer is, sluit kollegas, familieledes, en tekeninge of geskrewe werk van die kind in. Die onderwysers van Skool 2 het veral klem gelê op hul intuïsie om van kindermishandeling bewus te word. Schols et al. (2013) voeg by dat hierdie gevoel somtyds die eerste stap is om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Dit was verbasend dat slegs twee van die ses onderwysers die kind self as 'n potensiële bron uitgelik het. Hierdie resultate verskil van dié van King (2011), wat meen dat verbale bekendmaking die algemeenste vorm van onthulling is. Dit kan dui op 'n persepsie onder die onderwysers dat

kinders te bang en te skaam is om kindermishandeling bekend te maak. In die konteks hiervan is die meeste van die onderwysers van mening dat kinders die mishandeling eerder sal wegsteek weens hul vrees vir die gevolge van openbaring, bv. om deur die oortreder op wraagsugtige wyse bestraft of benadeel te word. Hierby voeg Allnock en Miller (2013) dat kinders versuim om kindermishandeling te onthul weens die feit dat dit 'n verleentheid is waaroor hulle skaam voel, kinders onderwysers se reaksie en die gevolge vrees, en hulle sukkel om iemand met die inligting te vertrou. Dié skrywers meen verder dat kinders se ontwikkelingsvlak ook daartoe kan bydra dat kinders die mishandeling as 'n normale praktyk eerder as 'n misdaad aanvaar (Allnock & Miller, 2013).

- **Rapporteringspraktyke**

In die literatuurstudie is verskeie aanduidings dat onderwysers nalaat om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer weens onvoldoende kennis van en bewustheid oor die onderwerp (Falkiner et al., 2017; Hinson & Fossey, 2000; Kenny, 2001). Die studie het bevind dat gapings in die onderwysers se kennis en bewustheid rakende die rapportering van kindermishandeling bestaan. Al die onderwysers het gemeen dat hul nie voldoende kennis van die verskynsel het om kindermishandeling te hanteer en te rapporteer nie.

Beide skole se onderwysers het soortgelyke rapporteringspraktyke aangedui. Die onderwysers het genoem dat hulle kindermishandeling sal identifiseer en dan aan ander personeellede sal rapporteer, wat hoofsaaklik die skool se maatskaplike werker (Skool 1) en die onderhoof of skoolgebaseerde-ondersteuningspan (Skool 2) is. Hierdie resultate is in ooreenstemming met vorige studies wat toon dat daar verwarring is rakende die persoon of instansie aan wie mishandeling gerapporteer moet word (Kenny, 2001; Olamide, 2012; Petrisson, 2014). 'n Verdere bevinding het aangedui dat onderwysers onseker is oor hul rol om dit by instansies soos die polisie of 'n kinderbeskermingseenheid aan te meld. Studies deur Petrisson (2014) en Kenny (2001) het getoon dat onderwysers eerder aan personeellede as aan die polisie of maatskaplike dienste sal rapporteer. Hoe dit ook al sy, volgens die *Stop Misbruik* protokol (2014), berus die verantwoordelikheid by die onderwyser (met ondersteuning van die skoolhoof) om enige vermoede ten opsigte van kindermishandeling by die korrekte instansie aanhandig te maak. Ter aansluiting hierby vereis die Kinderwet (RSA, 2005) dat 'n onderwyseres haar vermoedens persoonlik aan " 'n aangewese kinderbeskermingsorganisasie, die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling of 'n polisiebeampte " moet rapporteer (p. 160). Dit is egter belangrik om te noem dat die Kinderwet aanbeveel dat geen onderwyser ooit

vervolg sal word op grond van 'n deeglik oorwoë vermoede nie. Inteendeel, die wet moedig onderwysers juis aan om hul ingeligte vermoedens te rapporteer (RSA, 2005). Volgens Fouché et al. (2018) word dit nie van onderwysers verwag om 'n ondersoek in te stel om bewyse te kry voordat die rapportering plaasvind nie. Enige openbaring deur die kind asook tekens wat deur die onderwysers raakgesien word en 'n vermoede van kindermishandeling ontlok kan as redelike gronde beskryf word (Fouché et al., 2018). Hierdie is 'n belangrike aspek van rapportering wat dikwels nie deur skole, onderwysers en ander professionele persone in ag geneem word nie.

- **Wette en beleide**

Uit die data van die studie is bevind dat die onderwysers beperkte kennis ten opsigte van nasionale wette asook departementele en skoolbeleide het. Ten spyte van die wetlike verpligting wat op onderwysers geplaas word om kindermishandeling te identifiseer en rapporteer, was nie een van die onderwysers bewus van enige wette of beleide rakende kindermishandeling nie. Alhoewel hierdie bevinding onverwags was, stem dit ooreen met 'n studie deur Falkiner et al. (2017), wat getoon het dat 47% van die onderwysers beperkte kennis rakende wetgewing gehad het en 56% beperkte kennis rakende protokolle gehad het. Onvoldoende kennis aangaande wette en beleide kan daartoe lei dat onderwysers krimineel vervolg kan word indien hulle nie kindermishandeling rapporteer nie (Kinderwet, RSA, 2005). Soortgelyk aan ander studies (Kenny, 2001; Greytak, 2009) het die huidige studie verder bevind dat onderwysers nie van die skool se beleid rakende kindermishandeling bewus is nie.

Die Kinderwet (RSA, 2005) bepaal verder dat Vorm 22 ingevul moet word wanneer kindermishandeling vermoed word. Desondanks het die onderwysers in die studie nie die spesifieke vorm geken nie. Alhoewel die onderwysers bewus daarvan was dat 'n vorm voltooi moes word, het Jamieson et al. (2017) bevind dat hierdie vorm nie gereeld ingevul word nie. By slegs 4% van die gevalle wat by die polisie aangemeld is en 13% wat by maatskaplike dienste aangemeld is, was Vorm 22 ingevul (Jamieson et al., 2017). Dit is dus duidelik dat daar 'n noodsaaklike behoefte is om onderwysers van die wette en protokolle bewus te maak ten einde hul tegniese en administratiewe pligte na te kom.

5.2.1.2 *Opleiding*

Die data van hierdie studie het uitgelig dat onderwysers nie voldoende opgelei voel om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer nie. Volgens Kenny (2004) dra die beperkte tersiêre en indiensopleiding daartoe by dat onderwysers nie toegerus voel om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer nie. Al die onderwysers wat aan die huidige studie deelgeneem het, het aangedui dat hulle minimale tersiêre en indiensopleiding ontvang het. Hierdie resultate stem ooreen met 'n vorige nasionale kwantitatiewe studie (Olamide, 2012) wat toon dat die meeste onderwysers (70.2%) geen opleiding gehad het oor die identifisering en rapportering van kindermishandeling nie. Hierdie bevindinge word ook internasionaal bevestig. 'n Australiese studie (Walsh, Mathews, Rassafiani, Farrell & Butlera, 2012) het bevind dat 26.5% van onderwysers geen opleiding oor kindermishandeling ontvang het nie, 44% het indiensopleiding ontvang, en 19.4% van die onderwysers het as studente en tydens hul indiensopleiding opleiding gehad.

Die onderwysers het aangedui dat hul tersiêre onderrig en opleiding oppervlakkig was en nie deel van die integrale uitkomst van hul opleiding gevorm het nie. 'n Studie onder Amerikaanse onderwysers het hierdie toedrag van sake bevestig en het 40% van die onderwysers hul tersiêre opleiding as "minimaal" en 34% as "onvoldoende" beskryf (Kenny, 2001). In Suid-Afrika word voornemende Lewensvaardigheidsonderwysers by hoër onderwysinstellings egter opgelei in onderwerpe wat hulle sal toerus om kinders met persoonlike probleme te ondersteun (Nel, 2018). Deel van hierdie opleiding sluit onder andere opleiding oor seksualiteit en kindermishandeling in. Verskeie ander instansies bv. die Departement van Basiese Onderwys in Suid-Afrika, die Wes-Kaapse Onderwysdepartement, RapeWise, Childline, en UNICEF is slegs 'n paar van die instansies wat al ondersteuningsmateriaal vrygestel het om onderwysers en ander professionele persone by te staan om kindermishandeling effektief te hanteer (sien Bylaag K vir skakels na die hulpbronne). Indiensopleiding, wat deur enige van die bogenoemde instansies aangebied kan word, kan gebruik word om kennisgapings te oorbrug, onderwysers weer te herinner aan en ook positiewe houdings ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling onder onderwysers te vestig.

5.2.2 Grondslagfase-onderwysers se houding ten opsigte van kindermishandeling

5.2.2.1 *Persepsies rakende professionele verantwoordelikheid*

Soos genoem in die literatuurstudie is onderwysers meer geneig om kindermishandeling te rapporteer as hulle dit as deel van hul professionele verantwoordelikheid beskou (Goebbels et al., 2008; Schols et al., 2013). Die onderwysers was dit eens dat hulle 'n verantwoordelikheid en verpligting het om kindermishandeling te identifiseer, te rapporteer en gevolglik kinders te ondersteun. Die onderwysers stem saam met die literatuur (Goldman & Grimbeek, 2008) wat meen dat kinders die grootste deel van hul dag by die skool deurbring en gevolglik onderwysers in 'n ideale posisie plaas om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer, asook om kinders te ondersteun. Dit blyk dat die onderwysers 'n positiewe houding teenoor die welstand van die kinders in hul klas weerspieël en ten alle tye die beste belange van die kinders wil verseker. Onderwysers speel 'n belangrike rol in die identifisering en rapportering van kindermishandeling (King, 2011). Dit het duidelik uit die studie na vore gekom dat onderwysers se oortuiging om kindermishandeling te rapporteer op hul as verpligting en verantwoordelikheid om die welvaart van kinders te verseker, berus. Gevolglik lê onderwysers se dryfveer om kindermishandeling te rapporteer daarin om die beste belang van die kind te verseker eerder as om bloot 'n wetlike verpligting na te kom. Alhoewel 'n onderwyser van Skool 2 die verantwoordelikheid as oorweldigend beskryf het, was dit duidelik dat die meeste onderwysers 'n positiewe houding en ingesteldheid het ten opsigte van hul rol om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Ten spyte van die positiewe houding wat onderwysers het, het Fang et al. (2010) en Kenny (2001) bevind dat onderwysers versuim om kindermishandeling te rapporteer, selfs in gevalle waar kindermishandeling vermoed word. Dit blyk dat hierdie bevindinge aan veelvuldige uitdagings wat onderwysers in die gesig staar, toegeskryf kan word. Die uitdagings wat die onderwysers van die huidige studie ten opsigte van kindermishandeling ervaar word vervolgens bespreek.

5.2.2.2 *Uitdagings ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling*

- **Kontekstuele en kulturele oortuigings**

Alhoewel beperkte navorsing oor die invloed van kontekstuele en kulturele invloede bestaan, het Fontes en Plummer (2010) die bevinding van die huidige navorsing bevestig, naamlik dat

kultuur en konteks wel 'n invloed op die identifisering en rapportering van kindermishandeling het.

Kulturele praktyke veroorsaak onsekerhede oor wanneer kindermishandeling gerapporteer moet word. Die onderwysers van Skool 1 het dit uitdagend gevind om die verskil tussen kindermishandeling en aanvaarbare kulturele praktyke te bepaal. 'n Moontlike rede vir hierdie uitdaging kan toegeskryf word daaraan dat onderwysers beperkte inligting oor spesifieke kultuurgroepe en -praktyke het. Verder kan dit toegeskryf word daaraan dat die onderwysers van Skool 1 hulself na skoolure, buite die betrokke gemeenskap (waarin die verskeie kultuurgroepe beweeg) bevind. Gevolglik veroorsaak dit dat onderwysers nie insig het in kulturele of gemeenskapspraktyke wat nie aan hul bekend is nie. Fontes (2005) waarsku dat onderwysers en professionele mense versigtig moet wees dat kulturele praktyke nie 'n verskoning vir kindermishandeling raak nie, aangesien sommige kulturele praktyke wel skadelik is. Soos in Hoofstuk 4 uitgelig, kom verskeie kulturele praktyke en tradisies voor, bv. *ingqithi*, waar 'n deel van 'n kind se vinger verwyder word ten einde die kind van siektes te genees en teen die voorvaders se toorn te beveilig. Alhoewel kulturele oortuigings meestal in 'n sensitiewe lig beskou word, behoort dit steeds krities geëvalueer te word, veral indien dit blyk in te druis teen 'n samelewing gekenmerk deur menseregte, respek vir ander, en lewe oor die algemeen.

Alhoewel vorige studies veral klem plaas op kulturele praktyke wat die handhawing van dissipline en ouerskap insluit (Berzenski & Yates, 2013; Mathews & Benvenuti, 2014), kon hierdie studie nie tot verdere insig in hierdie verband bydra nie. Daarbenewens is taalhindernisse in die huidige studie uitgewys as 'n uitdaging om kindermishandeling te identifiseer en gevolglik te rapporteer aangesien dit tot misverstande kan lei. Dit weerhou kinders daarvan om kindermishandeling te onthul en weerhou onderwysers daarvan om die kinders te verstaan.

In lyn met vorige studies (Fontes, 2005; Fontes & Plummer, 2010) het die huidige studie ook bevind dat onderwysers se sydigheid (spesifieke oortuigings) ten opsigte van sosio-ekonomiese status 'n hindernis in die identifisering en rapportering van kindermishandeling kan wees. Ter verklaring hiervan blyk dit dat onderwysers meer geneig is om kindermishandeling te vermoed as die kind van 'n laer sosio-ekonomiese klas is. Hierdie bevooroordeeldheid is bevestig deur die meeste onderwysers in Skole 1 en 2. Onderwysers van Skool 1 (skool in laerinkomstegemeenskap) het aangedui dat onderwysers in hul

omgewing veral op die uitkyk moet wees vir kindermishandeling, wat impliseer dat kindermishandeling gereeld daar voorkom, terwyl Skool 2 (skool in hoërinkomstegemeenskap) se onderwysers tydens die fokusgroeponderhoud die persepsie bevestig het dat die waarskynlikheid van kindermishandeling laer in hul omgewing sal wees. Die aantal misdade in die area asook gebroke huishoudings (bly by moeder of ander mense, bv. 'n grootmoeder) is deur die onderwysers aangevoer as moontlik risikofaktore wat Skool 1 meer geneig tot kindermishandeling maak.

Luidens 'n onlangse verslag deur Sonke Gender Justice en die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing word sommige kontekste, veral laerinkomste-huisgesinne, dikwels gekenmerk deur afwesige pa's, wat dan tot gebroke huishoudings bydra (Brits, 2018). Dit is skokkend dat slegs 35% van alle kinders in Suid-Afrika saam met hul biologiese pa's grootword (Brits, 2018). Seuns wat sonder pa's grootword, is egter geneig om meer aggressief te wees (Brits, 2018), wat moontlik toegeskryf kan word daaraan dat seuns verwerping ervaar en dit met oormatige en onbeheersde aggressie uitbeeld. Hierdie aggressie kan bydra tot geweld en kindermishandeling. Daarenteen sukkel meisies om gesonde verhoudings met mans te vorm, wat hul meer vatbaar vir mishandeling maak (Brits, 2018). Die verslag het bevind dat die meerderheid kinders wat in gebroke gesinne (by 'n moeder of ander mense, bv. 'n ouma) bly, uit swart en bruin gemeenskappe kom (Brits, 2018). Die voorafgenoemde feite rondom afwesige pa's en gebroke huishoudings in swart en bruin gemeenskappe kan dien as risikofaktore vir kindermishandeling en gesinsgeweld. Skool 1 (wat hoofsaaklik 'n laerinkomste- swart en bruin gemeenskap is) se onderwysers is meer geneig om bewus te wees van kindermishandeling in hul area, terwyl onderwysers van Skool 2 (wat hoofsaaklik 'n wit, hoërinkomste-gemeenskap is) meen dat dit minder waarskynlik in hul area sal voorkom. Om dié rede kan afgelei word dat spesifieke kulturele, gesins- en familie kontekste bepalend kan wees of onderwysers meer of minder geneig is om kindermishandeling te vermoed.

- **Wantroue in die beskerming- en regstelsel**

Die wantroue van onderwysers in die doeltreffendheid van die rapporteringstelsel kan hulle daarvan weerhou om kindermishandeling te rapporteer (Bourke & Maunsell, 2016). Die studie het bevind dat onderwysers nie die beskerming- en regstelsel vertrou nie; gevolglik is hulle van mening dat die stelsel nie die kinders ondersteun nie. 'n Moontlike verklaring hiervoor kan wees dat die rapportering en hantering nie suksesvol deur die beskermingstelsel deurgevoer word nie. Dit lei daartoe dat kinders nie die ondersteuning en beskerming, soos in

die Kinderwet (RSA, 2005) uiteengesit, ontvang nie. Ter versterking hiervan meen Schols et al. (2013) dat die beperkte ondersteuning en die onvoldoende opvolging van beskermingsinstansies daartoe bydra dat onderwysers nie die stelsel vertrou nie en gevolglik nie kindermishandeling rapporteer nie.

Dit blyk verder dat onsekerhede bestaan of die rapportering tot die beste uitkomst vir die kind lei. Die uitkomst van rapportering is in werklikheid baie ernstig en moet dus nie ligtelik beskou word nie. Die onderwysers is van mening dat so 'n rapportering nie omkeerbaar is nie. Dit beteken dat kinders in sekere gevalle uit hul ouerhuis verwyder word en in pleegsorg of die kinderhuis geplaas word. Die realiteit wat hiermee gepaard gaan, is dat kinders hul gesin verloor en moontlik in 'n vreemde konteks geplaas word. Alhoewel alternatiewe plasing (bv. 'n kinderhuis of pleegsorg) die geleentheid bied om kinders te beskerm, ontstaan daar egter vrae oor veiligheid en uitdagings, veral in die kinderhuis. Ander inwonende kinders wat self ook mishandel is, stel soms kinders aan verdere mishandeling bloot; dus word 'n bekende patroon voortgesit (Sherr, Roberts, & Gandhi, 2017). Robinson (2000) meen dat kinderhuise soms 'n gebrek aan personeel en onvoldoende hulpbronne het. Die literatuur dui aan dat die groot aantal gevalle, beperkte hulpbronne en die tekort aan maatskaplike dienste vir kinderbeskerming en -ondersteuning tot laer produktiwiteitsvlakke van personeel kan bydra wat suksesvolle ondersoeke en ondersteuning insluit (USB Optimus Stigting, 2016). Die implikasie hiervan is dat menige kinders nie die ondersteunings- en beskermingsdienste kry wat hul benodig nie.

- **Vreesagtig betreffende die moontlike gevolge**

Die studie het bevind dat verskeie vrese die onderwysers sal weerhou om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Hierdie vrese hou veral verband met die potensiële uitkomst wanneer die onderwyser kindermishandeling rapporteer. Hierdie bevinding word ondersteun deur verskeie studies (Beck et al., 1994; Bourke & Maunsell, 2016; Goebbels et al., 2008; Schols et al., 2013). Onderwysers vrees die negatiewe gevolge wat rapportering op die kind mag hê en potensieel die mishandeling kan vererger (Kenny, 2004; Walsh et al., 2005). Tweedens vrees onderwysers die gevolge wat rapportering vir hulself mag inhou. Bhana (2015) wys daarop dat rapportering tot gewelddadige reperkussies vir die onderwyser kan lei en hul veiligheid in gedrang kan bring. Gevolglik ontmoedig dit onderwysers om die stap te neem en te rapporteer. Laastens vrees onderwysers om in die hof te gaan getuig. Falkiner et al. (2017) bevestig hierdie bevinding en maak melding van 'n Ierse studie van 20 jaar gelede

wat toon dat 67% van die skoolonderwysers wat deelgeneem het, dagvaarding gevrees het. Weereens is dit noodsaaklik om te beklemtoon dat die Kinderwet (RSA, 2005) voorsiening maak vir die rapportering van kindermishandeling en onderwysers nooit vervolgt sal word op grond van die rapportering van hul ingeligte vermoedens nie.

- **Administratiewe aspekte en tydsbeperkings**

Die data van die studie het getoon dat onderwysers groot leerdergetalle, beperkte tyd en besige skedules uitgelik het as uitdagings om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. As gevolg van groot leerdergetalle en die akademiese kurrikulum het onderwysers beperkte tyd om individueel aandag aan elke kind in die klas te skenk. Die feit dat tekens nie raakgesien word nie veroorsaak dat onderwysers potensieel nie kindermishandeling suksesvol sal kan identifiseer nie (Choo et al., 2013; Webb & Vulliamy, 2001). Blyth en Milner (in Webb & Vulliamy, 2001) verduidelik dat, weens beperkte tyd en groot leerdergetalle, onderwysers dit uitdagend vind om aandagtig na kinders te luister en hul waar te neem. Gevolglik vind onderwysers dit makliker om eerder kindermishandelingsgevalle na ander rolspelers te verwys as om dit self te hanteer.

Rapporteringsadministrasie word ook as 'n hindernis beskou. In lyn met 'n studie deur Webb en Vulliamy (2001), het die onderwysers telefoonoproepe en papieradministrasie as voorbeelde van moontlike administratiewe take uitgelik. Die skrywers het egter hofverpligtinge as 'n bykomende las ten opsigte van tyd en administrasie beklemtoon. Die implikasie hiervan is dat onderwysers dikwels nie die tyd en moed het om die administratiewe aspek van rapportering aan te pak nie.

5.2.2.3 *Persepsies van ondersteuningstrukture*

Walsh et al. (2006) en Choo et al. (2013) het die uitwerking van die skool se eienskappe op die onderwyser se identifiserings- en rapporteringspraktyke ondersoek. In lyn met die huidige studie het bogenoemde studies bevind dat die rol, houding en ondersteuning van die skoolhoof en kollegas, onderwysers se rapporteringspraktyke kan beïnvloed. Die grootste ondersteuningstruktuur in Skool 1 sluit kollegas, graadgroep-kollegas, onderhoof asook 'n maatskaplike werker in, terwyl onderwysers van Skool 2 hul ondersteuningspan en bestuurspan as hul ondersteuningstruktuur beskou. Uit die huidige studie blyk dit dat die onderwysers bereidwillig is om kindermishandeling te rapporteer, aangesien hul skool se ondersteuningstrukture in plek is. Alhoewel hierdie bevindinge van sommige vorige studies

(Kenny, 2001; Kenny, 2004) verskil, is dit in ooreenstemming met dié van Dinehart en Kenny (2015) en Petrisson (2014).

Die navorsingsbevindinge van die studie het getoon dat die sosio-ekonomiese konteks waarin die skool geleë is, 'n beduidende rol in terme van eksterne ondersteuning speel. Hierdie insig is nie eksplisiet in die literatuur wat oor hierdie onderwerp handel, teëgekom nie. Skool 1, wat in 'n laer sosio-ekonomiese konteks geleë is, steun hoofsaaklik op die hulpbronne in die skool en van die staat, terwyl Skool 2 aan die ander kant ook van hulpbronne uit die gemeenskap en private sektor gebruik maak. Laasgenoemde ondersteuning is in die vorm van spelterapeute, sielkundiges en kundige sprekers. Die onderwysers van Skool 2 besef egter dat eksterne ondersteuning moontlik is as gevolg van die skool se gunstiger ekonomiese posisie, eie inisiatief en moontlik opofferende insette.

Kortom beskik beide die skole oor positiewe aspekte wat onderwysers kan bystaan om kindermishandeling effektief te hanteer. Dit is duidelik dat die ondersteuning van ander personeellede, bestuurspanlede en die maatskaplike werker (soos in Skool 1) in die skool onderwysers bemagtig om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Boonop maak Skool 2 ook gebruik van eksterne menslike hulpbronne, bv. spelterapeute, om hulle te ondersteun. Aangesien opvoeding en onderwys se kernwaardes op gesonde groei, ontwikkeling en mens-erende waardes gegrond is, is 'n skool 'n geskikte plek om kindermishandeling en geweld aan te spreek. 'n Samelewing gekenmerk deur gesonde ontwikkeling en respek val egter nie uit die lug uit nie; dit is 'n verworpenheid wat meestal deur opvoeding en onderwys verkry en behou word. Dit is dus onderwysers en ander professionele persone se plig om mishandeling en die ongesonde praktyke wat dit dikwels onderlê, soos geslagsongelykhede en die uitbuiting van kinders se vertroue, by die naam te noem en kampvegters vir die beste belang van die kind te wees.

5.3 BEHOEFTE EN AANBEVELINGS

Alhoewel daar faktore en redes kan wees waarom kinders mishandel word, is dit noodsaaklik om te besef dat dit nooit as verskoning vir hierdie mensonterende daad kan geld nie. Mishandeling is nooit aanvaarbaar nie en kan dus nooit geregverdig word nie. Geweld, aanranding, verkragting, die drang om seer te maak (vernedering en minagting), wreedheid en boosheid is vorms van barbarisme; die teenoorgestelde van 'n beskawing waar respek, deernis, waardes en menseregte grondliggende eienskappe is (Esterhuyse, 1994). Alhoewel ons

deurlopend poog om die mishandeling van kinders te verklaar en dit dikwels nuttig in die proses is om die verskynsel beter te verstaan, dien dit egter nooit as regverdiging nie. Aan die kern van enige tipe kindermishandeling lê die uitbuiting van kinders se natuurlike weerloosheid asook afhanklikheid van gesonde binding met 'n versorger. Onderwysers en skole moet dus poog om hierdie uitbuiting aan die kaak te stel deur kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Trouens, uitdagings en faktore wat onderwysers daarvan weerhou om kindermishandeling te hanteer, moet effektief aangespreek word.

Die bevindinge van hierdie studie maak dit verder duidelik dat die identifisering en rapportering van kindermishandeling nie in isolasie beskou kan word nie. Verskeie rolspelers (bv. die onderwysers, die kind, die ouers, skoolhoof, maatskaplike werker, maatskaplike stelsel, polisie en wette) het 'n invloed op die onderwyser asook die praktyke ten opsigte van kindermishandeling. Dit beteken dat verskeie sisteme en kontekste 'n invloed op onderwysers se pogings om kindermishandeling te rapporteer, sal hê. Die bio-ekosistemiese model kan as 'n waardevolle lens gebruik word ten einde die bevindinge asook die behoeftes en aanbevelings te interpreteer (sien Figuur 2). Walsh et al. (2012) verduidelik dat onderwysers se rapporteringspraktyke 'n invloed op die regering, wetgewers, beleidmakers, skoolowerhede, gesinne en kinders het. Om effektiewe rapporteringspraktyke aan te moedig, is dit van kardinale belang dat die onderwysers se behoeftes op verskeie vlakke verstaan en aangespreek word.

Soos in Hoofstuk 2 aangedui, bestaan die bio-ekosistemiese model uit die volgende: **mikrosisteem** (die onmiddellike omgewing van die individu), **mesosisteem** (stel mikrosisteme wat mekaar beïnvloed en voortdurend interaksie met mekaar het), **eksosisteem**, (konteks waar die onderwyser nie direk gemoeid is nie, maar waar die verhoudings en interaksies in hierdie stelsel die onderwyser wel beïnvloed), **makrosisteem** (sosiale, politieke en ekonomiese strukture, wat die geloofsoortuigings, gebruike en waardes van die ander sisteme beïnvloed) asook die **chronosisteem** (verandering oor tyd) (Swart & Pettipher, 2011). Die behoeftes en aanbevelings wat uit die studie voortgespruit het, word vervolgens aan die hand van die bio-ekosistemiese model bespreek. Voorkomingstrategieë, opleiding en riglyne is as behoeftes geïdentifiseer, en aanbevelings is dienooreenkomstig gemaak. Sien Figuur 10, op die volgende bladsy, om die wisselwerking tussen die verskillende sisteme te begryp met betrekking tot die behoeftes en aanbevelings.

Figuur 10. n Bio-ekosistemiese model van die wisselwerking tussen verskillende sisteme met betrekking tot die behoeftes en aanbevelings van die studie (Gebaseer op Bone, 2015).

5.3.1 Voorkomingstrategieë

Kindermishandeling het verreikende gevolge; daarom is die voorkoming van hierdie sosio-maatskaplike verskynsel en ook misdaad noodsaaklik. Die voorkoming van kindermishandeling verwys na maatreëls wat ingestel word om kindermishandeling te voorkom nog voordat dit plaasvind (Makoae et al., 2012). In die studie is bevind dat die onderwysers 'n behoefte aan voorkomingstrategieë het. Dit is duidelik dat sulke strategieë nie werklik tans aandag geniet nie. Die onderwysers het voorgestel dat kinders, lede van die publiek en volwassenes van kindermishandeling bewus gemaak moet word deur middel van gepaste voorkomingsprogramme. Voorkomingstrategieë kan in die konteks van die bio-ekosistemiese model in die **mikrosisteem** en die **mesosisteem**, wat hoofsaaklik die skoolstelsel insluit, asook in die **eksosisteem** en **chronosisteem** ontwikkel en toegepas word.

In die **mikrosisteem** spandeer grondslagfase-onderwysers heelwat tyd met die leerders in die klas; daarom kan geleentheid geskep word vir gesprekke oor 'n verskeidenheid temas rakende kindermishandeling. Alhoewel die Lewensvaardigheid-kurrikulum die onderwerp hanteer, was die onderwysers se ervaring en persepsies dat dit nie die aandag geniet wat dit behoort te geniet nie. Die onderwysers het dus, in ooreenstemming met die literatuur, voorgestel dat

skoolgebaseerde programme in die **mesosisteem** geïmplementeer moet word om kinders van kindermishandeling bewus te maak (Topping & Barron, 2009). Alhoewel die onderwysers slegs aanvaarbare en onaanvaarbare aanraking uitgelig het, behoort hierdie programme te fokus op 'n verskeidenheid temas wat onder andere persoonlike veiligheid, liggaamsbesit, private liggaamsdele, asook geheimhouding insluit (Walsh, Zwi, Woolfenden & Shlonsky, 2015). Skool 1 en 2 se onderwysers het 'n poppekas voorgestel as medium wat gebruik kan word om bewusmaking onder kinders te bevorder, terwyl Skool 1 se onderwysers ook na plakkaat verwys het. Walsh et al. (2015) voeg by dat video's, liedjies, aanbiedings en boeke gebruik kan word om kinders van die onderwerp bewus te maak. Daarby kan onderwysers van klasoefeninge/praktiese oefeninge (soos bv. werkselle ens.), rolspel, bespreking en terugvoering gebruik maak om leergeleenthede vir die kinders te skep om hulle te leer hoe om mishandelingsituasies te hanteer wanneer dit gebeur (Topping & Barron, 2009).

Hoër onderwysinstellings (in die **eksosisteem**) behoort ook meer by voorkomingsprogramme betrokke te raak. Nagraadse onderwys en opvoedkunde studente kan gebruik word om bewusmakingsveldtogte by skole te loods. Hierdie programme kan bv. poppekaste, opvoerings, praatjies ens. insluit. Die **chronosisteem** moet in ag geneem word om ouderdomgepaste onderrig aan die leerders te bied. Scholes, Jones, Stieler-Hunt, Rolfe, en Pozzebon (2012) meen dat onderwysers 'n noodsaaklike rol in die voorkoming van kindermishandeling speel en gepas in die vorm van opleidingsgeleenthede toegerus moet word om sodoende hul verantwoordelikheid om kinders optimaal te beskerm, na te kom.

Weens ouers/voogde se belangrike rol in die voorkoming van kindermishandeling is dit noodsaaklik om 'n verhouding tussen die skool en die ouers/voogde (in die **mesosisteem**) te vestig. Volgens Cilliers (2008) vorm hierdie verhouding 'n integrale deel van 'n kind se skolastiese en persoonlike ontwikkeling. Hierdie verhouding tussen die ouers/voogde en die skool het 'n positiewe effek op 'n kind se akademiese en emosionele vordering en lei ook tot 'n afname in gedragsprobleme (Cilliers, 2008). Skole en onderwysers moet dus werk maak daarvan om 'n skoolkultuur te vestig waarin ouers/voogde gemaklik en veilig voel. Swart en Phasha (in Cilliers, 2018) maak melding van ses maniere hoe hierdie verhouding versterk kan word, wat soos volg beskryf kan word:

- 1) Onderwysers kan ouers/voogde bystaan deur hul by voorkomingsprogramme (bv. ouerskap en oueropleiding) in te sluit en in terme van ouerskap en ouerleiding hulp te verleen.

- 2) Oop kommunikasie is nodig in die vorm van gereelde ontmoetings en kommunikasie om die kind se ontwikkeling en welwees te bespreek.
- 3) Ouers/voogde moet aangemoedig word om vrywillige werk te doen, bv. om by fondsinsamelings te help en hul talente en kundighede te gebruik om die skool te ondersteun en te help.
- 4) Onderwysers kan ouers/voogde ondersteun om kinders by die huis met skoolwerk te help.
- 5) Ouers/voogde kan betrokke wees by die bestuur van die skool en dus by besluitneming betrek word.
- 6) Die gemeenskap kan betrek word om die beste onderrig en opvoedingsdienste vir die leerders te bied.

Aangesien die onderwysers die kultuurpraktyke uitgewys het as 'n potensiële uitdaging om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer, was dit noodsaaklik om te poog om hierdie uitdaging aan te spreek. Dit is eerstens belangrik om 'n skool- en klaskamerkultuur te vestig waarin elke persoon, ongeag ras, kultuur, of taal, welkom en veilig voel. Rens (2018) verduidelik dat hierdie kultuur gevestig word wanneer onderwysers nadink oor en vertrou is met hul eie kultuur, maar ook bereid is om ander kulture in die skoolkonteks te respekteer en te aanvaar. Verder kan onderwysers meer bewus word van 'n gemeenskap en die kultuur deur meer betrokke te wees. Ouers/voogde en onderwysers word gevolglik aangemoedig om aan aktiwiteite in die skoolstelsel (**mesosisteem**) en gemeenskap (**eksosisteem**) deel te neem. Op hierdie manier word die diversiteit van kulture erken, en kulturele sensitiwiteit en kennis word bewerkstellig.

5.3.2 Opleiding

Die studie het bevind dat onderwysers 'n behoefte aan opleiding het weens (1) hul beperkte kennis en bewustheid rakende kindermishandeling asook (2) hul wetlike rol om dit te rapporteer. Die behoefte aan opleiding kan in die konteks van die bio-ekosistemiese model in al vyf sisteme voorkom, naamlik die **mikrosisteem**, **mesosisteem**, **eksosisteem**, **makrosisteem** en **chronosisteem**.

Op die **mikrovlak** het die studie bevind dat onderwysers nie oor die nodige kennis beskik om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer nie. Hierdie gebrek aan kennis veroorsaak onsekerhede wat met 'n gebrek aan rapportering gepaard gaan. Verder het onderwysers se houding ook 'n invloed op die rapporteringspraktyke. Hierdie houding kan beïnvloed word deur die **mesosisteem** (bv. tydsbeperkings en administratiewe pligte, volgepakte skedules, tekort aan gepaste ondersteuning), **eksosisteem** (bv. wantroue in die beskerming- en regstelsel) en die **makrosisteem** (bv. samelewing/sosiale konteks en kulturele oortuigings).

Op die **mesosisteem** speel die verhouding tussen die onderwyser en skoolstelsel 'n belangrike rol om onderwysers te ondersteun om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Alhoewel die onderwysers gevoel het dat hul ondersteuningstrukture in die skool in plek is, was daar 'n duidelike behoefte aan opleiding ten einde meer voorbereid en bevoeg te wees om kindermishandeling te hanteer. Die onderwysers het voorgestel dat opleiding gefokus moet wees op die identifisering en bewusmaking van kindermishandeling asook die stappe wat geneem moet word om suksesvol te rapporteer. Volgens Falkiner et al. (2017) moet onderwysers ook bewus gemaak word van wetgewing, hul wetlike verantwoordelikheid en gevolg wat met die gebrek aan rapportering gepaard gaan.

Verskeie studies het getoon dat opleiding oor die verskillende aspekte van kindermishandeling 'n positiewe rol in die identifisering en rapportering daarvan kan speel (Bourke & Maunsell, 2015; Kenny, 2004). Alhoewel die onderwysers indiensopleiding verkies, aangesien dit dan meer relevant is, is tersiêre opleiding op die **mesosisteem** (verhouding tussen onderwyser en tersiêre opleidingsinstansie) egter ook belangrik. Walsh en Farrell (2008) meen dat voornemende onderwysers wel sekere kennis tydens tersiêre opleiding opdoen en dit nie onderskat moet word nie. Daar word dus aanbeveel dat hoër onderwysinstansies die nodige aandag aan die onderwerp van kindermishandeling moet skenk. Terselfdertyd sal dit geskik wees om 'n kenner op die vlak van kinderregte en kindermishandeling (bv. 'n dosent van die regs fakulteit) te nader om hierdie onderwerp met die studente te behandel. Op hierdie manier word die erns van die onderwerp onderstreep.

Tesame met tersiêre opleiding, is indiensopleiding om onderwysers gereeld van kindermishandeling asook die identifisering en rapportering daarvan, bewus te maak, ook van kardinale belang. 'n Studie deur Rule (2014) bevestig hierdie siening en het bevind dat onderwysers wat indiensopleiding oor seksuele mishandeling gehad het, meer selfvertroue getoon het om kindermishandeling te identifiseer en om die korrekte rapporteringsprosedures

te volg. Hierdie opleiding kan vanuit die **eksosisteem** (bv. Departement van Onderwys, WKOD, ander gemeenskapsorganisasies, nie-regeringsorganisasies, ens.) asook **makrosisteem** (bv. beleidmakers en wetgewers) geïmplementeer word. Indiensopleiding kan in die vorm van werksinkels (byvoorbeeld, opleiding deur RapeWise) of in die vorm van kort kursusse oor 'n sekere tydperk plaasvind. Hierdie programme moet deur die Suid-Afrikaanse Raad vir Opvoeders (SACE) geakkrediteer word sodat die onderwysers dan voortgesette professionele onderwysersontwikkeling-punte (algemeen bekend as CPTD) kan verdien. Die **chronosisteem** word betrek waar opleiding oor 'n tydperk plaasvind aangesien dit tot verandering in kennis, houding asook rapporteringspraktyke (gedrag) kan lei. Met ander woorde, die onderwyser se ontwikkeling en vlak van volwassenheid met betrekking tot kennis en bewustheid speel 'n noodsaaklike rol in hoe kindermishandeling deur die onderwyser beskou en hanteer sal word.

Dit is egter moontlik dat 'n negatiewe houding teenoor opleiding tot weerstandigheid ten opsigte van nuwe inligting en kennisopvattinge kan lei. 'n Onderwyser van Skool 2 het hierdie siening bevestig en is van mening dat hulle soms opleiding as 'n las beskou aangesien dit baie tyd in beslag neem en soms op die verkeerde tyd van die dag en skoolkalender aangebied word. Nieteenstaande is daar in die studie bevestig dat onderwysers hunker na opleiding oor die onderwerp, maar dat die wyse waarop opleiding aangebied word asook opleidingsmateriaal potensieel heroorweeg moet word. 'n Aanbeveling is om werksinkels en kort kursusse meer interaktief te maak. Dit beteken dat onderwysers aktief betrokke moet wees in die opleiding in die vorm van gesprekke en groepswerk. Opleidingsmateriaal kan meer praktiese gebaseer wees deur voorbeelde te gee van gevalle en die hantering daarvan. Gevallestudies kan ook gebruik word om die hanteringspraktyke daarvan praktiese te maak.

5.3.3 Hulpbronne

Die studie het bevind dat onderwysers en personeel 'n behoefte het aan menslike hulpbronne. Hierdie ondersteuning kan geskied in die vorm van spesifieke ondersteuning (toegeken persone) of vrywillige helpers (ouers, grootouders, gemeenskapswerkers, ens.). Die onderwysers het ook 'n behoefte aan duidelike riglyne ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling aangedui. Die behoefte aan hulpbronne kan in die konteks van die bio-ekosistemiese model in twee sisteme voorkom, naamlik die **mesosisteem** en die **eksosisteem**.

- **Menslike hulpbronne**

Skool 1 en Skool 2 se onderwysers het voorgestel dat onderwysers spesifieke ondersteuning, bv. deur assistente, beraders en maatskaplike werkers, moet ontvang. Wat die **mesosisteem** betref, het Skool 1 se onderwysers voorgestel dat assistente in die klas aangestel word. Die implikasie hiervan is dat onderwysers ondersteuning het ten einde kindermishandeling te identifiseer, veral in klasse met groot leerdergetalle. Bowendien kan assistente onderwysers ondersteun deur die rapporteringsadministrasie af te handel ten tye van beperkte tyd. Schols et al. (2013) beaam hierdie voorstel en meen dat onderwysers wat ondersteuning in die klaskamer kry, meer gemotiveerd sal wees om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer.

Internasionale en nasionale literatuur het bevestig dat die onderwys 'n toenemend en uiters stresvolle beroep is (Kyriacou, 2001; Schulze & Steyn, 2007). Gelykluidend het 'n onderwyser in Skool 2 ook ondersteuning in die vorm van 'n berader vir onderwysers voorgestel. Spanning word deur verskeie redes veroorsaak, insluitend werkslading, beperkte tyd en komplekse samelewings (Kyriacou, 2001). Verder meen Schulze en Steyn (2007) dat onderwysers emosionele uitputting ervaar, aangesien onderwysers dikwels kinders met hul persoonlike probleme help. Daar is ook bevind dat veelvuldige kulture in 'n skool tot 'n onderwyser se angstigtheid kan bydra weens onsekerhede oor hanteringsmetodes (Schulze & Steyn, 2007). Onderwysers wat emosioneel ondersteun word, sal dus minder tot uitbranding geneig wees (Kyriacou, 2001).

Wat die **eksosisteem** betref, het die onderwysers voorgestel dat meer maatskaplike werkers by die skole betrokke moet wees. Hendricks (2014) bevestig dat die gebrek aan menslike hulpbronne daartoe bydra dat kinders nie toepaslik ondersteun word nie. Indien meer maatskaplike werkers betrokke is, kan meer kinders ondersteun word in die proses om kindermishandeling aan te spreek. Boonop verskaf maatskaplike werkers beradings- en terapeutiese dienste om die kinders met die trauma wat hulle ervaar, by te staan (Landman, 2005).

Vrywillige helpers in die **mesosisteem** (verhouding tussen skool en ouers/grootouers) asook die **eksosisteem** (verhouding tussen skool en gemeenskap) kan gebruik word om onderwysers te ondersteun. Hierdie helpers kan bv. by voorkomingsprogramme betrokke wees.

- **Duideliker riglyne ten opsigte van die hantering van kindermishandeling**

In die **eksosisteem** asook die **makrosisteem** word beleide asook beleidsveranderinge voorgestaan. Dit is juis in hierdie sisteme waar dokumente wat riglyne benadruk, opgestel en verander kan word. Die onderwysers van Skool 1 het 'n behoefte aan duideliker riglyne met betrekking tot die identifisering, prosedures, stappe wat geneem moet word, en persone met wie gepraat kan word, geïdentifiseer. Die riglyne sal help om vir die onderwysers meer sekerheid te skep ten opsigte van hul eie optrede wanneer hulle kindermishandeling teëkom. Die literatuur beklemtoon dat beleide, spesifieke stappe en verantwoordelikhede onderwysers sal ondersteun wanneer kindermishandeling vermoed word (King, 2011). Nietemin stel Schols et al. (2013) verder voor dat 'n gestruktureerde siftingstoets as 'n instrument gebruik word om kindermishandeling te identifiseer. Hierdie instrument sal veral bruikbaar wees wanneer die mishandeling nie voor die hand liggend blyk te wees nie.

Die *Stop Misbruik* Protokol (2014) van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement is 'n voorbeeld van 'n deeglike dokument wat vir onderwysers beskikbaar is. Hierdie dokument is juis opgestel om aan onderwysers en ander rolspelers riglyne te bied om kindermishandeling effektief te hanteer. Die dokument beklemtoon die wette wat met kindermishandeling verband hou, tekens om kindermishandeling te identifiseer, en prosedures wat gevolg moet word wanneer kindermishandeling vermoed word. Dit blyk dat die bespreking en implementering van hierdie dokument en ook relevante wetgewing deur onderwysers verwelkom sal word. Skoolhoofde moet daarom tyd hieraan afstaan ten einde onderwysers met die identifisering en rapportering van kindermishandeling gemaklik te maak.

5.4 BEPERKINGS VAN DIE STUDIE

Verskeie beperkings is geïdentifiseer. Die eerste beperking wat in ag geneem moet word, is dat die deelnemers slegs uit grondslagfase-onderwysers bestaan het. Grondslagfase-onderwysers is juis gekies, aangesien dit 'n sensitiewe fase van kinderontwikkeling is weens jong kinders se natuurlike weerloosheid (dit word dikwels deur volwassenes en misdadigers uitgebuit), maar ook omdat die kinders vir die meeste van die skooldag by een onderwyser bly en sy hulle dus kan leer ken. Om te verseker dat die data meer verteenwoordigend van die skool is, sou dit ideaal wees om 'n verskeidenheid rolspelers in die skole as deelnemers te gebruik. Verder is dit ook noodsaaklik om in ag te neem dat onderwysers slegs een sisteem in die skoolomgewing is. Verskeie rolspelers in 'n skoolomgewing kan en moet

kindermishandeling identifiseer en rapporteer. Die persepsies en ervarings van skoolhoofde, ouers, terapeute, maatskaplike werkers en onderwysers van ander fases sou waardevolle en insiggewende data tot die studie gebring het.

Alhoewel die studie kwalitatief van aard is en 'n kleiner aantal deelnemers erken, sou dit in die toekoms meer deelnemers by soortgelyke studies kon betrek. Op hierdie manier kan nog meer diepgaande data en ryk beskrywings die oordraagbaarheid en betroubaarheid van grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling verhoog.

Derdens was die deelnemers van die studie aan slegs twee tipes kontekste verbonde. Die bevindinge kan dus nie tot die algemene bevolking van grondslagfase-onderwysers asook die wyer bevolking veralgemeen word nie. Die doel van die studie was egter nie om die data te veralgemeen nie, maar om konteksspesifieke afleidings en aanbevelings op grond van 'n genuanseerde data-stel te maak. Die navorsingsproses soos vir hierdie studie kan egter op verskeie kontekste toegepas word.

5.5 STERKPUNTE VAN DIE STUDIE

Hierdie studie het aan die onderwysers die geleentheid gebied om meer bewus te word van hul eie kennis rakende kindermishandeling, wat die identifisering en rapportering daarvan insluit. Verskeie onderwysers het aangedui dat hulle by die navorsingsproses baat gevind het, aangesien hul oor hul eie kennis, bewustheid en praktyke kon nadink. Deelnemer 2 het haar dankbaarheid en nadenke soos volg aangedui:

"Ek wil sommer vir jou dankie sê vir wat jy doen. Dit is goed om hierdie sessie te kon hê."

Na my mening en kennis is dié kwalitatiewe studie van die eerste plaaslike studies wat op grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling in die voorstede van Kaapstad fokus. Hierdie studie het data tot die navorsingsveld toegevoeg en bygedra tot die kennis en insig rakende grondslagfase-onderwysers se bewustheid, kennis, houding en praktyke ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Die studie beklemtoon ook die uitdagings wat met die identifisering en rapportering van kindermishandeling gepaard gaan.

Hierdie studie het gepoog om die ervarings en persepsies van onderwysers na vore te bring, wat op sy beurt waardevolle inligting aan die Wes-Kaapse Onderwys Departement asook skole oor die algemeen kan bied. Die bevindinge kan gebruik word om ondersteuning- asook intervensiestrategieë vir die skole in werking te stel ten einde onderwysers te help om kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer. Die inligting beklemtoon ook die belangrikheid van voorkomingstrategieë wat in die verskeie sisteme geïmplementeer behoort te word.

5.6 AANBEVELINGS VIR TOEKOMSTIGE STUDIES

Hierdie studie het gepoog om diepgaande, ryk beskrywings van grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling weer te gee. Om die omvangrykheid van die onderwerp verder te beklemtoon en selfs groter ondersteuning te stimuleer en te bevorder, kan daar in die toekoms van 'n groter getal deelnemers en verskeie rolspelers gebruik gemaak word. Ander relevante rolspelers sluit onder andere skoolhoofde, maatskaplike werkers, onderwysers van ander fases, gemeenskapswerkers en opvoedkundige sielkundiges in.

Dit word aanbeveel dat verskeie kontekste gebruik word om data in te samel om sodoende oordraagbaarheid te verseker. Verder word aanbeveel dat verskillende tipes skole (bv. 'n privaat skool, 'n spesiale skool, 'n landelike skool en 'n stedelike skool) in verskillende kontekste geïdentifiseer word om hul bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling te bepaal.

Om die effektiwiteit van voorkomingstrategieë te bepaal, sal dit waardevol wees om empiriese navorsing uit te voer. Op hierdie manier kan 'n verband getref word tussen navorsing en praktyk ten einde die mees effektiewe sisteme en strategieë in plek te stel om kindermishandeling te voorkom. Verder sal dit nuttig wees om die effektiwiteit van huidige voorkomingsprogramme te bepaal om die programme sodoende te verbeter.

Hierdie navorsing het op die uitdagings van identifisering en rapportering gefokus. Verdere navorsing is egter nodig om te bepaal watter faktore en elemente daartoe bydra dat onderwysers wel kindermishandeling rapporteer. Dit is dan belangrik om skole te identifiseer waar onderwysers kindermishandeling aan die polisie of kinderbeskermingsdienste rapporteer ten einde te bepaal watter faktore hul beïnvloed. Op hierdie manier kan verskillende skole met

mekaar vergelyk word om die positiewe elemente vir identifisering en rapportering van kindermishandeling te bepaal.

5.7 SAMEVATTING

By wyse van die verkenning van grondslagfase-onderwysers se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke is verskeie faktore wat 'n invloed op die onderwerp het, geïdentifiseer. Uit die bevindinge blyk dit dat die onderwysers hul professionele verantwoordelikheid om kinders te beskerm deur kindermishandeling te identifiseer en te rapporteer, hoog op prys stel. Desnieteenstaande ervaar onderwysers sekere uitdagings wat hulle weerhou om hierdie rol effektief te vervul. Alhoewel onderwysers positiewe ervarings jeens sekere ondersteuningstrukture het, blyk dit dat onderwysers 'n gebrek aan kennis het, tesame met moontlike persoonlike en sistemiese hindernisse wat hul houding beïnvloed. Hierdie hindernisse sluit onder andere kontekstuele en kulturele oortuigings, tydsbeperkings, administratiewe aspekte, hul vrees vir die gevolge van identifisering en rapportering, asook wantroue in die beskerming- en regstelsel in. Die studie se resultate dui daarop dat onderwysers 'n behoefte aan opleiding, duideliker riglyne, menslike hulpbronne en ondersteuning, asook onderrigverwante voorkomingstrategieë het.

5.8 REFLEKSIE

Die geleentheid om oor die studie te kon nadink was in sterk kontras met die ritme van die afgelope 18 maande, wat gekenmerk is deur 'n volgepakte program en werksdruk. Gedurende dié tydperk moes ek gedurig my persoonlike lewe, internskap en tesis balanseer, wat gevolglik tydsdruk veroorsaak het. Die kans om rustig te kon reflekteer oor die omvang van die navorsing het my net weereens laat besef hoe bevoorreg ek is om deel van so 'n projek te kon wees.

Die deelnemende onderwysers in die studie het 'n werklike behoefte om ten alle tye in die beste belange van die kind op te tree. Terselfdertyd vind hulle vreugde in hul leerders en vertolk hul onderrig- en opvoedingsrol met die nodige erns. Bowendien besef die onderwysers dat die kinders wat voor hulle (die onderwysers) sit ongeveer die helfte van hul bewustelike tyd in hulle sorg spandeer. Daar is dus 'n universele gevoel van omgee om die beste vir die kind te bewerkstellig, ongeag die tekort aan kennis en opleiding asook die vele uitdagings rondom die identifisering en rapportering van kindermishandeling.

Die onderwerp lê my besonder na aan die hart, en die geleentheid om in die betrokke veld navorsing te doen met die hoop vir 'n waardevolle uitkoms het my entoesiasme ondersteun, selfs in die moeilikste van tye. Ek glo egter dat ek nie slegs 'n bydrae tot die bevordering van die onderwerp en die daarstelling van potensiële boublokke vir toekomstige navorsing op die gebied ondersoek het nie, maar dat die navorsing 'n daadwerklike bydrae tot my eie groei, lewensuitkyk en denke gemaak het. Ek is dus nie onaangeraak gelaat deur die spesifieke onderwerp, sowel as die proses van eerlike navorsing nie.

"Enjoy where you are on the way where you are going."

Kyle Winkler

BRONNELYS

- Afrika-komitee van kundiges wat die regte en welsyn van die kind bevorder. (1990). *African charter on the rights and welfare of the child*. Addis Abeba: Afrika Unie Kommissie.
- Akehurst, R. (2015). Child neglect identification: The health visitor's role. *Community practitioner: The journal of the Community Practitioners' & Health Visitor Association*, 88(11), 38-42.
- Allan, A. (2016). *Law and ethics in psychology: An international edition*. Somerset-Wes: Inter-Ed Uitgewers.
- Allen, G. (2011). *Early Intervention: The Next Steps*. Londen: Crown.
- Allnock, D., & Miller, P. (2013) *No one noticed, no one heard: A study of disclosures of childhood abuse*. Londen: NSPCC.
- Alvarez, K. M., Kenny, M. C., Donohue, B. & Carpin, K. M. (2004). Why are professionals failing to initiate mandated reports of child maltreatment, and are there any empirically based training programs to assist professionals in the reporting process? *Aggression and Violent Behavior*, 9, 563-578.
- Ashton, V. (2001). The relationship between attitudes toward corporal punishment and the perception and reporting of child maltreatment. *Child abuse and Neglect*, 25(3), 389-399.
- Babbie, E. (2011). *The basics of social research* (5e uitgawe). Belmont: Wadsworth, Cengage Learning.
- Baginsky, M. (2003). Newly qualified teachers and child protection: A survey of their views, training and experiences. *Child Abuse Review*, 12(2), 119-127.
- Bähre, E. (2002). The exchange of sex, blood, and money among Africans in Cape Town. *Journal of Religion in Africa*, 32(3), 300-332.
- Barbour, R. (2007). *Doing focus groups*. Londen: Sage.

- Barbour, R. (2008). *Introducing qualitative research: A student guide to the craft of doing qualitative research*. Londen: Sage.
- Barron, L. (2006). Literature Review. In V. Jupp (Red.), *The SAGE dictionary of social research methods* (pp. 162-163). New Delhi: Sage.
- Beck, K., Ogloff, J., & Corbishley, A. (1994). Knowledge, compliance, attitude of teachers towards mandatory child abuse reporting in British Columbia. *Canadian Journal of Education*, 19(1), 15-29.
- Berzenski, S. R., & Yates, T. M. (2013). Preschoolers' emotion knowledge and the differential effects of harsh punishment. *Journal of Family Psychology*, 27(3), 463-472.
- Bhana, D. (2015). When caring is not enough: The limits of teachers' support for South African primary school girls in the context of sexual violence. *International Journal of Educational Development*, 41, 262-270.
- Bitsch, V. (2005). Qualitative research: A grounded theory example and evaluation criteria. *Journal of Agribusiness*, 23(1), 75-91.
- Bone, K. D. (2015). The bioecological model: Applications in holistic workplace well-being management. *International Journal of Workplace Health Management*, 8(4), 256-271.
- Bourke, A., & Maunsell, C. (2016). 'Teachers matter': The impact of mandatory reporting on teacher education in Ireland. *Child Abuse Review*, 25, 314-324.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Breyer, R., & MacPhee, D. (2015). Community characteristics, conservative ideology, and child abuse rates. *Child Abuse & Neglect*, 41, 126-135.
- Brits, E. (2018, 12 Julie). Verslag oor Vaderskap: Die meeste kinders is sonder 'n pa. *Die Burger*, p. 6.
- Bromfield, L., Lamont, A., Parker, R., & Horsfall, B. (2010). *Issues for the safety and wellbeing of children in families with multiple and complex problems: The co-*

- occurrence of domestic violence, parental substance misuse, and mental health problems*. Melbourne: Australian Institute of Family Studies.
- Bronfenbrenner, U. (Red.). (2005). *Making human beings human. Bioecological perspectives on human development*. London: Sage.
- Career Planet. (2017). *Career planet: Foundation phase school teacher*. Beskikbaar by <http://www.careerplanet.co.za/careers/education-and-training/teaching/foundation-phase-school-teacher> [Toegang verkry 8 September 2017].
- Chalmers, D. (1996). *The conscious mind: In search of fundamental theory*. VSA: Oxford University Press.
- Chames, C., Lomofsky, D., & Mangokwana, A. (2010). *Final report for the baseline study on national child protection systems in South Africa, Swaziland and Zambia*. Pretoria: Save the Children
- Childline. (2017). *Recognising child abuse*. Beskikbaar by <http://www.childlinesa.org.za/wp-content/uploads/recognising-child-abuse.pdf> [Toegang verkry 26 September 2017].
- Childline. (2016). *Annual Report 2015/2016*. Beskikbaar by http://www.childlinesa.org.za/wp-content/uploads/Childline_AGM_2016.pdf [Toegang verkry 26 Februarie 2018].
- Child Welfare Information Gateway. (2013). *Long-term consequences of child abuse and neglect*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Children's Bureau.
- Choo, W., Walsh, Y., Maret, M., Chinna, K., & Tey, N. (2013). Are Malaysian teachers ready to assume the duties of reporting child abuse and neglect? *Child Abuse Review*, 22(2), 93-107.
- Cilliers, D. (2018). Strengthening parental partnership. In I. Eloff, & E. Swart (Reds.), *Understanding educational psychology* (pp. 299-307). Kaapstad: Juta.
- Corey, G. (2009). *Theory and practice of counseling and psychotherapy* (7e uitgawe). Verenigde State: Brooks/Cole.

- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2e uitgawe). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dahlberg, L. L., & Krug, E. G. (2002). Violence: A global public health problem. In E. Krug, L. L. Dahlberg, J. A. Mercy, & R. Lozano (Reds.), *World report on violence and health* (pp. 1-21). Geneve: Wêreldgesondheidsorganisasie.
- Davis, C., & Mantler, J. (2004). *The consequences of financial stress for individuals, families and society*. Ottawa, Canada: Centre for Research on Stress, Coping and Well-being, University of Carleton.
- Dawes, A., Kropiwnicki, Z., Kafaar, Z., & Richter, L. (2005). Survey examines South Africa's attitude towards corporal punishment. *HSRC Institutional Repository*, 1(2), 2-4.
- Dawes, A., Long, W., Alexander, L., & Ward, C. (2006). *A situation analysis of children affected by maltreatment and violence in the Western Cape. A report for the Research Directorate, Department of Social Services & Poverty Alleviation: Provincial Government of the Western Cape*. Kaapstad: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing.
- Departement van Basiese Onderwys. (2011). *Kurrikulum- en assesseringsbeleidverklaring graad R-3: Lewensvaardighede*. Pretoria: Staatsdrukker.
- Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (DSD), Departement van Vroue, Kinders en Mense met Gestremdhede (DWCPD) & Verenigde Nasies se kinderfonds (UNICEF). (2012). *Violence Against Children in South Africa*. Pretoria: Department of Social Development/Department of Women, Children and People with Disabilities/UNICEF.
- Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (DSD). (2017). *South Africa's child care and protection policy: Draft 1 for public comments*. Pretoria: Department of Social Development.
- Departement van Onderwys. (2001). *Education white paper 6: Special needs education. Building an inclusive education and training system*. Pretoria: Departement van Onderwys.
- De Wet, A., & Oosthuizen, I. (2001). The educator's duty to report learner abuse and neglect. *Perspectives in Education*, 19(4), 163-171.

- Dinehart, L., & Kenny, M. (2015). Knowledge of child abuse and reporting practices among early care and education providers. *Journal of Research in Childhood Education*, 29(4), 429-443.
- Donald, D. R., Lazarus, S., & Lolwana, P. (2006). *Educational psychology in social context* (3e uitgawe). Oxford: Oxford University Press.
- Du Plessis, E. (2015). Etiese aspekte in navorsing. In H. C. Joubert (Red.), *Navorsing: 'n Gids vir die beginnervorsers* (pp. 73-92). Pretoria: Van Schaik.
- Du Plessis, M., & Ferreira, S. (2000). Konstruktivisme, konstruksionisme en maatskaplike werk. *Koers*, 65(1), 17-44.
- Durrheim, K. (2006). Research Design. In M. Terre Blanche, K. Durrheim, & D. Painter (Reds.), *Research in Practice: Applied methods for the social sciences* (pp. 33-59). Kaapstad: University of Cape Town Press.
- Engelbrecht, A. (2015). Kwalitatiewe navorsing: Data-insameling en -analise. In H. C. Joubert (Red.), *Navorsing: 'n Gids vir die beginnervorsers* (pp. 109-128). Pretoria: Van Schaik.
- Esterhuyse, W. (1994, 15 April). Dun grens tussen beskawing en barbarisme. *Finansies en Tegniek*, p. 18.
- Falkiner, M., Thomson, D., & Day, A. (2017). Teachers' understanding and practice of mandatory reporting of child maltreatment. *Children Australia*, 42(1), 38-48.
- Fang, X., Fry, D. A., Ganz, G., Casey, T., & Ward, C. L. (2016). *The economic burden of violence against children in South Africa. Report to Save the Children South Africa*. Universiteit van Georgia State, Universiteit van Kaapstad, en Universiteit van Edinburgh: Save the Children South Africa.
- Fréchette, S., Zoratti, M., & Romano, E. (2015). What Is the link between corporal punishment and child physical abuse? *Journal of Family Violence*, 30(2), 135-148.
- Fontes, L. (2005). *Child abuse and culture: Working with diverse families*. New York: The Guilford Press.

- Fontes, L.A., & Plummer, C. (2010). Cultural issues in disclosures of child sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse, 19*(5), 491-518.
- Fouché, A., Tlale, D., & Mavuso, M. (2018). Child abuse. In M. Nel (Red.), *Life orientation for South African teachers* (2e uitgawe, pp. 367-388). Pretoria: Van Schaik.
- Gilbert, R., Widom, S. C., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, J. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet, 373*, 68-81.
- Goebbels, A., Nicholson, J., Walsh, K., & De Vries, H. (2008). Teachers' reporting of suspected child abuse and neglect: Behaviour and determinants. *Health Education Research, 23*(6), 941-951.
- Goldman, J. D. G., & Grimbeek, P. (2008). Student teachers' understanding of policy behavioural directives concerning the reporting of child sexual abuse: Findings from one Australian state. *Educational Research, 50*(3), 291-305.
- Goldman, J., Salus, M. K., Wolcott, D., & Kennedy, K. Y. (2003). *A coordinated response to child abuse and neglect: The foundation for practice. Child Abuse and Neglect User Manual Series*. Washington, DC: Government Printing Office
- Greytak, E. A. (2009). *Are teachers prepared? Predictors of teachers' readiness to serve as mandated reporters of child abuse* (Ongepubliseerde doktorsgraad). Universiteit van Pennsylvania, Philadelphia.
- Groce, N. R., & Trasi, R. (2004). Rape of individuals with disability: AIDS and the folk belief of virgin cleansing. *The Lancet, 363*(9422), 1663-1664.
- Guba, E. (1990). *The paradigm dialog*. Londen: Sage.
- Guest, G., Namey, E., & Mitchell, M. (2013). *Collecting qualitative data: A field manual for applied research*. Los Angeles: Sage.
- Harris, T., & Steyn, F. (2018). Gender differences in adolescent online victimisation and sexting expectancies. *Child Abuse Research: A South African Journal, 19*(1), 15-29.

- Hart, C. (1998). *Doing a literature review: Releasing the social science research imagination*. New Delhi: Sage.
- Hartell, C., & Bosman, L. (2015). Beplanning van 'n navorsingsvoorstel vir nagraadse studie. In H. C. Joubert (Red.), *Navorsing: 'n Gids vir die beginnervorsers* (pp. 131-165). Pretoria: Van Schaik.
- Hendricks, M. (2014). Mandatory reporting of child abuse in South Africa: Legislation explored. *The South African Medical Journal*, 104(8), 550-552.
- Hillis, S., Mercy, J., Amobi, A., & Kress, H. (2016). Global prevalence of past-year violence against children: A systematic review and minimum estimates. *Pediatrics*, 137(3), 2015-4079.
- Hinson, J., & Fossey, R. (2000). Child abuse: What teachers in the '90s know, think, and do. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 5(3), 251-266.
- Jain, V. (2014). 3D model of attitude. *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, 3(3), 1-12.
- Jamieson, L., Sambu, W., & Mathews, S. (2017). *Out of harm's way? Tracking child abuse cases through the child protection system in five selected sites in South Africa*. Kaapstad: Kinderinstituut van die Universiteit van Kaapstad.
- Jarett, C. (2011). *30-second psychology: The 50 most thought-provoking psychology theories, each explained in half a minute*. Duxford, Verenigde Koninkryk: Icon Books Bpk.
- Joubert, I. (2015). Gevallestudie: Riglyne vir ontwerp en uitvoering van die navorsing. In H. C. Joubert (Red.), *Navorsing: 'n Gids vir die beginner vorsers* (pp. 131-165). Pretoria: Van Schaik.
- Kawulich, B. B. (2005). Participant observation as a data collection method. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 6(2), Art. 43.
- Kearney, C. A., Wechsler, A., Kaur, H., & Lemos-Miller, A. (2010). Posttraumatic stress disorder in maltreated youth: A review of contemporary research and thought. *Clinical Child & Family Psychology Review*, 13, 46-76.

- Kenny, M. (2001). Child abuse reporting: Teachers' perceived deterrents. *Child abuse and Neglect*, 25, 81-92.
- Kenny, M. (2004). Teachers' attitudes toward and knowledge of child maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 28, 1311-1319.
- Kesner J. E., & Robinson M. (2002). Teachers as mandated reporters of child maltreatment: Comparison with legal, medical, and social services reporters. *Children & Schools*, 24(4), 222-231.
- Kham, T. (2013). Overview of social constructionism and its potential applications for social work education and research in Vietnam. *VNU Journal of Social Sciences and Humanities*, 29(4), 30-37.
- Khoo, E. (2010). Early childhood risk, protection and abuse prevention. In P. Peterson, E. Baker, & B. McGaw (Eds.), *International Encyclopedia of Education* (pp. 17-24). Elsevier: Oxford.
- King, B. C. (2011). *Understanding reports to child welfare from the education system: challenges and opportunities for supporting vulnerable children*. Universiteit van Toronto. [Aanlyn], Beskikbaar by https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/31808/6/King_Colin_B_201111_PhD_Thesis.pdf.
- King, N., & Horrocks, C. (2010). *Interviews in qualitative research*. Londen: Sage.
- Klenke, K. (2016). *Qualitative research in the study of leadership* (2e uitgawe). West Yorkshire: Emerald Group Publishers.
- Kruger, M. M. (2011). *Bullying in secondary schools: Teachers' perspectives and experiences* (Ongepubliseerde meestersverhandeling). Universiteit van Stellenbosch, Stellenbosch.
- Kugelmass, J. W. (2006). The inclusive school: Sustaining equity and standards. *American Journal of Education*, 112(4), 279-292.
- Kyriacou, C. (2001). Teacher Stress: Directions for future research. *Educational Review*, 53(1), 27-53.

- Landman, L. (2005). *Integration of community development and statutory social work services within the developmental approach* (Ongepubliseerde meestersverhandeling). Universiteit van Pretoria, Pretoria.
- Larzelere, R. E. (2000). Child outcomes of nonabusive and customary physical punishment by parents: An updated literature review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 3, 199-221.
- Lewis, A. (2009). Assessing childhood trauma: A holistic perspective. *Child Abuse Research: A South African Journal*, 10(1), 14-26.
- Little, S., & Akin-Little, A. (2013). Trauma in children: A call to action in school psychology. *Journal of Applied School Psychology*, 29(4), 375-388.
- Lombard, K. (2015). Steekproefneming. In H. C. Joubert (Red.), *Navorsing: 'n Gids vir die beginnervorsers* (pp. 93-106). Pretoria: Van Schaik.
- Madonsela, T. (2016, 6 September). *Public Protector Thuli Madonsela calls for disaggregated data to help fight child abuse*. Toespraak gelewer by die bekendstelling van die *Child Witness Foundation* in Sandton, Johannesburg. Beskikbaar by http://www.pprotect.org/media_gallery/2016/06092016_sp.asp [Toegang verkry 28 April 2017].
- Magano, M. (2015). Empowering educators who work with juveniles in correctional centres: A wellness perspective. *Journal of Psychology*, 6(1), 49-56.
- Maguire-Jack, K. (2014). Multilevel investigation into the community context of child maltreatment. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 23(3), 229-248.
- Makoe, M., Roberts, H., & Ward, C.L. (2012). *Child maltreatment prevention readiness assessment: South Africa*. Kaapstad: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing.
- Mathews, S., Abrahams, N., Jewkes, R., Martin, L.J., & Lombard, C. (2013). The epidemiology of child homicides in South Africa. *Bulletin of the World Health Organization*, 91(8), 562-568.
- Mathews, S., & Benvenuti, P. (2014). Violence against children in South Africa: Developing a prevention agenda. In S. Mathews, L. Jamieson, L. Lake, & C. Smith (Reds), *South*

- African child gauge: End of the cycle of violence* (pp. 26-34). Kaapstad: Kinderinstituut van die Universiteit van Kaapstad.
- Mathews, S., Martin, L. J., Coetzee, D., Scott, C., Naidoo, T., Brijmohun, Y., & Quarrie, K. (2016). Developing an understanding of fatal child abuse and neglect: Results from the South African child death review pilot study. *South Africa Medical Journal*, 106(12), 1160-1163.
- Mckee, B. E., & Dillenburger, K. (2009). Child abuse and neglect: Training needs of student teachers. *International Journal of Educational Research*, 45(1), 320-330.
- Meier, E. (2002). Child rape in South Africa. *Pediatric Nursing*, 28(5), 532-535.
- Meinck, F., Cluver, L. D., Boyes, M. E., & Loenig-Voysey, H. (2016). Physical, emotional and sexual abuse of children in South Africa: Prevalence, incidence, perpetrators and locations of child abuse victimisation in a large community sample. *Journal of Epidemiol Community Health*, 70(9), 910-916.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass
- Mertens, D. M. (2015). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative and mixed methods*. California: Sage.
- Misdaad Registrateur. (2016). *Annual Crime Report South Africa*. Pretoria: Suid-Afrikaanse Polisie.
- Moolla, N. (2011). *The role of school psychologists in school development in South Africa: The challenge of intersectoral collaboration* (Ongepubliseerde doktorstesis), Universiteit van die Wes-Kaap, Bellville.
- Moor, A. (2010). She dresses to attract, he perceives seduction: A gender gap in attribution of intent to women's revealing. *Journal of International Women's Studies*, 11(4), 115-127.
- Mouton, J. (1996). *Understanding Social Research*. Pretoria: Van Schaik.
- Mouton, J. (2001). *How to succeed in your MASTER'S & DOCTORAL STUDIES: A South African guide and resource book*. Pretoria: Van Schaik.

- Nagia-Luddy, F., & Mathews, S. (2011). *Service responses to the co-victimisation of mother and child: Missed opportunities in the prevention of domestic violence*. Kaapstad: Resources Aimed at the Prevention of Child Abuse & Neglect and Medical Research Council.
- National Scientific Council on the Developing Child (NSCDC). (2010). *Early experiences can alter gene expression and affect long-term development*. Cambridge: Center on the Developing Child, Harvard University. Beskikbaar by developingchild.harvard.edu/resources/reports_and_working_papers/working_papers/wp10/ [Toegang verkry 20 Maart 2018].
- Nel, M. (2018). Introduction. In M. Nel (Red.), *Life Orientation for South African teachers* (2e uitgawe, pp. 1-7). Pretoria: Van Schaik.
- Odendal, F., & Gouws, R. (2005). *HAT Verklarende Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal* (5de uitgawe). Kaapstad: Pearson Education.
- Olamide, A. B. (2012). *Child abuse: An assessment of recognition capabilities, attitudes and reporting practices of primary school teachers in Pietermaritzburg* (Ongepubliseerde meestersverhandeling). Universiteit van die Wes-Kaap, Bellville.
- Pandey, V. (2012). Political mobilisation and rise of the culture of violence in South Africa: Exploring the root causes. *Insight on Africa*, 4(2), 137-152.
- Parkinson, S., Bromfield, L., McDougall, S., & Salveron, M. (2017). *Child neglect: Key concepts and risk factors*. Australië: Australian Centre for Child Protection.
- Patnaik, E. (2013). Reflexivity: Situating the researcher in qualitative research. *Humanities and Social Science Studies*, 2(2), 98-106.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3e uitgawe). Londen: Sage
- Peacock, D., & Levack, A. (2004). The men as partners program in South Africa: Reaching men to end gender-based violence and promote sexual and reproductive health. *International Journal of Men's Health*, 3(3), 173-188.

- Petrisson, A. (2014). *Facing barriers to report. A qualitative study of professionals' experience on the process of reporting child maltreatment*. Malmö Universiteit. [Aanlyn]. Beskikbaar by <https://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/17403/Masteruppsats%20slutgiltig%20Adam%20Petrisson.pdf>.
- Phasha, T. K. (2008). The role of the teacher in helping learners overcome the negative impact of child sexual abuse: A South African perspective. *School Psychology International*, 29(3), 303-327.
- Prilleltensky, I., Nelson, G., & Peirson, L. (2001). *Promoting family wellness and preventing child maltreatment: Fundamentals for thinking and action*. Toronto, Buffalo: University of Toronto Press.
- Raad vir Gesondheidsberoepe van Suid-Afrika (RGBSA/HPCSA). (2008). *General ethical guidelines for health researchers*. Beskikbaar by http://www.hpcsa.co.za/downloads/conduct_ethics/rules/booklet_6.pdf [Toegang verkry 7 Mei 2018].
- Raad vir Gesondheidsberoepe van Suid-Afrika (RGBSA/HPCSA). (2017). *Scope of practice guidelines for educational psychologists*. Pretoria: HPCSA.
- Ratner, C. (2002). Subjectivity and objectivity in qualitative methodology. *Forum Qualitative Sozialforschung*, 3(3), Art. 16.
- Rens, J. (2018). Cultural diversity. In M. Nel (Red.), *Life orientation for South African teachers* (2e uitgawe, pp. 181-196). Pretoria: Van Schaik.
- Republiek van Suid-Afrika (RSA). (1974). *Wet op Gesondheidsberoepe van Suid-Afrika*, Wet 56 van 1974. Pretoria: Staatsdrukker.
- Republiek van Suid-Afrika (RSA). (1993). *Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld (Wet 133 van 1993)*. Pretoria: Staatsdrukker.
- Republiek van Suid-Afrika (RSA). (1996a). *Grondwet van die Republiek Suid-Afrika*. Pretoria: Staatsdrukker.
- Republiek van Suid-Afrika (RSA). (1996b). *Skolewet van Suid-Afrika, Wet 84 van 1996*. Pretoria: Staatsdrukker.

- Republiek van Suid-Afrika (RSA). (2005). *Kinderwet, Wet 38 van 2005*. Pretoria: Staatsdrukke.
- Republiek van Suid-Afrika (RSA). (2007a). *Kinderwysigingswet van Suid-Afrika, Wet 41 van 2007*. Pretoria: Staatsdrukker.
- Republiek van Suid-Afrika (RSA). (2007b). *Wysigingswet op die Strafbreg (Seksuele Misdrywe en verwante Aangeleenthede)*, Wet 32 van 2007. Pretoria: Staatsdrukker.
- Republiek van Suid-Afrika (RSA). (2008). *Wet op Kindergeregtigheid (Wet 75 van 2008)*. Pretoria: Staatsdrukker.
- Rex v. Janke and Janke 1913 TPD 382
- Richter, L. M., & Dawes, A. R. L. (2008). Child abuse in South Africa: Rights and wrongs. *Child Abuse Review*, 17(2), 79-93.
- Robinson, L. (2000). Racial identity attitudes and self-esteem of black adolescents in residential care: an exploratory study. *British Journal of Social Work*, 30, 3-14.
- Rule, D. M. (2014). *A formative evaluation of the ThinkTwice Jerry Giraffe Lifeskills Programme* (Ongepubliseerde meestersverhandeling). Universiteit van Kaapstad, Kaapstad.
- Schmid, J. (2012). Towards a sustainable, coherent and appropriate child welfare workforce in South Africa. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 48(4), 386-399.
- Schols, M., De Ruiter, C., & Öry, F. (2013). How do public child healthcare professionals and primary school teachers identify and handle child abuse cases? A qualitative study. *BioMed Central Public Health*, 13(807), 1-16.
- Scholes, L., Jones, C., Stieler-Hunt, C., Rolfe, B., & Pozzebon, K. (2012). The teachers' role in child sexual abuse prevention programs: Implications for teacher education. *Australian Journal of Teacher Education*, 37(11), 104-131.
- Schulze, S., & Steyn, T. (2007). Stressors in the professional lives of South African secondary school educators. *South African Journal of Education*, 27, 691-707.

- Seedat, M., Van Niekerk, A., Jewkes, R., Suffla, S., & Ratele, K. (2009). Violence and injuries in South Africa: Prioritising an agenda for prevention. *The Lancet*, 374, 1011-1022.
- September, R., & Dinbabo, M. (2008). Gearing up for implementation. A new Children's Act for South Africa, *Practice: Social Work in Action*, 20(2), 113-122.
- Shenton, A. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75.
- Sherr, L., Roberts, K. J., & Gandhi, N. (2017). Child violence experiences in institutionalised/orphanage care. *Psychology, Health & Medicine*, 22(1), 31-57.
- Sidebotham, P., & Heron, J. (2006). Child maltreatment in the “children of the nineties”: A cohort study of risk factors. *Child Abuse & Neglect*. 30, 497–522.
- Sigsworth, R. (2009). ‘Anyone can be a rapist ... ’: An overview of sexual violence in South Africa. Kaapstad, Johannesburg: Centre for the Study of Violence and Reconciliation.
- Skaine, R. (2015). *Abuse: An encyclopedia of causes, consequences, and treatments*. California: ABC-CLIO, LLC.
- Slopen, N., Williams, D. R., Seedat, S., Moomal, H., Herman, A., & Stein, D. J. (2010). Adversities in childhood and adult psychopathology in the South Africa Stress and Health Study: Associations with first-onset DSM-IV disorders. *Social Science & Medicine*, 71(10), 1847-1854.
- Statistiek Suid-Afrika. (2011). *StatsSA: City of Cape Town*. Beskikbaar by http://www.statssa.gov.za/?page_id=993&id=city-of-cape-town-municipality [Toegang verkry 4 April 2018].
- Statistiek Suid-Afrika. (2016). *General household survey*. Beskikbaar by <https://www.statssa.gov.za/publications/P0318/P03182016.pdf> [Toegang verkry 4 April 2018].
- Statistiek Suid-Afrika. (2018). *Crime against woman in South Africa*. Beskikbaar by <http://www.statssa.gov.za/publications/Report-03-40-05/Report-03-40-05June2018.pdf> [Toegang verkry 20 Junie 2018].

- Streeck-Fischer, A., & Van der Kolk, B. A. (2000). Down will come baby, cradle and all: Diagnostic and therapeutic implications of chronic trauma on child development. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 34(6), 903-918.
- Strydom, M. (2010). The implementation of family preservation services: Perspectives of social workers at NGO's. *Maatskaplike Werk/Social Work*, 46(2), 192-208.
- Suid-Afrikaanse Polisie (SAPS). (2014). *SAPS Misdaadstatistiek*. Pretoria: SAPS.
Beskikbaar by
https://www.saps.gov.za/resource_centre/publications/statistics/crimestats/2014/crime_stats.php.
- Suid-Afrikaanse Polisie (SAPS). (2017). *SAPS Misdaadstatistiek*. Beskikbaar by
<https://www.saps.gov.za/services/crimestats.php>.
- Swart, E., & Eloff, I. (2018). Educational psychology as science and profession in South Africa. In I. Eloff, & E. Swart (Eds.), *Understanding Educational Psychology* (pp. 2-9). Kaapstad: Juta.
- Swart, E., & Pettipher, R. (2011). A framework for understanding inclusion. In E. Landsberg, D. Krüger, & E. Swart (Eds.), *Addressing barriers to learning* (2e uitgawe, pp. 3-27). Pretoria: Van Schaik.
- Teicher, M., & Samson, J. (2016). Annual Research Review: Enduring neurobiological effects of childhood abuse and neglect. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 57(3), 241-266.
- Terre Blanche, M., & Durrheim, K. (2006). Histories of the present: Social science in context. In M. Terre Blanche, K. Durrheim, & D. Painter (Eds.), *Research in practice. Applied methods for the social sciences* (2de uitgawe, pp. 1-17). Kaapstad: Universiteit van Kaapstad Drukkery.
- Theron, S. M. (2013). *Maatskaplike werkers se sienings oor die seksuele mishandeling van seuns in die middeljare* (Ongepubliseerde meestersverhandeling). Universiteit van Stellenbosch, Stellenbosch.

- Thirion, M. (2010). The nature and extent of sexual abuse in the lives of female adolescents. In I. Swart, H. Rocher, S. Green, & J. Erasmus (Eds.), *Religion and social development in post-apartheid South Africa* (pp. 107-120). Stellenbosch: Sun Drukkery.
- Tite, R. (1994). Detecting the symptoms of child abuse: Classroom complications. *Child Abuse & Neglect*, 19(1), 1-14.
- Topping, K. J., & Barron, I. G. (2009). School-based child sexual abuse prevention programs: A review of effectiveness. *Review of Educational Research*, 79(1), 431-463.
- Trickett, P. K., Negri, S., Ji, J., & Peckins, M. (2011). Child maltreatment and adolescent development. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 3-20.
- Tudge, J., Makrova, I., Hatfield, B., & Karnic, R. (2009). Uses and misuses of Bronfenbrenner's bioecological theory of human development. *Journal of Family Theory and Review*, 1(4), 198-210.
- Uibu, K. & Kikas, E. (2008). The roles of a primary school teacher in the information society. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 52(5), 459-480.
- USB Optimus Stigting (2016). *Optimus Study South Africa: Technical Report. Sexual victimisation of children in South Africa. Final report of the Optimus Foundation Study: South Africa*. Zurich: UBS Optimus Foundation.
- Van Niekerk, J., & Makoae, M. (2014). The prevention of violence against children: Creating a common understanding. In S. Mathews, L. Jamieson, L. Lake, & C. Smith (Eds.), *South African child gauge: End of the cycle of violence* (pp. 35-42). Kaapstad: Kinderinstituut van die Universiteit van Kaapstad.
- Verenigde Nasies. (1999). Convention on the rights of the child. In United Nations, *Treaty Series: Treaties and international agreements registered or filed and recorded with the Secretariat of the United Nations* (Vol. 1577, pp. 44-61). New York: United Nations.
- Verenigde Nasies se Kinderfonds (UNICEF). (2010). *Child disciplinary practices at home: Evidence from a range of low- and middle-income countries*. New York: UNICEF.
- Verenigde Nasies se Kinderfonds (UNICEF). (2014). *Hidden in Plain Sight: A statistical analysis of violence against children*. New York: UNICEF.

- Waldfoegel, J. (2009). Prevention and the child protection system. *The Future of Children*, 19(2), 195-210.
- Walsh, K., Bridgstock, R., Farrell, A., Rassafiani, M., & Schweitzer, R. (2008). Case, teacher and school characteristics influencing teachers' detection and reporting of child physical abuse and neglect: Results from an Australian survey. *Child Abuse & Neglect*, 32(10), 983-993.
- Walsh, K., & Farrell, A. (2008). Identifying and evaluating teachers' knowledge in relation to child abuse and neglect: A qualitative study with Australian early childhood teachers. *Teaching and Teacher Education*, 24, 585-600.
- Walsh, K., Farrell, A., Bridgstock, R., & Schweitzer, R. (2006). The contested terrain of teachers detecting and reporting child abuse and neglect. *Journal of Early Childhood Research*, 4(1), 65-76.
- Walsh, K., Farrell, A., Schweitzer, R., & Bridgstock, R. (2005). *Critical factors in teachers' detecting and reporting child abuse and neglect: Implications for practice*. Australië: Abused Child Trust.
- Walsh, K., Mathews, B., Rassafiani, M., Farrell, A., & Butlera, D. (2012). Understanding teachers' reporting of child sexual abuse: Measurement methods matter. *Children and Youth Services Review*, 34(9), 1937-1946.
- Walsh, K., Zwi, K., Woolfenden, S., & Shlonsky, A. (2015). School-based education programmes for the prevention of child sexual abuse. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 28(1), 33-55.
- Webb, R., & Vulliamy, G. (2001). The primary teacher's role in child protection. *British Educational Research Journal*, 27(1), 59-77.
- Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO). (2002). *Child Abuse and Neglect by Parents and Caregivers*. Geneve: Wêreldgesondheidsorganisasie. Beskikbaar by http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/global_campaign/en/chap3.pdf.

- Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO). (2006). *Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence*. Geneve: Wêreldgesondheidsorganisasie en Internasionale Vereniging vir die Voorkoming van Kindermishandeling en -verwaarloosing. Beskikbaar by http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43499/1/9241594365_eng.pdf.
- Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO). (2016). *Child-maltreatment fact sheet*. Geneve: Wêreldgesondheidsorganisasie.
- Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD). (2014). *Abuse no more*. Beskikbaar by http://wced.wcape.gov.za/documents/abuse_no_more/summary_document/abuse.htm.
- Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD). (2017). *WKOD Vind 'n Skool*. Beskikbaar by <http://wcedemis.pgwc.gov.za/wced/findaschool.html> [Toegang verkry 4 April 2018].
- YG v. Staat, A263/2016 (Hooggeregshof van Suid-Afrika, 19 Oktober 2017).

BYLAAG A: Toestemmingsbrief van WKOD om navorsingstudie uit te voer

DIREKTORAAT: NAVORSING

Audrey.wyngaard@westerncape.gov.za
tel.: +27 21 467 9272 faks: 0865902282
Privaatsak x9114, Kaapstad 8000
wced.wcape.gov.za

VERWYSING: 20170810 - 3720

NAVRAE: Dr A.T. Wyngaard

Mev. Yvette Punt
2 La Bri
Oude Westhof
Bellville
7530

Beste Mev Yvette Punt

NAVORSINGSTITEL: DIE BEWUSTHEID, HOUDING EN RAPPORTERINGS- PRAKTYKE VAN GRONDSLAGFASE-ONDERWYSERS RAKENDE KINDERMISHANDELING

U aansoek om bogenoemde navorsing in skole in die Wes-Kaap te onderneem, is toegestaan onderhewig aan die volgende voorwaardes:

1. Prinsipale, opvoeders en leerders is onder geen verpligting om u in u ondersoek by te staan nie.
2. Prinsipale, opvoeders, leerders en skole mag nie op enige manier herkenbaar wees uit die uitslag van die ondersoek nie.
3. U moet al die reëlins met betrekking tot u ondersoek self tref.
4. Opvoeders se programme mag nie onderbreek word nie.
5. Die ondersoek moet onderneem word vanaf **20 Januarie 2018 tot 29 September 2018**
6. Geen navorsing mag gedurende die vierde kwartaal onderneem word nie omdat skole leerders op die eksamen (Oktober tot Desember) voorberei.
7. Indien u die tydperk van u ondersoek wil verleng, moet u asb. met **Dr A.T. Wyngaard** in verbinding tree by die nommer soos hierbo aangedui, en die verwysingsnommer aanhaal.
8. 'n Fotostaat van hierdie brief sal oorhandig word aan die prinsipaal van die inrigting waar die beoogde navorsing sal plaasvind.
9. U navorsing sal beperk wees tot die lys van skole soos wat by die Wes-Kaap Onderwysdepartement ingedien is.
10. 'n Kort opsomming van die inhoud, bevindinge en aanbevelings van u navorsing moet voorsien word aan die Direkteur: Onderwysnavorsing.
11. 'n Afskrif van die voltooide navorsingsdokument moet ingedien word by:

**Die Direkteur: Navorsingsdienste
Wes-Kaap Onderwysdepartement
Privaatsak X9114
KAAPSTAD
8000**

Ons wens u sukses toe met u navorsing.

Die uwe

Geteken: Dr Audrey T Wyngaard
Direktoraat: Navorsing
DATUM: 10 Augustus 2017

BYLAAG B: Voorbeeld van die korrespondensie tussen die navorser en 'n skoolhoof

Beste Skoolhoof

Ek vertrou dit gaan goed.

Ek is tans 'n M Ed.-student in Opvoedkundige Sielkunde aan die Universiteit van Stellenbosch. As deel van my meestersgraad word daar van my vereis om 'n tesis in te handig wat ondersteun word deur praktiese navorsing.

Die onderwerp van my tesis is geskoei op 'n ondersoek na onderwysers se bewustheid, houding rondom prosedures en praktyke wat gevolg moet word met die identifisering van potensiële kindermishandeling.

Ek wil daarom toestemming vra of u skool bereid sal wees om deel te neem aan my navorsing in 2017. Dit behoort nie tydrowend te wees nie en ek het ten doel dat die skool en die Wes-Kaap uit die navorsing sal baat. Ek benodig slegs een of twee onderwysers wat my sal help met die navorsing.

Die titel van die navorsing is:

Die bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van Grondslagfase-onderwysers rakende kindermishandeling

Ek sal dit opreg waardeur as u dit sal oorweeg om toestemming te verleen.

Ek hoor graag van u.

Vriendelike groete

Yvette Punt

**BYLAAG C: Toestemmingsbrief van die navorsingsetiekkomitee van die Universiteit
van Stellenbosch om die navorsingstudie uit te voer**

NOTICE OF APPROVAL

REC Humanities New Application Form

19 December 2017

Project number: 1153

Project Title: Die bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van Grondslagfase-onderwysers rakende kindermishandeling

Dear Mrs Yvette Punt

Your response to stipulations submitted on 24 November 2017 was reviewed and approved by the REC: Humanities.

Please note the following for your approved submission:

Ethics approval period:

Protocol approval date (Humanities)	Protocol expiration date (Humanities)
11 October 2017	10 October 2020

Please take note of the General Investigator Responsibilities attached to this letter. You may commence with your research after complying fully with these guidelines.

If the researcher deviates in any way from the proposal approved by the REC: Humanities, the researcher must notify the REC of these changes.

Please use your SU project number (1153) on any documents or correspondence with the REC concerning your project.

Please note that the REC has the prerogative and authority to ask further questions, seek additional information, require further modifications, or monitor the conduct of your research and the consent process.

FOR CONTINUATION OF PROJECTS AFTER REC APPROVAL PERIOD

Please note that a progress report should be submitted to the Research Ethics Committee: Humanities before the approval period has expired if a continuation of ethics approval is required. The Committee will then consider the continuation of the project for a further year (if necessary)

Included Documents:

Document Type	File Name	Date	Version
Default	Brief van Sielkundige	26/08/2017	
Proof of permission	WKOD toestemmingsbrief	22/09/2017	1
Proof of permission	Durbanville voorbereiding	22/09/2017	1
Proof of permission	Laerskool Simonsberg	22/09/2017	1
Research Protocol/Proposal	NAVORSINGSVOORSTEL Yvette Punt 15331539	26/09/2017	2
Data collection tool	Navorsingsvrae Individuele- asook fokusgroeponderhoude	26/09/2017	2
Informed Consent Form	Ingelgte toestemming hersien	23/11/2017	3
Default	Response to REC stipulations	23/11/2017	1

If you have any questions or need further help, please contact the REC office at cgraham@sun.ac.za.

Sincerely,

Clarissa Graham

BYLAAG D: Ingeligte toestemmingsbrief en instemmingsbrief vir die deelnemers om aan die navorsingstudie deel te neem

UNIVERSITEIT•STELLENBOSCH•UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

UNIVERSITEIT STELLENBOSCH INWILLIGING OM DEEL TE NEEM AAN NAVORSING

Die bewustheid, houding en rapporteringspraktyke van Grondslagfase-onderwysers rakende kindermishandeling

U word gevra om deel te neem aan 'n navorsingstudie uitgevoer te word deur Yvette Punt, M.Ed. Opvoedkundige Sielkunde student van die Departement van Opvoedkundige Sielkunde aan die Universiteit Stellenbosch. Die bevindinge van hierdie studie sal in die vorm van 'n tesis bekend gemaak word. U is as moontlike deelnemer aan die studie gekies omdat die narratiewe rakende die bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling van 'n grondslag-fase onderwyser vereis word.

1. DOEL VAN DIE STUDIE

Hierdie studie het ten doel om ons begrip van onderwysers se kennis van kindermishandeling en hul houding ten opsigte van hul rol in die identifisering en rapportering van kindermishandeling te verken. Verder was die doel om te bepaal watter ondersteuningsmaatreëls in plek is of wat gebruik kan word wanneer kindermishandeling geïdentifiseer en gerapporteer word.

2. PROSEDURES

Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, vra ons dat u die volgende moet doen:

Deelneem aan een of meer individuele onderhoude rakende u bewustheid, houding en rapporteringspraktyke ten opsigte van kindermishandeling. Die onderhoude sal u uitnoui om my meer te vertel oor wat kindermishandeling is, hoe dit manifesteer asook wat die rapporteringsprosedures is. U sal uitgenooi word om u houding rakende kindermishandeling en die rapportering daarvan te deel.

U sal ook gevra word om aan 'n fokusgroepbespreking deel te neem, waar ons kindermishandeling sal bespreek in die konteks van die skool, die gemeenskap en die samelewing.

Die ontmoeting sal gehou word op 'n plek en tyd wat vir u geskik sal wees. Die onderhoude sal een tot twee uur lank wees.

3. MOONTLIKE RISIKO'S EN ONGEMAKLIKHEID

As u vrywilliglik uself beskikbaar stel om aan hierdie studie deel te neem, kan u op enige stadium van hierdie studie onttrek sonder direkte gevolge. Hierdie navorsing kan u moontlik ongemaklik laat voel indien u onseker is oor die prosedures ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishandeling. Indien enige ongemak ontstaan, is u welkom om Alicia Zeeman, 'n kliniese sielkundige, by 074 148 7584, te kontak vir berading. Die berading sal gratis vir u wees. Die navorser sal ook gereedelik beskikbaar wees om die onderwysers te help met inligting rakende die identifisering en rapportering van kindermishandeling.

4. MOONTLIKE VOORDELE VIR PROEFPERSONE EN/OF VIR DIE SAMELEWING

My hoop is dat onderwysers by hierdie studie baat kan vind deurdat hulle meer te wete sal kom van kindermishandeling, hoe om dit te identifiseer asook wat die korrekte prosedures. Die insig rakende onderwysers

se bewustheid, houding en rapporteringspraktyke kan moontlik die WKOD, jou skool asook vir jou tot voordeel wees om ondersteunings- en intervensiestrategieë vir skole te identifiseer.

5. VERGOEDING VIR DEELNAME

Geen vergoeding is ingesluit by die deelname aan hierdie studie nie.

6. VERTROULIKHEID

Enige inligting wat deur middel van die navorsing verkry word en wat met u in verband gebring kan word, sal vertroulik bly en slegs met u toestemming bekend gemaak word of soos deur die wet vereis. Vertroulikheid sal gehandhaaf word deur die data op die navorser se persoonlike rekenaar te bewaar, waarvan die toegang beskerm is met 'n wagwoord. Slegs die navorser asook die supervisor sal toegang tot die data hê. Die data wat gegeneer word in die vorm van 'n onderhoud, sal op 'n oudioband opgeneem en woordeliks getranskribeer word. Jy sal toegang hê om die opnames te bevestig asook jou response te redigeer. Die bandopnames en die getranskribeerde dokumente sal veilig bewaar word vir 'n periode van vyf jaar, waarna dit vernietig sal word. Die name van die deelnemende onderwysers en skole sal van die transkripsies verwyder word en sal nie gebruik word om in die tesis of ander publikasies nie.

7. DEELNAME EN ONTTREKING

U kan self besluit of u aan die studie wil deelneem of nie. Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, kan u te eniger tyd u daaraan onttrek sonder enige nadelige gevolge. U kan ook weier om op bepaalde vrae te antwoord, maar steeds aan die studie deelneem. Die onderzoeker kan u aan die studie onttrek indien omstandighede dit noodsaaklik maak.

8. IDENTIFIKASIE VAN ONDERSOEKERS

Indien u enige vrae of besorgdheid omtrent die navorsing het, staan dit u vry om in verbinding te tree met

Yvette Punt (Hoofondersoeker)
0845822583
Yvette.minnie@gmail.com

Karlien Conradie (Supervisor)
karlienl@sun.ac.za

9. REGTE VAN PROEFPERSONE

U kan te eniger tyd u inwilliging terugtrek en u deelname beëindig, sonder enige nadelige gevolge vir u. Deur deel te neem aan die navorsing doen u geensins afstand van enige wetlike regte, eise of regsmiddel nie. Indien u vrae het oor u regte as proefpersoon by navorsing, skakel met Me Maléne Fouché [mfouche@sun.ac.za; 021 808 4622] van die Afdeling Navorsingsontwikkeling.

VERKLARING DEUR DEELNEMER

Die bostaande inligting is aan my gegee en verduidelik deur Yvette Punt in Afrikaans en is dié taal magtig of dit is bevredigend vir my vertaal. Ek was die geleentheid gebied om vrae te stel en my vrae is tot my bevrediging beantwoord.

Ek willig hiermee vrywillig in om deel te neem aan die studie. 'n Afskrif van hierdie vorm is aan my gegee.

_____
Naam van deelnemer

_____
Handtekening van deelnemer

_____
Datum

VERKLARING DEUR ONDERSOEKER

Ek verklaar dat ek die inligting in hierdie dokument vervat verduidelik het aan _____.
Hy/sy is aangemoedig en oorgenoeg tyd gegee om vrae aan my te stel. Dié gesprek is in Afrikaans of Engels
gevoer en geen vertaler is gebruik nie.

_____
Handtekening van onderzoeker

_____
Datum

BYLAAG E: Onderhoudskedule vir individuele onderhoude

Vrae as riglyn vir die semi-gestruktureerde individuele onderhoude

A. Inleiding en administratiewe sake

1. Toon waardering vir die deelnemer se tyd asook bydra tot die studie
2. Herinnering aan vertroulikheid en anonimiteit, asook aan die feit dat die onderwysers nie enige vertroulike inligting aan my mag bekend maak nie
3. Verduidelik wat die studie behels asook die proses van onderhoudsvoering
4. Verduidelik die lengte van die onderhoud
5. Verkry toestemming om deelnemers digitaal op te neem
6. Enige vrae van die onderwysers

B. Professionele besonderhede:

1. Hoe lank is jy al in die onderwys?
2. Hoe lank is jy al werksaam by die betrokke skool?
3. Waar het jy gestudeer/ hoe lank?
4. Watter graad onderrig u meeste van die tyd?
5. Waar en hoe het u geleer van kindermishandeling?
6. Het u enige werkswinkel in die verband bygewoon? Was dit betekenisvol? Hoekom/hoekom nie?

C. Spesifieke kennis

1. Hoe sal jy (op watter wyses) bewus kan raak van kindermishandeling?
2. Hoe sou jy kindermishandeling omskryf?
3. Noem die tipes kindermishandeling waaraan jy kan dink? Kan jy dit vir my omskryf?
4. Hoe herken 'n onderwyser kindermishandeling? Wat sal jy moontlik in die klaskamer sien? (optrede)
5. Hoekom dink jy word kinders mishandel? (risikofaktore)
6. Wat is die moontlike impak van kindermishandeling op kinders?
7. Wat is die prosedures om te volg wanneer u as onderwyser kindermishandeling vermoed?
  - Wat sou u doen wanneer u kindermishandeling vermoed?
  - Opvolg op moontlike respons: Sou u dit beskryf as 'n rol wat deur die onderwyser vervul kan word?
8. Wat, volgens u, sê die wet rakende kindermishandeling?
9. Hoe kan onderwysers se bewustheid vermeerder word?

D. Algemene houding

1. Wat is jou gevoel rakende die feit dat onderwysers kindermishandeling moet rapporteer?
2. Waarom moet onderwysers kindermishandeling rapporteer?
3. Wat is u opinie rakende die rapporteringsriglyne en verpligting om te rapporteer? Dink jy dit sou help? Wat is nodig?
4. Wat is die uitdagings wat u in die gesig staar in terme van die rapportering van kindermishandeling?
5. Watter inhiberende faktore beïnvloed u om kindermishandeling te rapporteer of te identifiseer, indien enige?
6. Kan u dink aan redes hoekom 'n onderwyser nie sal rapporteer nie, alhoewel tekens sigbaar is?
7. Wat stel u voor kan gedoen word om die rapporteringsproses te verbeter?

BYLAAG F: Onderhoudskedule vir fokusgroeponderhoude

Vrae as riglyn vir die semi-gestruktureerde fokusgroeponderhoude

A. Inligting rakende die skool

1. Watter ondersteuningstrukture of beleide rakende kindermishandeling is in plek by die skool waar u onderrig?
2. Hoe kan u leerders ondersteun wat mishandel is en wat kan die skool doen?
  - a. Is daar voorkomingsstrategieë wat gebruik kan word?
3. In vergelyking met ander sosiale kwessies, dink jy, dat kindermishandeling die nodige aandag geniet wat die behoort te kry? Hoekom/Hoekom nie?
4. Is daar volgens u medewete enige kindermishandelinggevalle in die verlede of hede by u skool gerapporteer? Watter opvolgaksies was in plek en hoe is dit nagekom, al dan nie?

B. Inligting rakende die gemeenskap

1. Beskryf die gemeenskap waarin die skool geleë is (en kultuur).
2. Volgens u mening, hoe dink die gemeenskap oor kindermishandeling?
  - a. Hoe betrokke is die gemeenskap?
  - b. Wat dra by, volgens u mening, tot kindermishandeling in die omgewing?
  - c. Is daar enige voorkomingsveldtogte in die omgewing?
  - d. Beskryf die kultuur van die gemeenskap?

C. Inligting rakende die samelewing?

1. Volgens u mening, hoe dink die samelewing oor kindermishandeling?
2. Weet u van enige voorkomingsveldtogte in die samelewing?

BYLAAG G: Gedeelte van 'n getranskribeerde en gekodeerde onderhoud

Nadenkende notas	Deel van 'n die onderhoud met D5 van Skool 2	Kodering
<p>Hier is dit duidelik dat die onderwyser bewus is van die tipe mishandeling. Sy het kindermishandeling aan die hand van die tipes mishandeling verduidelik.</p> <p>Dit is interessant dat alhoewel die onderwyser verwaarlosing by die definisie genoem en omskryf het, sy dit nie by die tipes mishandeling kon doen nie.</p> <p>Die onderwyser is sekere tekens geleer wat sy kon onthou. Die tekens is meestal gedrags- of persoonlike veranderings of fisies sigbare tekens.</p>	<p>Onderhoudvoerder: So hoe sal jy kindermishandeling omskryf of verduidelik?</p> <p>Deelnemer: Ek dink as ek dink aan kindermishandeling, daar is so baie vlakke vir my aan dit. Dis emosionele aftakeling, jy weet. Dit is fisies wat jy dit kan sien. Dit is seker ook sekere dinge weerhou van kinders af wat deel van hulle basiese behoeftes.. Ek dink nie dit is iets waar 'n kind, een van sy behoeftes weerhou word en waar hy nie die vryheid en die liefde gegee word, wat 'n kind gegee moet word nie.</p> <p>Onderhoudvoerder: Ons het net nou gepraat oor die tipes. Wat is die tipes mishandeling wat 'n mense kry?</p> <p>Deelnemer: Fisies is seker as 'n kind gebrand word met 'n sigaret of daar is merke op sy lyfie. Dan is daar seksuele mishandeling ook, waar 'n kind dinge doen wat hy nie op sy ouderdom moet doen nie. En emosionele is plein net die aftakeling van die wese van daardie kind. Ek weet nie wat die ander is nie. Daardie twee, daardie drie is wat ek ken.</p> <p>Onderhoudvoerder: En, hoe sal jy as onderwyser kinder-mishandeling kan herken in die klas?</p> <p>Deelnemer: Ons ek op Universiteit geleer van sekere tekens, jy weet die teruggetrokkenheid, wat hulle sê, hulle persoonlikhede wat verander of as hulle miskien 'n trui dra en dis baie warm en dan word daar fisies seer gemaak. Sekere veranderinge in gedrag en of hulle ander kinders seer maak daardie tipe van goeters</p>	<p>Konseptualisering</p> <p>Tipes: Emosioneel</p> <p>Tipes: Fisies</p> <p>Tipes: Verwaarlosing</p> <p>Tipes: Verwaarlosing</p> <p>Tipes: Fisies</p> <p>Tipes: Fisies</p> <p>Tipes: Seksueel</p> <p>Tipes: Emosioneel</p> <p>Tipes: Onseker</p> <p>Opleiding: Tersiêre opleiding</p> <p>Identifisering: Tekens</p> <p>Identifisering: Tekens</p>

<p>Ek kan verstaan dat die onderwysers se groot klasse dit vir hulle soms moeilik maak om werklik op elkeen te fokus.</p> <p>Dit is interessant dat die onderwyser nie die prosedures ken nie, al het sy al met mishandeling te doen gehad.</p>	<p>wat ek voor sal kyk in die klas.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> En dink jy dat 'n mens maklik dit kan mis?</p> <p><u>Deelnemer:</u> Ja definitief, ek dink so. Ek dink jy kan dit baie maklik mis, want jy sit met dertig kinders party mense met veertig kinders in hulle klas en soms, sulke goeters gaan ongedeerd verby jou. Jy gaan nie dit oplet nie Jy kry mense wat meer oplettend is, maar mens moet gesteld wees op dit. Ek dink jy moet jouself permanent daaraan herinner dat, dit is iets wat in jou klas kan gebeur, jy moet gesteld wees daarop – wat ons nie altyd is nie.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> So, wat ek hoor is – mens kan dit moontlik mis want die klas is so groot.</p> <p><u>Deelnemer:</u> Ja, definitief ja.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> En dink jy julle kry genoeg ondersteuning van julle skool af indien nou julle so iets moet teëkom?</p> <p><u>Deelnemer:</u> Ek het al so iets teëgekom in my klas en toe dit met my gebeur het, het ek onmiddellik na die rolspelers gegaan en ek self het nie geweet wat die prosedure was nie en op die ou einde was dit 'n totaal en alle vals alarm. Ek het onmiddellik die ondersteuning gekry wat ek moes gekry het, so ja definitief.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> Wat was die prosedure gewees?</p> <p><u>Deelnemer:</u> Dit was meestal die adjunk hoof wat sê ons moet na haar gaan as so iets gebeur. Dit was 'n oproep wat ek gekry het van iemand af en die persoon het gesê</p>	<p>Uitdagings: Groot klasse</p> <p>Uitdagings: Nie ingesteld</p> <p>Uitdagings: Groot klasse</p> <p>Rapporterings-praktyke: Praktyke</p> <p>Rapporterings-praktyke: Onseker Ondersteuning: Skool</p> <p>Rapporterings-praktyke: Praktyke</p>
---	--	---

<p>Die adjunkhoof het die vorms ingevul, alhoewel dit die verantwoordelikheid van die onderwyser was.</p> <p>Alhoewel sy 'n behoefte toon aan opleiding wonder ek oor die onderwyser se ingesteldheid ten opsigte van opleiding</p> <p>Verkies indiensopleiding bo Tersiêre opleiding.</p>	<p>hulle wil anoniem bly, dit was iemand baie naby aan die spesifieke gesin en daarna, toe ja. Toe het ek dadelik na my adjunk hoof toe gegaan en sy het die streeks, wat is dit, die maatskaplike werker en sy het vorms ingevul, toe op die einde het daar toe niks gebeur nie, want dit was nie die waarheid nie.</p> <p>Onderhoudvoerder: Wat dink jy benodig onderwysers om kindermishandeling te hanteer?</p> <p>Deelnemer: Sjoë, ek dink kursusse. Jy weet hoe besig is ons, dis die ander ding, daar is nie regtig tyd om nog 'n kursus in te prop nie. En ek dink, in die middae as 'n mens uit die skool uit kom, is jy vodde en dit help nie mens sit in 'n personeelkamer nie want jy is regtig so gedrain en so getap. So daardie half-uur waarin 'n persoon gaan praat weet ek regtig nie of dit effektief is nie. Ek dink tog dit partykeer is goed om mense te skok dat hulle kan agterkom wat aangaan want iemand soos ek; sulke goeters – ek probeer dit so ver van my af hou as wat ek kan want dit ontsteld vir my regtig baie erg. Maar ek dink kursusse is die enigste antwoord.</p> <p>Onderhoudvoerder: Maar dink jy ons kry, as onderwysers, genoeg opleiding daarin?</p> <p>Deelnemer: Nee, ek dink nie so nie. Definitief nie. Op Universiteit doen ons definitief. Daar is daaroor gepraat maar nie baie nie en dan is jy op die Universiteit en jy sien nie regtig die implikasies van dit nie. Op Universiteit dink jy ag oor vier jaar, dit sal nooit met my gebeur nie en al daardie tipe goeters. Ek dink dis belangriker om dit te doen wanneer jy wel in die skool kom en wanneer jy staan in jou beroep as wat jy dit op die Universiteit doen. Ek kan nie meer alles onthou nie, ons het daar die prosedures geleer maar dit is</p>	<p>Identifisering: Bewus gemaak deur rolspelers</p> <p>Rapporterings-praktyke: Praktyke</p> <p>Behoeftes: Opleiding</p> <p>Behoeftes: Opleiding uitdaging</p> <p>Behoeftes: Opleiding uitdagings</p> <p>Behoeftes: Opleiding</p> <p>Behoeftes: Opleiding</p> <p>Opleiding: Beperk</p> <p>Opleiding: Tersiêre opleiding</p> <p>Opleiding: Tersiêre opleiding</p> <p>Behoeftes: Indiensopleiding</p> <p>Opleiding: Tersiêre opleiding</p>
--	---	---

<p>Baie min opleiding slegs een keer in agt jaar.</p> <p>Onderwyser deel dat sy nie prosedures ken nie.</p> <p>Maak baie staat op die adjunkhoof vir leiding.</p> <p>Voel verantwoordelik, maar daar is tog uitdagings wat onderwysers weerhou om te rapporteer.</p>	<p>nie meer iets wat ek kan onthou nie.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> Kry julle gereeld opleidings by die skool?</p> <p><u>Deelnemer:</u> Ons het net een keer daarvoor opleiding gehad. Ek weet nou nie presies wie nie, maar dink die streeksbeampte het gekom, en sy het net met ons kom praat. Ja dit was die enigste keer wat ons dit gehad het ja.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> Maar ken jy die prosedures wat uiteen gesit is?</p> <p><u>Deelnemer:</u> Nee, ek kan regtig nie vir jou se dat ek dit uit my kop uit ken nie. Definitief nie.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> Wat sal jy doen as 'n kind vir jou kom sê, dat hy/sy mishandel is, hoe sou jy dit dan hanteer?</p> <p><u>Deelnemer:</u> Ek weet nie. Ek weet eerlik nie wat ek sal doen nie, maar ek sal tien teen een die selfde prosedure volg en dit onmiddellik neerskryf wat ek gehoor het en onmiddellik na my adjunk hoof toe gaan en sê "Dis wat ek nou gehoor het".</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> En dink jy dit is 'n onderwyser se rol om kindermishandeling te rapporteer en te identifiseer.</p> <p><u>Deelnemer:</u> Ek dink dit is 'n onderwyser se rol om te hanteer. Ek voel ook dis, in die land waarin ons woon voel dit vir my – dit is my rol, ja, en shame on me as ek nie dit vir enige iemand sê nie. Maar ek voel ook dat daar is niks wat ons teen dit beskerm nie. Jy weet nie met wat se tipe persoon jy werk nie. Jy weet nie wie is die</p>	<p>Opleiding: Indiensopleiding</p> <p>Opleiding: Indiensopleiding</p> <p>Rapporterings-praktyke: Onseker</p> <p>Rapporterings-praktyke: Onseker</p> <p>Rapporterings-praktyke: Praktyke</p> <p>Rol van onderwyser</p> <p>Rol van onderwyser</p> <p>Uitdagings: Vrees die gevolg</p>
--	---	---

	<p>ouer met wie jy werk nie en ja. Is dit 'n bendelid? Maar dit is definitief onderwyser se rol, definitief. Definitief om dit te rapporteer.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> As ek reg hoor dan is die feit dat jy voel iets kan met jou gebeur of die ouer kan gewelddadig teenoor jou optree as jy gaan rapporteer. Is daar nog iets wat jou sal weerhou om kindermishandeling te rapporteer?</p> <p><u>Deelnemer:</u> Ja jy is reg, dat ek nie beskerm word teen die mishandelaar nie. Jy weet nie waartoe hy in staat is nie. Dit is eenvoudig dit. Mens hoor van goeters waar iemand dit gerapporteer het en hulle gaan na die huis toe en dit is moeilikheid. Ek bedoel daardie tipe ding. As jy eendag kinders het gaan jy jouself nie in 'n posisie van gevaar sit nie, waar iemand anders jou dreig of dinge vir jou moeilik maak nie. Dit sal my weerhou omdat ek voel, ek word nie beskerm teen daardie mense nie. Definitief.</p> <p><u>Onderhoudvoerder:</u> Is daar dalk nog redes wat 'n mens kan verhinder?</p> <p><u>Deelnemer:</u> Jy sien dit dalk nie raak nie. 'n Mens is onseker of dit wel dit wel mishandeling is?</p>	<p>Rol van onderwyser</p> <p>Uitdagings: Vrees die gevolge</p> <p>Uitdagings: Vrees die gevolge</p> <p>Uitdagings: Vrees die gevolge</p> <p>identifisering: Onsekerhede oor tekens</p> <p>Identifisering: Onseker oor risiko en definisie</p>
--	--	---

BYLAAG H: Datastel met temas, kategorieë, sub-kategorieë en deelnemerresponse**SKOOL 2 FOKUSGROEPONDERHOUD**

Hooftemas	Kategorieë	Sub-Kategorieë	Kodes	Woorde/Idees van deelnemers
BEWUSTHEID VAN KINDER-MISHANDELING	Kennis	<ul style="list-style-type: none"> Aard van kindermishandeling 	Konseptualisering van kindermishandeling	<p>Wanneer 'n kind blootgestel word waarin hy nie blootgestel moet word nie</p> <p>Nie in basiese behoeftes voorsien word nie</p> <p>Wanneer iets van hom ontnem word</p>
			Tipes kindermishandeling	<p>Fisies: geslaan/brand/skop/nie kos gegee word nie</p> <p>Verbaal: selfbeeld word afgetrek, herhaaldelik vertel hoe sleg hulle is, hoe min hul kan doen, afgekraak, verneder word</p> <p>Seksueel: Molestering en oorgaan na die volle daad. Foto's neem en dit op die internet publiseer.</p> <p>Verwaarlosing: Nie fisies versorg, bad klere behuising</p> <p>Siek word en nie versorg word nie</p>
			Risikofaktore	<p>Swakker selfbeeld sal outomaties meer vatbaar wees</p> <p>Die loner. Hy is nie 'n ekstrovert en gaan nie daaroor praat.</p> <p>Huislike omstandighede</p> <p>Meer as een gesin wat in 'n huis bly.</p> <p>Armoede</p> <p>Werkloosheid</p> <p>Stres (in die omgewing- jy moet beter wees as die volgende een.</p> <p>Mense werk lang ure, kry nog 'n au-pair).</p> <p>Kinderhuis</p> <p>Nie privaatheid nie</p> <p>Swak toesig</p> <p>Waardes en kulture (verskillende maatreëls)</p>
		<ul style="list-style-type: none"> Identifiserings-praktyke 	Onsekerhede oor tekens	Grootste uitdaging is om dit raak te sien weet nie genoeg om te weet waarvoor om te kyk nie.

			Onseker oor risiko en definisie	Is dit KM, is dit 'n risiko Grootste uitdaging is om dit raak te sien.
			Redes vir onsekerhede	Kinders word geleer om dit weg te steek Mag nie daaroor praat nie anders gaan ek jou doodmaak. Jy mag nie daaroor praat nie, dan gaan hulle jou wegvat (Manipulasie en Dreigemente) Jy moet baie versigtig wees voordat jy dit se. Jy kan dit nooit weer terugvat nie. Dit is 'n baie erge aantying om te maak.
			Rolspelers/Tekens om te identifiseer	Tekens: nie maats nie// isoleer hulself van ander//emosioneel//huilerig//trek in dop in//dromerig Juffrou kom sê Tekeninge
		• Rapporterings-praktyke	Onseker oor praktyke	Hoe baie kan ek doen Ons ken nie self enige beleide en prosedures nie Indien skool nie 'n SBST het nie dan sal ons 10-0 geball wees wat ons weet nie wat om te doen nie. Hoe baie kan ek doen ?
			Rapportering	Leerondersteuningsspanne en die onderhoof Hulle staan in beheer van sulke goed Hulle sal vir jou die stappe aandui (oor vorms en wie om te kontak)
		• Wette en protokolle	Skoolprotokol	Ken nie self enige beleide, maar is seker ons sal 'n beleid hê, want ons het ander beleide. Daar moet 'n beleid wees vir dit, maar dat ons elkeen een het, nee.
	Opleiding	• Tersiêre onderrig en -opleiding	Opleiding: Nagraads	Bietjie gedoen Nie eintlik deel van ons opleiding nie Bietjie in 4de jaar Oppervlakkig Jonk dan Manier van dink en doen is anders Nog nie klas gehad nie Moet opleiding kry in diens
		• Indiensopleiding	Opleiding: Indiens	Nog net een opleiding elkeen ontvang Ons moet kan weet wat ons mag en nie mag doen nie.

HOUDING TEENoor KINDERMISHANDELING	Persepsies rakende professionele verantwoordelik- hede		Rol van onderwyser	Moet dit definitief rapporteer
	Uitdagings ten opsigte van die identifisering en rapportering van kindermishande- ling	<ul style="list-style-type: none"> Kontekstuele en kulturele oortuigings 	Uitdaging: Konteks en kultuur	En jy dink ook nie die area waar ons bly, sal dit nie so baie gebeur soos in sê nou maar soos in 'n ander area nie
		<ul style="list-style-type: none"> Wantroue in die beskerming- en regstelsel 	Uitdaging: Beskerming en regstelsel	<p>Niks gebeur nie</p> <p>Deure wat toegaan</p> <p>Nie alfa en omega in kinderhuid nie</p> <p>Ongelukkig kan jy in omstandighede sit wat partyslae nie so goed is nie</p> <p>Kinderhuispersoneel nie altyd die beste personeel nie.</p>
		<ul style="list-style-type: none"> Beperkte tyd en administratiewe aspek 	Uitdaging: Tyd en admin	<p>Dis te besig en dit is te vinnig</p> <p>Verdrink in papierwerk</p> <p>Elke kind kort iets in jou klas</p> <p>Kurrikulum om te voltooi</p> <p>Heel laaste op lysie</p> <p>Dit is hoekom dit half maklik is om te "pass the buck". Daar is iemand vir wie ek dit kan gee. Daai ou moet dit verder sorteer.</p> <p>Behalwe vir daardie een kind is daar ander 30 in jou klas. Met 30 ander tipe van probleempies wat jy moet uitsorteer. As iemand anders dan dit vir jou kan uitsorteer</p>
	Persepsies van ondersteuning- strukture	<ul style="list-style-type: none"> Interne ondersteuning 	Ondersteuning: Skool	<p>Baie ondersteuning van die skool</p> <p>Rapporteer aan SBST</p> <p>Hulle sal sê watter vorms, watter persoon</p> <p>En met iemand in verbinding tree</p>

BEHOEFTE VAN ONDERWYSERS	Voorkoming-strategieë		Voorkoming: Gebrek	Nee ken nie enige voorkoming in skool Nee ek ken nie sulke goed nie Ons doen nog die ja/nee gevoel in graad 3 (Lewensvaardighede). Nee ons doen dit glad nie in graad 2 nie. Ons doen dit ook glad nie in graad 1 nie.
			Behoeft: Voorkoming	Bewusmakingsveldtogte loods Kinders bewus maak van die verkeerde en die stappe Moet kinders empower Kinders eers bewus maak Klasse praat/poppekas Universiteite kan gebruik word vir poppekas
	Hulpbronne	<ul style="list-style-type: none"> Menslike hulpbronne 	Behoeft: menslike hulpbronne	Maatskaplike werkers by skole Ons is nie geared vir iets wat ons eintlik stelselmatig moet begin voor gear nie.
	Opleiding		Behoeft: Opleiding	Sal graag meer bewus wil wees Waarna om te kyk en wat om te doen Ons weet nie genoeg nie. Ons weet te min, want dit is nie deel van ons opleiding nie. Ons moet kan weet wat mag ons en wat mag ons nie.

BYLAAG I: Lys van moontlike tekens en simptome van kindermishandeling**TEKENS VAN KINDERMISHANDELING**

NB: Onderwysers mag nie 'n fisiese of mediese ondersoek uitvoer nie. Dit word dus aanbeveel dat as onderwysers enige van die onderstaande fisiese tekens raaksien, die kind na 'n mediese praktisyn verwys moet word.

❖ Fisiese mishandeling

Fisiese tekens	Gedragstekens
Onverklaarbare wonde of merke	Skrikkerig vir volwassenes
Onwaarskynlike verklarings word vir beserings gegee	Vrees mediese hulp
Weier om te verkleed by die skool bv. vir sport	Bekommerd
Bytmerke	Afwesig van skool, veral aan die begin van die week
Grypmerke op die arm, nek en gesig	Bang vir ouers of om huis toe te gaan
Kaal kolle op die kop waar hare uitgetrek is	Agterstande in emosionele en intellektuele ontwikkeling
Snymerke	Teenstrydige of onwaarskynlike verduideliking vir beserings of onvermoë om die oorsaak van 'n besering te onthou
Skaafplekke	Toon aggressiewe gedrag
Gebreekte bene	
Onvanpaste kleredrag ten einde die beserings weg te steek	

(Childline, 2017, Fouché et al., 2018, WKOD, 2014)

❖ Seksuele mishandeling

Fisiese tekens	Gedragstekens
Sukkel om te stap en te sit/loop ongemaklik	Onwilligheid om te verkleed
Wonde en/of bloeding in genitale/anale areas	Onvanpaste seksuele kennis en verleidelike gedrag
Pynlik wanneer kind urineer	Aanhoudende en ouderdoms onvanpaste seksuele aktiwiteite, bv. oormatige masturbasie of vryf genitalië teen

	volwasse nes
Seksueel-oordraagbare siektes	Tekeninge of beskrywings in stories wat seksueel eksplisiet is en nie ouderdomsgeskik is nie
Psigosomatiese simptome bv. hoofpyn, maagpyn of naarheid sonder fisiologiese verduidelikings	Leerprobleme en afname in konsentrasie
Enkoprese en/of enuresis	Onttrek hulself van ander mense, seksuele en/of oordrewe fantasie spel en infantiele gedrag
Swangerskap	Depressiewe gedrag (bv. huil gereeld of is hartseer), selfmoordgedagtes en optredes
Angsverwante versteurings bv. anoreksie en bulimie	Obsessiewe gedrag
Dra klere laag op laag ten spyte van warm weersomstandighede	Jok, steel of openlik oneerlik
Het geld op onverklaarbare wyse in hul besit	Aggressief of geïrriteerd
Mishandel ander kinders	Vertrou nie meer 'n bekende volwassene nie
Slaapprobleme	Lae selfbeeld en praat van hulself as sleg en vuil
	Masturbasie gekenmerk deur selfbesering, oormatigheid en die gebruik van voorwerpe

(Childline, 2017, Fouché et al., 2018, WKOD, 2014)

❖ Emosionele mishandeling

Fisiese tekens	Gedragstekens
Spraakhindernisse soos taalagterstande, selektiewe mutisme en hikk	Onttrek hulself van ander mense
Agterstande in emosionele, geestelike en fisiese ontwikkeling	Angstig
Verwaarloosing	Neurotiese gedrag (bv. duim suig of wieg)
Fisiese, kognitiewe en emosionele ontwikkeling is op 'n laer vlak as die portuurgroep	Depressief

	Aandagsoekende gedrag
	Lae selfbeeld en negatiewe verwysing na die self, bv. “Ek is dom.”
	Onvermoë om met ander oor die weg te kom
	Vrees vir mislukking en nuwe situasies

(Childline, 2017, Fouché et al., 2018, WKOD, 2014)

❖ Verwaarloosing

Fisiese tekens	Gedragstekens
Gedurig honger en swak higiëne	Onvermoë om te eet wanneer die kind baie honger is
Ondergewig	Steel en/of bedel vir kos
Sere rondom die mond	Kom lusteloos, bleek en swak voor
Dun en droë vel	Swak sosialiseringvaardighede
Tekort aan mediese versorging	Selfvernietigende gedrag
Breek maklik bene	Swak en ongereelde skoolbywoning
Verlengde of effens verharde buik	Aggressiewe gedrag en word maklik geïrriteerd
Donker pigmentasie veral op die ledemate	Vroeg by die skool en/of bly tot laat by die skool
Abnormale dun spiere	Raak in klas aan die slaap
Ontwikkelingsvertraging	Intellektuele hindernisse
Gereeld onvanpas geklee vir die klimaat of klere is in 'n swak toestand	Gedragsversteurings

(Childline, 2017, Fouché et al., 2018, WKOD, 2014)

BYLAAG J: Vorm 22 (soos verkry van die WKOD se *Stop Misbruik* Protokol)

Form 22

REPORTING OF ABUSE OR DELIBERATE NEGLECT OF CHILD
 (Regulation 33)
 [SECTION 110 OF THE CHILDREN'S ACT 38 OF 2005]

**REPORTING OF ABUSE TO PROVINCIAL DEPARTMENT OF SOCIAL DEVELOPMENT,
 DESIGNATED CHILD PROTECTION ORGANISATION OR POLICE OFFICIAL**

NOTE: A SEPARATE FORM MUST BE COMPLETED FOR EACH CHILD

TO: The Head of the Department

.....

.....

.....

.....

Pursuant to section 110 of the Children's Act, 2005, and for purposes of section 114(1)(a) of the Act, you are hereby advised that a child has been abused in a manner causing physical injury/ sexually abused/ deliberately neglected or is in need of care and protection.

Source of report (do not identify person)			
☐ Victim	☐ Relative	☐ Parent	☐ Neighbour/ friend
☐ Professional (specify)			
☐		☐ Other (specify)	
Date Reported to child protection organisation:	DD	MM	CCYY

1. CHILD: (COMPLETE PER CHILD)			
Surname		Full name(s)	
Gender:	M	F	Date of Birth: DD MM CCYY
School Name:	Grade:		Age / Estimated Age:
* ID no:		* Passport no:	
Contact no:			

Form 22 Page 1 of 6

☐ In detention (Place.....)			
☐ Living somewhere else		☐ Whereabouts unknown	
☐ Un-identified			

5. PARENTS OF CHILD (If other than above)							
Surname: Father / Step-father				Full name(s)			
Date of Birth:	DD	MM	CCYY	Gender:	M	F	
ID no:				Age:			
Surname: Mother / Step-mother				Full name(s)			
Date of Birth:	DD	MM	CCYY	Gender:	M	F	
ID no:				Age:			
Also known as:				Names and ages of siblings or other children if helpful for tracking			
Street Address (include postal code):						Postal Code:	

(*) = Complete if available or applicable

SURNAME OF CHILD:	
FULL NAMES OF CHILD:	

6. ABUSE										
Date of Incident:			Date unknown:		Episodic/ongoing from (date)			Reported to CPR:		
DD	MM	CCYY			DD	MM	CCYY	DD	MM	CCYY
Place of incident: ☐ Child's home ☐ Field ☐ Tavern ☐ School ☐ Friend's place ☐ Partial Care ☐ ECD Centre ☐ Neighbour ☐ Child and youth care centre ☐ Other (specify) ☐ Foster home ☐ Temporary safe care										
6.1) TYPE OF ABUSE (Tick only the one that indicates the key motive of intent)										
Physical			Emotional		Sexual		Deliberate neglect			
6.2) INDICATORS (Check any that apply)										
PHYSICAL: ☐ Abrasions ☐ Bruises ☐ Burns/Scalding ☐ Fractures										

Form 22 Page 3 of 6

☐ Other physical illness injuries	☐ Cuts	☐ Welts	☐ Repeated injuries
☐ Fatal injury (date of death)	☐ Injury to internal organs	☐ Head injuries	
☐ No visible injuries (elaborate)	☐ Poisoning (specify)	☐ Other Behavioural or physical (specify)	

<u>EMOTIONAL:</u> ☐ Withdrawal ☐ Depression ☐ Self destructive aggressive behaviour			
☐ Corruption through exposure to illegal activities		☐ Deprivation of affection	
☐ Exposure to anti-social activities		☐ Exposure to family violence	
☐ Parent or care giver negative mental condition		☐ Inappropriate and continued criticism	
☐ Humiliation	☐ Isolation	☐ Threats	☐ Development Delays
☐ Oppression			
☐ Rejection	☐ Accusations	☐ Anxiety	☐ Lack of cognitive stimulation
☐ Mental, emotional or developmental condition requiring treatment (specify)			
<u>SEXUAL:</u> ☐ Contact abuse ☐ Rape ☐ Sodomy			
☐ Masturbation		☐ Molestation	
☐ Non contact abuse (flashing, peeping)		☐ Irritation, pain, injury to genital	
☐ Other indicators of sexual molestation or exploitation (specify)			
<u>DELIBERATE NEGLECT:</u> ☐ Malnutrition ☐ Medical ☐ Physical ☐ Educational			
☐ Refusal to assume parental responsibility		☐ Neglectful supervision ☐ Abandonment	
6.3) Indicate overall degree of Risk to child:			
☐ Mild		☐ Moderate	☐ Severe ☐ Unknown
6.4) When applicable, tick the secondary type of abuse Multiple Abuse: ☐ Yes ☐ No			
Sexual	Physical	Emotional	Deliberate Neglect
Brief explanation of occurrence(s) (including a statement describing frequency and duration)			

(*) = Complete if information is available or applicable

SURNAME OF CHILD:	
FULL NAMES OF CHILD:	

7. MEDICAL INTERVENTION (*)		
Treated outside hospital: ☐ Yes ☐ No	Examined by: ☐ Doctor ☐ Reg. Nurse	Hospitalised: ☐ For assessment ☐ For treatment ☐ As place of safety
Where (name of Hospital)	Contact person	Telephone Number

8. CHILDREN'S COURT INTERVENTION (*)			
Removal of child to temporary safe care (Section 152): ☐ Yes ☐ No	Date MM DD CCYY		

9. SAPS: (ACTION RELATED TO ALLEGED ABUSER(S)) - (*)				
Reported to SAPS: ☐ Yes ☐ No	Charges laid: ☐ Yes ☐ No	Date DD MM CCYY		
CASE NR	Police Station	Telephone Nr		
Name of Police Officer		Rank of Police Officer		

10. CHILD KNOWN TO WELFARE ORGANISATION/ SOCIAL DEVELOPMENT?		
10.1) Child known to welfare?: ☐ Yes ☐ No		
Name of Organisation	Contact number	Reference number

11. DETAILS OF PERSON WHO REPORTS ALLEGED ABUSE (Refers to a profession, mandatory obliged to report child abuse)		
Name of informant	Employer	
Employer Address	Work Telephone Nr	Fax Number
Email Address		

(*) = Complete if information is available or applicable

SURNAME OF CHILD:	
FULL NAMES OF CHILD:	

CAPACITY Section 110 (1)	Caregiver	Correctional Official	Child and Youth Care Centre	Dentist	Doctor	Drop in Centre
	Homeopath	Labour Inspector	Legal Practitioner	Midwife	Member of staff – partial care facility	Medical Practitioner
	Minister of Religion	Nurse	Occupational Therapist	Psychologist	Police Official	Physiotherapist
	Religious leader		Social service professional		Social worker	
	Speech therapist		Shelter		Traditional leader	
	Teacher		Traditional health practitioner		Volunteer Worker – partial care facility	
	Other (specify)					

I declare that the particulars set out in the above mentioned statement are true and correct to the best of my knowledge.

Signature of person reporting alleged abuse: _____

Date: _____

Official Stamp of Department / child protection organisation

BYLAAG K: Lys van hulpbronne wat van verskeie organisasies se webtuistes verkry kan word

Hulpbronne vir onderwysers:

1) Departement van Basiese Onderwys Suid-Afrika

Die Departement van basiese onderwys is verantwoordelik vir alle skole vanaf graad R tot 12 asook programme wat fokus op volwasse geletterdheid. Die doel van die departement is om alle kinders te ondersteun binne die skoolsisteem. Hulle is ook bemoei met geslagsgebaseerde geweld en het gevolglik verskeie dokumente vrygestel om onderwysers, ouers en leerders hieraan bekend te stel. Die dokumente kan gevind word by:

<https://www.education.gov.za/Programmes/GenderBasedViolence.aspx>

2) Wes-Kaapse Onderwysdepartement

Hierdie departement is verantwoordelik vir kinders in die Wes-Kaap se skoolopleiding vanaf graad R tot 12. Hierby is hulle ook gemoeid met die welstand van kinders en het sekere protokolle en programme in plek om kinders te beskerm.

- *Stop Misbruik* Protokol – Hierdie protokol het ten doel om onderwysers, leerders en alle persone wat met kinders te werk te help om kindermishandeling op die mees effektiewe en doeltreffende wyse te hanteer. Die protokol verwys na verskeie wette, definisies, bestuursprosedures, verantwoordelikhede van die verskillende rolspelers, verskeie vorms asook die identifiseringstekens van kindermishandeling. Die dokument kan gevind word by:

https://wcedonline.westerncape.gov.za/documents/abuse_no_more/abuse_no_more.html

- *Dissipline en Skoolbestuur* dokument – Hierdie dokument verskaf praktiese riglyne om kinders se gedrag binne die skoolkonteks te verstaan en te bestuur. Die dokument verduidelik onderwysers se regte, hanteringstegnieke ten opsigte van spanning, asook riglyne met betrekking tot groot klasse, gedragsbestuur, ens. Die dokument kan gevind word by:

https://wcedonline.westerncape.gov.za/documents/LearnerDiscipline/Learner_Discipline_and_School_Management.pdf

- *Veilige Skole* Program – Hierdie program het ten doel om die skoolomgewing te help beveilig. Die program fokus op die verbetering van sekuriteitsisteme by die skole asook programme wat leerders se gedrag positief beïnvloed (Konflikhantering en portuurbemiddeling, opleiding oor middele misbruik, gesondheids- en veiligheidsopleiding asook jeugontwikkeling wat lewensvaardighede vir leerders bied ten einde moontlike sosiale kwessies te kan hanteer. Hierdie onderwerpe sluit onder andere tienerswangerskap, seksualiteit, seksuele mishandeling, dwelmmisbruik, geslagsongelykheid, geslagsgebaseerde geweld, MIV en vigs en rassisme in. Die dokument kan gevind word by:

https://wcedonline.westerncape.gov.za/circulars/circulars17/a5_17.html

- *Veilige Skole* se tolvrye oproepsentrums (0800 45 46 47) – hierdie diens verskaf aanlyn berading vir diegene wat inbel weens sekere krisisse (bv. benedegeweld en/of trauma), misbruik (bv. seksuele-, emosionele-, seksuele mishandeling asook verwaarloosing), misdaad by skole (bv. vandalisme) en algemene navrae (bv. aborsie, gedragsprobleme en MIV/VIGS). Die dokument kan gevind word by:

<https://www.westerncape.gov.za/dept/education/services/1019/17649>

3) **Verenigde Nasies se Kinderfonds (UNICEF)**

Hierdie organisasie poog om die regte en die welwees van alle kinders te bevorder. Hulle is verantwoordelik vir 'n verskeidenheid programme waarvan kinderbeskerming een is. Hulle het verskeie hulpbronne, asook vorige studies, wat beskikbaar is by:

https://www.Unicef.org/southafrica/resources_2549.htm

4) **Childline**

Childline is 'n nie-winsgewende organisasie wat 'n 24-uur tolvrye hulplyn asook ondersteunende en terapeutiese dienste aan kinders en families, wat slagoffers van geweld en ander trauma is, verskaf. Hierdie organisasie het ook verskeie hulpbronne daargestel om onderwysers en ander lede van die publiek bewus te maak van sekere kwessies wat kinders in Suid-Afrika beïnvloed. Gevolglik word onderwysers

ondersteun met inligting ten einde kinders te beskerm teen verskillende vorme van geweld. Die hulpbronne kan gevind word by:

<http://www.childlinesa.org.za/>

5) ***RapeWise***

RapeWise is 'n organisasie wat kindermishandeling, seksuele aanranding asook trauma hanteer. Hierby bied hulle ook opleiding vir onderwysers, leerders en ouers ten opsigte van kindermishandeling, viktimisering, kuberseiligheid, seksualiteit asook geslagsgelykheid. Die opleiding (in die vorm van 'n een-dag werkswinkel) wat handel oor kindermishandeling fokus hoofsaaklik om onderwysers bewus te maak van kindermishandeling ten opsigte van die identifisering, rapportering asook hul wetlike verpligting om kindermishandeling te rapporteer. Meer inligting oor die werkswinkel kan gevind word by:

<http://rapewise.co.za/>

6) ***Thuthuzela sorgsentrums***

Hierdie sorgsentrums is ontwikkel ten einde verkragting aan te spreek, sekondêre viktimisering te verminder en om skuldigbevindinge te bespoedig. Hierdie sentrum is 'n een-stop fasiliteit wat die slagoffer bystaan ten opsigte van al die aspekte van rapportering. Daar is 'n sorgsentrum by die volgende plekke in die Wes-Kaap: George, Karl Bremer, Khayelitsha, Mannenburg, Worcester en Wesfleur. Verskeie hulpbronne kan ook op hulle webtuiste gevind word:

<http://isssasa.org.za/>